

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก ก
นิทานพื้นบ้านไทยใต้คง

1. อายข้าวอายพักยังโหมหาย

มีหมาวกุณผานโก๊ถึง บอเมตายแอ
กวัยไล่กะยวนข้าวกิน มีวันถึง มันยวนได้
ข้าวลายมาโหลถึง ไปถึงหิมซึ่งฝยเจ้าสะแท้
เฮือนถึง ลมโจอายหอมข้าวพัก ลูกหถึงซึ่ง
ฝยสะแท้ฮั่น ปลิวออกมา หมาวกุณผานนัย
จูเอออกโให้ข้าวลายมันมา แอ้มอายหอม
ข้าวพักของสะแท้เฮือนนั กินเห็ดหวาน
เห็นมันไว้ สะแท้ไล่มาหั่น มอกหื้อลูกจ้าง
มันนา หื้อกะคือ หมาวกุณผานนัยเอาเฮือน
บาทสงว วา อายหอมข้าวพักหาโให้ หมาว
กุณผานอายแอ้มกินเหมียนอ้าว หมาวกุณ
ผานยังหื้อ วาอายข้าวอายพักยังโหมหาย
เจ้าสะแท้ยังไล่ สองหะ จูเถียงกัน วา คีกะ
หาเจ้าผ่านอามูมาเถียมผ่านหื้อ ก้ามดัน เจ้า
ผ่านอามูโก๊แหละหื้อเจ้าสะแท้เฮือนกะกอง
คีมมันจ้มอาย ช้ามมอกหื้อเจ้าสะแท้กะเอา
เฮือนหลัง หมั่มจัมมันออกมา สะแท้วา ยัง
เอาไต่ออกมา เจ้าผ่านอามู จ่างวาดีสะแท้
วาดีสะแท้ หล่างไต่ยาว อายข้าวฮัยพักโค
เหมือนกันยังโหมหายไรไล่

กลืนอาหารจะหายไปได้อย่างไร

เด็กยากจนคนหนึ่ง พ่อแม่
เสียชีวิตไปแล้ว เลยต้องเที่ยวขอทาน วัน
หนึ่งเด็กคนนีไปนั่งข้างครัวเศรษฐี มีกลิ่น
อาหารหอมหวลออกมาจากในครัว เขาจึง
เอาข้าวที่ขอได้ออกมากินกับกลิ่นอาหาร

เศรษฐีเห็นเข้า ก็สั่งให้เขาخذใช้ค่าเสียหายเป็นเงิน
หนึ่งร้อยตำลึง โดยกล่าวหาว่า เขาสุดกลืนอาหาร
ไปหมดสิ้น เด็กยากจนพยายามคัดค้านว่าไม่เป็น
ความจริง แต่เศรษฐีก็ไม่ยอม ทั้งสองคนจึงไปขอให้
ผู้พิพากษาคัดสิน ผู้พิพากษาเอาเงินไปกองที่ริม
กระจกและบอกให้เศรษฐีหยิบเงินในกระจก เมื่อ
เศรษฐีบอกว่าหยิบไม่ได้ ผู้พิพากษาก็บอกว่ากลืน
อาหารก็เหมือนกัน เวลาไม่มีใครสุดกลืน ๆ ก็จจะ
หายไปไม่ได้เช่นกัน

2. เห็ดกันวันถึงกินไล่ตั้งจำด

มีสะแท้เฮือนถึง มีลูกสาวฮางถิโก๊ถึง เผอ
มายวน โก๊ยังหื้อ มอกเบิงวา สางวาเผอเห็ดกันวันถึง
กินไล่ตั้งจำดอ้าว คีเอาลูกสาวมันหะหื้อเป็นแม่ มี
อายกุณผานโก๊ถึงกะหัดล่าหม่อไล่หม่อถึง ล่าหม่อ
ไล่ดูไล่กินตั้งจำดอ้าว เจ้าสะแท้หันไปไล่ว่าออกกะ
ย่าว กวัยไล่เอาลูกสาวมันหะหื้ออ่านกุณผานไล่
เห็ดแมย่าว ไว้หลังมาลูกสาวสะแท้ตั้งผิดจื่อ เจ้าสะ
แท้กะแหละหื้อลูกจ่ายค่ายโก๊มันกะผู้ลูกสาวมันมือ
อายกุณผานออกกะเห็ดกานนั ไต่แอหลายวันอาย
กุณผานอันไต่อยู่ตองตั้งหลังไต่ยาว มันจูสานสั้วม
โหงห้วยถึงตั้งตั้งหองอัย เห็ดฮางออกกะเห็ดกาน
ย่าว ลูกจ่ายค่ายโก๊สะแท้ตั้งลูกสาวสะแท้โดมีจื่อกัน
ย่าว สองหะฮวนกันกะเฮ็นคี่หลัง สั้วมหองอื่น อัย
กุณผานข้าวออกมา วาดีเอา สั้วมหลังคี่หายลือกะ
วาดีหายกา ๆ สางวา ลูกจ่ายค่ายโก๊สะแท้ยังออกมา
คี่ฝ่นสั้วมหัก ๆ เหลียว ๆ ค่ายโก๊สะแท้ไล่หยินแอ

เอาโซ่กะซื่อ สัวห่วยอันยาว อ้ายก๊วนผาน
หายไล่โสแอโด ไปกะเอื่อนนั้นอ้าว

ทำงานวันเดียวกินได้ทั้งชาติ

มีเศรษฐีบ้านหนึ่ง มีลูกสาวสวย

คนหนึ่งใครมาสู่ขอก็ไม่ให้ และได้พูดว่า
ถ้าใครทำงานวันเดียวกินได้ทั้งชาติก็จะยก
ลูกสาวให้ หนุ่มยากจนจึงไปขุดบ่อน้ำ ซึ่ง
น้ำในบ่อนั้นทำไรก็ไม่หมด หนุ่มยากจนก็
เลยได้แต่งงานกับลูกสาวเศรษฐี แต่เมื่อ
แต่งงานแล้วลูกสาวเศรษฐีรู้สึกไม่มี
ความสุข ต่อมาเศรษฐีจึงให้ลูกชายของ
เพื่อนไปข้องเกี่ยวกับลูกสาวของตนใน
ขณะที่หนุ่มยากจนออกไปทำงาน เมื่อ
หนุ่มยากจนทราบก็สานตะกร้าใบใหญ่
ซ่อนไว้ในห้องนอน แล้วแกล้งออกไป
ทำงาน เมื่อเขากลับบ้าน ลูกชายของเพื่อน
พ่อซึ่งมีความสัมพันธ์กับภรรยาของเขาเลย
เข้าไปซ่อนในตะกร้า หนุ่มยากจนยก
ตะกร้าที่มีลูกเพื่อนของเศรษฐีซ่อนอยู่ไป
ขายที่ตลาด และเรียกราคาแพง ตะโกนว่า
ถ้าขายไม่ออกจะฟันตะกร้าให้กระจุย
กระจาย พ่อของชายหนุ่มในตะกร้าทราบ
เรื่องที่เกิดขึ้นก็รีบ ไปซื้อตะกร้ากลับบ้าน
อย่างรวดเร็ว หนุ่มยากจนจึงออกจากบ้าน
ภรรยาไปและไม่กลับมาอีกเลย

3. โก้สร้างดวงฟ้าตั้งหลังลิน

มือจอหิงหาวยาวอัน ถึงจัมปู้ด้า ยังปามี่
ตาง ขุนผีหลงทางหาหื้อขุนผีสองเจ้าล้งมาโก้สร้าง
หลังลินตั้งดวงฟ้า ขุนผีสองเจ้าเหมียงกานกัน เจ้าล้ง
สร้างหลังลิน เจ้าล้งสร้างดวงฟ้า ขุนตางหลงมอ
กาว หื้อสร้างลือเจ็ดวันไล่ ขุนผีเจ้าโก้สร้างหลัง
ลินเห็ดกานหันไว้ ขุนผีเจ้าโก้สร้างดวงฟ้าเห็ด
กานทั้ง ถึงวัน เจ็ดวันมาอ้าว ขุนผีสองเจ้า เอาหลัง
ลินตั้งดวงฟ้ามาจาดกัน ถองแด่ หลังลินใหญ่ก้างซี
ดวงฟ้า โก้เปื้อดื้อหื้อหลังลินตั้งดวงฟ้าอ้อบกันลิ ๆ จ่าง
ฮัดหลังลิน หลังลินจื้อเปียนหันม้ามัน เจ้าเป็นลอย
หลงจื้อ โหม่กะลันเจ้าเป็นห้วยยาว

การสร้างโลก

นานมาแล้ว ในจักรวาลไม่มีอะไรเลย
ขุนผีใหญ่จึงให้ขุนผีสองตนมาสร้างแผ่นดินกับ
แผ่นฟ้า ขุนผีทั้งสองก็แบ่งงานกันสร้าง คนหนึ่ง
สร้างแผ่นดิน อีกคนหนึ่งสร้างแผ่นฟ้า ทั้งสองตกลง
กันว่าสร้างให้เสร็จภายใน 7 วัน ขุนผีที่สร้าง
แผ่นดินทำงานไว คนที่สร้างแผ่นฟ้าทำงานช้า พอ
ครบ 7 วัน ทั้งสองตนก็เอาแผ่นดินกับแผ่นฟ้าที่
สร้างมาประกอบกัน ปรากฏว่า แผ่นดินกว้างใหญ่
กว่าแผ่นฟ้า เพื่อให้เข้ากันพอดี จึงต้องบีบแผ่นดิน
ให้ย่นเข้า แผ่นดินที่ย่นเข้าไปเป็นที่สูงกลายเป็น
ภูเขา ส่วนที่ต่ำกลายเป็นห้วย

4. ก๊วนลูกถือมี้า

มีอู้ลันบานก่อนลัน ไฟไหม้ก้ามผ่าเอ้ย
ถ้าล้าลูกเหมิงก้ามผ่า ก๊วนเหมิงก้างตายยาวอ้าว ขุน
ตางหลงจ่างหื้อปี้ลวงสองโก้ ขอนฮ่วนลือถ้าเค้ากะ

หื้อไหลจ๋วมล่ำหลงม้ ล่ำเต้าตองม้ป้วงไจ้
 ก้อนหิน ล่ำเต้าแตกย่าว ป้อออกปี่ล่งม้
 สองโก้ โก่อใหญ่เป็นปู้จ้าย โก่อล่งเป็นปู้สาว
 ปี่ล่งสองโก้หิ้นจ๋วมฝ่มม้ายาว เปื่ออัน
 ล้อก้ามผ่าไลย้งมี้ก๊วน ปี่จ้ายย่วนล่งสาวเห็ด
 แม่ ค้อมี้ก๊วนม้ลืบ กว๊ายวล่งสาวยังอ้อ
 เป็นวาเป็นปี่ล่งกัน ปี่จ้ายโก้ย่วนย้อ ๆ โก่อ
 เปื่อค้อหื้อก๊วนม้ลืบ ล่งสาวจ๋วมมอกหื้อปี่จ้าย
 ยาว หื้อเอาเห้มม้ไว้คั้งล่ำ ลัมหื้อปี่จ้าย
 ไปหยั้นเห้ม 7 วา หื้อเอาไหมล่ายสนก๊วน
 เห้ม สาววาสนไลย่าว จ๋วมอ้อเห็ดแม่ปี่จ้าย
 ล้อค้อ ปี่จ้ายสนลื้อก๊วนเห้มย่าว ล่ง
 สาวลัมหื้อปี่จ้ายเมกโม้หางหิ้นลอย ลัมเอา
 โม้หางอินไลยลอม้ แดกเป็น สอง โก่อ ถ้า
 เอาโม้สองโก้ไลยจับหื้อเป็นโม้ห่วยเรวม้
 ล่งสาวจ๋วมอ้อเป็นแม่ปี่จ้าย อ้อ ดองค้อ โม้
 สองโก้ลันลัมม้จ้ายเป็น โม้ห่วยเรวย่าว
 เห็ดจื้อ ล่งสาว กว๊ายไลยตั้งปี่จ้ายเอากัน
 ย่าว ไว้หลังม้ายอม้ล่นไลยลู่ ๆ หลาน ๆ
 หล่า ๆ หลาย ๆ สืบกันม้ค้อถึงย้ามไลยอ้าว

กำเนิดมนุษย์

นานมาแล้วเกิดไฟไหม้โลกและ
 ค้อมาก็เกิดน้ำท่วมโลก ทำให้คนตายหมด
 ชุนผิให้สองพี่น้องไปซ่อนอยู่ในน้ำเต้า
 น้ำเต้าลอยไปในแม่น้ำ ไปชนถูกหิน น้ำเต้า
 แตก พี่ชายและน้องสาวจึงออกมาจาก
 น้ำเต้า ทั้งสองขึ้นฝั่ง ไม่มีใครอยู่ในโลกเลย

พี่ชายเลยขออน้องสาวแต่งงาน เพื่อให้มีคนสืบทอด
 น้องสาวไม่ยอม เพราะเป็นพี่น้องกัน พี่ชายก็อ่อน
 วอนน้องสาว เพราะถ้าไม่แต่งงานกันก็จะไม่มี
 ลูกหลานสืบทอดต่อไป น้องสาวบอกให้พี่ชายเอา
 เข็มวางไวข้างหน้า แล้วให้พี่ชายออกไปอยู่ห่างจาก
 เข็ม 7 วา แล้วใช้ด้ายสนเข็ม ถ้าสนเข็มเข้าจะยอม
 แต่งงานด้วย ปรากฏว่าพี่ชายสามารถสนด้ายเข้าเข็ม
 ได้ หลังจากนั้นน้องสาวก็ให้พี่ชายแบกหม้อขึ้น
 ภูเขา แล้วกลิ้งหม้อลงมาโดยแยกหม้อออกเป็น 2
 ส่วน ถ้าหม้อทั้งสองส่วนกลิ้งลงมาประกบกัน
 น้องสาวจะยอมแต่งงานด้วย ปรากฏว่าหม้อที่กลิ้ง
 ลงมาสองส่วนประกบกันได้ น้องสาวจึงยอม
 แต่งงานด้วย เมื่อแต่งงานแล้วก็มิลูกหลานสืบทอด
 ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของคนสืบต่อมา

5. ฮ้ายโก้ยางไลยลื้อ

มือเจ้า ๆ ล่นทุนสาวเจ้าผ่านกาน ผ่านหื้อ
 จ้มปู้ได้ป่า เป็น ตี แจ่ง หื้อล่ำหลงเหมียงเป็น ห้า เม
 หื้อเพดเป็นล่ำป่าเฮ้ หื้อเอาพันไหมพันคอก หวาน
 ข้าวลื้อล่อยลื้อป่า หื้อลื้อปี มีฮื้อฮื้อ ฮื้อฮื้อหลาว ฮื้อฮื้อฝ่น ตั้ง
 ฮื้อฮื้อไหม หื้อก๊วนสามวันกินข้าวลื้อม้ ก้ามไลยทุนสาว
 เจ้าผ่านกานหื้อฮื้อฮื้อล่งกวางหาวม้มอกหื้อก๊วนเมือง
 กาง ฮ้ายม้มาถึงหลังลินเมืองก๊วน หันดังองดังถึง จื้อข้าว
 ดังองกะฮื้อฮื้อ ฮ้ายฮื้อฮื้อย่าวจ๋วมหื้อจื้อ โจ้วา ค้อ
 เอาหม้ทุนสาวเจ้าผ่านกานม้มอกหื้อก๊วนเมืองกางจ้ง
 พิพาออกถ้งม้ กะมอกหื้อก๊วนวา หื้อลื้อวันกินข้าว
 สามม้ ฮ้ายมอกย่าวแอ้ป้อเฮือนกะ มอกหื้อทุนสาว
 เจ้าผ่านกาน วา ม้นบ้อมอกหื้อก๊วนฮ้าว หื้อลื้อวันกิน

ข้าวสามมื้อ หุนสาบเจ้าผ่านกานไต่หยิน
แหล ให้เจ้าหลงหลัง วาดี่ฮ้ายวา หมือตังกะ
อยู่ตื้อก๊วนเมืองกางแหล่ กะแถมหาวไต่ไฮ
ไต่ล้าลีย่าว

ทำไมควายต้องไถนา

เจ้าผ่านกานเป็นขุนพิที่นครมิต
สิ่งต่างๆในโลก โดยแบ่งโลกออกเป็น
แผ่นดิน 4 ส่วน น้ำ 5 ส่วน ไหลออกเป็น
100 สาย เอาพันธุ์พืชไปหว่านบนภูเขาใน
ป่า แบ่งป๊อกออกเป็นสามฤดู ฤดูหนาว ฤดูฝน
และฤดูร้อนให้คนกินข้าวสามวันต่อหนึ่ง
มือ ขุนพิสั่งให้ควายลงมาบอกมนุษย์ พอ
ควายลงมาเจอถึงน้ำแห่งหนึ่งเลยเข้าไปเล่น
น้ำเล่นไปเล่นมาอย่างเพลิดเพลิน เพิ่งนึก
ได้ว่ามีคำสั่งจากขุนพิให้ไปบอกมนุษย์เลย
รีบออกจากต้งน้ำ ควายไปบอกมนุษย์คิดว่า
ให้คนกินข้าววันละ 3 มื้อ บอกเสร็จควาย
กลับขึ้นไปบนฟ้า เค้าให้เจ้าผ่านกานทราบ
เจ้าผ่านกานโกรธมากจึงสั่งให้ควายลงมา
อยู่กับมนุษย์ และต้องลงมาช่วยมนุษย์ไถ
นา

6. เผอเป็นก๊วนลักโจ้

มีปู๊จ้ายโก๊ตึง ป้าโสหกเห็ก กะ
ลื้อกะ ซ้อไต่โจ้ตื้อตึง มั่นจงโจ้ถึงทางต่าง
แลดใหม่เหียงเพี้ยว มั่นจูเลียมวยคิทางต่าง
ปล่อยโจ้มันกินหญ้าคิหิมหวงไ่ว้อ ก๊อบ
ป๊อใหม่โก๊ใหม่ มวยโก๊มวย มั่นจูล้วยหลัก

กะอ้าว ก๊ามลั่น ชั่งมีปู๊จ้ายโก๊ตึง ม้าหันมันล้วย
หลักไ่ว้ตื้อคิดันไม่ลั่น จู๊ล็กจงโจ้มันไป เจ้าโจ้เตื่อน
ม้าหันเป็น จงโจ้มัน มั่นจูล้วยจ๊วมกะ ตามโก๊ล็กโจ้
อ๊านวา มือเห็ดสาบลักโจ้เกา โก๊ล็กโจ้อ๊านวา เกายัง
ไต่ล็กโจ้มือ โจ้เตี้ยนโจ้เกา เจ้าโจ้อ๊านโก๊วา เป็นโจ้
เกา เกาจ่างถูกลื้อกะซ้อม้า โสหกเห็กซ้อม้า ป๊อ
แลดใหม่เหียงเพี้ยว เกาโก๊มวย จ้างล้วยเลียมวยคิได้
ดันไม่ไต่ ล้วยหลักกะย่าวโจ้เกาสั่งปล่อยกินหญ้าคิ
หิมหวงไ่ว้ จ้างหื้อมือไต่ม้าลักกะ สองหะเถียงกัน
หม่าวย่าวหม่าวไ่ว้ จ้างอวนกันกะหาเจ้าหมากไห่ คิ
หื้อเจ้าหมากไห่ม้าผ่านหื้อเป็นโจ้เผอ เจ้าโจ้นั้นวา
สาบวาเจ้าหมากไห่วา เป็นโจ้มือ เกาโก๊หื้อมืออ้าว
สาบวาเจ้าหมากไห่วาเป็นโจ้เกา มือโหกฮื้อนหื้อเกา
โก๊ล็กโจ้ลั่นวา อ้อ ลีย่าว สองหะเจ้ากะหาเจ้าหมาก
ไห่อ้าว เจ้าหมากไห่หื้อสองหะถูโก๊ต่อหาง เอา
ลอง ต้งไต่ฮายออกม้า สองเผอโก๊โค๊วาเป็นโจ้เผอ
เจ้าหมากไห่ถามเจ้าโจ้ เมี่ยมมือไต่ฮ้อยสาบหื้อมัน
เจ้าโจ้วว ยังไต่ฮ้อยสาบ จ้างซ้อม้า คิจองฮื้อน ๆ
แลดใหม่เพี้ยว มวยโก๊มวย เกาห่า เลียมวยคิได้ดัน
ไม่ ล้วยหลักกะย่าว จ้างหื้อมันไต่ม้าลักโจ้เกาย่าว
เจ้าหมากไห่สะถามก๊วนจ้ายโก๊ลั่นเมี่ยม

ใครเป็นคนขโมยควาย

มีผู้ขายคนหนึ่งไปตลาด มีเงินหกร้อยไป
ซื้อควายได้หนึ่งตัว เขาจึงควายมาถึงกลางทาง แด
ร้อนมาก เลยนอนพักที่กลางทาง และปล่อยควาย
กินหญ้าอยู่ข้าง ๆ เนื่องจากอากาศร้อนมาก ตัวเขา
เองก็เหนื่อย เลยเผลอนอนหลับไป ขณะนั้นมีผู้ขาย

คนหนึ่งเดินผ่านมาเห็นเขานอนหลับอยู่ใต้
ต้นไม้ เลยฉวยโอกาสเข้าไปขโมยควาย
เจ้าของควายตื่นขึ้นมาพอดี เห็นผู้ชายคนนี้
ขโมยควาย เลยตามหิ้วโมยไป และถามว่า
ทำไมมาขโมยควายของข้า หัวขโมยกลับ
ตอบว่า ข้าไม่ได้ขโมย นี่เป็นควายตัวเอง
เจ้าของควายบอกว่า เป็นของฉัน ฉันเพิ่ง
ซื้อมา เสียเงินไปหกร้อย อากาศร้อน
เกินไป ผมเหนื่อยเลยนอนพักใต้ต้นไม้
และปล่อยให้ควายกินหญ้า สองคนเถียง
กันใหญ่ เลยชวนกันไปหาเจ้าหมากไห้ช่วย
ตัดสินว่าเป็นควายของใครแน่ เจ้าของ
ควายพูดว่า ถ้าเจ้าหมากไห้บอกว่าควาย
เป็นของเจ้า ข้าก็จะยกให้เจ้า แต่ถ้าบอกว่า
ควายเป็นของข้า เจ้าต้องคืนควายให้กับฉัน
หัวขโมยเห็นด้วยและไปหาเจ้าหมากไห้
ด้วยกัน เจ้าหมากไห้ให้ทั้งสองคนเล่า
เหตุการณ์ตั้งแต่ต้นจนจบทั้งสองคนต่าง
คนต่างยืนยันว่าตัวเองเป็นเจ้าของควาย เจ้า
หมากไห้ถามเจ้าของควายว่า วันนี้เจ้าเอา
อะไรให้ควายกิน เจ้าของควายตอบว่า ยัง
ไม่ได้ให้อะไรเลย ข้าเพิ่งซื้อมาจะงูกลับ
บ้าน แควร้อนข้าเหนื่อยเลยนอนพักใต้
ต้นไม้ คนนี้เลยมาขโมยควายข้า มือไล่่อ้อย
สาบห้อมมัน กู้น้ำจืดล้นหานาโง่ดูเล่ม เต็ม
หือก ภูโหลือ โหล่อ้อยข้าวฟ่าง ข้าวเปลือกหือ
หาวกิน เมียเถาจงโง่ดื้อโง่ออกมา ฮวน

แหล่งจ้างไล่มาฮือโง่มันล้วนหลับใต้อันไม้ไล่ มัน
เตือนมา ฮึงมันวาทะถักโง่มัน เจ้าหมากไห้เจ้ามอก
หือกู้น้ำจืดมันกะหายฮือ มาคำแอ่ ค่านหือ โง่กิน โง่
กินแอ่หายฮือ เจ้าหมากไห้กะดื้อ โง่หากออกมา
ล้นยังมีเม็ดข้าวฟ่าง ข้าวเปลือกสาบ กว๊ายมีหือ
หือแหวเร็ว ๆ เจ้าหมากไห้ว่าดีกู้น้ำจืดล้นมา มือ
เป็นปู้ดัก มือมาลัดโง่มันฮือ มือโหล่ดื้อป่านฮือ
คิมันแอ่ ฮึงเอาโง่ฮือมันจางฮือ

เจ้าหมากไห้ถามหัวขโมย ด้วยคำถามเดียวกันกับที่
เคยถามเจ้าของควาย หัวขโมยตอบว่า ข้าให้
ข้าวโพด และข้าวเปลือก วันนี้ข้าจึงควายออกมา
เห็นคนนี้นอนหลับใต้ต้นไม้ พอเขาตื่นขึ้นมาเห็น
ข้าเขาก็หาว่าข้าขโมยควายของเขา เจ้าหมากไห้ฟัง
จบสั่งให้ลูกน้องเขาไปหาयरณิคหนึ่ง มาทำให้
ควายกิน พอกินเสร็จควายสำรอกออกมา เจ้าหมาก
ไห้เดินเข้าไปดูสิ่งที่สำรอกออกมามีแต่ต้นหญ้า เจ้า
หมากไห้เลยชี้หัวขโมยและ พูดว่า เจ้าเป็นหัวขโมย
เจ้ามาขโมยควายของคนอื่น ยอมรับผิดเถอะ ข้าว่า
เจ้าเอาควายคืนเจ้าของเขาดีกว่า

7. เมสึด

ฮือ มีลูกอ่อนแอ่ปู้จ้ายโก่ลึง เมหาวตาย
เจ้า เจมีมันยังฮือ ฮือ แดหาวกะหาไล่เมหิวเอ่ มา
เห็ดเมสึดหนันฮือ เมสึดมันไล่ดั่งแดหาวมาหวมไล่
ลูกจ้ายอ่อนโก่ลึง ฮือยะ เป็นปี้ลวงสองโก่ ฮือ แด
หาวฮือออกฮือฮือกะ กะหากางเห็ด กะเถียงเปิง
เห็ดกักัน ฮึง ๆ ลึง ๆ ปู้เป็นปี้ยาว จ้ายปู้กฮือฮือมา
ลี้ปู้ก ฮือกะไล่เหิงเหิง มีปู้กลึงแดหาววิปู้กมา

อ้าว ไกลสองสามปีอ้าวจ้งปวกม้า ปวกม้าเอ
 วาคือกินข้าวอ้าว ลูกจ้ายมันล่ายจู้กะจู้ด้น
 ดั่งไห่ก้ออัน ช่วงแคหาว อือ วา แค แค ม้า
 มัดเกาเอ่ แคหาวเอ้ยอ้าวมา อย่า กินข้าว
 หินดี่มดกัน ก้าไหม้ลูกจ้ายมันเนี้ย ฮัยหือ
 แคหาว วาอือแคจู้อยู่เฮือนวา เมจู้เห็ดเจีย
 มัดเกาจู้วันอ้าว เขาเกามัดดั่งฮางยั้งดั่งไห่ก
 ให้อือ เพาะเมจู้ดั่งหังล่งจ้ายกินอิมอ้าว
 เกาจ้ายล่ายกินข้าว เห็ดเจียจู้วันอ้าว อือวา
 เอออันอ้ายไปไ้โ้เมหาวมัดยัมกะอ้าว ลูก
 แจมือแอน มั่นปู้ม้นก้วยฮั่วว คื่กินข้าวอ้าว
 เมหาวหลงมัดมัน หังมันจ่าวกะจู้ดี่หิม
 ดั่งไห่ก้นัน ก้าไหม้แคหาวล่ายอ้อแอ ผิดจือ
 จู้ว อ้อปู้หญิงก้วยเป็นปู้หญิงจือมีดหลง
 ยังเอาล่าย วันนั้นลูกวันนั้นแค แคหาวเอ
 เจียเอาแม่ล้วยมันอ้ายปวกเฮือนกะอ้าวยัง
 หือมาอยู่เอื่อนมันอ้าว ก้วยออนลูกออน
 ลูกจ้ายมันเอไ้ก้อวันอ้าว

แม่เลี้ยง

อือ มีเด็กผู้ชายคนหนึ่ง แม่
 เสียชีวิตไปแล้ว แต่เด็กคนนี้อายุยังน้อย อือ
 พ่อเขาเลยหาผู้หญิงคนใหม่มาเป็นแม่เลี้ยง
 พ่อกับแม่เลี้ยงคนนี้มีน้องชายให้เขาอีก
 หนึ่งคน กลายเป็นสองคนพี่น้อง อือ พ่อ
 ออกจากบ้านเพื่อไปหางานทำตามคนอื่น
 เวลาผ่านไปเป็นปี จึงได้กลับบ้านหนึ่งครั้ง
 อือ มีวันหนึ่ง พ่อกลับมาถึงบ้านหลังจาก
 ออกจากบ้านไปนานสองสามปี กลับมาถึง

บ้าน ถึงเวลากินข้าว ลูกชายไปยืนที่เสาคกร
 กระต่อง แล้วเรียกพ่อว่า พ่อ พ่อ มามัดผม พ่อ
 แปลกใจจึงถามว่า ทำไมจะกินข้าวแล้วต้องมัดลูก
 ด้วยละ ลูกตอบพ่อว่า ตอนที่พ่อไม่อยู่บ้าน แม่ทำ
 อย่างนี้กับผมทุกวันครับ มัดผมตรงที่เสาคกร
 กระต่อง เพราะต้องรอแม่กับน้องชายกินข้าวให้อิม
 ก่อน ผมถึงจะกินข้าวได้ ทำอย่างนี้ทุกวันแหละ อือ
 เด็กคนนี้ถูกแม่มัดทุกวันตั้งแต่อายุยังน้อยจนชิน
 เลยรู้ว่า ถึงเวลากินข้าว แม่ต้องมามัดเขา และเขา
 ต้อง ไปยืนที่เสาคกรกระต่องเมื่อพ่อ ด้รู้เรื่องราว
 รู้สึกเสียใจมาก จึงว่าผู้หญิงคนนี้เป็นคนใจดำ ใช้
 ไม่ได้ พ่อเลยไล่แม่เลี้ยงออกจากบ้านไปไม่ให้อยู่
 ในบ้านอีก พ่อจึงเลี้ยงลูกชายทั้งสองคนด้วย
 ตนเองต่อไป

8. โลกโกวู้

มือเจ้ามีอาปม เห็ดเจียจวโกวู้ คู่ฮ่งโกวู้
 ปีล่งสองโก้ เมหาว ไ้เอียนเอ้ยเป็นเมออก ไ้
 โหลงเป็นเมสึด เมสึดมู้ฮักโก้ใหญ่อ้ายก้วยฮักเอียน
 เอ้ย มีวันถึง เมหาวหือสองอือปีล่งกะเล่ ลววย กะ
 ส้วมโทะคือ กะส้วมโทะคือ เหมียงเห็ดโทะคือเหมิ
 ยงเห็ดสองหึง จ้ายหาวหึงถึง ล่งจ้ายหึงถึง ไ้จ้าย
 อ้ายเอาไ้โทะคือสือบ ไ้เอียนล่ายเอาไ้โทะคือหลิบ
 หือสองอือปีล่งกะเล่ลวย กะส้วม โทะคือฟัว ออก
 ม้า เพอหือมันม้าเฮือน ปีล่งสองโก้ฮวงกันกะเล่
 ลวย กะถึงกางดั่งเอ่ ค้วงมายฮั่ว ก้ามไม้ไ้เอาโทะ
 คือม้ากิน ล่งจ้ายเจียวา อย่าจ้าย โทะคือมีวหอม
 โทะคือกาวมูหอม ค้างฮั่นหันกัน จ้ายหาวา อือ
 หันนะ ยังเป็นสาว ก้ามไม้ล่งจ้ายเอาโทะ

คือมา สองหื้อหั่นกันเอ๋ อื้อกะถึงเล็ลวาย
กะถึงสายเอ๋ กะห่วนสายสัวมโทะคือ ได้ห
ล่ายวันเอ๋โทะคือออกมาอ้าว ไก่จ้ายโทะคือ
ออกมา ไก่ล่งไอ้มู้ออก ก้ามไม่จ้ายหาวไก่
มาเสือนอ้าว ล่งจ้ายมู้อายมาเสือน เมหาว
ถามว่า ย่า ล่งจ้ายสู่แหล่ ล่งจ้ายมือแหล่
ล่งจ้ายวา โทะคือมันมู้อายออกมา มันมู้อ
มาล่ายมาเสือน อื้อ ก้ามไม่เมหาวเจียผัดจือ
อื้อ เป็นมันเห็ดจือมีดอ้าว ก้ามหลังมา
เห็ดจือมีดเอ๋ เป็นไ้ลูกจ้ายมันออก ๆ ไก่
ใหญ่อ้ายมู้อือลูกจ้ายอัน ก้ามไม่ลูกจ้ายเอ๋
ลูกจ้ายอัน ไก่เอ็นอ้ายเห็ดเห็ดลวาย ก้าม
อ้าย ก้วยเห็ดเจีย อ้า มู้อายกินเอ๋ ก้วย
เห็ดจ้ายคากะ หิ้นตายเป็นโลกอ่อนฮ่วง โก
วู้ อื้อ ถึงชิงหมิงเจ็ดถึงห่มมันห้ำมัน อื้อ
มันจ้ายฮ่วง ลูกจ้าย ฮ่วง

นกโกวู้

มีเรื่องเล่าเรื่องหนึ่ง ทำไมนกโก
วู้ร้องเสียงโกวู้ มีพี่น้องสองคน ลูกคนเล็ก
เป็นลูกเมียข้อย ลูกคนโตเป็นลูกของเมีย
หลวง แม่เลี้ยงไม่รักลูกคนโต รักแต่ลูกคน
เล็กซึ่งเป็นลูกของตน มีวันหนึ่ง แม่เลี้ยงให้
ลูกทั้งสองไปปลูกถั่วบนภูเขา แม่เลี้ยงแบ่ง
ถั่วเป็นสองถุง ถุงที่ใส่พันธุ์ถั่วที่ทอดแล้ว
ให้ลูกคนโต ส่วนถุงที่ใส่พันธุ์ถั่วดิบให้ลูก
คนเล็ก พลังสั่งว่า ถั่วถั่วของใครงอกเป็น
คันแล้ว ก็กลับบ้านได้ พี่น้องสองคนก็พา
กันไปปลูกถั่ว เมื่อไปถึงกลางทาง สองคน

หิวข้าวเลยเอาพันธุ์ถั่วออกมากิน น้องชายถาม
พี่ชายว่า ทำไมถั่วของพี่หอมจัง ของผมไม่หอมเลย
เราแลกกัน พี่ชายตอบน้องว่า แลกก็ได้ ไม่เป็นไร
หลังจากแลกเสร็จ ต่างคนต่างนำถั่วที่เหลือไปปลูก
บนภูเขา หลายวันผ่านไป ถั่วของพี่ชายงอกงาม
อย่างดี ก็เลยกลับบ้าน ส่วนถั่วของน้องชายไม่งอกก็
เลยกลับบ้านไม่ได้ แม่เลี้ยงเห็นเข้า ถามลูกคนโตว่า
น้องตะ อยู่ไหน ลูกตอบว่า ถั่วของน้องยังไม่งอกจึง
กลับบ้านไม่ได้ แม่เลี้ยง รู้ตัวว่าตัวเองใจดำทำความ
ไม่ดี เสียใจ ตัวเองวางแผนจะทำลายลูกชายคนโตที่
ไม่ใช่ลูกแท้ของตน แต่กลายเป็นทำลายลูกชายแท้
ๆ ของตนเองแทน ลูกชายคนเล็กอยู่บนภูเขาอดอาหาร
จนตาย เกิดเป็นนกตัวหนึ่ง ร้องเสียงดัง โกวู้ (คำ
ว่าโก มีความหมายว่า พี่ชาย ส่วนคำว่า วู้
เป็นคำอุทาน แปลว่า เออ) เมื่อถึงวัน
เชิงเม้งก็จะร้อง มันจะร้องเฉพาะช่วงเทศกาล
เท่านั้น อื้อ นี่ก็คือที่มาของนิทาน
พ้อม มันมู้อ มีห่ม มู้อหำมันยังมู้อฮ่วง อื้อ
โลกโกวู้เอ๋ย อาปมเอ๋ยเจียเห็ดเจียล่ายมาอ้าว

๑. หิมลูกกัน

มีเมผีพายไ้ลิ่ง อยู่ลือลงถื่นถื่น หึงอ้าว
ยังไ้ถิ่นสาง มันจ่างผ่านเป็นกุ่มมา ออกลงถื่นมา
หาดังกิน สัมมีปูเมหุ่มไ้ลิ่ง อ้อมเอกลีงมัน กับ
อาบล่าดีลือล่าเหะ หื้อลูกมันอาบลีเอ๋ อ้อนต่างลือ
หาดทรายไ้ มันจ่างอ้าวล่ากะอาบล่า เมพายไ้ถิ่น
มาห่านเอกลีงเอ๋ ลักอ้อมไปย่าว เมเอกลีงลือ
ล่าเหะลักจวมมา วา มือเห็ดสาง ม้าลักลูกเถา เมพ้า
ยถ่นวา เป็นลูกมัน สองหะเถียนกันห่มวถัด เผอโค

ว่าเป็นลูกเธอ อำจให้อ้าว กว๊ายไล่กะหา
เจ้าหมากไห้อ้าว กะถึงยินเจ้าหมากไห้ลั่น
เจ้าหมากไห้หื้อก๊วนจางอื่น อยู่ลื้อหลังลิน
แกัดคว้งมันแอ หื้อเอาเอกลีงน้น คึงลื้อ
เกียนกานลั่น หื้อเมพ้ายคั้งฮั้นเมหลุ่มอัน
จุ่มลื้อก็ลื้อผัก เจ้าหมากไห้วา เพอหิมไล่เอก
เลียงอวนคั้งโก้เจียวผ่านเอกลีงน้น
อ้าว สองหะจางหิมเอกลีง เมพ้ายอ้าว ใจ
โหเอกลีง เมหลุ่มอ้าวใจหาเอกลีง ลีโก้
ลื้อกะลื้อฮื้อ เอกลีงให้เสียนจ๋าๆ เมหลุ่มลั่น
อื้อลื้อลุ่มน้น จางป่อยม้ออ้าว เมพ้ายลั่น อ้อม
เอกลีงอันคั้งไป เจ้าหมากไห้วา ถ้าหาน
ม้อยจือเมเอกลีงไล่ ม้อยยังมีจืออื้อลื้อ
อ้อน
เอกลีงก๊ววยยังจือเอกลีง มื้อ โหไล่เอาเอกลีง

แย่งลูกกัน

มีแม่ฝิป่าคนหนึ่ง อยู่บนภูเขา
ไม่ได้กินอะไรหลายวันแล้ว เลยเปล่งกาย
เป็นคนลงจากภูเขามาหาอาหารกิน มีแม่
คนหนึ่ง พาลูกอ่อนไปอาบน้ำที่ริมแม่น้ำ
หลังอาบน้ำให้ลูกเสร็จ แม่วางลูกอ่อนไว้ที่
หาดทราย แล้วลงไปอาบน้ำ แม่ฝิป่าเห็น
เข้าแอบอุ้มลูกอ่อนไป แม่ลูกอ่อนเห็น เลย
จิ้นจากแม่น้ำตามไป ถามว่าทำไมคุณมา
จโมยลูกฉัน แม่ฝิป่าว่าเป็นลูกเขา สองคน
เลียงกันใหญ่ ใครก็ว่าลูกอ่อนเป็นลูกของ

ตัว เลยจำเป็นต้องไปหาเจ้าหมากไห้ช่วยตัดสินให้
เมื่อมาถึงบ้านเจ้าหมากไห้ ๆ ให้ลูกจางวาดรูป
วงกลมวงหนึ่ง นำลูกอ่อนไปอยู่ตรงกลางรูปวงกลม
แล้วให้แม่ฝิป่าและแม่ลูกอ่อนทั้งสองคนจับคนละ
ข้างแย่งลูกกัน เจ้าหมากไห้บอกว่าใครที่แย่งลูกได้
คนนั้นจะเป็นแม่ของลูก ทั้งสองคนเลยแย่งกัน แม่ฝิ
ป่าจับได้หัวของเด็ก ส่วนแม่แท้ ๆ จับได้ขาของเด็ก
ลูกอ่อนเจ็บเลยร้องไห้เสียงดัง แม่แท้ ๆ ของลูก
สงสารลูกจึงปล่อยมือ แม่ฝิป่าเลยเป็นฝ่ายชนะ
ขณะที่แม่ฝิป่าจะอุ้มเด็กไป เจ้าหมากไห้วา รอดเดียว
คุณไม่ใช่แม่ของเด็ก คุณไม่มีใจรักเด็ก เด็กคนนี้
ไม่ใช่ลูกคุณ คุณคืนลูกเขาไปจึงจะถูกต้อง แม่ฝิป่า
เจียฮั้นหื้อเมม้นออกก่า จางจือ วาย่าว เมพ้ายลั่นโก้
เอาเอกลีงอื้อหื้อเมเอกลีงยาวจึงต้องคืนลูกให้แม่
ไป

10. โห็บใจลวมคั้ง สู้ไ้ด้วยไ้ถาม

มีหมาว่อนโก้ลึงหื้อจือ ก้ามมั่วลื้อ กะ
ฝึกเปียงหย่า เมืองด้าก้าไล่ฝึกไล่สาบปียาว มีม้นคั้ง
ป้อกเลื้อน ๆ นัน สะระม้น ลั้งฮ้ามหื้อสองให้ วา
อื้อ กะถึงเมืองลาโก้ดูโหลไ้ด้วยไ้ถาม คีฮื้อ
จะลวมคั้งสาบโก้ หย่าหื้อล้อยโหลล้อยตาย

ก้ามมั่วลื้อไ้ปายสะระม้นแอฮั้นม้อย่า
มั่วถึงเมืองประสี ม้นไล่หานกุนเมืองไล่ ถ้าหื้อล่า ม้วง
อ้าฮื้อสง ไว่กูไ้ ม้นจางกะถามเป็น เปินมอกหื้อม้น
วา หุนโหฮ้างเมืองไล่ลั่นก้ามยาว ล้างแต่หื้อฮ้างลื้อ
ฮ้มฮ้างลุ่มไว่ ยังฮู้ลวมคั้งสาบ ล้างแต่หื้อฮ้างลื้อ คั้งเพอ
เอากันโก้ยังปิ่นไล่เจ็ดวัน เจ้าตายยาว ตายโก้สาบ

เผอ ไก่ยังอยู่ เอาหลายโพโคตย มื่อไล่เผอ ไก่
ยังหัก ตั้งล้างแคหัวเอากัน เห็ดเจีย ลือเมือง
ไต่ยังมีหนูโหฮ้ามฮ้าว กุนเมืองจางหิเป็น
เจียซา ก้ามมั่วไล่สู่แอ คีกะลือโฮด้วย
วามันเป็นตางไล่ มั่นมั่วถึงลือโฮ คื่ออะ
มากวา เกาคี่มั่วเห็ดหนูโหฮ้ามฮ้าว ยัวมหือ
เกาคี่ล้างแคหัวเอากันล้ำ อะมากเจียโควา
เอีย ลียาว ก้ามมั่วล้างตั้งล้างแคหัวเห็ด
เหียกเอากันยาว ถึงกางสามมั่ว ก้ามมั่วไล่สู่
ล้างแคหัวล้วนตายลือฮ้ามฮ้าว มั่น
จางคี่มั่วลือลือด้วยคี่สาวหลุมลัน มั่น
ไต่ยั้นเลี่ยนลือเป่าปี่มั่วเฮียง ๆ เฝือกคื่อลึง
เป้นเข้าห้องมั่ว ล้วนฮ้างล้างแคหัวไ่ว่ กว้า
ยวาล้างแคหัวยังอยู่โค ฟาคี่เลี่ยนฮ้าว เฝือก
จางเป้นออกก่า ล้างแคหัวโก้งจางคี่มั่ว
ก้ามไล่ ก้ามมั่วลือฮ้าว โห ไต่เป้นเฝือกมั่ว
เห็ดมั่วซา

มีอะไรต้องช่างสังเกตต้องช่าง
ถาม

มีชายหนุ่มคนหนึ่ง ชื่อก้ามมั่วไล่
เขาไปฝึกวิชาที่เมือง ๆ หนึ่งชื่อ เมืองค้ำก้า
ไล่ฝึกได้สามปี เขาจะกลับบ้าน ลาอาจารย์
สั่งสอนให้จำสองคำพูดให้แม่นว่า เมื่อไป
ถึงสถานที่ใหม่ ต้องช่างสังเกตต้องช่าง
ถาม ; อยากรู้ความลับ ต้องไม่นอนหลับ
สนิท

ก้ามมั่วไล่ได้ทราบลาลาอาจารย์ มาถึง
เมือง ประสึ เขาสังเกตว่าคนในเมืองนั้น ไม่มี
ความสุข หน้ามั่วคี่ขมวดทุกคน เมื่อเขาไปตามคน
คนในเมืองบอกเขาว่า กษัตริย์ของเมืองนี้ได้
สวรรคตลง เหลือราชินีที่ทั้งสวยและสาว ไม่รู้
เพราะเหตุใด ใครที่แต่งงานกับราชินี ต้องสวรรคต
หลังแต่งงานไม่เกินเจ็ดวัน ไม่มีใครรู้ แต่งงานกับ
ใคร คนนั้นก็เสียชีวิต ผู้ชายเสียไปแล้วหลายคน
จนกระทั่ง ไม่มีใครกล้าขอแต่งงานกับราชินีอีก
เมืองนี้เลย ไม่มีกษัตริย์ ประชาชนจึงกลายเป็นแบบ
นี้ ก้ามมั่วไล่ได้ยินแล้ว เขาตัดสินใจว่าจะไปค้น
สาเหตุ เลยไปบอกขุนนางว่าจะขอแต่งงานกับราชินี
และจะเป็นกษัตริย์ของเมืองนี้ ขุนนางตอบว่า ดีแล้ว
ก้ามมั่วไล่ได้แต่งงานกับราชินี พอถึงกลางคืน ก้ามมั่ว
ไล่สังเกตว่าเวลาราชินีนอนจะหลับสนิทไม่รู้อะไร
เลยเหมือนโดนไสยศาสตร์ เขาตื่นและซ่อนตัวหลัง
เสาเพื่อแอบดู เขาได้ยินเสียงลมพัดอย่างแรง เห็นมี
มังกรตัวหนึ่งบินเข้าห้องมานอนข้าง ๆ ราชินี ส่วน
ราชินีไม่รู้สีกัดเลย จนฟ้าสว่าง มังกรถึงจะบินออก
จากห้องก่อนที่

ก้ามมั่วไล่ แล่หื้อลูกจางกะเอาล้างฮ้าย
เหย้งมั่วผินลึง ตั้งล้างคั่นก้วยตอนลึง มีฮั้นลึงล้างแค
หัวลือมั่วล้วนตายลือฮ้ามฮ้าว ก้ามมั่วไล่ เอาล้างฮ้าย
เหย้งกะเกียนล้างคั่นก้วย เอากะฮ้างฮ้ามฮ้างล้างแค
หัว ลือเอาผ้าห่มแอติ ๆ มั่นลือลือก้ามลือแอติ ถ้าไ่ว่
ไปเหย้งคี่ก้ามล้างเสาฮ้าย ก้ามอ่อนลึง ลือลือเป่ามั่ว
เฝือกจวมเป้นเข้ามั่วฮ้าว เฝือกไล่หนานฮ้ามฮ้างแค

หุ้มก้นล้วนไว้ จางกะกำบ ล้ามต้นก้วยตั้ง
 ล้างฮ้างเหี้ยงหามหุ้มมันไว้เหี้ยงๆ มันหื้อ
 เผียดโก้ยงเผียดไล่ตก ก้ามล่า ก้ามมัลล พุก
 ออกมา ย่อลักมันพื้นเงือกเป็นสามตอน
 ลูกวันลันเต้ ก้ามมัลลตั้งล้างแค่วไลโก
 มีวันลียาว ฮงกันมัลลตั้งปวงเมืองประสย่าว
 ราชนิจะตั้นขึ้นมา ก้ามมัลลเพ็งรู้ว่าเป็น
 เพราะการกระทำของมังกรนี่เอง

ก้ามมัลลให้ลูกจางไปเตรียม
 หนึ่งควายแห่งมาหนึ่งฝั้น ตันกล้วยหนึ่ง
 ท่อน วันหนึ่ง ราชนินอนหลับอย่างสนิท
 อย่างเคย ก้ามมัลลเอาหนึ่งควายแห่งห่อตัน
 กล้วยแล้วไปวางไว้ข้างๆ ราชนิ เอาผ้าห่ม
 ห่อไว้อย่างดี แล้วไปซ่อนตัวอยู่หลังเสา
 ตักพักหนึ่ง ลมพัดอย่างแรง มังกรบินเข้า
 มาในห้อง มันเห็นมีคนนอนข้างราชนิ เลย
 อ้าปากคาบ หนึ่งควายแห่งและโยตันกล้วย
 ติดอยู่ในพื้นของมังกรถอนออกไม่ได้
 ขณะนี้ก้ามมัลลโผล่ออกมา พื้นมังกรเป็น
 สามท่อน ตั้งแต่นั้นมา ก้ามมัลลกับราชนิกิ
 ได้ปกครองเมืองประสยด้วยกันอย่างมี
 ความสุข

11. เผอโคมีตั้งกั๊ด

หุนโหฮ้ามเมืองประสยไ่เย็นเป็น
 วา กาเป็นกุนไ่ เผอ โคมีตั้งกั๊ดลิ้มว มันให้
 อู๋ตวง ไ่จื่อมู้อื่อเค้ ๆ จ่างหื้ออะมากเตี้ย
 มล่ายมอกก่าว มอกหื้อกุนต้างเมือง อ่าวา

ยังจ้าย โก่อ้วาเฒ่าหลุม โก่อ้วา กุนมีกุนผานหื้อมา
 เปี้ยกตั้งกั๊ดหื้อหุนโหฮ้ามด้วย สางวามตั้งกั๊ดอ่าว
 หุนโหฮ้าม ตั้งซู้หื้อฮ้ามเผดลิ่ง เป็นไ่มาห่านล่าย
 มอกกว่าไ่ โคมีลื้อโหไ่ เปี้ยกตั้งกั๊ดน่าว ก้วยมี
 กุนอยู่ไ่หื้อห่านโก้ลิ่ง ยังหมอเปี้ยกตั้งกั๊ดสาง เผอ ๆ
 โคไ่ฮ้ามเผดลิ่งอ่าว หุนโหฮ้ามหื้อกะฮ้างฮ้างอยู่
 ไ่หื้อห่านลันมา หื้อมันหื้อจื่อลิ ๆ มันมีตั้งกั๊ดสาง มัน
 โก้ยงหื้อจื่อไ่ลื้อออก หุนโหฮ้ามหื้อกุนจ้าง มามันทาง
 เมาลื้อโหกหมูกะ ก้ามลันมันลิ โกย่าว หื้อจื่อวา
 เมาตั้งกั๊ดสางไ่ ถึงกางอันมาฮ้าว จื่อจิ่งตั้ง
 ล้างดีฮ้างมาจี้ด ๆ แอ มันแอ้งเลียงจอมมา โหเคา
 หมอไ่ล้างดี จางแอ้ไ่ ไ่โก้เป็นตั้งกั๊ดอ่าวป่องผูก
 โหลื้อมา มันหื้อเป็นกะเลามอกหุนโหฮ้าม วามัน
 หมอไ่ล้างดี หุนโหฮ้ามฮู่แอ้ หื้อเป็นกะแคดล้างดี
 มา หื้อมันเปี้ยไ่ล้างดีหื้อหุนโหฮ้ามด้วย
 หุนโหฮ้ามด้วยฮ้างแอ้ โควา ลวงไ่โคจื่อตั้งกั๊ดมี
 วลิ่งอ่าว จ่างฮ้างฮ้ามหื้อมันเผดลิ่งฮ้าง

มือป้อกเฮื่อน ๆ นัน ฮ้ายลันหื้อจื่อวา
 เกากว้ายหมอไ่ล้างดี หุนโหฮ้าม โป้หื้อฮ้ามเกา
 เผดลิ่งฮ้าง สางวาเกาหมอตั้งกั๊ดหล่าหลาย หุนโห
 ฮ้ามลัมเสียนดีลัมซู้หื้อเกาหล่าฮ้าง เห็ด
 เจี้ย มันเจี้ยวเอาฮ้ามเผดหุนโหฮ้ามลัมหื้อลัน

ใคร ๆ ก็มีความสามารถทั้งนั้น

กษัตริย์ได้ยินมาว่า คนในโลกนี้ ใคร ๆ
 ก็มีความสามารถทั้งนั้น พระองค์ต้องการทราบว่า
 คำพูดนี้เป็นความจริงหรือไม่ เลยให้ขุนนางเขียน
 ประกาศขึ้นมาแจ้งประชาชนว่า ไม่ว่าเป็นชายหญิง

เผ่าแก่ เด็กน้อย ใครมีความสามารถก็มา
 แสดงให้กษัตริย์ชม ถ้ามีความสามารถจริง
 ก็จะให้รางวัลทองคำหนึ่งงาน ประชาชน
 ได้รับข่าวไปแสดงตัวทุกคน ยกเว้นผู้ชาย
 คนหนึ่ง ซึ่งเป็นคนที่ทั้งขี้เกียจและเห็นแก่
 กินยังไม่ได้แสดง ใคร ๆ ก็ได้รับรางวัลจาก
 กษัตริย์แล้ว กษัตริย์ให้มหาดเล็กไปเรียก
 ผู้ชายคนนั้นมา ให้เขาคิดดี ๆ ว่า ตนเองมี
 ความสามารถอะไร คิดตั้งนานก็คิดไม่ออก
 กษัตริย์กริ้วมากให้มหาดเล็กจับตัวได้ไว้ใน
 คอกหมู เขากลัวมาก คิดไปคิดมา พอดก
 กลางคืนแล้ว เขาคิดออกว่า เอาจึงหรือมา
 ชนกันเขาทราบวิธีเล่นน้ำจะถือว่าเป็น
 ความสามารถอย่างหนึ่ง เขาเลยให้คนไป
 แจ้งกษัตริย์ว่า เขาทราบวิธีเล่นจึงหรือ
 กษัตริย์ได้รับข่าว ให้คนไปหาจึงหรือมา
 ให้ผู้ชายคนนั้นเล่นให้พระองค์ชม หลังชม
 เสร็จพระองค์ตรัสว่านี่ก็เป็นความสามารถ
 อย่างหนึ่ง เลยให้ทองคำหนึ่งงานเป็น
 รางวัล

หลังผู้ชายคนนั้นกลับบ้าน เขา
 คิดในใจว่า แกร่ววิธีเล่นจึงหรือ กษัตริย์ก็ให้
 รางวัล ถ้าผมมีความสามารถหลากหลาย
 กษัตริย์ก็จะให้รางวัลข้ามากกว่านี้ ด้วยเหตุ
 นี้เขาเลยเอาทองคำที่ได้มาจากกษัตริย์เป็น
 ค่าเล่าเรียน ไปฝึกวิชาออกมาควักควัก
 ยาวเห็ดกาฝึกเปียงหย่า กะหื้อคือเป็น

ฝึกเปียงหย่ายาว ถ้าหลังม้า มันโคฝึกได้เปียงหย่า
 ถ้าหลาย ๆ ยาว ลูกมันเค้ จื่อเสียนมันลิไลลื้อหื้อ
 ม้ายาว ลิหลังลิโกยาว ไวหลังม้า หุนโหฮัมหับมัน
 เป็นสระหลัง กัดเปียงหย่าตั้งเมืองยาว

12. สือยวมหม่ามีฮู่แกจู้ หนต่างยังให้ กินลื้อเจ้าต่างยาเต้

มีฮู่คือลื้อ ยังโล่กินสงไปหลายวันยาว
 ยวมฮ่อมมยยังมีแสงยาว ล้วนปิ่นลุ่ม คีลวนป่อ ไว
 ลื้อลวนป่อลื้อมีฮู่คือลื้อ ได้ยิ่นหางสือ ฟัดม้าไป ๆ ฮู่
 ว่าเป็นสือ ม้าฮู่คู้ม่นยาว จ่างโลออกม้าควดลื้อตาย
 ยาว

ยังมีเจ้าต่างยาเต้ปาดัง ม้าหานลื้อตายไว
 มันจ่างเป่าหม่านค่าน สือย่ายฮื้อ สือคือลื้อจ่างฮื้อ
 นจือม้ายาว สือจ่างฮื้อนจือม้า เจ้าคู้กินลื้อเจ้าต่างยา
 เต้ สือวา อันเกาล้วนลื้อไว มื้อเจ้าม้าปอกฮื้อเกา
 คิ่น เกาคู้กินลื้อม่นยาว ยาเต้โก่หม่าวฮื้อ วา อันมื้อ
 ตายยาว เกายฮื้อนม้าเต มื้อย้งวาคู้กินลื้อเกา สอง
 หะย้งเถียนกันหม่าวถัด จ่างวาจะฮื้อเป็นม้าผ้าฮื้อ
 กะจู้ตคือลื้อโก่ หม่าวเป่ไลลื้อ เผอโก้วา อัน
 กุ๊นโหลาคือฟ้าจือหม่าวลี ฮื้อยาเต้คสึมลียาว ยา
 เต้โก่หม่าวฮื้อ ส้างป้ากันกะจู้บางค้าย บางค้ายวาฮื้อ
 กะจู้บเห็ด กบเห็ดค่างบางค้ายจ่างผ้าฮื้อสือแม่ล้าย
 กะลื้อนคี่ลวนป่อลื้อ ฟัดหางไป ๆ ฮู่ส้างไปหาผู้มี
 ความรู้เพื่อเรียนวิชา หลังจากนั้น เขาก็มี
 ความสามารถหลากหลาย มีชื่อเสียง กษัตริย์ทราบ
 ข่าวจึงเชิญเขามาเป็นอาจารย์สอนวิชาให้แก่
 ประชาชนทั้งเมือง

เสื่อไม่รู้ตอบแทนบุญคุณ ยังคิด
จะกินพระ

มีเสื่อตัวหนึ่ง ไม่ได้กินอะไร
หลายวันแล้ว ทั้งเหนื่อยทั้งหิวและ ไม่มีแรง
เลยล้มต้งลงนอนที่รังมดใต้ดิน ตรงรังมด
นั้นมีงูตัวหนึ่ง ได้ยินเสียงหางเสื่อตีพื้นปั๊บ
ๆ งูรู้ว่าเสื่อมาอุดรูมัน มันเลยออกมา
กัดเสื่อตาย

มีพระรูปหนึ่ง เดินผ่านมา เห็น
เสื่อตายแล้ว พระจึงใช้วิชาไสยศาสตร์กับ
เสื่อ ช่วยชุบชีวิตให้เสื่อ เสื่อตัวนั้นฟื้น
ขึ้นมา กลับทำตัวออกศรัทธา มันว่ามันจะกิน
พระ เสื่อว่า ข้านอนพัก เจ้ามากวนข้า ทำ
ให้ข้าตื่น ข้าจะกินเจ้า พระก็ไม่เห็นด้วย
พูดว่า เจ้าตายไปแล้ว ข้าช่วยชุบชีวิตให้เธอ
เจ้ากลับจะกินข้า ทั้งสองเถียงกันใหญ่
เสนอว่าให้คนอื่นช่วยตัดสิน ไปหาสัตว์ตัว
ไหน ตัวไหนก็บอกว่าเสื่อสมควรกินพระ
พระไม่ยอมไปถามกระต่าย กระต่ายให้ไป
หาคนกระต่ายกับคนบอกสองคนบอกว่า ให้
เสื่อกลับไปอยู่ในเหตุการณ์อีกครั้ง นอน
พักที่รังมด แลเอาหางตีดูดิน มีเสียงปั๊บ ๆ
งูเห็นเข้าออกมากัดเสื่อตาย

13. หายโศดหวม

มีปล่องสองโถ้ ไปเมตตายเจ้า
สองหะโถ้ห้อยม้ออ้าว จ้ายหาว่าไล่แม่
โถ้ถึง ดีดังล่งจ้ายมันเหมียงเฮือนกัน กว๊า

ยวาล้อหาว่าก๊วยมีฮ้ายต้อลิ่ง สางโถ้ยังมียาว สองหะ
ปล่องหิมกันฮ้ายต้อล้อย จ้ายหาว่าลั้กโหฮ้าย
ล่งจ้ายมันลั้กหาฮ้าย จ่าวหาว่าลั้กโหฮ้ายกะยาว
ล่งจ้าย มันก๊วยลูกหาฮ้ายฮวดไล่มัน ต้อลิ่ง
ล่งจ้าย มันก๊วยไล่เล่นมันต้อล้อย กว๊าน ๆ มันห้อย
ม้ออ้าว ส้างโถ้โถ้ไปจ้ายหาว่ากินแปดอ้าว ล่งจ้าย มัน
ให้แอ่กะหาไปจ้ายหาว่า ปิ๊จ้ายหาว่าจ้งเอาโถ้ต้ออันห้อย
มันอ้าว มันส้างเล่นโถ้ต้อฮ้าย ห้อยม้อยาว ส้างโถ้
หมาเป็นก้าดตายยาว เป็นส้อมเอาหามาใส่ห้อยมัน มัน
เอาหมาเป็นโถ้ไล่ เอาบั้นข้าวแปดกะลิก่อน หมาเจ้า
เล่นกะกินข้าวบั้น เห็ดเจี้ยล้าเจี้ยวโถ้แม่น้ออ้าว จ้าย
หาว่าล่งจ้ายมันเอาหมาเป็นโถ้ไล่ โถ้ให้ฮ้อยจ้งม้อ
ต้อล่งจ้ายมัน แอ่หมาเป็นโถ้ไล่ จ้ายหาว่ายังข้าวบั้น
แปดห้อยหมา หมาโถ้ยังโถ้ไล่ล่า จ้ายหาว่าเจี้ยวเอา
หมาม้งตายยาว ล่งจ้ายมันฮ้อยห้อยเป็นหมา จ้งเอา
หมาไปฝังล้อย โสนมัน โถ้แอ่หลายวัน ยืนเหมียงฝัง
หมาลั่นออกคั่นไม้ม้อคั่นลิ่ง ล่งจ้ายมันกะโห้ล้าห้อย
กว๊าน ค้มไม้ห้อยม้ออ้าว มือไม้สงลัมม้อ เฝียงเป็นโถ้
จ้ายหาว่าส้อมฮ้อยอ้าว ล่งจ้ายมันกะถ้อยโถ้โถ้ม้อ
ล้าให้ ล่งจ้ายมันจ้งมอกห้อย มันเอาเอกหมาไปฝัง
แอ่ มันจ้งออกคั่นโถ้ม้อ จ้ายหาว่าส้อมกะหาว่าคั่นไม้
ดีห้อยมือไม้สงลัมม้อหาล้า ๆ มือไม้สงลัมม้อยาว กว๊า
ยวายังจ้อโถ้

ขายคดหอม

มีพี่น้องสองคน พ่อแม่เสียชีวิต สองคน
โตขึ้น พี่ชายได้แต่งงาน จำเป็นต้องแยกบ้านกัน ที่
บ้านพี่น้องสองคนนอกเหนือจากควายหนึ่งตัว

ก็ไม่มีอะไรแล้ว พี่น้องสองคนเลยแย่ง
 คว้ากัน พี่ชายจับตัวคว้าได้ ส่วน
 น้องชายจับหางคว้าสุดท้ายพี่ชายชนะ
 น้องได้แต่เหวตัวหนึ่ง ซึ่งหล่นมาจากหาง
 คว้า น้องชายเลยเลี้ยงเหวตัวนี้ไว้ทุกวัน
 ทุกวัน พอเหวตัวโตขึ้น ถูกไก่ที่พี่ชายเลี้ยงไว้
 มากินเหว น้องชายร้องให้ไปหาพี่ชาย
 พี่ชายเลยเอาไก่ฆดเชยให้น้อง น้องเลี้ยงไก่
 ตัวนี้ต่อไป พอไก่โตขึ้น ถูกหมาคนอื่นกัด
 ตาย คนอื่นเอาหมาฆดเชยให้น้องชาย
 น้องชายนำหมาตัวนี้ไปไถนา น้องชายเอา
 ข้าวปั้นก้อนหนึ่งให้หมากิน หมาวิ่งกินข้าว
 ปั้น อย่างนี้หมาได้ไถนาทั้งหมดให้
 น้องชายเรียบร้อย พี่ชายเห็นน้องชายเอา
 หมามาไถนา จึงมาขอขมึนหาน้องชายไป
 ช่วยไถนา พี่ชายไม่เอาข้าวปั้นให้หมากิน
 หมาเลยไม่ยอมไถนาให้ พี่ชายตีหมาจน
 ตาย น้องชายสงสารหมา เอาหมาไปฝังใน
 สวน เวลาผ่านไปหลายวัน ตรงที่ฝังหมา
 มี ต้นไม้โผล่มาต้นหนึ่ง น้องชายไปรดน้ำให้
 ต้นไม้นั้นทุกวัน เมื่อต้นไม้โต ใบไม้ทุกใบ
 ที่ปลิวลงมานั้นกลายเป็นเงิน พี่ชายได้รู้
 ข่าวไปถามน้องชายว่า เจ้าไปทำอะไรมาจึง
 ได้เงินมากมายอย่างนี้ น้องชายบอกพี่ว่า
 เจานำหมาไปฝัง ตรงที่ฝังหมาน้อยมี
 ต้นไม้เงินออกมา พี่ชายไปเขย่าต้นไม้
 เพื่อให้ใบไม้ปลิวเป็นก้อนที่หมาตังแม่นตัง

หมด จ้ายหาจ้อถ้างๆกลางๆ เอกผ้าม้าพันคันโส
 ลั่นเป็ดย่าว ล่วงจ้ายมันยังจำหือ ล้มเอา คันไม้ลั่น
 สานเห็ดฮังไก่ เอาเข้ากัถะ วา ไก่อพอให้หือม้าหือ ไก่อ
 พอให้หือม้าหือ เป็นจือเอาไก่อะให้หือหลามๆ จ้าย
 หาจ้อฮือฮือ ล้มม้ายวมเอาฮังไก่อ่วงจ้ายหาเข้า
 กัถะ ไก่อพอให้หือม้าหือ ไก่อพอให้หือม้าหือ เป็นจือเอา
 ไก่อะหือหล่าๆ จ้ายหาจ้อล้มหือจ้อเอาไว้ไฟเผาฮัง
 ไก่อลั่นย่าว ล่วงจ้ายมันฮือโลฮังไก่อมัน เจ้ากะป้าดาวฮัง
 ไก่อลั่น ป้าออกถ้อคือม้าสามเม็ด มันจือกินกะดั่งสาม
 เม็ด กินย่าวแอ จือโคคออกหวมม้าม้า มันจ้างเข้ากัถะ
 วา หาจ้อโคคหวม หาจ้อโคคหวม หุนโฮฮ้ามไลฮันวา
 มีกุนหาจ้อโคคหวม แลหือกุนจ้างมันกะฮังเข้าโหม้า
 หุนโฮฮ้ามเอาฮังฮ้ามม้าม้างโคคหวมมัน วา สาง
 วาโคคมือหวมแด้ๆ เกาตีฮังฮือฮือเงินฮ้ามมือหล่า
 ะหลายๆ สางวาโคคมือเหมือนเกาตีฮังฮือฮือ
 มันเจียวโคคม้าม้างถึง หวมวาหวมฮือ หุนโฮฮ้าม
 จ้างฮังฮือฮือเงินฮ้ามมือมันหล่าๆ หลายๆ จ้ายหาจ้อ
 ฮือฮือ ม้าถามล่วงจ้ายมัน ล่วงจ้ายมันมอกหือแอ มัน
 เจ้ากะกินถ้อคือสามลัมเข้ากัถะ วาหาจ้อโคคหวม
 หาจ้อโคคหวม หุนโฮฮ้ามไลฮันวา ล้มมีกุนหาจ้อ
 หวม แลหือกุนจ้างมันกะฮังเข้าโหม้า หุนโฮฮ้าม
 เอาฮังฮ้ามม้าม้างโคคหวมมัน วา สางวาโคคมือ
 หวมแด้ๆ เกาตีฮังฮือฮือเงินฮ้ามมือหล่าๆ หลายๆ
 สางวาโคคมือเหมือนเกาตีฮังฮือฮือ มันเจียวโคค
 ม้าม้างถึง เหมือนจั้งๆ หลงมันค้วงฮันคัถาย่าว กะ
 ถึงฮือฮือแอหือเม็งมาเยอะๆ แต่ใบไม้ที่ปลิวลงมา
 นั้นไม่ใช่เงิน เป็นก้อนจี้หมาตังนั้น พี่ชายโกรธมาก

เอามิดไปตัดต้นไม้ น้องชายเอาก้านไม้
 สานเป็นกรงไก่ นำกรงไก่เข้าตลาดตะโกน
 เรียกว่า ไก่โครอยากจี้ก็มาจี้ อยากออกไข่
 ก็มาออกไข่ คนนำไก่มาออกไข่เยอะมาก
 พี่ชายรู้เข้า เรียบแบบน้องชายก็นำกรงไก่
 ไปที่ตลาดตะโกนเรียกว่า ไก่โครอยากมา
 ออกไข่ก็มาออกไข่ ไก่โครอยากมาจี้ก็มาจี้
 คนนำไก่มาจี้เต็มกรง พี่ชายโมโหนำกรง
 ไก่เผาเป็นถ้ำ น้องชายเสียขายกรงไก่ ไป
 ขุดถ้ำกรงไก่ ขุดได้ถั่วสามเม็ด และกินเข้า
 ไปทั้งสามเม็ด กินเสร็จเขาเลยตด ตดที่
 ออกมานั้นหอม เขาเลยไปขายตดหอมที่
 ตลาด กษัตริย์ได้ยินว่ามีคนขายตดหอมจึง
 ให้มหาดเล็กเรียกน้องชายเข้าวัง กษัตริย์ให้
 เอาอ่างทองคำมาตักน้ำน้องชายแล้วตรัส
 ว่า ถ้าตดเจ้าหอมจริง ข้าจะให้เงินให้ทอง
 เจ้าเยอะๆ ถ้าตดเจ้าไม่หอมข้าจะสั่งให้เอา
 เหมไปเย็บกันเจ้า น้องชายได้ตดออกมาที่
 หนึ่ง หอมจริง กษัตริย์พระราชทานเงิน
 ก่อนใหญ่แก่น้องชายเป็นรางวัล พี่ชายรู้
 ขำว ไปถามน้องชาย น้องชายบอกพี่
 ทั้งหมด พี่ชายไปกินถั่วสามกระปุกแล้วเข้า
 ไปตลาด ตะโกนเรียกขายตดหอม กษัตริย์
 ได้ยินว่ามีคนขายตดหอมให้มหาดเล็กเรียก
 พี่ชายเข้าวัง กษัตริย์ให้เอาอ่างทองคำมาตัก
 น้ำพี่ชายแล้วตรัสว่า ถ้าตดเจ้าหอมจริง ข้า
 จะให้เงินให้ทองเจ้าเยอะๆ ถ้าตดเจ้าไม่

หอม ข้าจะสั่งให้เอาเหมไปเย็บกันเจ้า พี่ชายได้ตด
 ออกมาที่หนึ่ง เหม็นมาก กษัตริย์สั่งหุนโห้สามเจียว
 หื้อเป็นเอาเหมมาตัดสูก่อนมันมันเอากิมมำกิบไม้
 ฮัดก่อนนั้น แม่มันสั้มเอาลัมมำหื้อ สั้มเอามูมมำหื้อ
 สั้มเอาตังมำหื้อสาาง ๆ ไก่อ้มำแม่มอำว จ้าย
 หาวฮัดวเอากิมมำล่ำ แม่มันจางกะเอาไล่กิมมำ
 จ้ายกิบกะ หื้ออื่นไปจิดออกมำแม่มอำว จิดจ๊อโค
 แม่มันแม่มอำวมหาดเล็กเย็บกันตามที่ประกาศไว้
 เมื่อกลับถึงบ้านพี่ชายปวดท้องจะตายแล้ว ให้เมีย
 เขาไปหากรรไกรมาตัดสายไหมที่เย็บตรงกันออก
 เมียเขาไปเอารูมมา ไปเอาเก้าอี้มา เอามาสารพัด
 อะไรก็เอามา พี่ชายตะโกนว่า เอากรรไกรมา คราว
 นี้เมียเขาเอากรรไกรมาให้ พอตัดไป จี๊กระเบิด
 ออกมา จี๊โดนเมียเขาทั้งตัว

14. โห้งเป่ปี

อ้อ มีมานโสนม่านถึง ดีหมิงโก้ง่าปี มี
 เจ้าเจ้าอื่น มีปล่องสองโก้ เขียงบอเมตายเจ้า โก่อใหญ่
 เอ้ย หื้อจ้ออายโก้ล่ำ ล่วงจ้ายหื้อจ้อยโก้ล่ำ สองหื้อปี
 ล่วง ลูกเจียมบอเมตายเอ้ โตฮักกันเค้เค้ อ้อ
 จ้อลิ่งจ้อวัน ปีล่องสองโก้ โก่อใหญ่มำ เป็นหม่ามำ
 ก๊วยวาล่าเฮือนมาผานเค้ๆ ยังมีไส้มีเงิน ดูหื้อหานจี้
 อปีงโก้ห้วงสองหื้อปีล่อง อ้ายเลื้อหย๋ ยีเลื้อหัก อ้อ
 ปีงหื้อวาวออก สองหื้อปีล่องโตยงโกเป็นโตฮักกัน
 โตวันโตเห็ดเจีย อยู่ดื้อกันกะ ปีล่องสองโก้จ้อเป็น
 หม่ามำอำว โหล์หะ เม้หะลาง จ้ายหาว ปีจ้ายเอ้ย
 โก่อให้จ้ออายโก้ล่ำอาย กะหาไล่เม้มำโก้ลิ่ง ปีล่อง
 สามโก้อยู่ดื้อกันกะ โตเจียวโก้มีโอ โกวันกะอำว ก๊วย

วาปีห้มหาหมูให้หันลวงจ้ายหา โกวา
ให้จ้อยโกโล้าอ้าย ปีห้มหาหมูให้หัน ปีห้ม
หาหา โล่เหมียงเฮือนกันอ้าว ให้อยู่ฮ้างเผ
อฮ้างมัน ดีเหมียงเฮือนกัน อือ จ้ายหา
เอ้ย ปีจ้ายหาเอ้ยให้จ้อยกะให้จ้อยมา อือ
ก้วยมีลวงจ้ายโกโล้ง อือ เมื่อก ก้วยมีโกโล้ง
ดีแปดลวงจ้ายอึ้ง ดีแปดเมอึ้ง มันโตให้จ้อย
หันให้จ้อยลวงจ้ายอ้าว วันหลังมาเอ้ย เม้มัน
โกโล้งจ้อยจ้อย ดีเหมียงเฮือนกัน
เหมียงเฮือน เหมียงมากัน อือ มันโกวา
อือ ดีแปดเมอ้อยจ้ามส่าย ดีแปดลวงจ้าย
อ้ายโกโล้งจ้ายโกโล้ง อือ ก้ามไม่ให้จ้อยกะ
ให้จ้อยมาเอ้ย มันด้าหักด้างอ้าว ให้ๆเป็น
วาอ้าว อือวาอายเป็น โกมู้ก้วยอ้าว แปด
ลวงจ้ายหาอ้าว เหมียงเฮือนกัน ก้ามไม่
สองหือปีลวงมา มา

เหยี่ยวเป่าปี

อือ มีหมู่บ้านหนึ่งชื่อเมืองโกโล้ง
ปี อือนานมาแล้ว มีพี่น้องสองคน พ่อแม่
เสียชีวิตหมด ลูกคนโตชื่ออ้ายโกโล้ง
น้องชายชื่ออียโกโล้ง หลังจากพ่อแม่เสียชีวิต
แล้วพี่น้องสองคนนี้รักกันมากๆ อือ เวลา
ผ่านไปเรื่อย ๆ พี่น้องสองคนโตเป็นหนุ่ม
แต่ที่บ้านยากจนมาก ๆ ไม่มีเงิน อะไรก็ไม่
มี ชาวบ้านเรียกสองพี่น้องว่า หนุ่มเสือ
ขาด แต่พี่กับน้องก็ไม่สนใจยังรักกัน
เหมือนเดิม อยู่กันอย่างนี้เรื่อย ๆ พี่น้อง

สองคนโตเป็นหนุ่มและถึงเวลาหาเมียแล้ว พี่ชาย
พี่ชายที่ชื่ออ้ายโกโล้งหาได้เมียคนหนึ่ง สมาชิก
ครอบครัวทั้งสามคนอยู่ด้วยกัน อยู่กันอย่างนี้ทุกวัน
ทุกคืน แต่ว่าพี่สะใภ้เกลียดน้องชายจนไม่ยอมมอง
หน้า พอพี่สะใภ้ไม่ยอมเห็นหน้าน้องชาย คังนั้น
พี่สะใภ้เสนอว่าควรแยกบ้านต่างคนต่างอยู่ ให้แยก
บ้านกันอยู่ อือ พี่ชายคิด ไปคิดมาว่า อือ มีแค่
น้องชายคนเดียว อือ เมียก็มีแค่คนเดียว จะทิ้ง
น้องชายดีหรือทิ้งเมียดี เขาคิดอยู่ตั้งนานตัดสินใจ
ยาก จากนั้นไป เมียก็คอยบ่นจะแยกบ้านกัน จะแยก
บ้านกันอยู่ เขาคิดในใจว่าถ้าจะทิ้งเมียก็เสียเลย ถ้า
จะทิ้งน้องชายก็มีแค่คนเดียว คิดไปคิดมาตกลง
ว่าไม่ว่าคนอื่นจะว่าอย่างไรก็ไม่สนใจ ถึงจะอายคน
อื่นก็ตาม เขาจะทิ้งน้องชายจะแยกกันอยู่แล้ว พี่
น้องสองคนก็แยกบ้านกัน แต่ที่บ้านยากจนมากไม่
มีอะไรเลย อะไรก็ไม่มี พี่สะใภ้ใจดำ อือพี่สะใภ้ใจ
ดำมาก ไม่อยากแบ่งสิ่งของของเฮือนกันเอ้ย ลือ
เฮือนมูมีโหะสาบ มูมีโหงสาบ ปีห้มหาเอ้ยจ้อยมิด
อือ ปีห้มหาเอ้ยจ้อยมิด มูให้ให้ลวงจ้ายมันโโลโหะ
เลียงสาบ ดีให้ลวงจ้ายหมื่นออกเฮือนกะ โหงสาบ
โกมู้หือ อือจ้ายหาหือ หือลูกมันให้อ้ายโกโล้งอ้าย
ถามลวงจ้ายมันว่า อือ มื้อดีเอาสาบ มื้อดีว่าเหลเล็ก
เหือนมีสาบ มื้อดีเอาสาบ ลือเฮือนมีสาบโกโล้งมีอ้าว
มื้อดีเอาเอ้ย ลวงจ้ายมันยโกโล้งให้จ้อยกะให้จ้อยมา อือ
ยังเอาสาบอ้าว เขาออกโหะเลียงสาบ เจียงโกยังเอา
อ้าว มื้อว่า เอาหมาอ่อนคือสิ่งให้กาว่า เอามีหมา
เอียนคือสิ่ง มีหมาอ้ายคือสิ่ง จ้ายหาเอ้ย มูให้หือ

ก๊วยวาล่งจ้ายหาวสาาง ๆ โก้มู้ได้ มู้มีสาาง
 หื้อกะ มั่นมู้ให้หื้อ มู้ให้หื้อลี ก้าใหม่มู้จา
 เห็ดอ้าว อ้อ ล่งจ้ายมันเอี้ยยโก๊กล้าอ้ายจูวา
 วา อ้อวาก๊วยมันเห็ดเจี้ยแอ ห่างๆมันปีล่ง
 ม้าป่อยหมาอ่านคี่ หมาอ่านเคี้ยจ๊วมเพอ จู
 เพอกะ โก๊ โตหื้อมันอ้าว อ้อ วา จ้ายหาวโก๊
 อ้ออ้าว ยีโก๊กล้าคั้วหั้นอ้าย โก๊กล้า ต้างสองโก๊
 โตอ้วยแอหมา ยีโก๊กล้า อ้อ จ้ายหาวล้า จ้าย
 หาวเอี้ยโจอ้วยแอหมา จูวา หมาเอี้ย ม้าแล้
 แอหมาเอี้ยม้าแหล่ ม้าแหล่ กาวเอาข้าว
 เอาเล็กเล่งมื่อ จ้ายหาวเอี้ยเห็ดเจี้ยวา
 ล่งจ้ายมันเอี้ย ยีโก๊กล้าเอี้ยวา หมาเอี้ย แอ
 หมาเอี้ยจ๊วมกาวม้าแล้ กาวไล่กินสาางโก๊คี่
 ให้มือกินสาางอ้าว จ๊วมกาวม้าแล้ ก้ามไม้
 สองหื้อปีล่งเห็ดเจี้ยฮ่างแอหมา เห็ดเจี้ย
 แอหมาโก๊จ๊วมล่งจ้ายหาวกะอ้าวซา แอ
 หมาเอี้ยจ๊วม จ๊วม ยีโก๊กล้ากะอ้าว ก๊วย
 เห็ดจ้อโลเอี้ยของคี่ลึง มีวันลึง อ้ายคั้วหั้นยิ
 สองหื้อปีล่งเอี้ยโตหั้นโหลโหลกะโตฝืนส
 องหะไปถึงหยั่งผางโคให้น้องชาย ให้
 น้องชายออกจากบ้านโดยตัวเปล่า แต่
 พี่ชายสงสารน้องถามน้องชายว่า น้องอยาก
 เอาอะไรก็บอก เอาไปได้เลย น้องชายตอบ
 ว่าที่บ้านไม่มีอะไร เลยไม่เอาอะไรแล้ว ขอ
 หมาน้อยแล้วกัน ที่บ้านเลี้ยงหมาน้อยอยู่
 ตัวหนึ่ง แต่พี่ไม่อยากจะให้ ไม่ว่าน้องพูด
 อย่างไร สุดท้ายน้องไม่รู้จะทำอย่างไรดี

น้องพูดว่า พี่เราทำอย่างนี้ได้มัย เราเรียกหมาน้อย
 พร้อมกัน หมาน้อยไปกับใคร ใครก็เอาหมาน้อยไป
 ได้ พี่เห็นด้วย และเรียกหมาน้อยพร้อมกัน พี่ชาย
 พี่ชายที่ซื้ออ้ายโก๊กล้าพูดกับหมาน้อยว่า หมาน้อยเอย
 มานี่มานี่ ข้าเอาข้าวเอาเนื้อมาเลี้ยงเจ้า ส่วนน้อง
 น้องที่ซื้อยิโก๊กล้าพูดว่า หมาน้อยเอย ไปกับข้านะ
 ข้าได้กินอะไรหมาน้อยก็ได้กินอย่างนั้น ไปกับข้า
 เอะะ พี่น้องสองคนพูดกับหมาน้อยอย่างนั้น หมา
 น้อยก็ตามน้องชายไป ตามน้องชายยิโก๊กล้าไป มีวัน
 หนึ่ง พี่น้องสองคนไปตัดพืบนบนภูเขา สองคนไป
 ถึงถ้ำ ๆ หนึ่ง ซึ่งมีต้นหญ้าอยู่บนถ้ำ เลยมองไม่ออก
 ว่าเป็นถ้ำ อ้ายโก๊กล้านึกถึงคำพูดเมียว่า ที่บ้าน
 น้องชายยากจนขนาดนี้ วันหลังน้องต้องกลับมา
 แบ่งสมบัติอีกแน่ หาโอกาสให้น้องตายไปเลย
 พี่สะใภ้พูดอย่างนี้กับผัวอ้ายโก๊กล้า อ้ายโก๊กล้าคิดใน
 ใจว่าจริงอย่างที่เมียพูด ข้างหน้าเป็นถ้ำ น้องไม่เห็น
 เป็นถ้ำ แต่เขาเห็นแล้วว่าเป็นถ้ำ เลยปลักน้องชายยิ
 โก๊กล้าตกเข้าถ้ำไป เมื่อตกเข้าถ้ำน้องชายตะโกนเรียก
 พี่ชายว่า ช่วยผมด้วย ช่วยผมด้วยผมตกเข้าถ้ำแล้ว
 ช่วยผมด้วย ผมออกไป
 ไม่ได้แล้ว พี่ชายแค้นองเลย ๆ ไม่ช่วยคิงน้องโง
 ห่างอั้ง โหลลึง อ้อ ป้อหญ่าฮื้อหว โกงถาง
 โหงหมื่นมู้หั้น มู้หั้นถางโหงหมื่น โหยงเผียว มู้ได้
 โหงถางโหงหมื่น ก้ามไม้ จ้ายหาวเอี้ย จูต่อนจูหื้อ
 ใจโจฮ้ามเม๊ว เอ้อ ล่งจ้ายเพอสาางๆ โก้มู้มี วา มู้หื้อ
 มาโป้โหลเลียงหาว ค้อให้มันตายแอแอปีหั้นหาว
 เห็ดเจี้ยวาคี่โผๆวอ้ายโก๊กล้า ก้ามไม้อ้ายโก๊กล้า โจ้วา

อ้อ หั่นโลยมาอ้าว จี๊ววา วา คือมีถางโหลง
มือ ล้วงจ้ายมันมู้หัน มันดำหั่นอ้าวเป็น
ถางโหลง มันโก้เต้าล้วงจ้ายมันต่อเจ้าลือ
ถางโหลงกะ ต่อเจ้ากะเอ้ย ล้วงจ้ายมันฮ่วงจู
อันเนี้ย ล้วงจ้ายหวา วา คี๊กกาเวอ คี๊กกาเว
เออ วา กาวต่อเจ้าถางมาอ้าว คี๊กกาเวอ มู้
ออกให้กะอ้าว จ้ายหวาด้วยเออ ลือ ลือ คี๊
ไปยาว ก้ามไม้ หมาเอ้ยเห็ดเจี้ย ปั้นคี่
งถางโหลง ห่างโหวๆเออ จ้ายหวา ฮ่วงแอ
หมา หือหมา จั๊วมมัน หมาเอ้ยจั๊วมกาเว
แล้ว เจ้าเฮื่อนมันตายอ้าว มันโตเจ้าถางโหลง
ฮั่นกะอ้าว ตายมันอ้าว โหวมูเล่งมัน
อ้าวจั๊วมกาเวแล้วเออหมามูจั๊วม แอหมา
แอหมาป้อ ป้อหึงถางโหลงฮ่วงเจ้ามันจื่อ ๆ
ก้ามไม้ ยี่โก้ล้าเอ้ย เจ้าอื่นเจ้าแอหมาเจี้ยวา
แอหมาเอ้ย วากะเฮื่อนหวา กะเอาฟ้ามหือ
กาเวอ เอาฟ้ามหือกาเวอ ปั้นจูเจี้ยจะคี่หัน
กะ จะออกไล่กะ แอหมาเอ้ยไล่ยี่นลี้ ๆ หมา
เลียนคิ้ว ๆ เลียนคิ้วกะเฮื่อน กะเฮื่อนหวา
กะหาพา กะกั๊ดไล่ฟ้ามาวัดลึง ปี่ห่มหวาคั่ง
หึงจ้ายหวาหันแอหมากัดผ้าเอยคี่มา คี่มา
จั๊วล้วงจ้าย มันเอ้ย จูคี่กะมังแอหมา แอหมา
โก้เจอหันเพ็ง แอหมาเลียนคิ้ว ๆ คี่เป็นกั๊ด
ผ้าเอยมาหือ แป๊ะ เข้าเหลือนถางโหลงกะ
อ้าว มาหือ มาหือยี่โก้ล้ากะคี่ หือจ้องหือ
หลวงจันมาแต่กลับบ้านไปเลย หมาน้อย
ค้วนันเห่าอยู่รอบถ้ำ พี่ชายเรียกหมาน้อย

ให้หมาน้อยไปกับเขาและบอกว่า หมาน้อยเอ้ย ไป
กับข้าเถอะ เจ้าของแกตายแล้ว เขาตกเข้าถ้ำตายแล้ว
ไม่มีใครเลี้ยงดูเจ้าแล้ว ไปกับข้าเถอะ หมาน้อยไม่
ไปและเห่าเรียกเจ้าของมันต่อ น้องชายพูดกับหมา
น้อยว่า หมาน้อยเอ้ย กลับบ้านไปหาบิดามาให้ข้า
ข้าจะได้ตัดเถาว์ล้วยพวกนี้แล้ว ข้าถึงจะขึ้นไปได้
เมื่อหมาน้อยได้ยินคำพูดของยี่โก้ล้า ก็รีบวิ่งกลับ
บ้านอย่างรวดเร็ว กลับมาพบไปหาบิดาและคาบมิด
อันหนึ่งมาให้ พี่สะใภ้และพี่ชายเห็นหมาน้อยคาบ
มิดจะไปช่วยน้อง จึงไปไล่จับหมาน้อย หมาน้อยว
จลาคมาก วิ่งหนีอย่างว่องไวและเอามิดทิ้งเข้าไป
ในถ้ำให้ ให้ยี่โก้ล้า ยี่โก้ล้าใช้มีดตัดเถาว์ล้วย ยี่โก้ล้า
เป่าปี่เป็น เขาเอามีดตัดไม้ไผ่มาท่อนหนึ่งทำเป็นปี่
และเป่าปี่ในถ้ำถ้ำ มีนกได้ยินเพลงไพเราะ ชวน
กันบินมาเยาะเย้ยมากมายเกาะบนต้นไม้ ชวนกัน
มาดู เห็นว่าเจ้าเป่าปี่ได้ตกลงไปในถ้ำ ไม่สามารถ
ออกไปได้ เข้าไปช่วยเหลือเขาเถอะ นกพูดกับเจ้า
เป่าปี่ พูดกับยี่โก้ล้าว่า เราจะบินขึ้นไปเกาะบนยอด
กิ่งไม้ให้มันไถ้ลงเข้าไปในถ้ำ เจ้าจงจับกิ่งไม้ให้
แน่น ๆ อย่าปล่อยนะ พูดเสร็จนกต่าง ๆ พากันไป
เกาะบนกิ่งไม้ ให้กิ่งไม้ไถ้ลงเข้าถ้ำ อ้อ ยี่โก้ล้าได้
ยินคำพูดของนกและทำตาม นกชวนกันบินมา
เยาะเย้ยมากมาย พากันมาเกาะบนกิ่งไม้ เพื่อให้กิ่ง
ไม้ไถ้ลงถ้ำ หมาน้อย อ้อ อ้อ ไม่ใช่ยี่โก้ล้าก็จับกิ่ง
ไม้ ใบไม้ จับใบไม้ไว้แน่น ๆ เมื่อพวกนกบินออก
จากกิ่งก้ามไม้ยี่โก้ล้าอาย มันจ้ามหม่อเป่าปี่ ยี่โก้
ล้าใจกะพันไถ้หมวกให้เยียนหมวกลึง กะปี่ไล่

สองเพียวมาอ้าว ปีนดื่ปัดเข้าปัดล่าอ้าว
โห้งอ้ายจ้วมาเป่ปี่หื้อเป่นสู่อ้าว วา อ้อ
วาโห้งเป่ปี่อ้ายฟาล่วนอ้าว ปัดเข้าล่าอ้าว
อาปมไหลจ้วฮ่งเป่นโห้งเป่ปี่

15. ป้องก็อ้าสึด

มีป้องก็ปาลัง ค้วยฮางเป่นสึด
ไ่ว่ถวงเค้ ให้จื่ออ้างเมยั้น มีวันลึง มันได้
ยั้นเป่นวา เอามือไม้ มือไม้ลูกคี่เดียวจับโก่
ลั่น มาเอาเห็ดสื้อฟาล่าตา ลงสื้อโคอ้ายเป่น
ยังหาน โดหาวคั่วหวานเป่น มันให้จื่อวา
ถึงเกามีสื่อมั่วฮางลึง กะหาเมยั้นเป่นยัง
หานอ้าว เป่นโกย้งหมอฮักเกายาว

ค้ำมลั่น มันจางฮ่วงฮ่างอ้อนมา
หื้อฮาวกะหามือไม้ลูกคี่เดียวจับโก่ลั่น ฮ่าง
อ้อนกะหาได้มาอ้าว ป้องก็จางเอามือไม้
เย็บเป่นสื้อดื้อลึง ลงเข้าคุดกะ คื้อฮ่างอ้อนวา
ลงสื้อมั่วไ่ว่เข้าโคหมอดักไล่โค ดูโก่หาน
เกาไหล ฮ่างอ้อนจางฮู่ โห ป้องก็ลงไล่
เอามือไม้เจื้อ ไ่ว่เย็บเห็ดสื้อคี่กะเห็ดลงมีด
ไ่ว่ จางสื้อจื่อเพดมันวา โดย้งหานมือเจ้า
มือเจ้าอยู่ถื่อไล่ ป้องก็จ้อมเค้ ๆ ถ่านวา มัน
ไล่ลงสื้อฟาล่าตาฮ่าง

กาสามมา กินข้าวแอ่ ป้องก็ลึง
สื้อมือไม้ฮางลั่น ไปกะไปมา ฮ่างอ้อนเจื้อ
ลั่น โก่เห็ดฮางยังหานมัน โกย้งคัมมัน กิน
ข้าวฮ่างอ้าว ป้องก็มาควา เพอยังหานมัน
ฮ่าง

มีวันลึง มีสาวอ้อนโก่ลึง มาเคดล่าคี่ล่า
หม่อหิมจ้วง ป้องก็หานแอ่ พิพากะลงสื้อมือไม้ฮาง
ลั่น เลยงกะจื่อสาวอ้อนลั่น กะคื้อ ๆ ลัก ๆ สาวอ้อน
ลั่น ปูสาวอ้อนให้จ่าหล่าว มือเป่นป้องคื้ออ้าสึดหลง
มื่อคี่เห็ดฮางไล่ ป้องก็จางฮู่ โห สื้อมือไม้ฮางลั่นยัง
ลั่นไล่โค ก็โย เลยงไปเข้าจางกะฮ่าง

ระหลวไหล

มีพระรูปหนึ่งคิดแต่ไปหาหญิงสาว อยู่
มาวันหนึ่งพระได้ยินคนบอกว่าถ้าเอาใบไม้ที่นก
นางนวลเคยยืนนั้นมาทำเป็นเสื่อ เมื่อนำมาใส่คน
อื่นจะมองไม่เห็น แต่คนใส่จะมองเห็นคนอื่น พระ
ได้ยินเช่นนั้นคิดในใจว่า ถ้าฉันมีเสื่ออย่างนี้สักตัว
ใส่ไปหาหญิงสาว คนอื่นจะไม่เห็นและจะไม่ว่าฉัน
ค้วย

เสร็จแล้วพระให้เณรไปหาใบไม้ที่นก
นางนวลเคยยืนมา พระนำใบไม้ที่เณรเก็บมาให้มา
เย็บเป็นเสื่อตัวหนึ่งแล้วจึงใส่ พระบอกเณรว่า เมื่อ
ใส่เสื่อแบบนี้คนอื่นจะมองไม่เห็นตัวคนใส่ เจ้าเห็น
ตัวข้าไหม เณรได้รู้ว่า พระจะไปทำสิ่งที่ไม่ดี เลย
โกหกพระว่าข้าไม่เห็นท่านท่านอยู่ไหน พระดีใจ
ใหญ่ คิดว่า ตัวเองได้เสื่อวิเศษแล้ว

กลางคืนหลังกินข้าวเสร็จ พระใส่เสื่อ
วิเศษตัวนั้น เดินไปเดินมา พวเณรแกล้งมองไม่
เห็นพระ และไม่พูดกับพระ พอกินข้าวเสร็จ พระ
คิดว่า ไม่มีใครเห็นแล้ว

อยู่มาวันหนึ่งมีหญิงสาวคนหนึ่ง มาดัก
น้ำแถววัด พระเห็นเข้า รีบกลับไปใส่เสื่อวิเศษ และ

วิ่งไปหาหญิงสาว ไปจับนี้จับโนนของ
หญิงสาว หญิงสาวโมโห พูดว่า ท่านเป็น
พระที่เหลวไหล ท่านจะทำอะไร พระถึงรู้
ว่า เสือตัวนี้ไม่ใช่เสือพิเศษ ซ่อนตัวไม่ได้
พระกระวนกระวาย รับวิ่งหนีเข้าวัดไป

16. ไปอุ้มสองไก่

มือเจ้า ๆ ตัน มีก๊วนสองไก่ ไก่ลึง
เป็นก๊วนมีโส ไก่ลึงเป็นก๊วนผาน สองหะเป็น
ได้ไก่ลึงกัน เป็นไปอุ้มกัน ไก่มีโสอ้าย มีโส
อ้าว มีโสอ้าว โสเอื้อนโสเอื้อนวงโกเอื้อน มีกู
อย่างเห็นมั่ว เจ้น ๆ ฮัม ๆ กว๊ายวว มั่วมีลูก
ล้างสีโก มีมั่วลูกล้างสีโก กว๊ายมีสองหะปุย
อือ ไก่ก๊วนผานลึง ไปอุ้มไก่ก๊วนผานอ้าย เอื้อน
โหลปะจากลึง ถ้าเอื้อนผานสาวโกมีมี มั่วมี
โสอ้าว กว๊ายวาก๊วนเอื้อนผานเนี้ย มีลูกล้าง
สิบโก อือ ยังมีสายล้า ตั้งเอื้อนตั้งแย้ลูกล้าง
โกหือมั่วอ้าว โด่เห็นหอย มีวันนัยโคหือม
ย่ำหือมจือแด้ ๆ คู้หือม อือมีวันลึง ไปอุ้มโกมี
โสอ้าย อา ไปอุ้มก๊วนมีเอื้อนฮักไปอุ้มก๊วนผานกะ
กินข้าวเอื้อนหาว อือ ไปอุ้มก๊วนผานเนี้ยกะ
ลึงเอื้อน ไปอุ้มก๊วนมีอ้าย หานลือผินหาวอื่น
ค้ำม คินผินกะ มี มีลือมีป้า มีโกมีไข่ มีกู
อย่างกูมีว้าว อือ ค้ำมคินผินกะว้าว กินไป
อับแม่น เหล้าโกค้ำมจือกิน ข้าวผักโกค้ำ
มจือกินกูมีว สองหะกิน ไปอับแม่น กังข้าว
กัน กินไปอับแม่น อือ ไปอุ้มสองไก่กินข้าว
กังกัน กิน ๆ ค้ำม ๆ กิน ๆ กม ๆ อ้า ไปอุ้ม

ก๊วนผานเนี้ย จู๊ว อือ ไปอุ้มเอื้อน อือ พังมีเอื้อนลึงเอื้อน
ฮ้าง ยังมีลือมีป้ามาค้ำมกัน ยังไล่กินลือกินป้า กินโก
กินไข่สาว กว๊ายมีผักหือฮือฮือฮือ อือ อือไล่เอื้อน
สองวันลึง ไปอุ้มก๊วนผานกะฮักไปอุ้มก๊วนมีเอื้อนกะกิน
ข้าวเอื้อนหาว ไปอุ้มก๊วนมี ข้าวลึง หะลึงเอื้อนไปอุ้มก๊วน
ผาน ลือเอื้อนยังมีสาว เอื้อนโกค้ำม ๆ หะบ ๆ ยังมี
สาว เข้าถึงลือเอื้อนไปอุ้มก๊วนผานเอื้อน ลูกสาวไปอุ้มก๊วน
ผานนัย

เพื่อนสนิทสองคน

นานมาแล้ว มีคนสองคน คนหนึ่งเป็น
คนรวย อีกคนหนึ่งเป็นคนจน สองคนเป็นเพื่อน
สนิทกัน คนรวยคนนั้น รวยมาก สมบัติมีมากมาย
เงินทองเต็มบ้าน แต่ไม่มีลูกหลาน มีแค่สามีภรรยา
สองคน อือ คนจนนั้น ที่บ้านก็ไม่มีอะไรแม้แต่ที่นา
ก็ไม่มี มีแต่ลูกสิบคน อือ เวลาผ่านไป ลูก ๆ โต
ขึ้นมา คัดฟันขาย อือ ทุกวันนี้ชีวิตลำบากมาก มีวัน
หนึ่ง เพื่อนคนรวยเชิญเพื่อนคนจนไปกินข้าวที่บ้าน
เขา คนจนไปถึงบ้านคนรวย เห็นอาหารที่วางบน
โต๊ะนั้น มีเนื้อ มีปลา มีไก่ มีไข่ มีทุกอย่าง กินเท่าไร
ก็ไม่หมด เหล้าก็ตามใจดื่ม ข้าว ผักก็ตามใจกิน มี
ทุกอย่างให้เลือก สองคนกินเท่าไรก็ไม่หมด สอง
คนกินไปคุยไปคนจนบอกว่า เพื่อนรักเอ๋ย อือ ถ้า
เจ้าไปบ้านข้า บ้านข้าไม่มีเนื้อ ไม่มีปลามาเลี้ยงกัน
นะ ไม่มีเนื้อ ไม่มีปลา ไม่มีไก่ ไม่มีไข่มาให้กิน มี
แค่ผักทั้งนั้น อือ อือ เวลาผ่านไปสองวัน คนจนไป
เชิญคนรวยมากินข้าวที่บ้าน คนรวยมาถึงบ้านคน
จน บ้านเขาไม่มีอะไรเลย ตัวบ้านก็ผุ ๆ พัง ๆ อะไร

ก็ไม่มี พอมาถึงบ้านคนจน ลูกสาวคนจน
ชวนกันออกไปต้อนรับคนรวยซึ่งเป็น
เพื่อนสนิทของพ่อที่หน้าบ้าน และเชิญ
เพื่อนพ้องนั่ง เอน้ำมาให้ดื่ม คุณแม่เพื่อนพ่อ
อย่างดี ชวนกันทักทายเพื่อนพ่อ ถานี่ถาน
โน้นเพื่อนพ่อได้กินข้าวด้วยบรรยากาศ
แบบนี้ บนโต๊ะอาหารนั้นไม่มีเนื้อ ไม่มี
ปลา ไม่มีไก่ ไม่มีไข่ มีแต่ผักส้มเต็มไป
ด้วยผักทั้งนั้นชวนกันมาอีก ไปอู้กุนมี อวน
กันมาป้าง ไปอู้กุนมีเอี้ยเข้าเฮือนกะ ฮักหื้อ
ลึงเอี้ย กะเห็ดล้ามีหื้อกิน กะลัมล้าหื้อ ม้า
ค่ายปล่องลิ ๆ อวนกันต้มค้ำไปอู้กุนมีเอี้ย
ถานฮ้ามอยู่ตีกินหวาน ไปอู้กุนมีเห็ดเจี้ยตั้ง
กินข้าวเผียวมาฮ้าว ลือผืน ลือผืนข้าวหวาน
เอี้ยยังมีสาบ ยังมีลือมีป่า ยังหาน ไก่ยังหาน
ไข่สาบ กว๊ายมีผักส้ม ผักแสบ ตั้งฮ้ามผัดลือ
ฮื้อหิว ตั้งลือผืนลันฮ้าว กว๊ายวาเป็นผักส้ม
ผักแสบ เป็นโลจี้โล่มวง เอี้ย ไก่ตั้งผัดลือ
ฮื้อหิวโก๋ หาวต้มไล่หวาน ลูกสาวหาวหมอ
เห็ดข้าวผัด ข้าวผัด อ้อ ไปอู้ ไปอู้กุนมีเอี้ย
กินเอี้ยยังหื้อจือวา ตั้งหวานสีลือกะฮ้าว
ข้าวผัดเจี้ย อ้อ กินข้าวขี้มแอ ลูกสาวหาวม้า
เอาผืน เผียว ๆ จีบ ๆ กะเอี้ย เลิกมวยก้าม
ไปอู้กุนผานแอ๊ะฮ้วงลูกสาวลูกจ้าย จู๊วา
ลูกอ่อนเอี้ยมาหาม ฮ้ามหื้อ ไปอู้ฮู่กะฮ้อง
แลดแอ ลูกจ้ายมันฮ้าววนกันมาหามไปอู้
หาว อ้อ เอาแหหวตั้งไปอู้หาวหามเข้าทาง

มานะ กะออกแลด ออกแลดแอ๊ะก้ามลึง ก้ามไม่
ก้ามไม่แหหวชะฮ้วง แหหวฮั่นวา อ้อ ไปอู้โก๋
ผานวา ไปอู้กุนผานฮั่นวา ลูกอ่อนเอี้ย แลดใหม่
เผียว ม้าฮ้าม ม้าหื้อไปอู้ฮู่กะลือฮ้องฮั่นแอ อ้อ
ลูกจ้ายมันชวนกันมาฮ้าม แหหวตั้งไปอู้หาวเข้าทาง
เฮือนกะ ไปอู้โก๋กุนมีแอไล่หวาน ไปอู้กุนผานแล
ลูกจ้ายลูกสาวมาลัมล้าหื้อลิ ๆ ฮั่นโฮจื้อโจ้โคปุเจ้า
กว๊ายมีปู้ยาเต่า อ้อ หื้อจื้อหื้อฮ้อว หื้อจื้อหื้อแอ
วาดีไปอู้กุนผานล้าวา อ้อ ไปอู้เอี้ย เกาเค้ มีโฮฮ้าว
โฮเงินเกาเค้ ล้าแค ๆ ข้าวล้าโก๋กวาง ๆ ไก่เป็นแอ
ฮ้าย กว๊ายวา โฮเงินล้าฮื้อยังหื้อไล่มือมือเอี้ยมีลูก
บนโต๊ะมีแต่ผัก มีแต่ถั่วเหลืองหมัก ลูกสาวรู้จักวิธี
ทำกับข้าว กับข้าวทำได้ฮ้อย อ้อ เพื่อนพ่อที่เป็น
คนรวย กินข้าวเสร็จ พูดว่า กับข้าวนี้ฮ้อยเหมือน
เนื้อเลย อ้อ กินอ้มแล้ว ลูกสาวมาเก็บโต๊ะให้
เรียบฮ้อย พักผ่อนสักพัก คนจนที่เป็นพ่อเรียกลูก
สาวลูกชายบอกว่า เด็ก ๆ มานี้ มายกราสองคนไป
อาบแดดหน่อย ลูกชายชวนกันมายก อ้อ ยกทั้งพ่อ
และเพื่อนพ่อเข้าลานบ้าน ไปอาบแดด อาบแดดไป
สักพัก พ่อที่เป็นคนจน พ่อที่เป็นคนจน พูดว่า เด็ก
ๆ แด่มันร้อนกิน มา มาเชิญเพื่อนพ่อเข้าข้างใน
เถอะ ลูกชายชวนกันมาพาทั้งพ่อและเพื่อนพ่อ
เข้าข้างใน คนรวยเห็นลูกสาวลูกชายคนจนดูแล
อย่างดี เปรียบเทียบกับตัวเองว่า ที่บ้านมีแต่เขา กับ
เมียหน้าเศร้าใจ พูดกับคนจนว่า เพื่อนรัก ข้ามี่เงินมี
ทองมากมายเต็มบ้านยังฮู้เจ้าไม่ได้ เจ้ามีลูกมากมาย
ทุกวันนี้เจ้าอยู่อย่างมีความสุข ส่วนข้าเอง ถึงแม้ได้

กินคืออยู่ดี ยังสู้เจ้าไม่ได้ ยังสู้เจ้าไม่ได้ เจ้ามี
ลูกสาวลูกชายมากมาย ชีวิตมีความสุข เจีย
มื่อวันมื่ออ้ายโกไล่ดี แด่ ๆ หานวา เกาไล่
กินลื้อไล่กินปี ไ่ลงแพ้ แอโกยังหื้อไล่มื่อ
วา เปียนยังหื้อไล่มื่อ มีลูกสาวลูกชายหลาย
โกเป็นเคี้ย เปียวนานกินยาว

17. ปู้ฮ้วนข้าว (สิง)

มีป้อกลึง เจ้าพะละต่างยาล้าง
เถียน ม้าถึงลื้อตางกินเมืองกาง ฮวงเจ้าหลุง
อือ หุนตางผีสางคือฟ้าไล่ ม้าสังฮ้ามกัน ยา
ล้างเถียนเจียจ้อมเจ้าพะละ ม้ามอกหื้อผีสาง
เจียวา ลูกไล่เคี้ย อ้าวผิโหห้วยหาวตอย ผิ
ลื้อควงฟ้ากางหาว ผิลื้อล่า ลื้อห้วย ลื้อฮวง
โคโห่ลื้อฮ้ามเจ้าพะละตั่งเกาเวา ตางโก
หื้อฮ้างหื้อเจ้าพะละมาป่วงป่านฮ้าว โส
โหล่คัวมกั๊ม ๆ ม้า มั่นไ่ลื้อมอกหื้อเจ้าพะละ
อ้ายเป็นเจ้าหื้อมอกหลงตีเป็นคั้งแม่น ๆ
ยาว วา ลื้อคู้ให้กะกูโก้กออ้ายฮูลื้อจ้อมฮูลื้อ
ฮูลื้อได้โห โหล่ฮูลื้อคู้ โก้กั๊มฮั๊มห้ามเจ้า
พะละ พัวงกะวา ฮูลื้อเคี้ยเคี้ยเคี้ย ลูกให้กะ
ฮูลื้อคู้ยังหมอม มีลูกล้างตางฮ้าว ยาล้าง
เถียนวาแม่นอ้อย อือ ให้เจ้าผีสาง เจียนวน
กันปายโ หะหื้อ ฮูลื้อคู้....เจ้าพะละ กั๊ม
เถียนม้าจ๋า อยากหื้อไล่ปู้จ้อจ้อวา กวียา
มี มีเจ้าตาง เจ้าโก้ลึง มั่นยังปาย ยังไ่วเจ้า
พะละ มั่นยังกะ....เจ้าพะละ มั๊กมั๊กฮูลื้อ จู้คู้
บางล่า มื่อโ้เจ้าพะละอ้าย เจ้าพะละตั่งฮั่น

ยาล้างเถียนหานอ้อย จู้ให้จ๋า ยาล้างเถียนแล้ จู้ฮื่อวา
มื่อเป็นกินตาง เป็นผีสาง ๆ วา บางล่าเจ้าพะละตั่ง
เกา ลั๊ม ลั๊มฮั๊มฮูลื้อโหฮื่อฮื่อวา กั๊มไม่ปู้หวนข้าว
อือเจียว อือ

ปู้ฮ้วนข้าว (หนึ่ง)

มีการครั้งหนึ่งมีพระเจ้าและหญิงเสนียด
จัญไรผู้หนึ่ง มาถึงโลกมนุษย์ ผิบนคนผิได้ฟ้า อือ
ขุนผิได้ฟ้านัดกันมา หญิงเสนียดจัญไรและพระเจ้า
มาบอกให้ขุนผิต่างๆ หลังจากนั้น ไม่ว่าผิภูเขา ผิป่า
ผิบนฟ้า ผิน้ำ ต้องเชื่อฟังเจ้าและพระเจ้า ไม่ว่าเรื่อง
อะไรก็แล้วแต่ พระเจ้าและข้าจะเป็นผู้ตัดสิน พวก
เจ้าต้องจำให้แม่น พระเจ้าเป็นผู้ที่ใหญ่ที่สุด ทุกคน
ต้องไหว้และต้องเคารพพระเจ้า ถ้าใครไม่ทำอย่าง
ที่บอก คนนั้นจะไม่มีลูกหลาน หญิงเสนียดจัญไร
พูดเสร็จ ขุนผิทั้งหลายจึงพร้อมใจกันไหว้พระเจ้า
ขออธิษฐานจากพระเจ้า มีขุนผิคนหนึ่งไม่ไหว้
และไม่เคารพพระเจ้า หญิงเสนียดจัญไรและพระ
เจ้าเห็นเข้า โกรธมากหญิงเสนียดจัญไรด่าว่า เจ้า
เป็นขุนผิคนใด ไม่เคารพข้าและพระเจ้า ไม่ไหว้
พวกข้า ปู้ฮ้วนข้าว อือ ปู้ฮ้วนข้าวพูดอย่างมั่นใจ ว่า
กูเป็นปู้ฮ้วนข้าว กูรู้ดีว่า มนุษย์อดข้าวไม่ได้ ถ้าไม่มี
ข้าวกินก็จะไม่มีชีวิต อยู่กันไม่ได้ ข้าวเป็นของที่
ศักดิ์สิทธิ์ สามารถชนะทุกอย่าง กูเป็นเมล็ดพันธุ์
ข้าว เป็นปู้ฮ้วนข้าวเพราะฉะนั้น กูไหว้พวกเจ้า
ไม่ได้หญิงเสนียดจัญไรและพระเจ้าได้ยินเช่นนั้น
โกรธมาก พูดว่าปู้หวนข้าวอือเจียวจ้อมันจ้อ
เปียนวา วา เกาเป็นปู้ฮ้วนข้าว เกาหื้อไล่กั๊มเมืองกาง

อ้ายไล่ข้าว พ้อม มู้มข้าวเอี้ยเหาโก้ยมี
 มื่อวันอ้าว อือ เจ้าจู้แอ เจ้าตีว ข้าวแอ สาง
 สีเป็น หื้อกันสีเป็น สางสีเป็นคั้งหื้อสีเป็น
 มันเค้ไล่กูมัว ๆ วา เกาเป็นพื้นข้าว เกาเป็น
 ปูหวนข้าววา เกาหื้อหลู پایโฮฮั่วโฮฮั่ว
 วา เหม้นสงเจ้าพะละคั้งยาล้างเถียนไล่หอน
 ปูหวนข้าววา ฮ้ามให้จ่า เจียววา คี คี
 ปอมคั้งหื้อ คี ปอมคั้งหื้อปูฮวนข้าว วา คี
 ปอมคั้งหื้อปูฮวนข้าว (ฮ้วง.....ฮ้วงเสียง
 หมาร้อง) วา อือ วา ปูหวนข้าวมู้อูถวมกึ้น
 วา มู้อูถวม เจ้าพะละ คีเห็ด คี วาคีเล็กไว้
 แป๊ะ คีหื้อมันตกล้อมอะได้กะ อือ
 ก้ามไม้ปูหวนข้าวอื่น อันลึงโก้มูโก หื้อ
 เติียน โก้มูโก จือเหลิมแอ ห้าจ่าแอ ไปกะ
 อ้าว ไปเฮือน ๆ หากะอ้าว ฮ้ามมัน มันคั้ง
 ลูกด้ามมัน คั้งล้านมันเงินแอ อวนกันหรือออก
 ก้ามคำคี่ปาด้างเอี้ย กะถึงเมือง กะถึงก้าม
 ผ่า กะถึงเมืองหลวงเมืองลึง กะถึงควงฟ้า
 อ้าว ฮ้วงวาเป็น อือ เมืองหลง เมืองหลงลัน
 อือ ฮ้วงวาเป็น อือ เจียง เปิน เปินเมืองหลง
 ลอยลำ กะถึงคี่หื้อ เปินเมืองหลงลอยลำ จู
 กะอยู่ถันนาว ปูหวนข้าวเห็ดเจียหายไต่ไป
 กะแอ ก้ามไม้กึ้นเมืองกางมู้มข้าวกินอ้าววา
 ไต่แอสามปี ข้าวยังมีอ้าว กึ้นโก้มูไล่กิน
 สัก โก้มูไล่กินแอ เห็ดเจือ คีไล่คายแมนอ้าว
 จูมี คีสาง เจ้า เจ้าสีเงิน เจ้าสี เจ้าสางเงินจู
 อวนกัน ไปไ้เจ้าพะละ คีหื้อเจ้าพะละกะ

หาปูหวนข้าวปู้กมัว พัวมัวปูหวนข้าวมู้มัว
 เอี้ยมู้อูถวมกึ้นมัว กึ้นเมืองกางคี่คายแมนอ้าว กว้าย
 เห็ดเจือแอ เจ้าพะละโก้ พุดว่า จะลงโทษ จะลงโทษ
 (โส่ง.....โส่งเสียงหมาร้อง) วาจะลงโทษปูจวัญ
 ข้าว อือ วาปูจวัญข้าวไม่รู้เรื่อง ไม่เคารพพระเจ้า วา
 จะไล่ปูจวัญข้าวออกไป ให้เขาลงนรกไป ปูจวัญ
 ข้าวไม่กลัวอะไรเลย พุดเสร็จก็ออกไป กลับไปยังที่
 เขาอยู่ ปูจวัญข้าว โมโหชวนลูกหลานทั้งหมด
 ออกไปจากโลกมนุษย์ ไปถึง ไปถึง เมือง ๆ หนึ่ง
 ไปถึงเมือง ๆ หนึ่ง อือ ที่เรียกกันว่า เมืองภูเขาคำ ปู
 จวัญข้าวไปอยู่ที่นั่นแล้ว ปูจวัญข้าวหายไป มนุษย์
 ไม่มีข้าวกิน สามปีผ่านไป ไม่มีข้าวให้กินแล้ว
 มนุษย์ก็ไม่มีของกิน สัตว์ก็ไม่มีของกิน อย่างนี้ คน
 จะตายหมด ชุนผีทั้งหลายช่วยกัน ไปไหว้พระเจ้า
 ขอให้พระเจ้าไปขอให้ปูจวัญข้าวกลับมา ถ้าปูจวัญ
 ข้าวไม่กลับมาคนในโลกนี้จะตายหมดแล้ว อย่างนี้
 พระเจ้ารู้ตัวว่า ไข่แล้ว ไม่มีปูจวัญข้าว คนในโลก
 จะตายหมดแล้ว จึงพุดกับหญิงเสนียดจัญไรว่า ขอม
 ให้ปูจวัญข้าวเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ใหญ่กว่าผู้อื่น หลังจาก
 นั้นพระเจ้าได้สั่งให้ชุนผีต่าง ๆ ไปขอให้ปูจวัญข้าว
 กลับมา นี่เป็นนิทานปูจวัญข้าว อือวา วาจืออ้าว อู
 วาพ้อมมู้มข้าวกินกึ้นคี่คายแมนอ้าว เจ้าพะละหลิม
 ไต่ จูฮ้วงคั้งยาล้างเถียนแอ เจียวหอนวา วา อือจือ
 อ้าว วา คีฮ้างกางเอี้ย ข้าวหื้อสีเป็น กาสีเป็นวา ข้าว
 เอ็ดฮื้อโฮโสสีเป็นอ้าว กว้ายเห็ดเจือ เจ้าพะละเจียว
 แผลหื้อ แผลหื้อ แผลหื้อผีสาง เงินกะหักปูหวน
 ข้าวเนี้ยปู้กเอี้ยนมัวอ้าว อือ เปินอาป้อมปูหวนข้าว

18. ปู่ฮวนข้าว (สอง)

อ้อ พระตั้งขึ้นปู่ฮวนข้าวเถียน

กัน เผอโก้วเผอหื้อ ปู่ฮวนข้าวโก้วเกา
หื้อ พระละ โก้วเกาหื้อ ปู่ฮวนข้าววา
พ้อมมูมีเกา มือยังไล่กินข้าว พระละ โก้ว
พ้อมมูมีเกา มือมูไล่เห็ดปู่ฮวนข้าว ก้ามไม้
ปู่ฮวนข้าวมูให้เถียนแอ้เจียวไปกะฮ้าว ไป
กะเมืองหลักสิ่ง ไปกะแอ้สิ ๆ ก้ามไม้ ข้าว
โก้มิน จัวมกะเม้น ข้าวโก้มินจัวมกะเม้น
แอ้สิ ๆ ก้ามไม้ พระละ โก้อืบข้าว กุน โก้อืบ
ข้าว ก้ามไม้โพวะฮ้วงโก้มูม้า ป่วยกะ
แค่ด้วยม้าเอา ลัมแสงม้า ปู่ฮวนข้าว
กะแค้ปูกม้า กุนดีไล่กิน ยัมไหม้ไล่ปู่
ฮวนข้าวหื้อฮ้าว

ปู่ขวัญข้าว(สอง)

อ้อ พระกับปู่ขวัญข้าวเถียงกัน

ต่างคนต่างว่าตนใหญ่กว่า ปู่ขวัญข้าวว่าตน
ใหญ่ ส่วนพระก็ว่าตนใหญ่ ปู่ขวัญข้าวว่า
เพราะถ้าไม่มีฉัน ท่านก็ไม่มีข้าวกิน พระว่า
ถ้าไม่มีฉัน ท่านก็เป็นปู่ขวัญข้าวไม่ได้
สุดท้ายปู่ขวัญข้าวไม่เถียงเลยหนีไป ไปอยู่
ที่เมืองหลักสิ่ง ซึ่งเป็นเมืองที่เต็มไปด้วย
ความมืด พอปู่ขวัญข้าวหนีไป ข้าวทั้งหมด
ก็ตามไปด้วย ทำให้พระไม่มีข้าวกิน คนไม่
มีข้าวกินเช่นกัน พระเลยเรียกปู่ขวัญข้าว
กลับมา ให้ใคร ไปเรียกก็ไม่กลับมา สุดท้าย
พระต้องไปเชิญ และแบกปู่ขวัญข้าว

กลับมาด้วยตัวเองพร้อมยอมว่า ปู่ขวัญข้าวใหญ่กว่า

19. โลกกว้าง ๆ

มือตีปี เลื่อนสามถึงเดือนสี่ ป้างกางสาม

ม้า กุนเป็นล้วนเย็นแอ้ หมอได้เย็นเสียน กว้าง ๆ
กว้าง ๆ วา เสิ่นหิเสียนหมวง โลกอ่อนฮ่วง แอ้
โลกอ่อนมัวเอ้ย คำดื้อฮั่นมันม้า มันมีอาป่มมันนา มี
เมลูกสองโก้ โก้มูวันดื้อกันนา ลำเสียนยากหานจือ
เมหาวย้าย ฮู้ลูกจ้ายมัน ลูกจ้ายมันดีฮ้วนสาธ ดีเอา
สาธ โก้มันหื้อฮ้าว กะหาหื้อฮ้าว มันหลู่เหว้ย
ลูกจ้ายมัน หาหื้อก้อย่างกุ่มว กวैयाลูกจ้ายมันยังฮู้
ลวงกุน ยังฮู้โค้ว เมหาวยูกฮู้เป็นเจีย มีวันถึง ลือ
เสียนหาวยเอ้ย ข้าวดีกินยังมียาว กวैयाลูกจ้ายมัน
ฮ้าย ลัมดื้อเมหาว หื้อกะฮ้วนเมหาวา ดีกินลือ เม
หาวา เอกเอ้ย วา ลือเสียนล้วย ยังมีข้าวกินยาว มือดี
หื้อเมมือหาลือดื้อม้าหื้อมู ลูกจ้ายมันเห็ดเห็ดอวา
โก้มูฮู้ มูถ่วมฮ้าม โค้วดีกินลือ เมียเอกดีโก้ดีกินลือ
อ้อ เมหาวโคโก้ววไล้ก้าจือเอ้ย เย่นจือแอ้ ดีกะหา
ลือดื้อม้าหื้อ ข้าวดีกินฮั่นลันมูมี ก้ามไม้เมหาวเข้า
เสียนกะ กะเอามิดล้วยกะถืออู่เด้ามัน กะปาค่อเด้า
มันล้งม้า ลือเข้าอ่องกะสิ ๆ เอาฮั่นทึงถั่งไฟฮั่น กะ
ดัม ดัมตุกแอ้ ก้ามไม้ หื้อลูกจ้ายมัน มอกหื้อลูกจ้าย
มันนา เอกเอ้ย อ้อ ฮั่นฮั่นทึงถั่งไฟฮั่น ป้องไฟฮั่น
ลือเกาปู้ดัมลียาว พ่วงลือลานแอ้ มือกินแล้ มือโค
กินฮ้างกวैयाมือแอ้ วา เมมือดีกะเล็กมวยยาว วา ดี
เข้าห้วงกะเล็กมวย เมหาวแอ้เข้าห้วงกะเล็กมวยยาว
ลือโก้ดัมตุกฮ้าว ลูกจ้ายมันฮ้าย อ้อไล่เจียวกิน
ลือก้ามหลงก้ามหลาม กินฮั่นแอ้สิ ๆ จ้ายให้จือ

นกกวาง ๆ

เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน
ของทุกปี พอถึงเวลากลางคืน เมื่อคนนอน
หลับก็จะได้ยินเสียง กวาก ๆ กวาก ๆ เป็น
เสียงที่ทำให้รู้สึกเศร้าใจ นกอ่อนร้อง เสียง
ร้องของนกชนิดนี้ ทำให้มีนิทานเรื่องนี้
เกิดขึ้น มีแม่ลูกสองคนอยู่ด้วยกัน ที่บ้าน
ยากจนมาก แม่รักลูกชายมาก ลูกชายขอ
อะไร อยากได้อะไร แม่ก็ให้ เพื่อลูกชาย
แม่ให้ทุกอย่างที่ลูกต้องการ ส่วนลูกชายไม่
รู้อะไรเลย ไม่เหมือนคนอื่น ไม่รู้ตัวว่า แม่
รักเขามาก มีอยู่วันหนึ่งที่บ้านข้าวหมด ลูก
ชายเข้าไปขโมยแม่ ไปขอแม่ว่า จะกินเนื้อ แม่
บอกว่า ลูกเอ๋ย ที่บ้านแม่แต่ข้าวก็ไม่มีแล้ว
ลูกจะให้แม่ไปหาเนื้อที่ไหนมาให้ลูกกิน
ลูกชายไม่สนใจ ไม่ยอม คิดอยากจะกิน
เนื้ออย่างเดียว วันนี้ต้องกินเนื้อให้ได้ อ้อ
แม่เขาได้แค่กลุ้มใจ เศร้าใจ จะไปหาเนื้อที่
ไหนมาให้ ขนาดข้าวยังไม่มีเลย แม่เข้า
บ้านไป เขามีคมา เขามีคมาตัดเต้านม ตัด
เต้านมลงมา ใส่ลงกระทะนำไปต้มที่
ห้องครัว ต้มสุกแล้ว ให้ลูกชายเขา บอกให้
ลูกชายว่า ลูกเอ๋ย ที่ห้องครัวนั้นมีเนื้อ แม่
ต้มเนื้อสุกแล้ว ลูกไปกินเถอะ ลูกไปตักกิน
เองนะ แม่จะไปพักผ่อน พุดเสร็จแม่เดิน
เข้าในห้อง แม่ไปพักผ่อนที่ห้องแล้ว เนื้อ
ต้มสุกแล้ว อ้อ ลูกก็ไปกินเนื้ออย่างไม้อาย

ใคร พอกินอิ่ม ลูกเพิ่งคิดว่าแม่มันไม่ได้กินข้าว
เขาเลยเข้าห้องไป ไปดูแม่ แม่ตายแล้ว ดายด้วย
เหตุผลใด เพราะแม่ตัดเต้านมไป เลือดออกเยอะเกิน
ตายแล้ว หลังโง่เมหาว่าปาล์กินข้าว มันดีเข้าห้วง
กะกะ ด้วยเมหาว่า เจ้าแสบ เมหาว่าเป็นปู่ตายยาว โก๊บ
ตางตายว่า เมหาว่าอื้อปาดหลูเต้าแอ เลือดออกคล้ำ
เผียวตายยาว ก้าหลามม้า ลูกจ้ายมันผิดจื้อ ตกว้าย
ไล่หม้อจื้อกะโคปุเจ้า อื้อลูกถั่นเต้าแอ กว้ายเป็นลูก
ก๊นถึยว กว้ายเป็นลูกก๊นผ่านหลง เข้าเฮื่อนม้าโก้มู
ไล่หนานเมหาว่า ยังมีก๊นม้าต้มข้าวหอมมันอ้าว กว๊น
กุกว้ายกะ กว้ายกะข่วนข้าวเป็น มางวัน มงวันถึย
กว๊นไล่กินข้าวเย็น ข้าวเหลือ ก้าหลามม้าแอ กว๊นจื้อ
ไล่กินข้าวเหลือ กินหังม้า จื้อเป็นโง่เจ เป็นโง่เจแอถึ
ๆ มูมีโสะกะยั้งมาแอถึ โสมันถึยโก้ยงตันไล่ ออก
เสียนม้ายาว กว๊นเจี้ยตายกะอ้าว ตายกะแอ จื้อเปียน
เป็นเอกโลกกะ พ้วงเผียวกางสามม้า โก่อ้วง กว๊น ๆ
กว๊น ๆ อ้าว ชวงเสียนโด้ก้าโด้ก้าก้าฮายหาเมหาว่า
อื้อ ไล่เป็นอาปมโลกกว๊น ๆ แม่ตาย ลูกชายรู้สึก
เสียใจ หลังจากนั้น ลูกชายกลายเป็นคนดี แต่ยังเป็น
คนยากจน เวลากลับถึงบ้าน ไม่เห็นแม่ ไม่มีคน
ทำกับข้าวให้กินอีกต่อไปแล้ว ทุกวันนี้ได้แต่ไป
ขอทาน ไปขอข้าวคนอื่นมากิน บางวัน บางวัน ได้
กินแต่ข้าวที่เหลือ หรือไม่กี่เป็นข้าวเย็น ได้กินแต่
ข้าวเหลือ กินไปกินมา เป็นโรค... เป็นโรค ..ไม่มี
เงินซื้อยามารักษาตัว อาการหนัก พุดไม่ได้ แถม
เสียงหายไปด้วย ไม่นานก็ตายแล้ว ตายแล้วเกิดเป็น
นกอ่อน พอถึงเวลากลางคืน มันจะร้อง กว๊น ๆ

กว้าง ๆ ไปเรียกหาแม่เขา อ้อ นี่เป็นนิทาน
นกกวาง ๆ

20. ฮ้ายโก๊บคีสางยังมี หัวไก่อ๊

มือเจ้า ๆ ลั่นหูตางเจ้าผ่านกาน
ผ่านหื้อจ้มปู้ด้า เป็น สี่ แจ่ง หื้อล้าหลงเห
มึงเป็น ห้า เม หื้อเพดเป็นล้าป้าเฮ้ หื้อเอา
พื้นใหม่พื้นดอก หวานข้าวลื้อตอยลื้อป้า
หื้อลี้ปี่ มีอู้ดู้ อู้ดู้หลาว อู้ดู้ฝน ตังอู้ดู้ใหม่
หื้อกึ้นตามวันกินข้าวลี้ม้า ก้ามไล่หูตาง
เจ้าผ่านกานหื้อฮ้าวลึงกาวหามมอกหื้อ
กึ้นเมืองกาง ฮ้ายมาถึงหลังดินเมืองกึ้น หัน
ดั่งองดั่งลึง จูข้าวดั่งองกะอ้อหื้อ ฮ้ายอ้อหื้อ
ยาว่างหื้อจื่อโจ้ว คีเอาห้มหูตางเจ้าผ่าน
กานมามอกหื้อกึ้นเมืองกางจ้งพิพาออกดั่ง
ม้ามะมอกหื้อกึ้นวา หื้อลี้วันกินข้าวสามม้าม้า
ฮ้ายมอกยาวแอ้อื่อเฮือนกะ มอกหื้อหูตาง
เจ้าผ่านกาน วามันบ้อมมอกหื้อกึ้นฮ้าว หื้อ
ลี้วันกินข้าวสามม้าม้า หูตางเจ้าผ่านกาน
ไล่หยินแหล ให้เจ้าหลงหลัง วาคีฮ้ายวา
มือลึงกะอยู่ค้อกึ้นเมืองกางแหล่ กะแฉ
มหาวไดไฮไลล้าลีย้าว

หูตางเจ้าผ่านกานวาว้าวแอ
อวนฮ้ายกะดั่งล้าคูป้าไปจ้านลัน ย่อคินทิ
บก้อนฮ้าย ฮ้ายจู๊บังโห้หื้อดั่งล้าม้า โฮ้ฮ้าย
ฟ้งโจลันหิ้วไก่อ๊ โก่อ๊โงะยาว ลูกต้นเต
ฮ้ายโก๊ยังห็นไล่ฟาดยาว หิ้วไก่อ๊โก๊ยังมี
ยาว ไต่ลึงมือข้างไล่

ทำไมควายไม่มีฟันบน

นานมาแล้ว เจ้าผ่านกานเป็นขุนศึกที่

เนรมิตสิ่งต่างๆในโลก เนรมิตแผ่นดินเป็น 4 ส่วน
น้ำ 5 ส่วน และให้ไหลออกเป็น 100 ร้อยสาย เอา
พันธุ์พืชไปหว่านบนภูเขาในป่า แบ่งปีเป็นสามฤดู
ฤดูหนาว ฤดูฝนและ ฤดูร้อน ให้คนกินข้าวสามวัน
ต่อหนึ่งมือ ขุนศึกให้ควายลงมามอกมนุษย์ พอ
ควายลงมาเจอถึงน้ำแห่งเดียวเข้าไปเล่นน้ำ เล่นไป
เล่นมาเพ็งนึกได้ว่ามีคำสั่งจากขุนศึกไปบอกคน เลย
รีบออกจากดั่งน้ำ ควายไปบอกมนุษย์คิดว่า ให้คน
กินข้าววันละ 3 มือ ควายบอกเสร็จกลับขึ้นไปบน
ฟ้า เฒ่าให้เจ้าผ่านกานทราบ เจ้าผ่านกานไม่พอใจ
สั่งให้ควายลงไปอยู่กับมนุษย์ ไปช่วยไถนาให้
มนุษย์ค้แล้ว

เจ้าผ่านกานพูดจบ สั่งให้ควายไปที่

ประตูหนานเทียนเหมิน ยกขาเตะกันควาย ควายตก
ลงมา หัวควายลงมาก่อน ฟันบนกระทบดินร่วง
หมด หลังจากนั้น ควายกลับขึ้นบนฟ้าไม่ได้ ฟันบน
ก็ไม่มีแล้ว ต้องอยู่บนโลกตลอดไป

21. โอิฐหางงูโพวโก้วโพวหือ

มีงูค้อลึง โหม้นดั่งหางมันแฉกกัน โอิฐ
ค้อหางงูวา เกาหือสี่มือ

หางงูค้อโอิฐวา เกาจังหือสี่มือ โอิฐวา
เกามี่หุหมอด้าม มีหัวตาหมอด้วย มีสบหมอกิน
มือไปต้างอันอยู่ป้าล่า จ่างวาเกาหือ มื้อยังมีต้างกั๊ด
เจ้อไล่ ยังจือหือสี่เป็น

หางงูว่า เอาหื้อมือไปกะลำมือ
จ่างกะไล่ สางวาเกายังให้มือไป มือโก้ยัง
กะไล่ วาเอ๋ เจ้าเอาโดมันแก้นันไม้สาม
ปิ่น สามวันสามคืน ก้ออำปอย โหงูลัน โพอ
โก้ยังกะไล่ ตั้งกินสางโก้ยังไล่กินดื้อตาย
ยาว โหงูจ่างคือหางงู อือ หื้อมือหื้อสือ
เป็นยาว ปอยแล้ว หางงูไล่ยืน โหงูยืนออด
อ้าว เจี้ยวปอยเป็กามลิว โหงูส้อมคือหางงู
วา มือปู้เป็นหื้อยาว หื้อมือไปอวนค้างยาว

เห็ดเจี้ยว หางงูอยู่ป่าล่า โหงูอยู่
กันก่อน จ่าง กว้ายไปกะหลายยาง โตเข้า
ลื้อถึงไฟกะ ไฟไหม้ตายยาว

ห้วงและหางงูเถียงกัน ใครกว่า
ใครเป็นใหญ่

มีงูตัวหนึ่ง ห้วงและหางงูเถียง
กัน ห้วงพูดกับหางงูว่า ข้าเป็นใหญ่
หางงูพูดกับห้วงว่า ข้าเป็นใหญ่
ถึงจะถูกห้วงพูดว่า ข้ามีหูได้ยินเสียง มีตา
สามารถมองเห็นทาง มีปากได้กิน เวลาไป
ไหนข้าก็นำหน้า เพราะฉะนั้น ข้าเป็นใหญ่
เจ้าไม่มีความสามารถเหล่านี เจ้าจะเป็น
ใหญ่ได้อย่างไร

หางงูตอบว่า ข้าให้เจ้าไปไหน
เจ้าถึงจะไปได้ ถ้าหากว่าข้าไม่ยอมให้เจ้า
ไป เจ้าก็ไปไหนไม่ได้ พูดเสร็จ หางไป
ม้วนสามรอบที่กิ่งไม้ ไม่ยอมปล่อยให้ห้วง

ไปไหน ห้วงไม่ได้กินอะไรเลยจนจะอดตายแล้ว
ห้วงพูดกับหางงูว่า ให้เจ้าเป็นใหญ่แล้ว
กัน ปล่อยเถอะ

หางงูได้ยินห้วงดังนั้นจึงยอมแพ้ ปล่อย
ห้วงและพูดกับหางงูว่า ข้ายอมให้เจ้าเป็นใหญ่
ดังนั้น เจ้าเดินนำหน้าไปเลย

ดังนั้นหางงูจึงเดินนำหน้าห้วงเดินตาม
หลัง เพิ่งเดินได้ไม่กี่ก้าวก็ตกเข้ากองไฟ โดนไฟ
ไหม้ตายเสียแล้ว

22. โลกสองโ

ลื้อลอยหลังถัน มีโลกอ่อนมีวสิ่ง

หื้อจือโลกกังเมน มีสองโ

มีโห่วยลิ่ง โก่อให้หื้อโจนันปานยาว
กินหมากหวานเส่ ๆ โหต่างห่วยลัน ออกจือสั่วมัน
วา มือเห็ดสางไล่ กินหมากหวานเส่ ๆ เกายังอ่อน
ไล่กินสือห่วย วา แอ่ เงื่อนโหกะกินหมาก กินจื่อ
หมากมีกว้างยาว เห็ดเจี้ยว โหสองห่วยไล่ โดโจ้วกว้าง
ตายค้างสองโหย่าว

23. หมาเหวนลำหม่อ

มีหมาคือลิ่ง หมาถึงฮิมลำหม่อ กือตาง้า

หิ้ว หีก่อนหีหาง ย่อหุนค้างโค ห่าวม้า ว่าง ๆ หลง

มันกัมฮื้อด้วยลื้อลำหม่อ หานหมาคือลิ่ง
โกโดกือตาง้าหิ้ว หีก่อนหีหาง ย่อหุนค้างโค ห่าวม้า
ว่าง ๆ หลง

มันจือลำหลงหลาง ห่าวหมาคือลื้อลำ
หม่อลัน หมาลื้อลำหม่อลัน โก่อจือลำมีด ๆ หลง
ห่าวมันฮื้อ ๆ

หมาคือลั่น ไล่ให้จ้อลื้อล้า ล้ม
เขียนหัวเสียง ๆ ค้างเข้าลื้อล้าหมอกะ ครี
งลึง เห็ดเจีย หมาคือลั่นมั่วเป็นเงาหมันตาย
แปดลื้อล้าหมอยั่ว

นกสองหัว

บนภูเขา มีนกชนิดหนึ่ง ชื่อ นก
กึ่งเม่น มีสองหัว

หัวที่หนึ่ง เพื่อมีชีวิตยืนยาว เลย
กินผลไม้ที่น่ากินเป็นอาหาร หัวที่สอง
อิจฉาหัวที่หนึ่งที่ได้กินแต่ผลไม้ที่น่ากิน
ส่วนมันเองไม่เคยได้กิน เลย มันจึงไปหา
ผลไม้กิน แล้วไปกินผลไม้ที่มีพิษทำให้หัว
สองหัวนั้นตายไปทั้งคู่

หมาตกลบ่อน้ำ

มีหมาตัวหนึ่ง มาถึงบ่อน้ำ มัน
ลืมหมาโต ๆ ยกหางขึ้น ขนลุกทั้งตัว เห่า
เสียงดังขึ้นมาโฮ้ง ๆ
มันก้มหัวลงไปมองบ่อน้ำ
เห็นหมาตัวหนึ่ง มันลืมหมาโต ๆ ยกหางขึ้น
ขนลุกทั้งตัว เห่าเสียงดังขึ้นมา โฮ้ง ๆ
เหมือนกัน

มันเห็นเข้า โกรธมาก จ้องมอง
หมาที่อยู่ในบ่อน้ำและร้องอย่างเสียงดัง
หมาที่อยู่ในบ่อน้ำก็ทำอย่างนั้นกับต่อมัน
เหมือนกัน

มัน โกรธจนทนไม่ไหวร้องเสียง
ดัง จึงกระโดดลงไปในบ่อน้ำ เสียงดังตุ้ม

หมาตัวนี้ไม่รู้ว่หมาที่อยู่ในบ่อน้ำเป็นเงาของตัวเอง
เลยตายในบ่อน้ำ

24. โก๊บสาวหมาให้อยู่คู่กัน

มือเจ้า ๆ ลั่น หมาเลียนกู่กู่ข้าว ให้หาได้
โก๊จ้อซ้อจ้อโต ล้มกัคมีเปียนหย่าลั่นเป็นได้โก๊

หมากะย้าโจ้หมาได้หมาได้ตามหมา
ล่างจ้ายอ้ายคี้กะถ้อ

หมาหันวา เคาให้กะหาคุนมีว้อจ้อซ้อจ้อ
โต ล้มกัคมีเปียนหย่าลั่นเป็นได้โก๊

หมาได้วา ลีโฮ จัวมเกาะแฉ่

หมาจัวมหมาได้กะอยู่คู่กันยาว ทางสาม
ม้า หมาไลยั้นเลียนสาว ๆ จ่างห่าวม้า อ้วง ๆ อ้วง ๆ หมาได้
วา อย่าฮ่วง ๆ สาววามีไลยั้นแอ หมอม้าเสี่ยวฮ้าว
แอ หมาให้จ้อวา โห พัวงวามีกัคคี่หมาได้ยาวอ้อ
ป่วงโพ่ม้า หมาเจ้ากะหาหมีเห็ดได้โก๊ฮ้าว

หมาตั้งหม้อยู่คู่กันอ้าว ทางสามหมา
หมาไลยั้นเลียนสาว ๆ จ่างห่าวม้า อ้วง ๆ อ้วง ๆ หมี
วา อย่าฮ่วง ๆ ลีโฮไลยั้นแอ หมอม้ากินฮ้าวแอ หมา
ให้จ้อวา โห พัวงวาสื่อคี่กัคคี่หมียาว ป่วงโพ่ม้า
หมาเจ้ากะหาสิื่อเห็ดได้โก๊ฮ้าว

หมาตั้งสิื่ออยู่คู่กันอ้าว ทางสามม้า หมา
ไลยั้นเลียนสาว ๆ จ่างห่าวม้า อ้วง ๆ อ้วง ๆ ลีโฮ
อย่าห่าว ๆ คุนไลยั้นแอ คีมาเสี่ยวฮาวกะแอ หมา
ให้จ้อวา โห พัวงลั่นเปียนหย่าคุนสิื่อ โก๊กัคคี่สิื่ออ้าว
ป่วงโพ่ม้า หมาเจ้ากะหะคุนเห็ดได้โก๊ฮ้าว

หมาตั้งคุนอยู่คู่กันยาว ทางสามม้า หมา
ไลยั้นเลียนสาว ๆ จ่างห่าวม้า อ้วง ๆ คุน

ด้านต่อหมาว่า ลียาว ๆ ไต่ไต่หมาเอี้ย มีมือ
เอ้ เกา

ทำไมหมายอมอยู่กับคน

นานมาแล้ว หมาวิ่งไปทุกหน
ทุกแห่ง มันต้องการหาผู้ที่มีความสามารถ
และเชื่อใจได้คบเป็นเพื่อนอยู่ด้วยกัน

หมาไปพบหมาป่า หมาป่าถาม
หมาว่า หมาน้อยจะไปไหน

หมาตอบว่าฉันจะ ไปหาผู้ที่
มีความ สามารถและเชื่อใจได้เป็นเพื่อนอยู่
ด้วยกัน

หมาป่าตอบว่า ดีแล้ว มาอยู่กับ
ฉันเถอะ
หมากับหมาป่าได้อยู่ด้วยกัน ตก
กลางคืน หมาได้ยินเสียง เลยร้อง โห้ง ๆ
โห้ง ๆ หมาป่าบอกว่า อย่าร้อง ถ้าหมีได้ยิน
หมีจะมาจับเรา หมาคิดในใจว่า อ้อ หมีมี
ความสามารถมากกว่าหมาป่า หมาเลยไป
หาหมีขอคบเป็นเพื่อนกัน

หมากับหมีได้อยู่ด้วยกัน ตก
กลางคืน หมาได้ยินเสียง เลยร้อง โห้ง ๆ
โห้ง ๆ หมีบอกว่า อย่าร้อง ถ้าเสือได้ยิน
มันจะมากินเรา หมาคิดในใจว่า อ้อ เสือมี
ความสามารถมากกว่าหมี หมาเลยไปหา
เสือขอคบเป็นเพื่อนกัน

หมากับเสือได้อยู่ด้วยกัน ตก
กลางคืน หมาได้ยินเสียง เลยร้อง โห้ง ๆ

โห้ง ๆ เสือบอกว่า อย่าร้อง ถ้าคนได้ยิน จะมาจับเรา
หมาคิดในใจว่า อ้อ คนมีความสามารถมากกว่าเสือ
หมาเลยไปหาคนขอคบเป็นเพื่อนกัน

หมากับคนได้อยู่ด้วยกัน ตกกลางคืน
หมาได้ยินเสียง เลยร้อง โห้ง ๆ โห้ง ๆ คนพูดกับหมา
ว่า ดีแล้ว มีเธอเป็นเพื่อน ฉันได้นอนหลับอย่าง
สนิท วันที่สอง ถึงเวลากินข้าว คนได้แบ่งข้าว
ไล่ต้มจืดลิ้นยาว ปวงมือโพมัว ย้ามมือกุนกินข้าว
ถัน ย้ามเหมียนหื้อหมากิน หมารู้แล้ว เปียนหย่า
กุนก็ดดีเป็น สัมหมอฮักมัน เห็ดเจีย หมารู้ว่าอยู่
คือกุนยาว

5. เปิดเห็ดนางยังงำให้

มือเจ้า ๆ ถัน ลำดุ่ม ลำงลินเมืองกุน ลำดู่
มลำงลินยังงำนางอ้าว เป็ดหานเน๊ะจ้อมเค้ ๆ
ล้อยกะล้อยม้า ฮ้วง อ้าบ ๆ ๆ ย้ามถัน มีสาไม่ฮาถึง
เปียนออกลำม้า ลือฮาไม่ถัน มีไก่ค้อถึง มันไล่ยิ่น
เสียนเป็ดแอ่ ยื้อ ฮื้อฮ้วงเป็ดวา ไต่ไต่เอี้ย ม้าแถมเกา
แล้ เป็ดหันไก่ค้อตักอี่ลูเป็นเจีย เจ่าล้อยกะจู้ไก่อว่า
ม้าแล้ เกาป้ามื้อกะ ไก่อ่าเปนหื้อลือหลังเป็ดกะ เป็ด
จ่างต้อยไก่แอ่ล้อยจั้นกว้างกะ ไว้หลังม้า ลำเหียงกะ
ยาว ไก่อ๊เก็บไล่ค้อตักแกจู้เป็ดค้อเป็ดวา ไต่ไต่เอี้ย
มีมือจ่างมีเกาวา ขับจ้อมมืออ้าว ลูโล๊ะ ไห่มือโคหื้อ
เกาม้าแถมมือจ่างแล้ เป็ดโควา อือ ไก่อ๊เป็น ไก่อ๊จื่อ
ซื่อจื่อโต่ ลูถันแต่ เปนค้อมจื่อค้อมฮื้อเอาไหมันหื้อ
ไก่อ๊งมยาวให้หมากิน หมารู้ว่า คนมีความสามารถ
ที่สุด แลเมยังรักมัน เลยอยู่กับคนเป็นเพื่อนตลอดไป
ทำไมเปิดฟักไข่ไม่เป็น

นานมาแล้ว น้ำท่วมโลกไม่เห็น
อะไรแล้วนอกจากน้ำ เปิดเห็นเข้าจิตใจใหญ่
ว้ายไปว้ายมา ร้อง ก๊าบ ๆ ก๊าบ ๆ ขณะนั้นมี
กิ้งไม้อันหนึ่ง ลอยอยู่บนผิวน้ำ บนกิ้งไม้ มี
ไก่ตัวหนึ่ง มันได้ยินเสียงร้องของเป็ด จึง
ยื่นคอตะโกนเรียกเป็ด ขอความช่วยเหลือ
จากเป็ดว่า เพื่อนเอ๋ยมาช่วยข้าหน่อย เป็ด
เห็นไก่น่าสงสาร เลยว้ายไปหาไก่พูดว่า
มาข้าจะแบกเจ้าขึ้นฝั่งเอง ไก่บินขึ้นบน
หลังเป็ด เป็ดแบกไก่ขึ้นฝั่ง หลังจากนั้น น้ำ
แห้งลง ไก่จะตอบแทนบุญคุณของเป็ดจึง
พูดว่า เจ้าเป็นเพื่อนที่ดี มีเจ้าข้าจึงมีชีวิต
รอดขอบใจมาก ต่อไปไข่ของเจ้าข้าจะช่วย
ฟักให้ เป็ดเห็นไก่เป็นผู้ซื่อสัตย์ เลย
ไว้วางใจนำไปให้ไก่ช่วยฟัก

26. หวางต้างข้าว

อ้อ มือเจ้า ๆ อื่น เจ้าผ่านกาน
หุนผีเจ้าข้า เจ้าผ่านกานอื่น หุนผีเจ้าข้า หุน
ผีลื้อดวงฟ้า มันมาหั่นกุนเมืองฮี้ ๆ หมวง ๆ
กุนเหลือหลังลินฮี้ฮี้ ๆ หมวง ๆ มูมีข้าว
กิน อีบข้าวอีบ..อ้อ เจ้าผ่านกานล้อย จูมีผ่าน
เป็นเม็ดขี้ข้าวหื้อเอกหมาลูกเหลือดวงฟ้า
อันปาลังมา ม้าส่งหื้อกุนเมืองกาง มาหื้อ
กุนเมืองกางมาสามมาปู หื้อไล่กินข้าว
หมาโกห้ำมล่าห้วยล่าฮวง มาผ่านห้วย
ผ่านฮวงแอ ป้า..ข้าวมาส่งหื้อกุนเมืองกาง
อ้าว ลูกล่าแต่ ก้ามไม้กุนหมอ หมอสาม

ข้าว ไส้กินข้าวอ้าว อา กุนไล่กินข้าวแอโคล่าฮือ จือ
ลี โดฮางลิม่ากูโก้ กูโก้ กูตีกูเลียนแอ ...จ้อม กูปีกู
ม้าเห็ดปวยจ้อมหื้อโฮม่ว ปิวังข้าวออกโฮม่วอ้าว ดู
กะ ฮวนกันกะให้กองให้ม้วงแอ จะจ้อมข้าวโฮม่ว
อ้าว หวางไล่หั่นกุนเมืองกางกูปีกูกะเห็ดจ้อมข้าว
โฮม่ว จูส่วย จูวา แอ อันไล่เป็งหักข้าวให้แหล่ เป็ง
คู่ม้าหักเกวามันจือกะหาหุนโลฮ้ำม หวางแหล่ จูจู
กะโลลี้ห้ำหวาน กะด่านต่อหุนโลฮ้ำม ให้หุนโล
ฮ้ำมอ้อยโกหักกมนเพียงให้หักข้าวอัน มีวันถึง หุนโล
ฮ้ำมให้หั่นคันข้าว โกปือหุนโลฮ้ำมมูฮั่นคันข้าวเป็น
หื้อ จูมีนโคหื้ออ้ามักมัน....หื้อกะเอาคันข้าวมาหื้อ
มันด้วย อ้าม้า จืออ้าม้าลั้งโกฮ้อยฮั่นคันข้าว กะหุงลื้อ
ล่าแอ จือกะหั่นคันหวาง จูวา อันไล่อ้าวเป็นคันข้าว
วา จือกะถั่วถั่วคันหวางมาตั้งคันหลง แหล่

หญ่าพุ่มพวงและข้าว

อ้อ นานมาแล้ว เจ้าผ่านกานเป็นขุนผิบน
ฟ้า เจ้าผ่านกาน เป็นขุนผิบ ขุนผิบนฟ้า เขาเห็นคนใน
โลกหนำนั่วคิ้วขมวด คนในโลกหนำนั่วคิ้วขมวด
ไม่มีข้าวกิน อดข้าว เจ้าผ่านกานเลยสั่งให้หมาน้อย
นำเมล็ดข้าวลงจากบนฟ้าไปส่งให้คนในโลก ให้
หมาน้อยสอนคนทำนาปลูกข้าว ให้มีข้าวกิน หมา
น้อยขึ้นภูเขาข้ามแม่น้ำ ขึ้นภูเขาข้ามแม่น้ำนำเมล็ด
ข้าวไปให้มนุษย์แล้ว หลังจากนั้น มนุษย์รู้วิธีปลูก
ข้าว และมีข้าวกิน อา เมื่อคนได้กินข้าวร่างกายก็
แข็งแรงขึ้น หน้าตาก็ดูดีขึ้นทุกคน ทุกปีพอมีข้าว
ใหม่ก็จะมียานฉลองเกิดขึ้น ในงานฉลองข้าวใหม่

ทุกคนจะชวนกันดึกดองตีฆ้อง หล้าพุ่ม
 พวงเห็นคนฉลองข้าวใหม่ทุกปี จึงอิจฉา
 แล้วพูดว่า คนรักข้าวมากเลย ไม่มารักฉัน
 แม่แต่น้อย มันเลยไปหาภักศรัย พุดอย่าง
 ไพเราะกับภักศรัย ขอให้ภักศรัยรักเขา อย่า
 ไปรักข้าว มีวันหนึ่ง ภักศรัยอยากพบต้น
 ข้าว แต่ภักศรัยไม่ทราบต้นข้าวเป็นใคร
 รูปร่างหน้าตาเป็นแบบไหน เลยสั่งให้ขุน
 นางไปนำต้นข้าวให้ภักศรัยดู ขุนนางก็ไม่
 รู้จักต้นข้าว ไปถึงทุ่งนา ขุนนางเห็น
 ต้นหญ้าพุ่มพวงพูดว่า อ้อ นี่แหละ นี่เป็น
 ต้นข้าว เขาตั้งต้นหญ้าพุ่มพวงทั้งต้นนำไป
 ให้ภักศรัย ภักศรัยได้ดูต้นหญ้าพุ่มพวง พุด
 ว่า อ้อ เจ้า เจ้านี้เอง เป็นพันธุ์พืชที่เลี้ยงชีวิต
 คนไว้ ถ้าไม่มีเจ้าหื้อขุนโห้ฮ้ามข้าว ก็กินไม่
 หุนได้ฮ้ามจืดด้วยต้นหวางเอถี้ อ้อ วา
 อันน้ย อันน้ย มืออ้ายเป็นมัวลิ่งก๊นเมือง
 กางอาไ้ว้า พ้อม มูมีมือเอ้ย ก๊นยังเป็นก๊น
 อ้าว ยังไ้ก๊นข้าว ยังมีหมากมีเหียง อ้อ มือ
 เป็นต้นข้าว เป็นข้าวไ้ว้า อ้อวา เกาเอ้ย
 ฮ้ามหื้อมือโกหื้อมือหี ป้อมหีเป็นมัวลือล้า
 อั้น ฮ้างหื้อ ฮ้างหื้อ หวางอ้าย ต้นหื้อ หี
 ข้าว อ้อ ฮ้างหื้อหวางต้นหื้อ หวางอ้ายจิ
 อมอ้าวชา หวางแหลไ้หอินหุนไ้ฮ้ามเห็ด
 เจี้ยมัว เป็นฮ้ามข้าวเหมินแอ้ จ้อมหลงจ้อม
 หลางอ้าว ปอกข้าวลือล้ากะอ้าว มือตั้ง

หวางก้วยไ้ล้อยู่เค้ล้า ก้วยไ้ล้อยู่หิมเค้ล้าอ้าย มู
 ไ้ข้าวลือล้า วังฮายล้ากะ หวางไ้ลอื่น ฮ้ามหุนไ้
 ฮ้ามเห็ดเจี้ยป้งข้าวมันมาย่มมันเอ้ย มันเจี้ยกะหิม
 จ้มอ้วงต้นข้าว เจี้ยยี่ต้นข้าวฮื้อ ๆก้าม ไ้กะหิมอ้วง
 ต้นข้าว ต้นข้าววา หวางเอี้ยมัวหิมอ้วงเกาเห็ดสา
 มือหย่างเกาไ้ มือเห็ดสา มัวหิมอ้วงเกา อ้อ เกา
 เป็นข้าวชา เกาอยู่ลือล้าอ้าย เป็นหุนผ่านกานกงมัว
 หื้อก๊นเมืองกางอ้ายเอามัวส้อมเอ้ยไ้ก๊นข้าวชา
 หวางโก้มูฮู หวางไ้ว้า เกาเป็นหวาง เกาอยู่ลือล้า
 ลิน เมืองก๊นไ้ เกาไ้มีจืออั้งแอ้ คิมลิ่งก๊นเมือง
 ข้าวเอ้ย มือหย่างเกาไ้ ข้าวไ้ว้า หวางเอ้ย มือป๋ย
 มัวจิมเกาฮ้าว อ้า อ้า เกามัวไ้เอ้ย เป็นหุนผีม่านมัว
 หื้อ หวางสะวา ข้าวเอ้ยมือเปี้ยมัวหิมอ้วงเกาฮ้าว
 วา เกาอยู่ไ้เอ้ยลือลิ่งก๊น เป็น ข้าวไ้ว้า ข้าว
 มอกหื้อมันวา อ้อ เปี้ยก้ามมือต้นหื้อฮินโก้ มือยัง
 ต่างเกา เถียนหื้อมืออ้ายมนุชยั้ง ไ้มีชีวิต ไ้ไ้ก๊น
 ข้าวไ้มีแรง อ้อ เจ้าเป็นต้นข้าว เป็นข้าว ข้ายอมให้
 เจ้าเป็นใหญ่ในทุ่งนา ให้ต้นหญ้าพุ่มพวงใหญ่กว่า
 ต้นข้าว อ้อ ยอมให้ต้นหญ้าพุ่มพวงเป็นใหญ่ หล้า
 พุ่มพวงคิใจใหญ่เมื่อไ้ยอินภักศรัยครุสเห็นนั้น คิใจ
 ใหญ่ที่ภักศรัยยอมให้มันมีฐานะสูงกว่า กลับไปทุ่ง
 นาอย่างมีความสุข แต่ก่อนต้นหญ้าพุ่มพวงอยู่ไ้แต่
 ริมนา ไ้สามารถเข้าไปในนา แต่หลังจากภักศรัย
 ครุส ต้นหญ้าพุ่มพวงเลยเข้าไปในนา ไปแย่งที่ของ
 ต้นข้าว ต้นข้าวพุดว่า เจ้ามาแย่งที่ข้าทำไม มาแย่งที่
 ข้า อ้อ ข้าเป็นต้นข้าว ข้าอยู่ในทุ่งนา เจ้าผ่านกานให้

คนมาทำนาปลูกข้าว คนจะได้กินข้าว หล้า
 พุ่มพวงไม่สน เข้าไปในนาปนอยู่กับต้น
 ข้าว ไปแย่งที่กับต้นข้าวและพูดว่า ข้าเป็น
 หล้าพุ่มพวง ข้าอยู่ใน โลกนี้ มนุษย์นั้น ข้า
 ก็พร้อมที่จะมาเลี้ยงพวกเขา ข้าวเอ๋ย เจ้า
 ถอยออกไปเถอะ ข้าวพูดว่า หล้าพุ่มพวง
 เอ๋ย เจ้าอย่ามาแย่งที่ฉันเลย อ้า อ้า ข้ามาที่นี่
 เป็นหน้าที่ เจ้าผ่านกานสั่งให้มา หล้าพุ่ม
 พวงตอบว่า ข้าวเอ๋ย เจ้าอย่ามาแย่งกับฉัน
 ข้าอยู่ใน โลกนี้ ข้าตัวใหญ่กว่าคนอื่น ข้า
 เป็นใหญ่ ข้าใหญ่กว่า ข้าตอบว่า ข้าบอก
 หล้าพุ่มพวงว่า ถึงแม้เจ้าตัวใหญ่กว่า แต่
 เจ้าไม่ต่างกับข้า แถมเจ้าคิดจะมาเลี้ยงชีวิต
 คนเป็นไปไม่ได้หรอก ถ้าเจ้าของนามาเห็น
 เจ้า เจ้าก็จะตายทันที อือข้า ข้ารักคนใน
 โลกนี้คนใน โลกนี้รักข้า เจ้าของนา
 มาแล้ว เจ้าของนาเห็นต้นหญ้าพุ่มพวงอยู่
 ในมือดีเล่งไล่กูนเมืองกางอ้าย ยังไล่ ก้าม
 ม้า พัวงกะวาเจ้าล้าเป็นปู้กม้าแอ เป็นม้า
 หานมือแอ หวางสะวา ข้าวเอ๋ยมือเปียวม้า
 หิมอ้วงเกาอ้าว วา เกาอยู่ไถอัยลื้อลันกัน
 เป็นเจ็ย กว้ายา เกาสมสี เป็นแม่นๆ อ้าว
 เกาโกหยื่อ เกาสมสีเป็นตายมืออ้าว อือ
 เกาอัย เกาฮักกูนเมืองกาง กูนเมืองกางส้ม
 เสียนฮักเกาหัน เฮาลังลักเกา ข้าวเอ๋ยจูเห็ด
 เจียวา อือ หวางเอ๋ยกว้ายถ่มย่าว หวาง

โก้มู้ตันไล่สาว กว้าย ถ่มเอ๋ย ก้ามไม้ มั่นโกยังก้วน
 อือ แดะข้าวลื้อวางโกข้าวลันกะ กะจ่มลื้อวางโก
 ข้าวอัน กะตั้งโกข้าวกะหิมกัน เห็ดเจ็ยแอ ก้ามไม้
 เจ้าล้าม้าอ้าว เจ้าล้าม้าหวนหวางอยู่ลื้อโกข้าวอันแอ
 เจ้าล้าโกถ้วตันหวางกูตัน กูตัน อัม กว้ายไวโกข้าว
 ก้ามไม้เห็ดเจ็ยแอส้มเอาหวางอัย ลื้อแปเหมียนๆ
 ไมแปเหมียน ะ หือโกข้าวไล่โกหยื่อ ไล่ห้อมป้อม
 อือ อาปมหลังอัย มั่นมอกหือกูนอัย พ้อมเป็น
 แด่ๆ ไก่เป็นแด่ๆ ย่าว พ้อมเป็นแพดๆ ไก่มีวเป็น
 แพดๆ ย่าว ยังแพดไล่ป้อ ยังป็นไล่ตายคา มีวเป็นฮู้
 อึ้งนากับต้นข้าว จึงเข้าไปดิ่งต้นหญ้าพุ่มพวง
 ออกมาที่ละต้น ะ เหลือไว้แต่ต้นข้าว ต้นหญ้าพุ่ม
 พวงเลยตายหมด ต้นข้าวเจริญ เติบโตอย่างเต็มที่ นี่
 เป็นนิทานหญ้าพุ่มพวงและข้าว นิทานเรื่องนี้สอน
 ให้คนรู้ว่า ของแท้ก็คือของแท้ ของปลอมก็คือของ
 ปลอม โกหกผู้ที่รู้จริงไม่ได้

27. หมาป่าฟันข้าวม้าหือกูน

มือเจ้าๆลัน มีมู้ลื้อ ไกลัง กะแหล่ลันแหล่
 ลอยเส่ๆ โดลัด โดเอ่กะยื้อๆ บางวันสาวโกอ้ายลื้อ
 จูฮือๆ หมวงๆ ไว มีวันลึง โลกยังไล่มาากาน
 ถามมู้ลื้อวา มื่อหิสาว มู้ลื้อมอกวา โดลัด ไก่เอ่กะยื้อ
 อ้าว กูนเมืองกางคียังมีตั้งกินสาวอ้าว คีหือเห็ดได้ คี
 กะหาสาวมาเล่นกูน โลกยังมอกหือมู้ลื้อวา ไป
 กะฮู้ตั้งป้าวันออก ฮ้ามล้าแฮ่เกาสิบเก้าแฮ่ สันลอย
 เกาสิบเก้าห่วย ไปเกาสิบเก้าวัน จางไล่หวนลอย
 หลงห่วยลึง ลื้อลอยลัน มีพื้นเม่ดมีวถึง ฮ้วงฟันข้าว

ก๊วยมีข้าวฮ้างจางเล่น ไถ่ก๊วยเมืองกาง มือ
กะเอาพื้นข้าวมาแล้ เจ้ามี่ข้าวกินยาว มีตั้ง
กินยาว วายาวเอ๋ยโลกยังมินไปยาว มูสิ
อจางอวนหมามันแอ อั้นล่อยเก้ายสับเค้า
ห่วย ชำล้าแฮ่เก้ายสับเค้าแฮ่ ไปเก้ายสับเค้า
วันไถ่กะทานล่อยหลงถันยาว ก๊วยวาคีฮู้
นถึงล่อยหลงถัน สัมมีล่าป่าไหล่ม่าฮั่นไว
โหล่ล้วยล่าป่าไหล่กะจางฮวดไถ่ถึงล่อยถัน
มูสิอด้านไถ่เอกหมามันนา สาบวาเกามู้อ่า
ล้วยไถ่ฮวด มือเถนเกากะเอาพื้นข้าวมาหื้อ
ก๊วย เอกหมาโคอ้อยยาว เอกหมาตั้งมูสิ
จางล้วยเจ้ากะล่าป่าไหล่ยาว ล่อยกะเผีย
วกลล่า มูสิอ้อยล่อยไถ่ยาว จึงเจ้าล่าป่า
ไหล่กะยาว หมาไถ่ทานเจ้านั้นจึงเจ้าล่ากะ
ยาว โคโจ๊จา ล่อยหื้อถึงล่อยหลง กะเอาไถ่
พื้นข้าวมาหื้อก๊วยเมืองกางฮ้าง เห็ดเจีย ก๊วย
จางไถ่มี่ข้าวกิน ไถ่หลังม้า คุป๊อข้าวโหมว
ออกยาวก๊วยฮาวจางเอาข้าวโหมวหื้อหมากิน
อวน ตั้งยาว ฮ้าง เห็ดเจีย ก๊วยจางไถ่มี่

หมาเป็นผู้ที่นำพันธุ์ข้าวให้

มนุษย์

นานมาแล้ว มีนายพรานคน
หนึ่ง มีอาชีพล่าสัตว์เป็นอาชีพหลัก สัตว์
ป่าน้อยลงเรื่อย ๆ บางวันไม่ได้อะไร
กลับมา เลยทำให้เขาหน้านี้วี่วี่ขมวด มีวัน
หนึ่ง นกยูงมาตามนายพรานว่า ทำไมหน้า
นี้วี่วี่ขมวด นายพรานตอบว่า สัตว์ลดลง

เรื่อย ๆ คนในโลกนี้จะไม่มียะไรกินแล้ว จะทำ
อย่างไรดี จะไปหาอะไรมาเลี้ยงชีวิต นกยูงบอก
นายพรานว่า ไปทางตะวันออก ข้ามแม่น้ำเก้ายสับ
เก้ายสับ ขึ้นภูเขาเก้ายสับเก้ายสับ ใช้เวลาเก้ายสับเก้ายวัน
เจ้าจะได้เห็นภูเขาใหญ่ลูกหนึ่ง บนภูเขานั้นมีเมล็ด
พันธุ์พืชชนิดหนึ่ง มันเรียกว่าพันธุ์ข้าว มีแต่ข้าวนี้
สามารถเลี้ยงคนในโลกได้ เจ้าไปหาพันธุ์ข้าวมา
พวกเจ้าก็จะมีข้าวกินมีอาหารกิน พุคเสรีจนกยูงบิน
ไป นายพรานเลยพาหมาน้อยของเขาขึ้นภูเขาเก้าย
สับเก้ายสับ ข้ามแม่น้ำเก้ายสับเก้ายสับ ใช้เวลาเก้ายสับ
เก้ายวัน ไปเห็นภูเขาใหญ่ตามที่นกกยูงบอกแต่ถ้า
จะขึ้นภูเขาลูกนั้น ต้องว่ายน้ำเข้ามาก่อน เพราะมีน้ำ
อยู่รอบภูเขา ต้องว่ายน้ำเข้ามาก่อนถึงจะขึ้นภูเขาได้
นายพรานพูดกับหมาน้อยว่า ถ้าข้าว่ายน้ำไปไม่ถึงที่
เจ้าช่วยข้านำพันธุ์ข้าวไปให้มนุษย์นะ หมาน้อยได้
รับปากกับนายพราน นายพรานกับหมาน้อยว่ายน้ำ
เข้าไปเพื่อขึ้นภูเขา พอว่ายถึงกลางทาง นายพราน
ว่ายไม่ไหวจมน้ำตาย หมาน้อยเห็นเจ้าของจมน้ำ
ตาย พยายามว่ายถึงภูเขา เมื่อนำพันธุ์ข้าวไปให้
มนุษย์ อย่างนี้ มนุษย์เลยได้กินข้าว จากนั้นมา
ข้าวกิน ไว้ คุป๊อข้าวโหมวออกยาว ก๊วยฮาวจางเอา
ข้าวโหมวหื้อหมากินอวนตั้งยาว

28. เม็ดข้าวกับสาบเม็คน

มือเจ้า ๆ ลั่น เม็ดข้าวเม็ดย้อยแต่ ๆ ต้นก้า
สูงหลังต้นไม้ เม็ดข้าวลิเม็ดย้อยฮักฮักตั้งโพ่ ก๊วยลิ
โก๊ลิฮักกินข้าวลิเม็ดย้อยฮักฮักฮัก มือกินข้าวลั่น โหล่ไถ่

โปกข้าวเปลือก จ้างไล่กินเม็ดข้าว โก็บสาธแล้
เม็ดสาธสาธเปลี่ยนเม็ดเอ็นกะ

มีล้างแต่หัวโก้ถึง มันกินสาธ ๆ
ถือให้แต่ ๆ มันว่าเม็ดข้าวเม็ดย่อยเดียว เยี่ยม
โมก้างโปมวย มันจ้างหื้อกุนต้มข้าวหื้อเอา
ข้าวฮ้ายคำแอ่ จ้างต้ม ข้าวให้จ้อฮ้าว จ้างวา
อือ ลียาว สูหื้อกินข้าววยว เกาคีหื้อสูกิน
ข้าววยวกะตั้งเฮือนยาว

ลูกมันแต่ ข้าวโก้เปลี่ยนเม็ดเอ็น
กะฮ้าว ต้มข้าวโก้เปลี่ยนเป็นต้นยี่ต้นอ่อนกะ
ยาวทุกปีพ้อมีข้าวใหม่ออกมาคนจะนำข้าว
ใหม่ไปให้หมาน้อยกินก่อน

ทำไมข้าวเมล็ดเล็ก

สมัยก่อน เมล็ดข้าว้นั้นเมล็ด
ใหญ่มาก ๆ ต้นข้าวใหญ่เท่าต้นไม้ เมล็ด
ข้าวหนึ่งเมล็ดใหญ่เท่ามะละกอ คนกิน
หนึ่งเมล็ดต่อมือก็อิ่ม เวลากินข้าว เอา
ข้าวเปลือกออก ก็จะได้กินเมล็ดข้าว เพราะ
อะไร เมล็ดข้าวเปลี่ยนเป็นเมล็ดเล็ก

มีราชินีองค์หนึ่ง เสวยอาหาร
ยากมาก ๆ พระองค์ทรงตรัสว่าเมล็ดข้าว
ใหญ่ไป เวลาเคี้ยวจะเมื่อยมาก พระองค์
เลยให้พ่อครัวนำเมล็ดข้าวไปตำให้เล็กลง
แล้วค่อยนำไปหุงข้าวโมโหมาก กล่าวว่า ดี
แล้ว พวกเจ้าชอบกินข้าวที่หัก เมล็ดเล็ก ข้า
ก็จะให้พวกเจ้ากินกันอย่างนี้ทั้งเมือง

หลังจากนั้น เมล็ดข้าวเลยเปลี่ยนเป็น
เมล็ดเล็ก ต้นข้าวก็เล็กลงเท่าต้นหญ้าธรรมดา

29. ปมชวนล่า

มือเจ้าลันมีหุ่นโหฮ้ามโก้ถึง ให้แต่ ๆ จื่อ
โก้มีด มีแม่เจ็ดล้าง มันให้เดี่ยว โปวโดลีโก้มัน
มีวันถึง ล้างแม่โก้กวยไล่ตามหุ่นโหฮ้ามวา เจ้าหุ่น
โหฮ้ามเอี้ย มือเกียนเป็นกุนกั๊กกุนกา โก้ถึงยาว คือ
ลมฟ้าไล่ ยังมีโปวต่านไล่ม้อยาว โปวโก้ยังแปดได้
ม้อยาว หุ่นโหฮ้ามวา ยังวาเจี้ย มีเปียงหย่ามัวลึงเกา
ยังแปดได้ แม่ล้างกวยอ่านตาม เปียงหย่าสาธคี่มา
เอาไล่หุ่นโหฮ้ามตาย หุ่นโหฮ้ามกินเล้าหล้าแอ่ ต่ำ
เอาเปียงหย่าไล่มอกหื้อแม่ล้างกวยยาว วา ถึงวาเอา
เส้นหุ่นโหเกาม้าถือ โหเกา เกายังจางอือแปดไล่ยาว
ไล่เอ๋หลายวัน แม่ล้างกวยอยู่มือหุ่นโหฮ้ามล้วน
หลับอ้าอู้โคตัน ด้วยไล่หุ่นโหหุ่นโหฮ้ามเส้นถึง เอา
กะฮัดโหม้น โหหุ่นโหฮ้ามหัดโคแปดยาว หุ่นโ
ฮ้ามตายยาว กว้ายวาโหหุ่นโหฮ้ามลันอินกะถือโก้
ถือเป็นไฟ แม่ล้างหุ่นโหฮ้ามเจ็ดโก้กวนกันวา อือ
หุ่นโหฮ้ามจื่อมีดตายยาว กว้ายวาโหม้นลันส้มเป็น
แพไฟหลงหวาคีฮื้อเห็ดไล่ ป้ายหื้อโหหุ่นโหฮ้ามไล่
ไล่เป็นไฟ หว้างจ้งหื้อจื่อออกเปียนหย่าวา อือ หว
เจ็ดปีล่วงม้ายันกัน โหบโหหุ่นโหฮ้าม อย่าหื้อมัน
ไล่อินเป็นไฟลียาว ก้ามแม่ล้างหุ่นโหฮ้ามตั้งเจี
ดล้างม้ายันกัน ลีโก้โหบลิปี เห็ดเจี้ยมือคี่ปันหื้อกัน
ลันโหล่เอาล้าม้าโหควนตั้ง โหหุ่นโหฮ้ามจ้งมูไล่
อินกะอู้อู้อ จ้างอ้าไล่เป็นแพไฟ เห็ดเจี้ยโตถึงยามไล่

พวงเพ็ญลึงก์ฮ้างเจียนลึงยาว โหลเอาล่า
มาโหลกัน วา อย่าหื้อ

ตำนานวันสงกรานต์

นานมาแล้ว มีกษัตริย์องค์หนึ่ง

โหลร้ายมาก ใจดำด้วย โหลร้ายเกิน ใคร ๆ
ก็กลัวเขา มีวันหนึ่ง ราชินีคนสุดท้ายถาม
กษัตริย์ว่า ท่านเอ๋ย ท่านเป็นคนที่มี
ความสามารถคนหนึ่ง ในโลกนี้ใครก็สู้
ท่านไม่ได้ ใครก็เอาชนะท่านไม่ได้ กษัตริย์
ตรัสว่า ไม่ใช่อย่างที่พูด มีอย่างหนึ่งข้า
เอาชนะไม่ได้ ราชินีคนสุดท้ายถาม อะไร
หรือที่สามารถฆ่าท่านได้ กษัตริย์ยิ้มเหี้ย
เยอะเกิน เคยเผยความลับให้ราชินีคน
สุดท้ายทราบ ว่าถ้าเอาเส้นผมข้ามามัดคอ
ข้า ข้าก็จะเอาชนะไม่ได้แล้ว เวลาผ่านไป
หลายวัน ตอนที่กษัตริย์หลับสนิท ราชินี
แอบดึงเส้นผมของกษัตริย์ลงมาเส้นหนึ่ง
แล้ว นำเส้นผมไปมัดคอกษัตริย์ หัวกษัตริย์
ตกลงมาทันที กษัตริย์สิ้นพระชนม์แล้ว แต่
พระเศียรตกถึงที่ใดที่นั่น จะมีไฟไหม้
ทันที ราชินีทั้งเจ็ดคนร่วมกัน พูดว่า อ้อ
กษัตริย์ที่ใจดำสิ้นพระชนม์แล้ว แต่ปัญหา
คือพระเศียรตกถึงที่ใดที่นั่น ก็ไฟไหม้ เอา
ใจคินะ เพื่อไม่ให้พระเศียรเกิดไฟไหม้
พวกเขาหาได้วิธีหนึ่ง อ้อ พี่น้องเจ็ดคน
ผลัดกันถือพระเศียรคนละปี อย่างนี้พวก
เขาได้ผลัดกันรดน้ำ พระเศียรไม่ให้ตกลง

บนพื้น เมื่อไม่โดนอะไร ก็จะไม่มีไฟไหม้เกิดขึ้น
ทำอย่างนี้ตลอดไป เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณ
ของราชินีทั้งเจ็ดคน พอถึงเดือนหก คนในเมืองจะนำ
น้ำมารดให้ เพราะไม่ต้องการให้สิ่งที่ไม่ดีเกิด ขึ้น นี้
เป็นตำนานวันสงกรานต์
ไล่มั่วแพ้แสง ลืมวาววนกันย่วนย้อล้างแม่หนูโหลฮ้าง
เจ็ดล้างล้นยาว ไหลเจ้าเป็นปมชวนล่าไต่หาวยาว

30. อาลื้อชวนล่า

มือเจ้า ๆ ลั่น หลางลินเมืองก๊วนฟาล่าง
แดด หนูซิเจียวกางหวางลงโจ้ยายเหม็นอายลาว จู
ออกมาด้วย จูมาด้วยหานคือฟาลื้อลิน หลางลิน
เหยงจูแดด ยังหานล่าหานหลวงล่าง โก้ยหานเป็น
ดัมข้าวลื้อฮัวญไฟ กว้ายายเหม็นอายลาวตั้งเมือง
หนูซิเจียวจางฮัว โหลก๊วนเมืองกางไล่ล่ามีล่ากิน อ่ามี
ล่าเห็ดล่า เจียมสัดเจียมก๊วน คีตายเหม็นลาวแมนยาว
หนูซิเจียวจางกะหื้อหนูฝนหวานฝนล้งม้าหื้อก๊วน
เมืองกางลื้อลินไล่ มีล่ามีไล่ ไหล่ส้อมไฮ่ส้อมล่า ไหล่ดัม
ข้าวหวงฝักกิน หนูฝนโก๊ หวานล่าฝนล้งม้ายาว ก๊วน
เมืองกางลื้อลินไล่จางไล่หื้อฮันมา ไหล่ล่าเห็ดไฮ่เห็ด
ล่า ไหล่ล่าดัมข้าวหวงฝักกินยาว ล่าลื้อล่าแฮล่าหลวง
โก๊ส่วงป้าว ๆ เต็มฮวงเต็มหลวงไว่กูคิถูเลียนยาว
หนูซิเจียวจางล้งฮัวว ลีปีเมืองลีปวกเลือนหงฮ้าง
เจียนล้งหื้อล่าเห็ดป้วยส้อมล่ากัน ก๊วนหวางจางม้าฮู้ด
วงกัน หื้ออยู่ลิกินหวาน ล่าหวาเอามาส้อมกันลั่น
เป็นล่าแมดล่า โหลโจ๊กันยาวอย่าหื้อผัดกัน หล่ากัน
หื้อฮู้ดวงกัน อยู่ลิกินหวานหื้อล่าล่าฮันฮันกูโก๊ว
โหล หลางไล่กูปีกูถึงเลือนหงฮ้าง

เจียนม้า ไต่เจ้าโหดล่ากันยาว อันลัน
เจ้าเป็นอาสือชวนล่ายาว

ที่มาของวันสงกรานต์

นานมาแล้ว บนโลกแห่งแล้ง
แดดร้อน ขุนผิบนฟ้าได้กลิ่นเหม็น กลิ่น
เน่า เลยออกมาดู ขุนผิได้เห็นได้ฟ้า บนดิน
นั้น ที่ดินแตกกระแหง ไม่มีน้ำ ไม่เห็นอะไร
เลยรวมทั้งคน พวกต้นข้าว โคนไฟไหม้ มี
แต่กลิ่นเหม็นกลิ่นเน่าเต็มเมือง ขุนผิถึงรู้ว่า
บนโลกนี้ คนไม่มีน้ำกิน ไม่มีน้ำทำนาปลูก
ข้าว มีแต่ซากศพเหี้ยนไปทั่ว ขุนผิใหญ่ตั้ง
ให้ขุนผิฝนปล่อยน้ำฝนลงมา ให้คนที่อยู่
ในโลกนี้ มีน้ำกิน มีน้ำทำนาปลูกนา มีดิน
ข้าวมีผักกิน ขุนผิฝนปล่อยน้ำฝนลง
มาแล้ว คนในโลกได้กลับมีชีวิต
เหมือนเดิม ได้มาทำนา ได้มาปลูกข้าว มี
ข้าวมีผักกินแล้ว น้ำในแม่น้ำ น้ำในบ่อ น้ำ
ในทุกที่กลับคืนมาแล้ว ขุนผิสั่งให้คนใน
โลกว่าในเดือนหกของทุกปีให้จัดงานเล่น
น้ำกัน ทุกคนมาอวยพรกันให้กินดีอยู่ดี น้ำ
ที่นำมาเล่นกันนั้นเป็นน้ำพระพุทธรมนต์
ไม่ว่าใคร โคนน้ำต้องให้อภัยกัน ไม่ด่ากัน
ต้องอวยพรกัน ให้ทุกคนกินดีอยู่ดี เดือน
หกของทุกปีจะมีงานวันสงกรานต์เล่นน้ำ
กัน นี่เป็นที่มาของวันสงกรานต์

31. เอียงปาสัม

มีปู่ย่าเฒ่ากินผานเฮือนถึง อ่ามีลูกสี่โก
กะเมืองคำก้าโสหลุมอ สองหาเกถึงเมืองคำก้าโ
หาโง้หมอหลงโก้ลึง หมอหลงถ่างฮ้ามโง้ลึง “เห็ด
สาหงหื้อเห็ดदैๆ เห็ดโง้เง้ฮ้ามกิน” โละเอ้เจ็ด
แปดวันหมอหลงโง้ยังวาสาหงเทียน สองหาปู่ยาอยู่
เลื่อนไปสิบห้าวัน ก้ามไม่ยวนปูกเอิ้น หมอหลง
โง้ยังวาสาหง โง้ยังหุ้ม โดวาคี้กะโก้กะदै สองหาปู่
ยาอวนกันปูกเอิ้นๆ กะถึงกาตั้งไล่หานหลวง
ห้วยลึง มีป่าหลามๆ หลายๆ แม่มั่นจู๊ว โห ปา
หลามให้ หะกะดักล่าเหียงเอ้ แดเคเอาปาดแล้ว สองหา
เจียวกะดักลื้อล่าหลงอัน ดักปูไปเลื่อนไปสองเดือน
ล่ามีป่าเหียง แม่มั่นวา อือ ยังดักอ้าวมายदै โผมัน
วา โห ฮ้ามหมอเป็นสาหงโง้ เห็ดสาหงหื้อเห็ดदैๆ
เห็ดโง้เง้ฮ้ามกิน มือลื้ออ้าวโหล แม่มั่น โก่อ้จ้อม
โผมันดักเทียนเลื่อนไปสองเดือน ล่าลื้อหลงอันดัก
เหียงยาว กว๊ายวายยังมีป่าคือลึง ลื้อคือหลงอัน
กว๊ายมีเอียงโง้ห้วยลึง แม่มั่นเจียวกะเอาเอียงห้วย
ลันหอยด้วย หันเป็นฮ้าม ตั้งเอียง โดจ้อมदैๆ สอง
หาป้าเอียงฮ้ามห้วยลันคี้กะเอิ้นยาว กะถึงกาตั้ง
วันฮ้ามฮ้าว โผมันวายกะไล่ ผียาวเอิ้นยาวเข้ามา
กะยวนลันเฮือนเป็นลียาว สองหาปู่ยาอวนกันเข้า
เฮือนสะเท่เฮ็นลึง วาคี้ยวนลันเอิ้นหาฮั่นลึง อือ
สะเท่เฮือนลัน โดห้ำฮ้าว แม้สะเท่ถามสองหื้อป้า
ไล่สาหงม้า สองปู่ย่ากินผานโละมอกวายังป้าไล่สาหงม้า
กว๊ายมีเอียงห้วยลึง กาฮั่นม้า
โองปาสัม

มีปู่ย่าเฒ่ายากจนคนหนึ่ง ไม่มีลูกแม่แต่คนเดียว สองคนไปหาหมอคู่มือที่เมืองด้าก้าโต เมื่อไปถึงเมืองด้าก้าโต ได้เจอหมอคู่มือคนหนึ่ง หมอคู่มือคนนั้นให้คำพูดคำหนึ่งว่า “ทำอะไรต้องทำอย่างจริงจัง ถ้าทำอย่างงู ๆ ปลา ๆ จะไม่มีกิน” เวลาผ่านไปเจ็ดแปดวัน หมอคู่มือก็ไม่พูดอะไรเพิ่ม ปู่ย่าเฒ่าอยู่ที่นั่นหนึ่งเดือนสิบห้าวัน สองคนตัดสินใจกลับบ้าน หมอคู่มือไม่ว่าอะไร และไม่ห้ามพูดว่าอยากกลับก็กลับ สองคนชวนกันกลับบ้าน มาถึงกลางทางเห็นสระน้ำแห่งหนึ่ง มีปลาเยอะมาก ๆ ย่าบอกว่าย โอ้ ปลาเยอะจังเลย ไปวิดน้ำให้แห้งแล้วจับปลากันเถอะ สองคนลงไปที่ตักน้ำที่ตรงสระน้ำ วิดน้ำไปเดือนสองเดือน น้ำก็ยังไม่แห้ง ย่าพูดว่า “ไม่วิดแล้ว เหนื่อยจังเลย ปู่บอกว่า คำพูดที่หมอคู่มือตั้งสอนไว้ “ทำอะไรต้องทำอย่างจริงจัง ถ้างู ๆ ปลา ๆ จะไม่มีกิน” เจ้าลืมไปแล้วหรือ ย่าก็ฟัง ไปวิดน้ำกับปู่เพิ่มเดือนกว่าสองเดือน น้ำในบ่อน้ำนั้นแห้งแล้ว ไม่มีปลาแม้แต่ตัวเดียว มีแต่โอ่งใบหนึ่ง ย่าก็ไปเอาโอ่งมาดู เห็นโอ่งนี้ทำด้วยทองคำทั้งหมด ดีใจมาก ๆ สองคนถือโอ่งเดินทางกลับบ้านต่อไปถึงกลางทาง ฟ้ามีดลลง ปู่บอกว่าเดินทางต่อไปไม่ได้แล้ว เราเข้าหมู่บ้านไปอาศัยบ้านคนอื่นอยู่เถอะ ปู่ย่าสองคนชวนกันเข้าบ้านคนรวยบ้าน

หนึ่ง อ้อ บ้านคนรวยก็ยอมให้สองคนเข้าพัก เมียคนรวยถามปู่ย่าสองคนว่าได้นำอะไรมา สองปู่ย่าก็ยื่นผานล้วนหลักกะยาว แม่สะเท่เหี้ยนลั่น ลัดหลังเข้าห้องสองปู่ย่าก็ยื่นผานกะ หอยเอี้ยงห่วยลั่นด้วย ไ่หลานเป็นฮ้ามตั้งเอี้ยง เลียนกะมอกหื้อโผสะเท่ว ลื้อเอี้ยงห่วยลั่นเป็นฮ้ามตั้งเอี้ยง หาวลัดเอาเอี้ยงปาส้มห่วนเอาแอ โผสะเท่มั่นวายังเห็ดได้ หาวว้ายเป็นก๊วนผาน เงินหาวตั้งหลามสี่หาวอย่ากะลัดห่วนหื้อ แม่มั่นยังถ่อม ตกะลัดห่วนเอาฮ่าวป่วงฟ้าเลี้ยงม้าปู่ย่าก็ยื่นผานหอยเอี้ยงห่วยด้วย เป็นปาส้มตั้งเอี้ยง จ่างกะถามเจ้าสะเท่ว วาเอี้ยงฮ้ามคูเห็ดสาบส้มเปียนเป็นเอี้ยงปาส้มกะ แม่สะเท่ว ยังฮู้หาวเจ้าเถียนกัน ปู่ย่าก็ยื่นผานวา ผิโก่ผิสุ ก๊วนโก่ก๊วนฮู้ฮู้วเถียนกะเถียนม้า จ่างฮวนกันกะหาหุนโหฮ้ามหุนโหฮ้ามโคเห็ดหยาบฮ่าว มั่นให้จื่อวา อื้อสะเท่มี่โผเป็นเจียยังหมอลัดโป๊ อ้อ เหี้ยนก๊วนผานไ่เงินฮ้ามส้มหายไ่เหี้ยนหาว แม่หุนโหฮ้ามไ่ฮู้แอ ตกะแหลหื้อลูกจ่างหาวเห็ดควางหลงม้าห่วยถึง โหคกงหยื่อๆ หื้อลูกจ่างหาวชวนเข้าลื้อก๊วนองกะ หื้อปู่ย่าเฒ่าก๊วนผานหามกงห่วยลั่นกะทองลื้อม่าน หามทองกะทองม้าแลดโก่ไ่แม่มั่นว อื้อยังเอาฮ่าวเอี้ยงฮ้ามโก่กิมจื่อแด่ ควางโก่ลัด แลดโก่ไ่โผมันส้มวา อื้อฮ้ามหมอลั่งไ่วว่า เห็ดสาบหื้อเห็ดแด่ๆ เห็ดโจ้แจ้ฮ้ามกิน สองหาส้มหามกงปั่นทองม่านป่วงโพ่ม้า โจ้ปู่ย่าสะเท่หามกงห่วยลั่นปั่นทองม่านก๊วยจ่างก้ามฮ้อนลิ่ง แม่สะเท่ฮ้ามวามวยแด่ เอาเอี้ยงฮ้ามฮั่นหื้อหาวแอแอ แลดไ่ดีตายฮ่าว หมาก

เสียงโก้ยยังมียาว โผ้นว่า อ้อเถาปู้วาปายหื้อ
กะลัดห้วนเอามือปู้ย่าคนจนสองคนบอก
ว่าไม่ได้ทำอะไรมา มีแต่โง้งโอบหนึ่ง
กลางคืนปู้ย่าสองคนนอนหลับแล้ว เมียคน
รายนั้น แอบเข้าห้องนอนของปู้ยำนำโง้ง
ออกมาดู เห็นว่าโง้งนั้นทำด้วยทองคำ จึง
วิ่งไปบอกผัวตัวเองว่าโง้งนั้นทำด้วย
ทองคำ เราแอบนำโง้งปลาสามไปสลับกับ
โง้งเขานะ ผัวคนรายนบอกว่า ทำไม่ได้
พวกเขาเป็นคนจน พวกเขาไม่มีเงิน อย่าทำ
อย่างนี้เลย เมียคนรายไม่ฟัง แอบนำโง้ง
ไปสลับ วันรุ่งขึ้นฟ้าสว่างขึ้น ปู้ย่าสองคน
นำโง้งออกมาดู เป็นปลาสามทั้งโง้ง เลยไป
ถามเจ้าของบ้าน ว่าโง้งข้าทำไมเปลี่ยนเป็น
โง้งปลาสาม เมียคนรายตอบว่า "ไม่รู้" สอง
ฝ่ายเถียงกัน ปู้ย่าคนจนว่า "ไม่ว่าเป็นผีเป็น
คนก็เป็นบ้านเจ้านั้นแหละ เถียงไปเถียงมา
เลยชวนกันไปหากษัตริย์ ๆ ก็ตัดสินใจยาก
ท่านคิดไปคิดมาว่า คนรายนนั้นที่บ้านเงิน
ทองเยอะแยะมากมายคงไม่ได้ทำมั่ง ส่วน
คนจนนั้นที่บ้านไม่มีเงินทอง ราชินีได้
ทราบจึงสั่งมหาดเล็กให้ไปทำกลองโอบ
หนึ่ง ทำกลองให้ใหญ่ ๆ ให้มหาดเล็กเข้าไป
ไปซ่อนตัวไว้ในกลอง สั่งให้ปู้ย่าคนจนยก
กลองเดินรอบหมู่บ้าน ระหว่างยกกอง
ร้อนก็ร้อน ย่าพูดว่า อ้อ ไม่เอาแล้วโง้งนี้
ก็คุ้มใจจริง ๆ กลองก็หนัก แดดก็ร้อน ปู้

ตอบว่า อ้อ หมอดูตั้งสอนว่า "ทำอะไรต้องทำอย่าง
จริงจัง ถ้าทำอย่างงู ๆ ปลา ๆ จะไม่มีกิน" สองคน
ยกกลองเดินรอบหมู่บ้าน วันถัดมาเป็นปู้ย่าคนรายน
ยกกลองเดินรอบหมู่บ้าน เพิ่งเดินไปไม่นาน เมียคน
รายพูดว่า เหนื่อยมาก เอาโง้งทองคืนเขาไปเถอะ
แดดร้อนจะตายแล้วแรงก็หมดจะหือออก หือเป็น
หลับสิ่งกะตั้งเมือง เกา ดีด้วยสติหือกะหาตั้งกิน
เปิดตั้งห่านโก้ยงักถักถ่อม หานหนาว ห่านคูหือฮ้าว
ชา เมื่อนั้นว่า อ้อ ยังเอาฮ้าวฮั่นหือแอ่แล้ว เถายังห้าม
ไล่ฮ้าว กุ๊นชวนคิลือกวางลั่น ไสยิ่นแอ่ ค้างออกมา
กะมอกหือฮุนโฮฮ้าม วาปู้ย่าสะเท่ ไล่ลัดห้วนเอา
เงินปู้ย่ากุ๊นผานฮ้าว หุนโฮฮ้ามมันได้หือปู้ย่าสะเท่
เอาเอียงฮ้ามมาฮั่นหือปู้ย่ากุ๊นผาน ส้มล็กปู้ย่าสะเท่
ออกเมืองกะฮ้าว ส้มแหลหือปู้ย่ากุ๊นผานอยู่ลือม่าน
ฮ้าว ส้มฮ้ามหือสองหา กะซึบฮั่นฮั่นสะเท่ฮ้าว

32. ฮ้วนโก้ยกับนางเสียง

มีโก้ยผู้ตอลัง ไสยเย็นด้าก้าหลง ออกมา
หาบุงเมี่ยงกิน มันหลิวไล่ด้วยหา กะหานเปิดตั้ง
ห่าน ห่านฮ้วย ๆ หลง มัดเอียงมัดแหวไปมา โก้ยผู้ล่ำ
เสียงว่า จ้ายอ่อนสองหาลูกไล่เจ้าให้ สองหือโก้ย
ไล่ถึงว่า อ้อจ้อเถาหวนสามหา ฟ้ายังเสียงไล่
แลดโก้ยงักออกไล่ ฮูโก้ยงักถวนกลับไวห่าน เปิดตั้ง
ห่านม่างหาตั้งกิน กุ๊นโฮหลงฮ้ามฮ้องต้องหลง ยัง
หือห่านฮ้ามโก้ยผู้ ไป ซ้วยฮ้องซ้วยฮ้อง กะฮู้ฮ้างหมู
ฮือ ๆ โก้ยผู้จ้อล่ำให้จ่า ตาโง้งหือ ๆ หลงเหล่าเปิดตั้ง
ห่านว่า ดายจ่าสองเตี้ย ฮูมีด้าฮ้ามอด้วย มีหูฮ้าม
หมอดูฮ้อม ยังมีดูไล่ได้ห่านเถาหวน ถ้าแอ่

แล้ว มือพูดเกายังฮ้วน สีถ้ายาว ฟาโก้ยังหมอ
เลียง แลคโก้แล้ว ผัวคนรวตอบว่า อือ ข้า
เคยบอกแล้วว่า อย่าไปทำ อย่าไปสลับกัน
เจ้าไม่ฟัง เห็นหรือยัง ตอนนี้เป็นทุกข์แล้ว
เมียคนรวพูดว่า อือ ไม่เอาแล้วนำไปคืน
เถอะ ข้ายกไม่ไหวแล้วมหาเด็กเมื่อไคยิน
เช่นนั้นกระโคคออกจากกลองไปพูดให้
กษัตริย์ทราบว่ามีคนรวได้สลับโง่งกับ
ปู้ยาคณจน กษัตริย์สั่งให้ปู้ยาคณรายนำโง่ง
กลับคืนปู้ยาคณจนและไล่ปู้ยาคณรยออก
จากหมู่บ้าน ให้ปู้ยาคณจนมาอยู่แทน

ทำไมหงอนโกมีสีแดง

มีโกตัวผู้ตัวหนึ่ง ยกหัวสูง ๆ มี

ความหยิ่งยะโส ออกมาหาแมลงกิน มอง
ไปมองมา หันไปหันมา เห็นเปิดและห่าน
เดินเข้ามาอย่างช้า ๆ โกตัวผู้พูดว่า น้อง
สองคนตื่นเช้าจัง สองคนรู้อยู่ ถ้าฉันฉัน
สามครั้ง ฟาก็จะสว่าง พระอาทิตย์ก็จะ
ออกมา สองคนก็จะนอนไม่หลับแล้ว เปิด

และห่านมุ่งแต่ไปหาของกิน กินจน

กระเพาะพองเอียง เดินอย่างเอียงไปเอียงมา

ใครก็ไม่สนใจโกตัวผู้ตัวนั้น เดินไปทางคอก

หมู โกตัวผู้ตัวนั้นโมโหมาก ลืมตาโต ๆ คำ

เปิดและห่านว่า สองคนมีตาดูไม่เป็น มีหู

ฟังไม่เป็น แถมยังมาเฉยเมยขำอีก รอ

เดี๋ยวพรุ้งนี้ฉันจะไม่ขันสักเสียง ฟาก็จะไม่

สว่าง แดคก็จะไม่ออกมา ให้เสียเงิน ปวงมือ

พูดมา โกผู้ยังฮ้วนสีเสียน กว๊ายวา ฟาโก้เลียงมา

ล้อย ๆ สายแลคโก้พูดออกมาเหมือนกัน โกผู้ออก

มาสัมผัสมาโย้เปิดตั้งห่าน ก้ามล้น โกผู้อายเป็นยัง

ด้านไล่สาธอ้าว โกผู้อายเป็นลาไปก้ามฮ้วยไปเลียง

ตั้งฮ้าง โตถึงยามจางไล่ฮ้วนโก้โคเลียงอยู่ไว้วาย

พวกเจ้าหลับไปทั้งเมือง ข้าจะคอยดูพวกเจ้าจะไป

หากินอย่างไร เปิดและห่านก็ไม่ตอบด้วย

วันรุ่งขึ้น โกผู้ตัวนั้นไม่ขันสักเสียงจริง ๆ แต่ว่าฟาก็

สว่างเหมือนเดิม แดคก็ออกมาเหมือนกัน โกตัวผู้

นั้นออกมา มาเจอเปิดและห่านพอดี โกตัวผู้รู้อาย

มาก ๆ ไม่พูดอะไรอีกแล้ว โกตัวผู้อายจนคอแดงไป

หมดจนถึงหงอนโก้ จากนั้นมาหงอนโก้ก็มีสีแดง

ตลอด

33. ลาวหางไฉ

มือเจ้า ๆ ลั่น มีสะเท่เสี้ยนถึง จื่อลิเค้ ๆ

ยังห่วนกิน โหฝนหวนเป็น เป็น โดย้อมตั้งเมือง ห่าว

ไฉฮวกถึงหวนหลงชิจี้กะยาว หวนชิจี้หาวจางเอา

หมากห้วงม้าหือหาวห่วยถึง กว๊ายวาฮ้วนเอี้ยนหา

หลามเผียว ยังจางหือเหมียงกันกิน เจ้าสะเท่จางให้จื่อ

อเอาหมากห้วงห่วยลั่นหม่อเป็นล่ากะ หือลิโก้กินลิ

ห้วน กว๊ายมีลูกจางหาวหือจื่อ หม่าวทุสะกะไฉล้ายัง

ปาสันม้า หาวจางเอาล่าหมากห้วงสือห้วนแอ่วหือ

มันม้ากิน ฮ้วนเจื้อกิน โจ้ล่าหมากห้วงชิจี้ลั่นโดมิน

ฮั่นฟากะกูโก้ย่าว

หม่าวทุสะไฉล้าฮั่นม้ายาว ลือเอี้ยนยังมี

เผอ ลือสิ่งโก้ยังหารเผออยู่ กว๊ายมีห้วนล่าหมาก

ห้วงลั่นคัมลือโฮ โส้สาวลั่น มวยโก้มวย สัมให้กิน

ข้าว ให้จื่อกะให้จื่อม้า เจ้าเอาล้าห้วนถัน
 ตัดแปดออกกะ กะตัดโจ้หางไถ ซึ่งไก่
 โหบหมู วี เจื้อถันยาว เจื้อถันจ่างมินฮั่นฟ้า
 กะยาว มั่นหันแอจ่างม่างมาด้วยลือห้วนถ่า
 หมากห้วง กว้ายเกิดก่อนห้วนยาว มั่นจ่างพี
 พาชุกิน กว้ายวามันยังฮั่นไถ่ดวงฟ้า ไก่อ้
 ปือมันไถ่กินเอกเสียว

ไต่ถึงฮ้ามไถ่ลือทางหา มี่ลาว
 หางไถ ลาววี ลาวฮังไก่ ลาวโหบหมูเจื้อไถ่
 ย่าว

ดาวหางไถ

นานมาแล้ว มีคนรวบ้านหนึ่ง
 ใจดีมาก ๆ ชอบแบ่งอาหารให้คนอื่นกิน
 คนพากันชมกันทั้งเมือง ขาวนี่ได้กระจาย
 ไปถึงขุนฝิชเจียแล้ว ขุนฝิชเจียได้นำลูกท้อ
 ไปให้บ้านเขาลูกหนึ่ง แต่ที่บ้านเขามีคน
 เยอะมาก แบ่งกันกินไม่พอ คนรวคนนั้น
 จึงคิดออกมาว่าน่าจะนำลูกท้อลูกนั้นไป
 ปั่นเป็นน้ำลูกท้อ ให้คนในบ้าน คนละชาม
 แต่มีลูกจ้างคนหนึ่ง ชื่อ หนุ่มทุละ ไปโดนา
 ยังไม่ได้กลับมา คนรวเลยเอาน้ำลูกท้อใส่
 ชามเก็บไว้ให้ลูกจ้างกิน คนอื่นที่ได้กินน้ำ
 ลูกท้อของขุนฝิชเจียได้ลอยขึ้นบนท้องฟ้า
 ทีละคน

หนุ่มทุละโดนากลับมาแล้ว ที่
 บ้านไม่มีใครอยู่เลย ที่ห้องครัวก็ไม่มีใคร
 อยู่ มีแต่น้ำชามหนึ่งวางบนพื้นเตา เหนื่อย

ก็เหนื่อย หิวก็หิว คิดไปคิดมา เอาน้ำที่อยู่ในชามนั้น
 ใสคอกออกไป ใสคอกไปที่หางไถ กรงไก่ คอกหมู และ
 พัด ของเหล่านี้ได้ลอยขึ้นไปบนท้องฟ้าแล้ว ลูกจ้าง
 เห็นเข้าเลยรีบมาดุน้ำลูกท้อที่อยู่ในชาม แต่เหลือแค่
 ก้นชามแล้ว ลูกจ้างเลยรีบดื่มน้ำที่เหลือในชามนั้น
 แต่เขาไม่สามารถลอยขึ้นบนท้องฟ้าได้แล้ว
 เพราะว่ามีน้ำลูกท้อที่เหลือในนั้นไม่พอ

ปัจจุบันนี้บนท้องฟ้ามี ดาวหางไถ
 ดาวพัด ดาวดาวกรงไก่ และคอกหมู

34. กุ้งก้ามกราม

มือเจ้ามีปูจ้ายโก๊ตึง หื้อจื่อฮ้ายจื่อ เปิง
 ฮ้วงม้า ยังจื่อมันจื่อ เป็นเป็นฮ้วงเป็นวาดีฮ้ายจื่อ ให้
 เห็ดกั้นก้ามจ๊วมปือ เซงปือเห็ดกั้นก้าม เอ โดกะก้าม
 ฮ้าว เป็นบอมนั้นว่าก้ามเกอมัน โส ก้ามเกอหายลิ
 ไถ่แม็ดโส มั่นโอก ดีก้ามเกอจ๊วมเป็นฮ้าว มีวันถึง
 มันจื่อกะเลื่อกะ กะซื่อเกอ ดีซื่อกะหาย ซื่อไถ่เกอเอ
 หากเกอไปถึงทางตั้ง จู โสเจาโจ้ว วาถูงโสมันลิ
 มแปด อันเสียง อันเสียงหายเกออัน เอ้อวา กะเอา
 ถูงโสไถ่ไถ่ว่า หลูโป๊กะเอาถูงโส วาดีเอาถูงโสเอ
 หักเกอเป็นหมักเอโก๊ ๆ หลง อือ ดีเห็ดดีเห็ดแหล
 หื้อจื่อตั้งวันแหล อือหื้อจื่อออกมาฮ้อ อือว่าหักเกอ
 เห็ดล็กสิ่งหันน้ำ อือหักเกอล็กสิ่งฮื้อจูเม็น กะ
 หาจูล็กสิ่ง หักเอกโก๊มูมี ทางตั้งอัน จูกะหันโจ้ถึง
 ล้อฮ้อถึงถึง อันห่มถึงล้ามโก๊จ้อฮ้อยโก๊ มั่นโก๊
 วาฮ้อด้วยฮ้าว ด้วยฮ้าว เอาล็กสิ่งอันถึงล้อเอเพอฮยัง
 หันเนา มั่นจูเอาเกอหักมูมมันน้ำ ดังหักบูง จูจุ่มเข้า
 ล้อฮ้อกะ จุ่มเข้าลือถึงล้อฮ้อกะ กัมไม่ฮ้อกะหักให้
 ไถ่จื่อเงินม้าค้วมแอ ห่อมแอ ห่อมฮ้าวมูมมันแอ

หอมอ้อยลิ ๆ อ้อ ค้างจืออ้าว ก้วยคักเข้ากะ
กะหาญโสมนั้อ้าว กะไลฮือโจเหอเข้าสุก
ลึง คักมาเอา ม้าถึงอิมถึงล้าอัย อะ โหล
อันไล่ หันมูมเป่าหมื่นพูเอือยวม ๆ หลงลึก
ล้าอัม เกอ โกมูมีโอ กว้ายมีมูมเป่าพูอัย อัม
หลงอัมหลัม อัมไล่ เพอเหล๊ ม้าล็กเกอเกา
กะ แหงเหล๊ เอาเกอกะ หิมมูเอามูมก่า
ห้ายจ่า ก้ามมันจู ค้างเข้าล็กถึงล้าอัยกะ วิต
ถึงล้าเมิ่น วิตตั้งวัน วิตปี ป้วง ๆ อัมหัยโหล
เพอมาเอาเกอเกากะ เกอเกา

คนโกงขายเกลือ

มีผู้ขายคนหนึ่ง ชื่อ อ้ายโง่ เป็น
ชื่อที่ชาวบ้านเรียกกันมา ไม่ได้ชื่ออ้ายโง่
จริงอย่างที่เรียก มีคนบอกเขาว่าการขาย
เกลือนั้นได้กำไร เขาก็เลยค้าขายเกลือตาม
คนอื่นบ้าง มีอยู่วันหนึ่ง เขาไปตลาดซื้อ
เกลือเพื่อค้าขายต่อ เมื่อซื้อได้เกลือและ
มาถึงกลางทางเพ็งนึกได้ว่าลืมกระเป๋าสเงิน
ไว้ในร้านขายเกลือ อ้อ เคียวกลับไปเอา
กระเป๋าสเงินก็ได้ แต่เกลือนั้นมันหนักมาก
ๆ จะทำอะไรดี คิด ไปคิดมา คิดแล้วคิด
อีก คิดออกวิธีหนึ่งว่า อ้อ เอาเกลือไปซ่อน
หน่อย แต่ที่กลางทางนั้นไม่มีที่ซ่อน
ขณะนี้เขาได้เจอ สระน้ำที่หนึ่ง ในสระ
น้ำนั้นมีกอหญ้าหลายจุด ก็เลยพูดว่า ดีแล้ว
ๆ นำเกลือไปซ่อนที่นั่นจะไม่มีใครเห็น
แล้ว เลยนำเกลือทั้งกระบุงไปซ่อนไว้ และ
ไปหา...มาห่อหุ้มกระบุงไว้ ห่อให้ดี ๆ จึง

วางใจวิ่งกลับไปเอากระเป๋าสเงิน พอลงไปถึงสระ
น้ำ โอโห อะไรเนี่ย เห็นกระบุงเปล่าของคนลอย
อยู่บนผิวน้ำ เกลือกก็ไม่มีแล้ว มีแต่กระบุงเปล่า
อะไรเนี่ย ใครละ นำเกลือเข้าไป ทำอะไร ไม่เอา
กระบุงไปเขาเลยกระโดดลงในสระน้ำ ตักน้ำ
ออกจากสระ ตักตักนาน ตักจนน้ำแห้ง มีแต่กบป่า
ตัวใหญ่หนึ่งตัว อยู่ในสระน้ำ เขาเห็นกบป่า เขาตี
กบป่า นำตอก ไปหาตอกมาผูกกบป่า ทั้งผูกทั้งตี
พร้อมพูดว่า โอ้ เป็นเจ้านี่เอง คำว่า โอ้ เป็นเจ้านี่เอง
กินเกลือฉันไปทั้งหมด เอ้อไม่ได้ ...ตีกบ เมื่อเขา
ตีกบป่าหนึ่งครั้ง กบป่าก็ร้อง อีก หนึ่งครั้ง ตีกบ
หนึ่งครั้งกบป่าร้องหนึ่งครั้ง ตี ๆ คำ ๆ ผูก ๆ ตีจน
หายกะลืออ้าว วิตคือคังใหม่ถึงล้าเหยียงคังถึงอ้าว
ฟ่องเคี้ยงล้าอัน กว้ายมีกบป่าหลงคือลึง อยู่จือถึง
ล้าอัน มันโกหันกบป่า จือล้าจือกะมังกบป่า อ้อ เอาค
ว กะหาควกม้ามัดกบป่าเอือย มัด ๆ มัง ๆ อ้อ เป็น
มืออ้อเอ๊ะ หล้าเออาว อ้อ เป็นมืออ้อเอ๊ะ กินเกอ
กาวกะคังเหมียน ๆ เอ้อ อ้าว.....มูได้มังกบ มัน
มังกบลิหือ กบโกห้วงม้า อ้อ ลิหือ มังลิอ้อ กบโก
ห้วงลิอ้อ มัง ๆ หล้า ๆ มัง ๆ คัก ๆ มังวาปูฮ้ออ้าว
อ้อ เมหาเวอเอี้ย ถ้าดีเฮือนหาเวอเอี้ย ถ้าดีเฮือนมันเอี้ย
อ้อ วาลูกจ้ายมูปาปั๊กม้า เมหาเวอโกมูจางเห็ด จูจ้วง
ไสตั้งม้า ม้าหาลูกจ้ายโอเอื้อเฮือนน้ย เมหาเวอไล่ม้า
หันน่าว หันลูกจ้ายเอื้อน่อยอยู่ถึงล้ามัน มังกบป่า
อ้าย ฮันมูมเป่าอยู่ลือหลวมอัน เมหาเวอฮ้อมอ้าว เม
หาเวอจือกะหงามลูกจ้ายมัน อันไล่ มือม้า มือเห็ดสา
งมือม้า..... มือม้ามังกบป่าเห็ดสา งเอือมือ มือเอาเกอ
แจห้าวล้ากะเอือ เกอพูะเป็นล้ากะเหนียน ๆ อ้าวชา

อือกบป่าเคี้ยมันผัดสาางมือม้ามั่งมัน อืม เม
 หาว คีวาสาางโก้ยงจางวอ้าว อู้ถูกจ้ายง้อ
 หมิ่น จงมือถูกจ้ายง้อหมิ่นแอ้ แผลหื้อ
 ลูกจ้ายหมิ่นหักมุงเปาแอ้ คั่วกเฮื่อน ๆ กะ
 อ้าว อือ อ่าปมกุ้นจื่อหายเกอ วา เอากุ้นจื่อ
 ม้าสอนกุ้นเหลียม อือ เกอจัวล่า ล่าจัวเกอ
 ยังอู้ว้า คั่ว เพราะมูมี...อัย เป็นเจี้ยวเห็ด
 จ้มเป็น สาางโก้ยมันยังไต่กบป่าไม่มีเสียง อือ
 แม่เขา กลับถึงบ้าน กลับถึงบ้าน อือ เห็น
 ลูกชายยังไม่กลับมา แม่ไม่รู้ทำอะไรดี
 เลยไปหาลูกชายตามทาง ไปหาลูกชายคน
 โง่นั้นกลับบ้าน แม่เขามาถึงแล้วได้เห็น
 เห็นลูกชายเขาอยู่สระน้ำนั้นตีกบป่าอยู่
 ส่วนกระบุงเปล่านั้นอยู่ข้าง ๆ แม่รู้เรื่อง
 ทั้งหมด แม่ไปลาลูกชายเขา พูคว่า อือ เจ้า
 มาเข้ามาทำอะไร เข้ามา....เข้ามาตีกบทำ
 อะไร เกลือเจ้า เจ้าเอาเกลือกใส่เข้าสระน้ำ
 ไป เกลือเข้าระคายเข้าน้ำไปหมดแล้วนี่ อือ
 กบป่านีมันผัดตรงไหนหรือเจ้าจึงมาตีมัน
 อืม แม่เขา ไม่รู้จะพูอะไรแล้ว รู้ว่าลูกชาย
 เขาโง่ จงมือลูกชายคนโง่นั้น ให้ลูกชายเขา
 แบกกระบุงเปล่ากลับบ้านไปแล้ว อือ
 นิทานคนโง่ขายเกลือก เอาคนโง่มาสอนคน
 ฉลาด

35. ม่านฮ้างสะ

มือเจ้าเจ้าลั่น ม่านฮ้างสะเมือง
 ม้าว เป็นม่านผานกุ้นลือม่านคู้ห้าหานจื่อ
 ยังมีโสดเงินสาาง เห็ดล่าโก้อำปี้กิน ปู่เฒ่าตั้ง

ม่านจางกงกันวา อือม่านหาผานเป็นเจี้ยวคู้หื้อ
 จ้างคู้ม้อไล่ คู้หื้อจางไล่ปั่วมุน จ้างไล่อยู่ติซามสะ กุ้น
 เฒ่าตั้งม่านตั้งสวน อวนกันให้จื่อกะให้กันม้า จ้างวา
 อือ โผจื่อม่านหื้อเป็นฮ้างสะแล้ หื้อวาเป็นลวมปั่วมุน
 นซ้างชะ ลวมม้อโสดเงินลีย่า หื้อม่านหาฮ้างไล่โสด
 ฮ้างไล่ซามสะ กะฮั่นยั่วลีย่า

36. ม่านล่าลัม

ม่านล่าลัมเจผางอยู่กว้างลอยไกลล่า กุ้น
 ลือม่านโหล่ตั้งลอยกะแต่ล่า กะตั้งวัน ตั้งวัน จ้างแต่
 โหล่ล่าม้าลือหา กุ้นอยู่เฮื่อนล่ากินล่าวา กุ้นแต่ล่าหาย
 ลายยาว เป็นจางอวนกันฮ่วงวา ล่าลัม ล่าลัม ม่านล่า
 ลัมเห็ดเจี้ยวม้าว

หมู่บ้านฮ้างสะ

นานมาแล้ว หมู่บ้านฮ้างสะของเมืองมา
 เป็นหมู่บ้านที่ยากจน ชาวบ้านกลุ่มใจเรื่องเงิน ปลูก
 ข้าวปลูกนาที่ไม่พอกิน ผู้เฒ่าหมู่บ้านปรึกษาหารือ
 กันว่า อือ หมู่บ้านเรายากจนอย่างนี้ ทำอย่างไรเรา
 ถึงมีเงินใช้ ทำอย่างไรเราถึงมีความสุข กินคือยู่ดี ผู้
 เฒ่าหมู่บ้านทั้งหมดช่วยกันหาวิธีแก้ปัญหาละคิด
 ได้วิธีหนึ่ง คือ ตั้งชื่อให้หมู่บ้านว่าฮ้างสะ
 หมายความว่ามีความสุข เราจะได้มีเงินใช้ให้
 หมู่บ้านรวยขึ้น ให้ความสุขอยู่ในหมู่บ้าน และกิน
 คือยู่ดี

หมายเหตุ: คำว่า ฮ้าง มีความหมายว่า

เก็บไว้ กันไว้ คำว่าสะ มีความหมายว่า ความสุข

หมู่บ้านลำลิ่ม

หมู่บ้านลำลิ่มเมืองเจฝางอยู่บนภูเขาซึ่งห่างไกลจากน้ำ ชาวบ้านต้องลงจากภูเขาเพื่อไปตักน้ำ ไปตักน้ำแต่ละครั้งต้องใช้เวลาเป็นวัน คนที่อยู่ที่บ้านรอกินน้ำนั้นบอกว่า คนที่ไปตักน้ำหายตัวไปแล้ว (เนื่องจากว่าใช้เวลานาน) ชาวบ้านเลยพากันเรียกชื่อหมู่บ้านลิ่มน้ำ

หมายเหตุ: คำว่า ลำ ตรงกับคำว่าน้ำของไทย คำว่า ลิ่ม ตรงกับคำว่า ลิ่มของไทย

37. ม่านหลวงเยี่ยง

ม่านหลวงเยี่ยงเจฝางอยู่ติดดิน ลอยฟ้าลำหวน กิ่งเฒ่าฮาย มือเจ้าลั่นฮี้ ม่าน(ข้าง ๆ)มีหลวงหลงห้วยลิ่ง ปาโก๋ หลาม หอยโก๋หลาม กาเยี่ยงม้ากินปาลาม แด่ ๆ เป็นหมื่นเป็นแสน เป็นจางฮ่วงม่านไล่เป็นหลวงเยี่ยง

38. ม่านลักจ้าง

เจ้าฟ้ามือเจ้าเด่นไล่จ้าง ๆ ม่า ๆ หลามหลายโหลหื้อกุ่มันป้อม้าเด่น เจ้าฟ้าจางเหมียงเป็นม่าน เหมียงหื้อม่านลั่นเด่น จ้าง เหมียงหื้อม่านลั่นเด่นม่า มีม่านลิ่ง เจ้าฟ้าเหมียงหื้อเด่นจ้างหื้อเอาจ้างมัดไว้ อย่างหื้ออวดหื้อหาย ม่านไล่จางฮ่วงม่านลักจ้าง

หมู่บ้านหลวงเยี่ยง

หมู่บ้านหลวงเยี่ยงเมืองเจฝางอยู่ใต้ภูเขาบริเวณแม่น้ำหวน ผู้แก่เล่าให้ฟังว่า นานมาแล้ว ข้าง ๆ หมู่บ้านมีสระน้ำใหญ่แห่งหนึ่ง ปลาเกี่ยยะ หอยเกี่ยยะ นกกระยางที่มากินปลาที่นั่นนั้นเยอะมาก ๆ เป็นหมื่นเป็นแสนตัว เลยเรียกหมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านหลวงเยี่ยง

หมายเหตุ: คำว่า หลวง แปลว่า สระน้ำ คำว่า เยี่ยง แปลว่า นกกระยาง

หมู่บ้านลักจ้าง

กษัตริย์เลียง ซ้าง ม้า จำนวนมาก ให้คนมาช่วยเลียง ช่วยดูแล กษัตริย์จึงแบ่งหมู่บ้านกัน แบ่งให้หมู่บ้านนี้เลียงซ้าง แบ่งให้หมู่บ้านนั้นเลียงม้า มีหมู่บ้านหนึ่ง กษัตริย์แบ่งหน้าที่ให้เลียงซ้าง ตั้งให้มัดซ้างไว้ อย่าให้วิ่งหนี อย่าให้หาย หมู่บ้านนั้นเลยมีชื่อเรียกว่าหมู่บ้านลักจ้าง

หมายเหตุ: ลักจ้าง แปลว่า เสาที่มัดซ้าง

39. ม่านลำป้าง

ม่านลำป้างอยู่โง่ข้างป้าง เป็นจางฮ่วงม่านลำป้าง

40. ม่านวอด

ม่านวอดเจฝาง มือเจ้ายังมีม่าน กุ่มลื้อ ม่านลื้อ โสน กะไก๋จ้วงหลง ดิฮิมล้าหวน กุ่มลื้อม่าน โก๋บดี้กะหลู๋จ้อง จางกะฮ้างม่านฮ้างเฮือน ดิฮิมจ้วงหลงลั่น จ้วงหลังไล่เป็นฮ่วงเป็นจ้วงวอด ม่านวอด เจ้าฮ่วงจ้อมจ้วงวอดไล่ยาว

หมู่บ้านลำป้าง

หมู่บ้านลำปางอยู่แถวน้ำพุร้อน
เลยเรียกว่าหมู่บ้านลำปาง

หมายเหตุ: คำว่า ลำปาง แปลว่า
น้ำพุร้อน

หมู่บ้านวอด

หมู่บ้านวอดเมืองเจียง แต่ก่อน
ที่นี้ไม่มีหมู่บ้าน ชาวบ้าน ชาวบ้านไปสร้าง
วัดใหญ่ข้าง ๆ แม่น้ำหวน ชาวบ้านไป
ทำบุญที่วัด ไปสร้างเรือน สร้างหมู่บ้านที่
ข้าง ๆ วัด ชาวบ้านเรียกวัดนั้นเป็นวอด ชื่อ
หมู่บ้านเลยถูกเรียกตามวัดว่าวอดเลย

หมายเหตุ: คำว่า วอด แปลว่า
วัด สมัยก่อนสถานที่ที่ชื่อเรียกว่า วอด
สถานที่ที่พระ และเณรอยู่เรียกว่า จั๊ว แต่
ปัจจุบันนี้เรียกว่าจั๊วหมด

41. ม่านกว้างมู้

ม่านกว้างมู้มีหลายอันหลายดี
กาเป็นม่านกว้างมู้ไค่ตู้กว้างมู้ บางม่านไค่
ตู้หื้อ บางม่านไค่ตู้อ่อน มืออวนตั้ง ฮี
มกว้างมู้ยังมีม่าน กว้างมู้กั้นป้อกว้างมู้ กั้น
ลือม่านลือ โสนกะหลูจ๊วงไกเผียว จ้างให้
เฮือนกะ อยู่ก้อกว้างมู้ กั้นหลังมาเป็นม่าน
เป็นโสนยาวจ้างฮ่วงม่านกว้างมู้

หมู่บ้านกว้างมู้

หมู่บ้านกว้างมู้มีในทุกที่ทุก
เมือง ไม่ว่าหมู่บ้านกว้างมู้ไค่ก็จะสร้างเจดีย์
กัน บางหมู่บ้านสร้างเจดีย์ใหญ่ บาง

หมู่บ้านสร้างเจดีย์เล็ก เมื่อก่อน แถวเจดีย์ไม่มี
หมู่บ้าน มีแต่คนเฝ้าดูแลหมู่บ้าน ชาวบ้านไปทำบุญ
ที่วัดต้องเดินทางไกล เลยย้ายบ้านมาอยู่ใกล้ ๆ เจดีย์
คนรุ่นหลังย้ายมาเยอะกลายเป็นหมู่บ้าน เลยตั้งชื่อ
ว่าหมู่บ้านกว้างมู้

หมายเหตุ: คำว่า กว้างมู้ แปลว่า เจดีย์

42. หุนเลือนตั้งล้างวัน

มือเจ้าถิ่น หุนเลือนตั้งล้างวันเป็นโผเม็กกัน
มือหาวมาถึงจ้างบูดีป่าลัน สองหากมกันคี่หื้อหื้อ
กั้นเมืองกางกางวันตั้งกางฮามไค่มีเง้าสือหานกูมัว
หุนเลือนคั้นไค่ล้างวันวา กางวันมือออกกะปั่นกาง
ฮามเกาสัมกะปั่น หื้อกั้นเมืองกางไค่มีเง้าเสียง หื้อ
หาวเห็ดการตั้งจ้อตั้งโฮ่ ไค่เล็กมวยลี ๆ ล้างวันวา
เกาอายุเป็น กางวันให้เป็นด้วยหานเกา กางวันมือ
ออกกะปั่นแล้ว กางฮามมาเกาะกลียาว หุนเลือนวา แม
ล้างเอี้ย มืออ้ออายุเป็น เกาหื้อเหิมฮ้ามมือมัดถึง หื้อ
มือปักจ๊วมโคอ้าย สางวากันเมืองกันด้วยมือ มือจ้าง
เอาเหิมฮ้ามอ้ายเผ่าล้างกะ หาวเจ้ายังหัดด้วยมือยาว

ล้างวันอ้อยาว ปือหลายฮ้ามไค่มี สางวา
กั้นหาวเหินโคด้วยล้างวัน มั่นจ้างเอาลันเหิมเผ่าล้าง
มาฮื้อส่างซ้างวังหลง เป็งสายคาโหปุ่ปุ่นวัง ๆ คา
โกไค่ห้า ๆ เผอโกยยังหัดเหินโคด้วยล้างวันยาว

พระจันทร์และพระอาทิตย์

นานมาแล้ว พระจันทร์และพระอาทิตย์
เป็นสามภรรยากัน เมื่อพวกเขามาถึงโลกจักรวาล
สองคนปรึกษารื้อเรื่องการเมืองหน้าที่ต้องแสง
สว่างรุ่งโรจน์ให้มนุษย์ระหว่างกลางวันและ

กลางคืน ให้มนุษย์มองเห็นทุกอย่าง
 พระจันทร์พูดกับพระอาทิตย์ว่า กลางวัน
 เจ้าออกไปรอบหนึ่ง กลางคืนข้าออกไปอีก
 รอบหนึ่ง ให้มนุษย์เห็นแสงสี ให้พวกเขา
 ตั้งใจทำงานและพักผ่อนอย่างสบาย พระ
 อาทิตย์บอกว่า ข้าอาตม กลางวันให้คน
 อื่นเห็นหน้าข้า กลางวันเจ้าออกไปเถอะ
 กลางคืนข้าค่อยออกไปอย่างนี้ดีแล้ว
 พระจันทร์พูดว่า เมียเอ๊ย เจ้าอย่าอายคน ข้า
 ให้แสงทองกับเธอ เจ้าน่าติดตัวไปด้วย ถ้า
 หากว่ามนุษย์เขามองเจ้า เจ้าก็ปล่อยให้
 ทองลงไป พวกเขาจะไม่กล้ำมองเจ้าอีกแล้ว
 พระอาทิตย์เห็นด้วย ดังนั้นถ้า
 หากว่ามนุษย์มองเจ้าจริง พระอาทิตย์ก็
 ปล่อยให้ทองลงไป ทำให้มนุษย์เวียนหัว
 มองไม่ชัด ไม่กล้ำมองเจ้าอีกแล้ว

43. หมอตำกะล้าหย่อมฮ้าม

มหา

มีหมอตำกะล้าสองโก๊ เจ็บไล่
 หม่าอ่อนตือถึง เล่นหื้อมันหย่อมฮ้าม หม่า
 อ่อนตือมอกหมอตำกะล้าสองโก๊ว่า มันฮู้
 จักฮ้วงคิมี่เงิน คือวงป้าสองหาคะเอา กว้า
 ยว หมอตำกะล้าสองโก๊ยังดันไล่กะ
 หมากะฮ้างก้วยฮ้าว

ยังหึงฮือ หม่าอ่อนก้าบไล่ฮ้างฮือ
 เงิน แหวนเงินม้าหือหมอตำกะล้าสองโก๊

หมอตำกะล้าไล่ห่านฮ้างฮือเงินตั้งแหวนเงินแอ้ โด
 วาไล่ไสยว โดจอมแด่ ๆ

มีวันถึง หมอตำกะล้าสองโก๊ เอาฮ้างฮือ
 เงินตั้งแหวนเงินกะแลดไสมาคือ ก้ามลันมีปูเม
 โก๊ถึงไล่ห่านแอ้ วาเป็นฮ้างฮือเงินตั้งแหวนเงินหอง
 ลูกมัน ปูเมโก๊ลันจ่างกะมอกหือฮุนโฮฮ้าม เห็ดเจี้ย
 หมอตำกะล้าสองโก๊ ๆ ป้อมี้ตามลัดของเป็นโจ
 หามฮวกฮ้าว

ถึงมือสองหาออกฮวกม้า หม่าอ่อนตือ
 ลันสั่มมาฮ้าว มันกะดันโดหมอตำกะล้าโก๊ถึงวา
 หือต้างกินเกาฮือถึงแอ้ เกาคิมอกหือมื่อฮ้วงตึงฮ้าม
 หือมื่อ หมอตำกะล้าฮือฮ้างให้มื่อโสกิน ๆ ไปลิมล
 วงตึงมื่อฮ้วงตึงลันฮ้าว เอาฮ้าง ๆ หือหม่าอ่อนกิน
 ฮ้าว หม่าอ่อนตือลันจ่างเอาฮ้วงตึงฮ้ามลันมอกหือ
 มันฮ้าว หม่าอ่อนตือลันสั่มกะมอกหือหมอตำกะ
 ล้าโก๊ถึง หือต้างกินเกาฮือถึงแอ้ เกาคิมอกหือมื่อฮ้วง
 ตึงฮ้ามหือมื่อ หมอตำกะล้าโก๊ไล่โก๊ให้มื่อโสห่าน
 ๆ โดเอาตึงกินฮือฮือเอกหม่าฮ้าว หมามอกหือ
 มันฮ้วงตึงฮ้าม หมอตำกะล้าสองโก๊ กะถึงตือฮ้วง
 หม่า

หมอดูเชื้อฟังกำพูดหมา

มีหมอดูสองคน เก็บได้หมาน้อยตัวหนึ่ง
 พวกเขาเลี้ยงหมาน้อยตัวนั้นจนโต หมาน้อยตัวนั้น
 บอกหมอดูทั้งสองคนว่า มันรู้จัก ๆ มีเงิน มันจะ
 นำทางไปเอา แต่ในขณะนั้นหมอดูสองคนค่อนข้าง
 ยุ่ง ไม่มีเวลาไป หมาน้อยเลยออกไปเอง

ไม่นาน หนาน้อยไปนำสร้อย
เงิน กำไลเงินมาให้หมอดูสองคน หมอดู
สองคนเห็นทั้งสร้อยเงินและกำไลเงิน พุด
ว่า มีเงินแล้ว รวยแล้ว สองคนดีใจใหญ่

มีวันหนึ่ง หมอดูสองคนได้นำ
ทั้งสร้อยเงินและกำไลเงินไปแลกเป็นเงิน
ตอนนั้น มีผู้หญิงคนหนึ่งเห็นเข้า พุดว่า นี่
เป็นทั้งสร้อยเงินและกำไลเงินของลูกสาว
ฉัน ผู้หญิงคนนั้น ไปฟ้องให้กษัตริย์ว่า สอง
คนนี้ถือเป็นหัวขโมย เลยโดนตีคุก

เมื่อถึงเวลาสองคนออกจากคุก
หนาน้อยตัวนั้นมาหาอีก มันพุดกับหมอดู
คนหนึ่งว่า ให้อาหารฉันหน่อย ข้าจะบอกที่
ที่ฝังทองให้เจ้า หมอดูคนนี้อะยากได้เงินไว
ๆ สืบเรื่องที่เคยเกิดขึ้น เขาของมาให้หมา
น้อยกินแล้ว หนาน้อยก็บอกที่ที่ฝังทองให้
เขาไป หนาน้อยไปบอกหมอดูอีกคนหนึ่ง
ว่า ให้อาหารฉันหน่อย ฉันจะบอกที่ที่ฝัง
ทองให้เจ้า หมอดูคนนี้อะยากมีเงินมีทอง
เขาเลยเอาอาหารไปให้หนาน้อยกิน หนาน้อย
ก็บอกที่ที่ฝังทองให้เขาไป หมอดูสอง
คนไปถึงที่ที่หนาน้อยบอก แต่ขุดหาทอง
ไม่เจอมอก สองหาซอดไล่ฮ้าม สองหา
จ้างเกาถ้ำมือ มือถ้ำเกา วาฮ้ามใจมัน
ซอดเอาฮ้าม หมอดูค้างกะล้าสองโกโก้
ลวงค้างกลางไล่ผัดกันฮ้าม ฮ้ามละยังมา
กันหาน เป็นม้าด้วยหลามหลาย กว๊ายวา

แพอโก้ยงวาไล่แป๊ะแพอ กว๊ายไล่ฮ้ามกันกะจู
หุนโฮฮ้ามฮ้าม หุนโฮฮ้ามไล่ฮ้ามสองหาแอ้โฮม้าห้า
ๆ หลง ค้านโต๋หมอดูค้างกะล้าสองโกโก้แล้ว เป็น
วาฮ้ามหมาฮ้ามฮ้ามไล่ หมอดูค้างกะล้าสองหือฮือ
ไล่ สัมกะฮ้ามฮ้ามหมา

หมอดูค้างกะล้าสองโกโก้เป็นล่าไปเลี้ยง
ฮ้ามวาไล่ฮ้ามฮ้าม สองคนต่างคนต่างสงสัยกันเอง
เข้าใจว่าทองถูกอีกคนหนึ่งขุดไป หมอดูสองคน
เลี้ยงกันใหญ่ สุดท้ายเลยต่อยกัน สองคนทั้งเลี้ยง
ทั้งต่อยกัน ทำให้คนมาดูกันเยอะมาก แต่ใครก็ไม่
สามารถแยกสองคนนี้ได้ เลยจำเป็นต้องพาไปหา
กษัตริย์ กษัตริย์ได้ฟังคำร้องของหมอดูทั้งสองคน
หัวเราะใหญ่ พุดกับหมอดูสองคนว่า คำพุดหมาเชื่อ
ไม่ได้ สองคนเป็นหมอดูกลับไปเชื่อสัตว์อีก

หมอดูสองคนหน้าแดงอายคนอื่นเขา
พุดไม่ออกสักคำ

44. กุ๊นโส้หยงเป็นซุ่มโคปุเจ้า

มีมันลึงโหล่ม่อหาง เลี้ยงด้วง มีวันโค
โกไล่สึดี้ ะ มีวันลึง กุ๊นฮวมโฮโหล่ม่อหางหาน
กุ๊นล้าม่ม่อ โกปุ้อไล่ป้อล้าม่ม่อฮ้ามแอ้ สัมซัดฮือ
ลงฮือโฮเลี้ยง ะ หาย ะ หาวให้จือวา หาวโหล่ม่อ
หางตั้งปีโคตั้งปี ป้อถังไฟไว ล้ามั่นตั้งโค ยังจีไล่
ฮ้าม หาวให้ฮือกุ๊นล้าม่ม่อไล่ห้ามดูห้า จ้างกะมอก
หุนโฮฮ้าม เจ้ามนฮือหุนโฮฮ้ามฮือ จ้างเมื่องหาว
เป็นจ้างล้ามั่น ะ เป็นวากุ๊นล้าม่ม่อฮือฮือฮือฮือ
ฮือ ะ เมื่อเจ้ากั้งลึงโคฮือหาว เจ้าจ้างล้าซุมฮือ
เป็นจ้างเผื่อม้า หุนโฮฮ้ามจือตันไล่ฮือแอ้ โควาลิ

ย่าว ลีย่าว จ้างเมืองหาโคเป็นจ้างล่าก้วย
 ๆ ยังมีจ้างเผื่อสี่คือ กุ๊นเจือล่างม่อล้าลันล่าง
 หื้อม่อสักสี่ลี้มาได้ หื้อโกโคชูจ้างล่าเป็น
 จ้างเผื่อไล่ย่าว โหล่หื้อหาเอาจ้างล่าซุบ
 เป็นจ้างเผื่อม้า

ฮ้ามมื่นโต๋หุนโหฮ้ามปงกะย่าว
 กุ๊นเจือล่างม่อลัน ฮ้ามหลงฮ้ามหลาม
 หุนโหฮ้ามหื้อได้ มาปงฮ้ามมิ่งไล่ไว้หลัง
 ม้า หาโคไล่ฮ้ามมิ่งกุ๊นกะมอกหื้อหุนโหฮ้าม
 หุนโหฮ้ามจ้างหื้อหาฆ่าซุบจ้าง หาจ้าง
 กมกันวา หื้อกุ๊นกะย่วนหุนโหฮ้ามวา เจ้า
 มุนหื้อหุนโหฮ้ามฮ้ายมือเจ้ามื่นโต๋หื้อดู
 ห้าซุบจ้างหื้อหา ๆ ดูห้าดูคี่หื้อดปวงจ๋วม
 ห้าก้วยาวจ้างหลงคี่อาบล่าโหล่มื่ออ่างอาบ
 ล้าหลง ย่วนซุ่มมือเจ้ามื่นโต๋หื้อกุ๊นโหล่มื่อ
 หางโหล่มื่อหางหลงหื้อจ้าง เข้าไล่กะอาบ
 ล้าแอ หุนโหฮ้ามจื้อตันไล่ฮั่นแอ วาจื้อย่าว
 จื้อย่าว จ้างหลง โหล่อาบล้าดูหื้อมื่ออ่างหลง
 จ้างจื้อซา

ผู้ที่ชอบส่อเสียดจะช่วยเหลือ

มีหมู่บ้านหนึ่ง ปันหม้อเป็น
 อาชีพหลัก ชาวบ้านทั้งหมู่บ้านกินคืออยู่ดี
 คนที่มีหน้าที่ปันหม้อเห็นคนที่มีหน้าที่ล้าง
 หม้อล้างหม้ออยู่กับน้ำประจํา หลังจากล้าง
 หม้อเสร็จก็จะได้ซักเสื่อ ได้ใส่เสื่อสะอาด
 สะอาด คิดในใจว่าพวกเขาปันหม้อทั้งปี
 ต่อปี อยู่กับไฟตลอดเวลา คำพังคัว ไม่

คุ้มค่า พวกเขาอยากให้คนล้างหม้อ ได้รับความ
 ลำบาก เลยไปบอกให้กษัตริย์ ว่า ท่านกษัตริย์ที่
 เคารพ ช้างบ้านเราเป็นช้างดำไปหมด ว่าแต่ว่าคน
 ล้างหม้อนั้น ไม่อาบน้ำให้ช้าง ท่านควรจะสั่งให้
 พวกเขาช่วยช้างอาบน้ำดี ๆ จากช้างดำเป็นช้างเผือก
 กษัตริย์ที่เลอะเทอะ ได้ยินเช่นนั้น บอกว่า ดีแล้ว ดี
 แล้ว ช้างบ้านเรามีแต่ช้างดำ ไม่มีช้างเผือกซะเชือก
 พวกคนล้างหม้อสามารถล้างหม้อได้สะอาด ฉะนั้น
 ก็ต้องสามารถอาบน้ำให้ช้าง ให้ช้างดำเป็นช้างเผือก
 ให้พวกเขาช่วยอาบน้ำให้ช้างดี ๆ

คำสั่งของกษัตริย์ลงมา คนล้างหม้อ

แปลกใจมาก คิดไปคิดมา กษัตริย์ทำไมถึงสั่งคำสั่ง
 แบบนี้ลงมา ไม่นานคนล้างหม้อรู้ว่าเพราะคนป็น
 หม้อไปทูลกษัตริย์อย่างนี้ พวกเขาเลยต้องอาบน้ำ
 ให้ช้าง พวกเขาปรึกษากันหรือกัน ตกกลงให้คนไปขอ
 พบกษัตริย์ ทูลว่าท่านกษัตริย์ที่เคารพ ท่านได้สั่งให้
 พวกเราอาบน้ำให้ช้าง พวกเราจะทำตามคำสั่งของ
 ท่าน ว่าแต่ว่าช้างตัวใหญ่ จำเป็นต้องมีอ่างที่เหมาะสม
 กับช้าง ขอท่านสั่งให้คนป็นหม้อทำอ่างที่เหมาะสมกับ
 ช้างใบมีนโต๋หุนโหฮ้าม ไปสั่งมาย่าว ก้ามล้วย กุ๊น
 โหล่มื่อยาบดีตาย่าว อ่างล้าหื้อเป็นเจี้ย คี่หื้อโหล่
 ไล่ ให้จื้อโป้คือโป้ตัน โหล่หลายป๊วกโก้ยังเป็นได้
 ถึงคี่ล้าเอื้อน โป้ผานโป้หยอก ก้วยไล่ลัดหลวมหลี่
 ไปออกมานกะฮั้วมั่วกีนย่าวหนึ่ง ที่ซึ่งสามารถ
 เข้าไปอาบน้ำได้ กษัตริย์ที่เลอะเทอะ ได้ยินเช่นนั้น
 บอกว่า ไซ่แล้ว ไซ่แล้ว ช้างจะอาบน้ำต้องมีอ่างที่
 เหมาะสม

คำสั่งของกษัตริย์ลงมาแล้ว นี่
เป็นปัญหาใหญ่มากสำหรับคนป็นหม้อ
อ่างใหญ่ชะขนาดนั้นจะอย่างไรดี พวก
เขาคิดไปคิดมา ทำแล้วทำอีก ก็ทำไม่ได้อยู่
ดี การทำอ่างนั้นทำให้พวกเขาล้มละลาย
จำเป็นต้องหนีออกจากหมู่บ้านไป

45. ฮัมสั่งโป

มีกุนโก้ลิ่ง มือโปนั้นดีตายล้น
ต้มมันปิ้ง ๆ ปิ้ง ๆ วา แอเอ๊ย มือด้วงไล่ล่า
ไล่ล่าสามเฮีย ยังส้วมไล่ข้าว เจ้าต้นตาง
สามจ๊วงยังเห็ดไล่ได้ไก่ เเม่ไม่สามโผยังเห็ด
ไล่แม่

กุนโก้ลิ่งให้จ๊อยังป่วงโปมัน
โก๊บตางดีสั่งฮัมเจ้อไล่หื้อมัน มันกั้นจ๊อดี
กะจ๊วมด้วยฮัมโปหาวลี้อ่าดี

โปหาวลี้อ่าดีมันไล่ล่าสามเฮีย ยัง
ส้วมไล่ข้าว มันต้มกะส้วมหลายล้งยาว
ความแด่ ข้าวจ้างมันมีล่าโหล่ล้งม้ายาว ถ้า
โก๊บไล่ล่าโหล่ล้งม้ายาว มันจ้างฮั่ว อ้อ
ฮัมโปหาวลี้อ่าดี โคจ๊อแด่อยู่ โคดูลวงฮั่ว
มอยู่ พัวงหลันฮัมให้สองให้สามไล่แล้ว ถู
อ่าถู

โปหาวลี้อ่าดี เเม่ไม่สามโผยัง
เห็ดไล่แม่ มันต้มกะเอามาเห็ดเมี้ยว มี
ฮันล้งมันล่าบหลวงเข้าลือสววมอกยา
หุนโหฮัมกะลัดไล่โลกยังหุนโหฮัมมา
ฮัดดั่งแอ่ดั่งถึง เอาโลกยังล่าลึงลือดั่งล้น

ลึงเอาดั่งกิน ดั่งหื้อโลกยัง เอาสาาง ๆ ห่มลือดั่งล้น
ไว้ฮั่วป่วงหื้อโลกยัง มันต้มกะลือกะมาดือลึง ฟากแอ่
อ่อน ๆ ด้นฮุกแอ่มอกหื้อเมี้ยวมันว เมี้ยวหาไล่กินยี่
หวาน ๆ ฮั่ว เกาะลัดไล่โลกยังหุนโหฮัมมาด้ม
กินยาว มาแล้ว มาจิ้นดูแล้ว กว๊ายวามือฮั่วมอกหื้อ
เป็นฮู่แล้ว

เมี้ยวมันถ่าเป็นแด่ ๆ โคเอาลือไล่ล้นด้น
เป็นลือโลกยังเห็ดหวานเห็ดวัน กินเมี้ยว ๆ ย่าว
ไล่แอ่สองวัน หุนโหฮัมฮั่วโลกยังมัน
หายลายยาว แผลหื้อกุนกะสววกะหา โคยังหา

พินัยกรรมของพ่อ

มีคนคนหนึ่ง ก่อนที่พ่อเขาเสีย ได้ฮั่วแล้ว
ฮั่วอีกว่า ลูก ลูกต้องจำให้แม่น ตรงที่มีแม่น้ำสาม
สายมารวมกันนั้นปลูกข้าวทำนาไม่ได้ พระที่อยู่
สามวัดนั้น คบเป็นเพื่อนไม่ได้ ผู้หญิงที่หย่ามาสาม
ครั้งนั้น เอามาเป็นเมียไม่ได้

เขาไม่รู้ว่า ทำไมพ่อต้องฮั่วแล้วฮั่วอีก เขา
เลยตัดสินใจว่าจะลองทำลึงเหล่านี้ดู เพื่อพิสูจน์
คำพูดของพ่อว่าถูกหรือไม่

พ่อบอกว่า ตรงที่มีแม่น้ำสามสายมา
รวมกันนั้นปลูกข้าวทำนาไม่ได้ เขาก็ไปปลูกนาที่
นั้นหลายตารางวา แต่ว่าในช่วงที่ข้าวกำลังออกรวง
ฤดูฝนมาพอดี น้ำท่วม นาเสียหายหมด เขาถึงรู้ว่า
คำพูดพ่อถูกจริง แต่ว่าข้อที่สอง ข้อที่สามนั้นจะถูก
หรือผิด

พ่อบอกว่าผู้หญิงที่หย่ามาสามครั้งนั้น
เอามาเป็นเมียไม่ได้ เขาก็ไปเอามาเป็นเมีย มีวัน

หนึ่ง เขาแอบเข้าไปสวนดอกไม้ของ
กษัตริย์ ขโมยนกยูงที่กษัตริย์โปรดออกมา
และไปขุดรูอันใหญ่อันหนึ่ง ตุนอาหารให้
เพียงพอ แล้วซ่อนตัวนกยูงเข้าไว้ในรู
หลังจากนั้นเขาไปตลาดซื้อไก่มาตัวหนึ่ง
สับให้ชิ้นเล็ก ๆ นำไปต้มสุก บอกเมียเขา
ว่า วันนี้เราจะได้อินของดีกัน ข้าไปขโมย
นกยูงของกษัตริย์มา มาเร็ว มาชิมดู แต่ว่า
เจ้าอย่าไปบอกใคร อย่าให้คนอื่นรู้นะ

เมียเขาหลงเชื่อใหญ่ คิดว่าเป็น
เนื่อนกยูงจริง กินอย่างเอร็ดอร่อยกินเข้าไป
ทั้งหมด หานางเต็มได้กล่าวถาบออก
กะ วา ถึงวหาไล่สวกไล่โลกยังฮันมัดดี
เห็ดหุนโก้หื้อเห็ดย่าว คีเอาโสโก้หื้อโสย่าว
เป็นปู่แก่กุนเฒ่าหุนโหฮ้ามคีฮินเป็นโปเม
ถึงเป็นล้างสาวหุนโหฮ้ามคีเอาเห็ดเป็นแม่
แม่โก้ลัดโลกยังหุนโหฮ้ามลันไลฮันห่าวไล่
แอ้ลือจือวา เป็นแม่หุนโหฮ้ามโดมีล่าดา
มีจือเสียน เป็นเมกุนลือม่านลือสวนโคลิสี
โก้อือ มั่นจางกะมอกหื้อหุนโหฮ้ามวา
โหม้นลัดโลกยังหุนโหฮ้าม

หุนโหฮ้ามหื้อลูกลือกะแ่ก่กุน
ลัดโลกยังลัน ไปถึงทางดั่ง กายโง้จ๊วง
หลังลึง กุนโก้ลันฮัวมลูกลือหุนโหฮ้ามวา
หื้อมันกะลือจ๊วง คัวยได้โ้กัมันกัามอ่อนลึง
ลือจ๊วงไล่ มีได้โ้กัมัน โ้กัลึง เป็นเจ้าสา่งलग
สามจ๊วง ลูกลือหุนโหฮ้ามฮือฮ้างฮ่าว มั่น

เจ้าจ๊วงกะฮัวมล่าเจ้าสา่งกิน มือเจ้าสา่งเหล่าหื้อมัน
มันดั้นโค้เจ้าสา่ง เสี่ยเอี้ยฮาวเป็นได้โ้กัลึง เกาไล่
ลัดกินโลกยังหุนโหฮ้ามคีโ้เอาตายยาว มือเจ้าจือห
งจือชา แลเมกาต้ามฮ้ามลิสองป้อแล้ โล้ไหล เจ้า
สั่งปาลันล่าฟัดแอ้ วา หื้อเกาแถมมื่อมีลัดลึง มื่อ
กะลัดโลกยังหุนโหฮ้ามคัมกินโก้ฮังมาหื้อเกาจิม
เป็นอุ้มมื่อยาว มื่อตกะหามอุ้มเล้กว้ายวา ลีโล
เป็นลือมื่อ มื่อหุนโหฮ้ามพันมื่อ ลือค้อาบเล็ดอาบ
ยางยาวลีโลเค้ คีฮัวมให้แก้ให้เกาแอ้แล้ มั่นจางกะ
คีเอาลือได้โ้กัมันยาว

กุนลัดโลกยังหุนโหฮ้ามโ้เจ้าแ่หมี
หุนโหฮ้ามบงต่างตาย ย้ามลันมันเจ้าโค้เจ้าแ่หมีว่า
สา่งวาสุหื้อเกาแก้ฮายดั้นล่า อย่า หื้อเกาไล่ตาย
โลกยังหุนโหฮ้ามโคคีสื่อโวอยู่ สา่งวา
ผ่านไปสองวัน กษัตริย์เพ็งทราบว่านกยูงที่โปรด
นั้นหายไป สั่งให้คนไปตามหาทุกที่ แต่หาอย่างไรก็
หาไม่เจอ เลยติดประกาศ กระจายข่าวออกไปว่า
ใครที่สามารถหานกยูงได้ อยากรับขุนนางก็ได้
อยากได้เงินก็จะให้ ผู้ที่หาเจอเป็นผู้เฒ่า กษัตริย์จะ
ถือเป็นพ่อแม่ ผู้ที่หาเจอเป็นสาว ก็จะให้เป็นราชินี
ข่าวนี้ได้กระจายถึงเมียเขาซึ่งคิดในใจว่า อยากรับ
เมียของกษัตริย์จะได้มีหน้ามีตา มีชื่อเสียง เลยไป
บอกกษัตริย์ว่า ผัวขโมยนกยูงของกษัตริย์ไป

กษัตริย์สั่งให้ทหารไปจับคนที่ขโมย
นกยูง ระหว่างทาง ผ่านวัดแห่งหนึ่ง เขาขอทหาร
ของกษัตริย์ว่า ขอเข้าวัด ไปเยี่ยมเพื่อนสักหน่อย ที่
วัดนั้นมีพระรูปหนึ่งเป็นเพื่อนเขา เป็นพระที่อยู่

สามวัด ทหารก็ให้เขาเข้าวัด เขาเข้าวัดไป
ขอน้ำกิน พระก็เอาน้ำมาให้ เขาพูดกับพระ
ที่เป็นเพื่อนว่า เพื่อนสนิทของข้า ข้าได้
ขโมยนกยูงกษัตริย์ ผมต้องตายแล้ว ท่าน
เป็นพระที่มีความเมตตา ท่านช่วยผมพูด
กับกษัตริย์ให้หน่อยนะ พระทำหน้านิ่ง
แล้วพูดว่าให้อาตมาพูดอะไร เข้าใจเอา

นกยูงไปคัมภีร์ ก็ไม่นำมาให้ข้าชม เจ้า
สมควรที่จะตายแล้ว ว่าแต่ว่าเสียเจ้า นำ
เสียตาย เมื่อกษัตริย์สั่งตัดหัวเธอ เสียก็จะ
เต็มไปด้วยเลือด เจ้าถอดเสื้อมาให้อาตมา
เถอะ พระเลยถอดเสื้อเขาและเอาเสื้อไป

คนขโมยนกยูงโดนผู้พิพากษา
ของกษัตริย์ตัดสินลงโทษประหารชีวิต เขา
พูดกับผู้พิพากษาของกษัตริย์ว่าข้าขอร้อง
อย่าให้ข้าตาย ข้าชื่อนกยูงของกษัตริย์ไว้
อย่าให้ข้าตายอย่าหื้อเกาฮวยคานล่า เกาตาย
แอ โลกยังหุนโฮฮ้าม ไก่คัตายยาว เจ้า
แด่หมีเอฮ้ามมันกะมอกหื้อหุนโฮฮ้าม
หุนโฮฮ้ามฮ้ามหลงฮ้ามกลาง จังกะเกียบ
ถามมัน มันจางเอาลงตั้งไล่โได้หาฮายหื้อ
หุนโฮฮ้ามแม่น ๆ สัมอวนกุนกะอ้วงคัมมัน
ล่าสิ่งโลกยังลั่น เอาโลกยังออกมาหื้อ
หุนโฮฮ้าม

หุนโฮฮ้ามว่า ฮ้ามไปสุญให้กู
ลวง เจ้าสาธตามสามจ้วง ยังใจด่าบแป๊ะพะ
ละแด่ ๆ กว๊ายให้โฮ้ค้ำล่าเม็คโส ให้ไล่ลงลิ

กุนมัวไล่ โตได้โก๊ ยังหมอจื่อซื่อจื่อโต เหมไม่สามโผ
แก้มัวโหม่ว เหมมัวเก่า ยังมีจื่อหักจื่อเปียง แก่งยัง
เอาไล่เป็นแม่ ถ้าข้าตายนกยูงก็จะตายไปด้วย ผู้
พิพากษานำคำพูดของเขาไปบอกกษัตริย์ กษัตริย์คิด
ไปคิดมา ไปตรัสถามเขา เขาเล่าเรื่องราวตั้งแต่ต้น
ให้กษัตริย์ฟังทั้งหมด พากันไปที่ช้อนนกยูง เอา
นกยูงออกมา

กษัตริย์ตรัสว่า คำพูดของพ่อเจ้ามีเหตุผล
พระที่อยู่สามวัดนั้น ไม่ใช่อยากสวदनงค์จริง เขา
แค่อยากได้เงิน กินคืออยู่ดี ไม่มีความจริงจัง ผู้หญิงที่
หย่ามาสามครั้ง ชอบใหม่เมื่อเก่า ไม่ซื่อสัตย์ต่อ
ความรัก เพราะฉะนั้น เอามาเป็นเมียไม่ได้

46. หุนโฮฮ้ามสุหวานหล่าตั้งกะจ่าจื่อเฮ
ลด

มือเจ้า ๆ ลั่น เมืองสุหวานหล่า มีกุนจื่อฮู่
โก๊ลิ่ง เอาล่าเส้วม้าหวานลิ่งหื้อหุนโฮฮ้ามกินไล่ฮั่น
เป็นวา สาบวาไล่กินล่าเส้วแอ ยังหมอเฒ่าหมอตาย
ยาว หุนโฮฮ้ามว่า มันยังอ่อนไล่กินล่าเส้วสิปวก
มัน โหลฮ้วงกาเป็นกุนจื่อเฮลด (ฉลาด) ลือเมืองสุ
หวานหล่าไล่หื้อมัลลือห้างโ กมกันล่าหวานไล่กิน
อ่ากินไล่ กุนจื่อเฮลดลือเมืองไล่โดม้ายาว หุนโฮ
ฮ้ามมอกหื้อฮาววา เป็นวาไล่กินล่าเส้วแอ ยังหมอ
เฒ่าหมอตายฮื้อ กว๊ายวาเกาเจ้ายังอ่อนมูปาไล่กิน
สิปวก เกาถามฮู่ล่าหวานไล่โก๊ลิ่งกินหลาย กุนจื่อเฮ
ลดเจ้อลั่นอวนกันวา กินไล่โย้ หุนโฮฮ้ามยังคัมจื่อ
สั้มถามवालือสิฮู่แอ่กุนจื่อเฮลดลือเมืองฮาวไล่ ยังมี

แพ้อำปำมา กุ้งจืดเหลดมอควา ยังมีกา
จำจืดเหลด ยังปำมา หุนโหฮ้ามเหลดหื้อกุน
กะฮ้วงกาจำจืดเหลดมา

กาจำจืดเหลดเข้าโหม้ย่าว เอา
หน่นหื้อ มั่นหลงยังฮื่อเหลดแพอ หุนโห
ฮ้ามฮ้ามเอาลวมตังล่ำเส้วห้วนไล่ ตามกา
จำ กาจำตามหุนโหฮ้าม ล่ำเส้วห้วนไล่มี้อ
เจ้าฮ้างฮ้างก้วยกินหม่าหลายคี่เหมียงหื้อ
กุนตังหลายได้กิน หุนโหฮ้ามมา ล่ำเส้ว
ห้วนไล่เป็นกุนจืดฮ้อมล่ำฮื่อเกา เกาโหด
กินฮ้างก้วย กาจำฮ้ามมา ฮื่อ พังก้วยฮ้าง
มี้อกิน มือเจ้าอำแปอำดายยาว ก้วยยาวอา
มามือตังกุนมี้อมือตวยแมนย่าว ก้วย
เหลดมือเจ้าโคตว ต้มคี่ฮื่ออยู่ไล่

กษัตริย์เมืองสุหวันหล่าและนก
กางเขนตัวฉลาด

นานมาแล้ว เมืองสุหวันหล่า มี
ผู้รู้คนหนึ่ง นำน้าวิเศษขามหนึ่งบูชาให้
กษัตริย์ ทรงได้ยีนว่า ถ้าใครได้ดื่มน้ำวิเศษ
ก็จะไม่ตาย มีความเป็นอมตะ กษัตริย์ตรัส
ว่า ข้าไม่เคยดื่มน้ำวิเศษแม้แต่ครั้งเดียวมา
ก่อน กษัตริย์เลยสั่งให้คนฉลาดทั้งเมืองสุ
หวันหล่าเข้าวัง เพื่อปรึกษาหารือว่าน้า
วิเศษนั้นควรดื่มหรือไม่ เมื่อคนฉลาดทั้งมา
รวมตัวกัน กษัตริย์จึงตรัสว่า คนได้ดื่มน้ำ
วิเศษจะไม่ตาย มีความอมตะ ว่าแต่ว่าข้ายัง
อายุน้อยไม่เคยดื่มมาก่อน ดังนั้นข้าขอถาม

พวกเจ้าว่า น้านี้ข้าควรดื่มหรือไม่ คนฉลาดที่มา
ทั้งหมดนั้น บอกว่าควรดื่ม กษัตริย์ไม่ไว้วางใจ เลย
ถามพวกคนฉลาดว่า พวกคนฉลาดทั้งหลายมีใคร
ยังไม่ได้มา พวกคนฉลาดตอบว่า มีนกกางเขนตัว
ฉลาดยังไม่มา กษัตริย์สั่งให้คนไปเรียกนกกางเขน
ตัวฉลาดมา

นกกางเขนตัวฉลาดเข้าวังมาแล้ว ยืนตัว
ตรง นั้นไม่สนใจใคร กษัตริย์นำเรื่องน้าวิเศษถาม
นกกางเขนตัวฉลาด นกกางเขนตัวฉลาดกลับไปพูด
ถามกษัตริย์ ว่าน้าวิเศษนั้นท่านจะดื่มคนเดียวหรือ
จะแบ่งให้คนทั่วไปดื่ม กษัตริย์ตอบว่า น้าวิเศษนี้
เป็นน้ำที่ผู้รู้คนหนึ่งบูชาให้ข้า ฉะนั้นข้าจะดื่มคน
เดียว นกกางเขนตัวฉลาดพูดว่า ถ้ากษัตริย์ดื่มคน
เดียวท่านจะไม่ตาย มีความเป็นอมตะ แต่ชาวเมือง
นั้นเป็นคนเผด็จมาลุ่มลุ่มมือเจ้า มือเจ้าต้มคี่ฮื่อมาทั้ง
เป้งเมืองไล่ไล่

เห็ดเจี้ย หุนโหฮ้ามมา ฮ้ามกาจำไล่โคจื่อ
อยู่ ล่ำห้วนไล่ก้วยคำอำกินยาวธรรมดา ก็จะตาย
ทั้งหมด มีแต่กษัตริย์มีชีวิตยืนยาว ตอนนั้นจะมีใคร
มาดูแลท่าน ท่านจะอยู่อย่างไร

ดังนั้น กษัตริย์ตรัสว่า เจ้าก็พูดมีเหตุมีผล
น้าวิเศษขามนี้ข้าไม่ดื่มแล้ว

47. หม่าดาบอดคั้งหม่าหาดัง

มือเจ้า ๆ ลั่น มีกุนสองโก๊ โก๊สิงอยู่เฮือน
เหลด โก๊สิงอยู่เฮือนคือ โก๊เฮือนเหลดดาบอด เจมี
อ่อน เป็นก้วยฮ้วงมันหม่าดาบอด โก๊เฮือนคือ
หาดังกัน เจมีเฮิน เป็นฮ้วงมันหม่าหาดัง

สองหาโก้ห้อยมา โก้ปอกินไล่
เห็ดอ่ำไล่ ก้อนลื้อเหี้ยนหาว เผอโคจ้างสอง
หาด้านซำปายหาหื้อเส่ ๆ มีวันลึงหม่าว
ตาบอดว่าฮู้ว่าร้าง ไปจ้วงตังกะแหละหม่า
วหาดึง หานกันแอ่ให้กวัดโฮ้กันไว่ ได้โก้
หาดึงเอี้ย ฮ้าห้อยมายาวกินไล่อ่ำเห็ดไล่
เผอโคจ้างยาว คีเอาสาวม้าเล่นฮ้า โดยากจี
อ่ยว ฮ้างฮ้าโหล่กะหาการเห็ดโป๊ หม่าว
หาดึงว เคาโคให้จื่อเหมือนมือ กว้ายวเคา
ยังไปไล่ โคเหียบยายยาว หม่าวตาบอดว่า
ได้โก้เอี้ย มื่อยังค้ำบเหลียงจื่อยาว มือ
แหลตังหื้อเคา เคาดีด้วยมาคิกะหาดำกัน
ฮ้างฮ้ากะหาเจ้าตั้งยาเสื่อลอลอยลั่นอวนต้าง
คี่ฮื้อไปมื่อมอกแล้ สองหากมกันแอ่ด้วย
กันเขาลอยกะหาเจ้าตั้งยาเสื่อ กะหานเจ้าตั้ง
ยาเสื่อปายไวแอ่ว เจ้ายาเสื่อห่า ฮ้างฮื้อเด้าจื่อ
อด้วยกันมาย่วนอวม เจ้าหาฮ้างฮื้อให้กะ
หาดำกันเห็ด คีหื้อจ้างลิ ยาเสื่ออควา สอง
หื้อปวกฮื้อนกะสานเบียบม้าห่วยลึงต้าง
ยาวให้มีเก้าชวก หื้อสานลื้อลื้อเจ็ดวันล้วย เคา
เบียบม้าแอ่ เคาจ้งมอกหื้อสองหื้อ หื้อเห็ด
จ้งลิ สองหาจ้อม ๆ ฮื้อ ๆ แอ่ปวกมายาว
ปวงโพ้มาสองหาด้วยกันแอ่ กะพันไล่
ไม่ส้างฮ้างม้า อวนกันผ่าไม้ส้างฮ้างวิด
เป็นคืบ สารเบียบกวัน ๆ ยาว ไล่แอ่เจ็ดวัน
เบียบโคสานลียาว คั้งยาวมีเก้าชวก

ชายตาบอดและชายชาติด

นานมาแล้ว มีคนสองคน เป็นเพื่อนบ้าน
กัน คนหนึ่งอยู่ทางซ้าย คนหนึ่งอยู่ทางขวา คนที่อยู่
ทางซ้ายนั้นเป็นชายตาบอด คนที่อยู่ทางขวานั้นเป็น
ชายชาติด

สองคนโตขึ้นมา เพราะกินได้แต่ทำงาน
ไม่ได้ คนในบ้านก็เบื้อขายสองคนนี้ดังต่อว่าพวก
เขา วันหนึ่งชายตาบอดคลำผนังไปเที่ยวที่บ้านชาย
ชาติด สองคนเจอกัน กอดกันร้องไห้กันใหญ่
ชายตาบอดพูดว่า เพื่อนชายชาติดเอ๊ยผมโตขึ้น
มาแล้ว กินได้ทำงานไม่ได้ ใครก็ว่าแล้วจะไปเอา
อะไรมาเลี้ยงชีพล่ะ ซ้ำลำบากใจเราไปหาอะไรทำ
ดีกว่า ชายชาติดตอบว่า ซ้ำก็คิดเหมือนเจ้า แต่เข้าไป
ไหนไม่ได้ ถ้าหากเหมือนกัน ชายตาบอดว่า เพื่อน
เอ๊ยเจ้าไม่ต้องเป็นห่วง เจ้าช่วยนำทาง ส่วนข้าจะ
แบกเจ้าไปหาพระสงฆ์บนภูเขา เราไปขอพระสงฆ์
ให้ช่วยเรา สองคนปรึกษารื้อกันข้ามภูเขาไปหา
พระสงฆ์ ไปพบพระสงฆ์ หลังไหว้พระสงฆ์ ทั้ง
สองพูดว่า ท่านครับ เราสองคนแบกกันมาขอ
ปรึกษาท่าน เราอยากไปหางานทำ จะทำอย่างไรดี
พระสงฆ์บอกให้สองว่า ให้กลับบ้านไปสานตะกร้า
ผูกเอวยาวเก้าสอกมาชิ้นหนึ่งภายในเจ็ดวัน เมื่อสอง
คนเอาตะกร้าผูกเอวมา อาตมาจะบอกให้ว่าทำ
อย่างไร สองคนดีใจกลับบ้าน วันรุ่งขึ้น สองคน
แบกกันไปตัดไม้ไผ่ทองมา สองคนชวนกันตัดไม้
ไผ่ทองตัดเป็นแผ่น ๆ สานตะกร้าบรรทุก
ถี่ ๆ สองหาสับด้วยกันเอาเบียบเก้าชวกอ้าย เอากะ
หื้อยาเสื่อ ยาเสื่อโคจ้อมอ้าว ยาเสื่อ อื้อ ลียาว จ้ายอ่อน

สองหื้อเอี้ย ย้ามไล่เกาคี้หื้อย่ำสามมั่วส
องหื้อ มั่วลึงยาต้าเจ็บ มั่วสองยาหื้อหู
ลางปัวค มั่วสามยาหื้อหูลางย่ำ สองหื้อ
เอาย่ำลือเอี้ยบแอ่ ไปจ๊วมต้างสายวัน
ออก กะซ้อ ๆ โคคี้ไล่โหบ โด่งลีย่าว สอง
หาไล่ฮ้ามตังย่ำยาเตแอ่ เข้าลอยป้าวัน
ออกย่าว

สองหาด้วยกันไปต้างโคกินเค้
ๆ แลคไม่ฮื้อ โก้ยงซ้อไล่เล็กมวย คั้มไม่ล่า
เฟี้ยว จ่างกะเล็กมวยตื้อคั่นไม้ตันถึง หม่า
วหาดังลันนา ได้โ้เก้อเอี้ย ให้กินข้าวเค้ คีฮั้น
ฮ้างอาไล่มีต้างกินอยู่ มือฮัดกะเอะไหล
หม่าวคาบอดถามต้างกินสาบ อยู่ดีถื้อ หม่า
วหาดังมอกว อยู่เหลอดันไม้ คั่นฮ้าเล็ก
มวยไล่มีฮ้างโลกฮ้างถึง ลือฮ้างโลกมีให้
โลก มือขึ้นกะเอะล้งมาแอ่ หม่าวคาบอด
โคฮั้นคั้มไม่กะย่าว ฮั้นลิตอนถามลียาว ถึง
หยาว ถึงหยาว หม่าวหาดังวา ถึงย่าว ถึง
ย่าว เอามือเมือจ้วงเข้าฮ้างโลกกะแล้
โลกงันลือฮ้างลันโล่มล่าไล่หื้อหม่าวคา
บอด ถ้ามลิว ล่าไล่โลกงันโล่มจ๊าบห้วย
ตามัน ห้วยตามันแอ้งเลียงปองหานเลียงกู
อย่าง พิพาเอาโลกงันตื้อคั่นวุดต่อคั่นไม่ม้า
หม่าวหาดังลิโก อากหาดีเลียนไป หามัน
แอ้งเลียงพัคเป็นสองหาย่าว หม่าวคาบอด
พิพาลังคั่น ไม่ม้าเอาย่ำยาเตแอ่หื้อลันต้า
หามันถ้ามอ่อนลึง หม่าวหาจ๊าบ สองหามัน

เหมือนกุนลีย่าว ไปไล่เลียนไล่ย่าว ลูกลันเค้ไล่ลึง
คาบอดหาย่าว หานไล่กูอย่างเลียงมั่ว กัลึงหาคัง
หาย่าว กะไล่กูฮู้กูซ่าว สองหาอวนกันไปตัง
บนหลังทุกวัน เวลาผ่านไปเจ็ดวัน ตะกร้าผูกเอวก็
เสร็จแล้ว ความยาวมีเก้าศอก สองคนแบกกันเอา
ตะกร้าผูกเอวไปให้พระสงฆ์ ๆ คีใจ อื้อ คีแล้ว
น้องชายสองคนอาตมาจะให้ยาสามชนิดกับพวกเจ้า
ชนิดที่หนึ่งเป็นยาแก้ปวดแก้ป่วย ยาชนิดที่สองเป็น
ยาทำให้งมูกสั้น ชนิดที่สามเป็นยาทำให้งมูกยาว
เจ้าสองคนนำยาทั้งสามชนิดใส่เข้าตะกร้าผูกเอว
เดินตรงตามทิศตะวันออก พวกเจ้าจะได้รับความ
โชคดี สองคนได้รับฟังและรับยาสามชนิดนั้น เดิน
ไปตามทิศตะวันออกไป

สองคนแบกกันไป แดกร้อนก็ไม่ยอม
พักผ่อนพักเมื่อย หิวข้าวมาก ๆ สองคนจึงไปพักใต้
ต้นไม้ต้นหนึ่ง ชายชาตินั้นพูดว่า เพื่อนรักเอ๋ย
อยากกินข้าวเหลือเกิน ครงนั้นมีอะไรให้กินด้วย
เจ้าจะไปเอาไหม ชายคาบอดถามจะกินอะไร อยู่ที่
ไหน ชายชาติคิดตอบว่า อยู่บนต้นไม้ที่เราพักเหนื่อย
นั้นมีรังนกอันหนึ่ง ในรังนกนั้นมีไข่นก เจ้าขึ้นไป
เอาลงมาเออะ ชายคาบอดก็ปีนขึ้นต้นไม้ไป ขึ้น
ระยะหนึ่งก็ถามครั้งหนึ่งว่า ถึงยัง ถึงยัง ชายชาติคิด
บอกว่าถึงแล้ว ถึงแล้ว เอามือเธอเข้ารังนกไปเอะ
นกงันในรังนกนั้นได้กระอักน้ำลายเข้าดวงตา
ชายคาบอด หันไค่น้ำลายที่เข้าตาชายคาบอดนั้นทำ
ให้เขาสามารถมองเห็นทุกอย่าง เขาตกใจเกือบตก
ลงมา ชายชาติคิดตกใจมากอ้าขาวิ่งหนีไป ชายคา

บอดเห็นขาของชายชาตินั้นได้แยกกัน
เป็นสองขาแล้ว ชายดาบอดจึงรีบลงมาจาก
ต้นไม้เฝ้าฯ ชนิดที่หนึ่งให้ชายชาติดทาขา
สองขาของอ้วงหมอสั่งฮ้ามกะยื้อ ๆ ไปได้
เจ็ดวันเจ็ดคืน ไปถึงแคว้นแก่นคี่วงคี่ลิ่ง
หุนโหฮ้ามแคว้นแก่นคี่วงคี่ลิ่งมีลูกสาวหงส์
โก๊กลิ่ง หยื่อเป็นสาวม้ายาว หุนโหฮ้ามดีเอา
ลูกโหย ลูกจ้ายกั้นมีโส ลูกจ้ายหุนโหฮ้ามถู
ม่านกุเมืองโคอวนกันม้ายวนล่าง หุนโห
ฮ้ามโกผิดเป็น ดีหื้อเผอ โกย้งจางหื้อหื้อ
ให้จ้อกะให้จ้อม้า แผลหื้อลูกจ้างโหด
หลวงหล่งห้วยลิ่งโก๊แกงอยู่ลือกางหล่ง เอา
ลูกเสามันจะอยู่ลือกางหล่งล่าง หุนโห
ฮ้ามปองฮ้ามวา สางเผอเข้าไล่หล่งกะเอา
ลูกสาวมันออกมา มันจางเอาลูกสาวมันหื้อ
เผอเป็นแม่มัน กั้นคั้งเมืองอวนกันกะฮัมห
ลงค่านเป็นเห็ดป้วยยาว กว้ายวา เผอหวน
โก๊เผอโก๊ ยังหัดเข้าหล่งกะ
ก้ามล้นหม่าวดาบอดคั้งหมา
วาคั้งไล่มาหวนยาว โดยี้เข้าวังกั้นกะ
ด้วยมีลวงสาง กั้นเปี้ยบหม่าวดาบอดคั้ง
โง้หล่งลิ่ง เด้าหื้อหม่าวดาบอดโด้เข้าล้ากะ
กั้นป้อหลวงจางเลี่ยนกะมอกหื้อหุนโห
ฮ้าม หุนโหฮ้ามจ้อม แด ๆ วา ฮ้ามเกาโป๊ไล่
ออกกะยาว หม่าวโก๊ไล่เจ้าเป็นลูกโหยเกา
ยาว กั้นคั้งเมืองอวนกันจ้อม หุนโหฮ้าม

ม้าต่างปางเห็ดยาว หม่าวดาบอดจางเป็นลูกโหย
หุนโหฮ้ามยาว

หม่าวหาคั้งโคเถียมได้โก๊จ้อม อยู่ต่อได้
โก๊ไล่แอหลายวันจางกะค่านโด้หม่าวดาบอดวา ได้
โก๊เอี้ย มือไล่มือโคไล่อยู่ลิซามชะยาว ย้ายา
เจี้ยเจ้าสั่งยาเสหื้อมัลันเอามาหื้อเกาแล้ เกาคี้กะ
เมืองเป็นหาการเห็ดยาว พัวจาวเกาไล่ลิมาคี่มา
ย้ายาหื้อหม่าวหาคั้งยาว

หม่าวหาคั้งออกไปฮ้างกว้ายยาว กะถึง
ชายชาตินั้นเหมือนคนปกติแล้ว ทั้งเดินได้วิ่ง ได้
แล้ว จากนั้นคนหนึ่งคาหายดีแล้ว สามารถมองเห็น
ทุกอย่าง คนหนึ่งชาตินั้นก็หายดีแล้ว ไปได้ทุกที่
ทุกทาง สองคนดีใจชวนกันเดินต่อไป เดินไปร้อง
เพลงไปด้วย เดินไปเจ็ดวันเจ็ดคืน ไปถึงเมืองแคว้น
แก่นคี่วง คัษัตริย์แคว้นแก่นคี่วง มีพระธิดาสวยงาม
องค์หนึ่ง โดเป็นสาวแล้ว คัษัตริย์จะหาลูกเขยเป็น
พระโอรสหรือคนรวย พระโอรสของคัษัตริย์ทุก
บ้านทุกเมืองต่างชวนกันมาขอแต่งงาน คัษัตริย์กลัว
สงคราม จะยกพระธิดาให้ใครก็ไม่ดี คิดไปคิดมา
สั่งให้มหาดเล็กไปจุดสระน้ำใหญ่แห่งหนึ่ง คั้ง
ศาลาไว้กลางสระน้ำ ให้พระธิดาไปอยู่ในศาลา
คัษัตริย์ตรัสว่า ถ้าใครสามารถเข้าไปในสระน้ำ ช่วย
พระธิดาออกมา จะทรงยกพระธิดาให้แต่งงานด้วย
คนในเมืองชวนกันไปจัดงานที่ตรงสระน้ำ แต่ว่า
ใคร ๆ ก็กลัวไม่กล้าเข้าสระน้ำ

ขณะนั้นชายดาบอดและชายชาติดมา
เห็นเข้า เลยเบียดเสียดเข้าไปดูว่ามีอะไรเกิดขึ้น

ชายตาบอดโดนคนอื่นเบียดตะกร้าผูกเอา
ไปโดนดิน เลยล้มตกลงไปในสระน้ำ
มหาเด็กริ่งไปทูลกษัตริย์ กษัตริย์ดีใจมาก
ๆบอกว่าคำพูดซ้ำได้กระจายออกไปแล้ว
ชายคนนั้นก็เป็กลูกเขยซ้ำแล้ว คนทั้งเมือง
ดีใจกันใหญ่ ชายตาบอดได้เป็นลูกเขย
กษัตริย์ไปแล้ว

ชายชาติดก็ดีใจกับเพื่อนด้วย
เขาอยู่กับเพื่อนรักหลายวันจึงบอกชายตา
บอดว่า เพื่อนรักเอ๋ย เจ้าอยู่ที่นี้ชีวิตมี
ความสุข ยาที่เหลือซึ่งมันถึง วันโก้น้ำ
ย่ำ ไล่หานปูยาเฒ่าป้อโสน มันจางกะ
ขั้วมลอตาบอดเือนหนาว สองปูยาเฒ่าโด้
อฮ้างฮ้าง ปูเฒ่าถามว่า จ้ายอ่อนเอ๋ยเห็ดคาง
โกถิออกเือน หม่าวหาคังเอาตวงตั้งมัน
ตั้งหม่าวตาบอดฮายหื้อสองปูยาเฒ่า ยาเฒ่า
อี่ลุ่มัน อ้อ จ้ายอ่อนเอ๋ย โดลือลาบอยู่ดีได้
แล้ว ปูยาเฒ่ากั้นลีสองโก้มอกหื้อว่า ฮ้างหือ
เป็นกุนป้อสวนมอกยา หุนโหฮ้ามมีลูกสาว
เจ็ดล้าง เจ็ดวันลีสักม้าแหล่แอนลือสวน
มอกยาไล่ลิวัน หม่าวหาคังไล่อยู่แอ่ จ้อม
दै ๆ ไล่แอ่สองวัน หม่าวหาคังเอาอย่าฮู้
ลางฮ้าง กะคัมมอกยามีวฮาลลิ้น ปวงโพ
ม้า ลูกสาวหุนโหฮ้ามเจ็ดล้างมาลือโสน
มอกย่ายาว ลูกสาวหุนโหฮ้ามโก้กวางลิ้น
กะลมโง้มอกตั้งอย่าฮู้ลางฮ้าง ฮู้ลางมัน

แอ้งเลียงฮ้างมาว่าหนึ่ง อยเป็นโห ไปเข้าโหกะยาว
หุนโหฮ้ามตั้งล้างदैหัวหื้อกาเป็นหมอย่ามายาจวด
ยาว โก้ยงหานหาย ล้างกวางให้กุน ๆ หุนโหฮ้าม
แหลหื้ออามาเดียมไล่ก่าว หื้อม้าถาบกูตูกูเลียนมอ
กวางหื้อมายาตั้งเป็นล้างกวาง พวงเป็นกุนเฒ่ายา
ไล่ตั้งเป็นล้างกวางดีล้างฮ้างฮ้างฮ้างหื้อถลามหลาย พ
วงวาเป็นปูหม่าวคังเอาล้างกวางหื้อเป็นแม่ ลางวา
อ่ายาไล่หายคังพันโฮ้ตาย ๆ ห่าวไล่ฮวดถึงหม่า
วหาคังกะยาว หม่าวหาคังมอกให้ปูยาเฒ่าป้อสวน
กะเดียมมอกหื้อหุนโหฮ้ามมันยาไล่ตั้งเป็นล้างกวาง
สองปูยาเฒ่าคังมอกหื้อหุนโหฮ้ามยาว หุนโหฮ้าม
หื้อกุนม้าหับหม่าวหาคังเข้าโหกะยาตั้งเป็นล้าง
เยียมด้วยมือโเล เห็ดเจียหม่าวตาบอดเอากวาง
หื้อยาว หม่าวหาคังเอาอย่าฮู้ลางลวด
เป็นยาที่พระสงฆ์ให้มันนั้นเอามาให้เข้าเถอะ ข้างจะ
ไปเมืองอื่นหางานทำ ถ้าชีวิตขาดขึ้นข้างจะกลับมา
เยียมเจ้า ชายตาบอดก็เอาไปให้กับชายชาติ

ชายชาติดได้เดินทางต่อไป ไปถึง
หมู่บ้าน หนึ่ง ฟากก็มีคังแล้ว ได้เห็นปูยาเฒ่าซึ่งเป็น
คนเฝ้าสวน เขาไปขอล้างที่บ้านเขา ปูยาสองคนก็
ยอมให้เขาอยู่ ปูยาถามว่า น้องชายเอ๋ย เจ้าทำไมออก
จากบ้านคนเดียว ชายชาติดได้เล่าเรื่องราวเขาและ
ชายตาบอดให้ปูยาฟังทั้งหมดปูยาสงสารเขา บอก
ว่าน้องชายเอ๋ย เจ้าก็อยู่ที่นี้เถอะ ปูยาผู้ใจดีสองคน
บอกเขาว่า พวกเขาเป็นคนเฝ้าสวนดอกไม้ กษัตริย์
มีพระธิดาเจ็ดองค์ ทุก ๆ เจ็ดวัน พระธิดาจะมาเล่น
ที่สวนดอกไม้หนึ่งวัน ชายชาติดได้ทราบข่าวนี้ก็ดี

ใจมาก ๆ ผ่านไปสองวัน ชายชาติคิดเอายาที่
ทำให้จุมกยวนนั้นไปวางบนคอกไม้
สวยงามนั้น วันรุ่งขึ้นพระธิดากษัตริย์ทั้ง
เจ็ดองค์มาเล่นที่สวนคอกไม้แล้ว พระธิดา
องค์เล็กไปดมคอกไม้ที่โคนไม้ยาที่ทำให้
จุมกยวนนั้น จุมกเขาก็กายขึ้นมาทันที อายุ
คนอื่นเขามาก ๆ วังหนีเข้าวังไปแล้ว
กษัตริย์และราชินีให้หมอทั้งหลายมารักษา
แล้ว ก็ไม่เห็นหาย พระธิดาองค์เล็กร้องไห้
ทุกวัน ๆ กษัตริย์ให้ขุนนางเขียนประกาศ
ว่า ผู้ที่สามารถรักษาพระธิดาให้หาย ถ้า
เป็นผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะให้รางวัลมากมาย ถ้า
เป็นหนุ่มชายก็จะให้แต่งงานกับพระธิดา
องค์เล็ก ถ้ารักษาไม่หายก็จะฆ่าให้ตาย ชาว
นี้ได้กระจายข่าวชายชาติคิด เขาฝากปู่ย่า
เฒ่าคนเฒ่าสวนนั้นไปทูลกษัตริย์ว่า เขารู้วิธี
รักษาตะต๋ายหื้อล่างกาย แอ้งเลี้ยงก้ามถึง ฮู้
ลางลางกายหวิดจะเหมือนมืออวนตั้ง
ยาว หุนโหฮ้อมจอมหลงจอมหลามตั้งปวย
เหี้ยด หื้อล่างกายตั้งหม่าวหาดังเอากันยาว
พระธิดา กษัตริย์ให้คนไปหาชายชาติคิดไป
รักษาพระธิดาองค์เล็ก ชายชาติคิดเอายาที่ทำ
ให้จุมกสันลงนั้นทาให้พระธิดาองค์เล็ก
ของกษัตริย์ สักพักหนึ่งจุมกถูกสาวกคน
เล็กของกษัตริย์สันลงเหมือนเดิม กษัตริย์ดี
ใจมาก ๆ ให้ชายชาติคิดนั้นแต่งงานกับ
พระธิดาองค์เล็กในที่สุด

48. วันหลันจ้า

ได้หาววา ปีได้เลื่อนอายไล่แปดวัน
เลื่อนกรรมไล่เจ็ดวัน เลื่อนสามไล่หกวัน เลื่อนสี่ไล่
ห้าวัน เลื่อนห้าไล่สี่วัน เลื่อนหกไล่สามวัน เลื่อน
เจ็ดไล่สองวัน เลื่อนแปดไล่วันถึง เลื่อนเก้าไล่สิบ
สองวัน เลื่อนสิบไล่สิบเอ็ดวัน เลื่อนสิบเอ็ดไล่
สิบวัน เลื่อนสิบสองไล่เก้าวัน เป็นวันอ่ำลี อาซื่อ
มันฮายวา

ลวนเมืองป่าหลานหล่าสี่ มียังอ่อน ไก่ลึง
เมื่ออาลักไล่สิบปี ไปเมตตายาว มือวันโคคู้หา
ยังอ่อนล้อยหือเป็นสาวมา เอาไผคู้ลือ
มานไล่ อ่ำหึงฮือ ไผมันไล่คางเป็นตายยาว
มานถือเมืองป่าหลานหล่าสี่ มีเจ็ดปีลวง
ไปเมโกคตายยาว หาวจางอวนกันเข้าลงถื่นกะ อยู่ก็
อล่างยาเสีพะละสี่ลันยาว

มีวันถึง ต่างยาเสีด้านโตหาวปีลวงเจ็ดโก
วา เกาไล่ฮู้ปีลวงเจ็ดโกค้วยคิมมีแม่ไก่ลึง ก้ามลัน
เมยังโกไผตายลันออกมายาว ปีลวงเจ็ดจ้ายโก
เอามันเห็ดเมย์ยาว

ไล่แอ้งลึง เมยังไก่ล้อย วามันลัมล้าไผ
เจ็ดโกกวน ๆ มวยเค้ มันอ้างแอ คีเอาไผมันเจ็ด
ไก่ล้อยให้ตาย

มีวันถึง ไผมันเจ็ดโกกะเห็ดกานยาว มัน
อยู่ฮื้อนคัมข้าว มือมันคัมข้าวลันเอากว้างลือเข้าลือ
ข้าวผักกะ กางวันมาไผมันเจ็ดโกปวกกานมายาว เม
ยังลันตามผักข้าวหือไผมันเจ็ดโกกิน หาวกินยาวเอ
โตตายแปดต้างเจ็ดโกยาว เมยังลันเอาห่าบ

กะยาหกโก้ลากเข้าห้วง

วันภัยพิบัติ

คนไทพุดกันว่า ตามปฏิทินไท

ขึ้น 8 ค่ำเดือนมกราคม ขึ้น 7 ค่ำ เดือน

กุมภาพันธ์ ขึ้น 6 ค่ำเดือนมีนาคม ขึ้น 5

ค่ำเดือนเมษายน ขึ้น 4 ค่ำเดือน

พฤษภาคม ขึ้น 3 ค่ำ เดือนมิถุนายน ขึ้น 2

ค่ำเดือนกรกฎาคม ขึ้น 1 ค่ำ เดือน

สิงหาคม ขึ้น 12 ค่ำ เดือนกันยายน ขึ้น

11 ค่ำเดือนตุลาคม ขึ้น 10 ค่ำ เดือน

พฤศจิกายน ขึ้น 9 ค่ำเดือนธันวาคม เป็น

วันที่ไม่เป็นมงคล

รอบเมืองป่าห่อหุ้มเหล่าสี่มีหญิง

สาวคนหนึ่ง ตอนอายุสิบขวบ พ่อแม่

เสียชีวิตไป เขาอยู่อย่างลำบาก

หญิงสาวโตขึ้นมาได้แต่งงาน

กับผู้ชายแถวบ้าน ไม่นาน ผู้ชายคนนี้เป็น

โรคเรื้อรังแรงจนเสียชีวิต

หมู่บ้านใกล้เคียง เมืองป่าห่อหุ้มเหล่า

สี่มีผู้ชายพี่น้องเจ็ดคน พ่อแม่เสียชีวิต

เหมือนกัน พวกเขาชวนกันเข้าป่าหิบบ ไป

หาพระพะละสี่

มีวันหนึ่ง พระพะละสี่พูดต่อพี่

น้องเจ็ดคนว่า ข้ามีนางสาวธรรมดาว่าพวกเจ้า

พี่น้องเจ็ดคนจะมีเมียคนเดียวกัน ขณะนั้น

ผู้หญิงที่เสียชีวิตไปไหลออกมา ผู้หญิงคนนี้

ได้แต่งงานกับพี่น้องเจ็ดคน

ผ่านไปไม่นานนัก ผู้หญิงคนนั้นรู้สึกว่

ดูแลตัวเองคนเดียวเหนื่อยมาก ๆ เลยวางแผนว่าจะฆ่าตัว

ทั้งเจ็ดคนให้ตาย

วันหนึ่ง ตัวเจ็ดคนออกไปทำงาน หญิง

สาวทำกับข้าวที่บ้านคนเดียว เขาใส่ยาพิษลงใน

กะลั๊กสิ่งไว้ หล่อไว้โก้ลิ่งตามดินเสากางเขื่อน เอา

มาผูกให้เสียนหลงเสียนหลาง

มือยามล้น มีปูจ้ายโก้ลิ่งลูกลือลอยมา โด

เป็นกุนผานคี่มาหากันเล่นด้วย เมี่ยงล้นด้านโต

กุนจ้ายวาไฟเภาไล่ตังเป็นเอียงเลียงตายกะยาว เภา

เมี่ยงโก้ลิ่งยังหือเภากะฝังไล่ นางวามือแถมไล่เภา

เอาไฟเภากะฝังแอ้หือลี้ ๆ อย่าหือมันไล่มาชูปชาก

โตเภา เภาคี่หือมือฮ้ามเจ็ดดวง เงินแทนดวง กุนจ้าย

ล้นโด้อืออ้าว เมกเอาห้ำกะยาล้นกะฝังหือลี้ ๆ ยาว

มันจางปูกถึงเขื่อนเมี่ยงล้น ส้ามหานเมี่ยงล้นให้

ป้อห้ำกะยาล้นเสียนหลงเสียนหลาง ให้ ๆ ด้าน ๆ

โก้บสางไล่มือสางปูกมาอ้าว กุนจ้ายโก้ล้นยังอยู่สาง

โก้ยังวาสาง ส้ามเมกห้ำกะยาล้นกะฝังยาว

เห็ดเจียกุนจ้ายล้นปูกกะปูกมาเจ็ดปูก

ให้จือวห้ำกะยาเจือไล่ยังฮันไล่มายาว เภาไปเภา

ห้ำกะยาหาเผาไฟยาว ย้ามไล่เภา มือป้าคี่กะล่าเฮ้

อาบล่าแอ้ จางกะเอาโตคี่เมี่ยงล้น มือยามล้นส้ามมี

กุนจ้านเผาถ่านหน้าล่าโก้ลิ่งลูกลือลอย ไม่ออกมา

ฮ้านคี่กะเอื้อนโดวาคี่กะอาบล่า

กุนจ้ายโก้ฝังกุนตายล้นไล่หานแอ้ถางวา

กุนตายสามลูกลือกวางไฟล้นฮ้ามยาว จือล่าหลง ๆ

หลาง ๆ กะววดกุนจ้ายเผ่าถ่านล้นไว้ ลัดฮือ ๆ หล่า

ยื้อ ๆ กันจ๊ายเผ่าถ่านถ่านวาสงโก้นั้น
ยังถ่ม สองหาจ๊วยมังกัน โก้ฝงกันตายถ่านห
ถ่านห มื้อยั้งดีเลียนกัน เกาโป้เอามื้อ
ฝงแปดหลายปวกอ้าว มื้อโก้ยังเลียน
มัวเทียบ ปวกไล่เกาต์เอามื้อส่งเข้ากวางไฟ
เทียบ เห็ดเจ็ย สองหาถ่านถ่านอาหาร ตอน
เทียบพี่น้องเจ็ดคนเลิกงานกลับบ้าน หลึง
สาวจัดข้าวให้พี่เจ็ดคนกิน กินเสร็จพี่เจ็ด
คนตายหมด หลึงสาวนำศพหศพไปซ่อน
ไว้ที่ห้องนอน เหลือศพเดียวที่กลางบ้าน
นำผ้าขาวห่อไว้ ร้องไห้อย่างเสียงดัง

ขณะนั้น มีผู้ชายคนหนึ่งลงมา
จากป่าทึบพอดี เป็นคนจน ไปหางานทำ
เพื่อเลี้ยงชีพ ผู้หญิงบอกผู้ชายคนนั้นว่า พี่
เป็นโรคตายแล้ว ฉันเป็นผู้หญิงคนเดียวไม่
สามารถนำศพไปฝังได้ ถ้าหากว่าเธอยอม
ช่วยเหลือฉันนำศพไปฝังให้ดีกว่า อย่าให้เขา
กลับมารบกวนฉัน ฉันจะให้ทองคำเธอเจ็ด
ตำลึง เงินพันตำลึง ผู้ชายคนนั้นก็รับปาก
แล้ว แบกศพไปฝังให้ดีกว่า แล้วกลับไปหา
ผู้หญิง แต่กลับเห็นผู้หญิงเฝ้าข้าง ๆ ศพ
ร้องไห้อย่างเสียงดังอีก ร้องไห้และพูดว่า
ทำไมเธอต้องกลับมา ผู้ชายไม่รู้อะไรจริงก็
ไม่พูดอะไร แบกศพนำไปฝังอีกครั้ง

ผู้ชายคนนั้นไป ๆ มา ๆ อย่างนี้ถึง
เจ็ดครั้ง เขาคิดในใจว่าคราวนี้ศพจะไม่วิ่ง
กลับบ้านอีกแล้ว เพราะข้าพเจ้าศพเรียบร้อยแล้ว

แล้ว ตอนนั้นข้าจะ ไปอาบน้ำที่แม่น้ำก่อน ค่อย
กลับไปหาผู้หญิงเพื่อเก็บเงิน ขณะนั้นมีผู้ชายเฝ้า
ถ่านหน้าคำคนหนึ่งลงมาจากป่าทึบ เขาจะกลับบ้าน
เดินผ่านแม่น้ำเพื่อไปอาบน้ำ

ผู้ชายที่ช่วยฝังศพนั้นเห็นเข้าเข้าใจว่าศพ
ออกมาจากกองไฟ เขาโมโหมาก ไปจับคนเฝ้าถ่าน
คนนั้น ทั้งจับทั้งคำ คนเฝ้าถ่านอธิบายอย่างไรก็ไม่
ผล เขาไม่ฟัง สองคนต่อยกัน ผู้ชายที่นำศพไปเผา
นั้นคำวิ เจ้าวิ่งออกมา

ยื้อ ๆ โต้ปากกันเข้ากวางไฟกะยาว ใจไฟเผาตายต่าง
สองโก้ย่าว

ถูกถ่านเต้ ถิ่นหาว่าวันถ่านเป็นวันถ่าน
จ๋า โก้ป้ออยู่ถ่านถ่านถึงตายถ่านถ่านโก้ถ่านยังจื่อวันถ่าน
ย่าว โตถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่าน
ตายย่าว หื้อเอาถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่าน
สามถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่านถ่าน
จ๋าจะส่งเจ้าเข้ากองไฟอีกครั้ง สองคนทั้งต่อยทั้งคำ
ไปถึงกองไฟ ไม่มีใครยอมใคร สองคนตกลงไปใน
กองไฟ ตายทั้งคู่

จากนั้นมา คนก็เรียกวันนั้นเป็นวันถ่าน
พิบัติ ในวันเดียวตายไปเก้าคน วันนั้นไม่ใช่วันดี
ขณะนี้ ถ้าบ้านไหนมีคนตาย คนก็นิยมเอากระดูก
ของห้องนอนออก ด้วยเพราะกลัวศพฟื้นขึ้นมา

49. ถองอำถ์

มือเจ้าถ่าน เมืองโหวดดี มีสะเท่โผเม้งถึง
สองโก้โโสเงินหลามหลายคืออำถ์ถ่าน กว๊ายว้าอำถ์
ลูกถ่านถ่านโก้ สามยังจื่อเอาโโสเงินปานปิ่น หาว

ให้จืดดีหื้อเอาโสเงินเจี้ยคือแม่น่ายมหุด มี
วันถึงหาวกะถามเจ้าพะละ เจ้าพะละมอ
กวา สางวาสุให้เอาโสเงินจ่ายแม่คือหมด
หาน ๆ สุโค แก็สื้อสื้อล้วน เอาคุณลั่วสื้อ
หัด หมวน ๆ โห เอาอย่ามาเห็ดไม่เสหัว มี
ฮั้นห้างถัน อยู่สื้อถึงห้างคือสามคิน จ่างฮี้
นห้าง ฮั้นถึงล่าดูห้าง ส้ามเอาคินเจ็ดถึงห้าง
สามปัวก ภูวันภูโคเห็ดเจี้ย มือเหียบเปี่ยน
เฮือนถัน เหียบไปกะไปม้าเฮียง ๆ เมี้ยงโก
บางเหล่าโผ เอาสั่นกะไ้ตัวมัน มือปาด
เฮือนเอาผู้ปาดไ้ไ้โคมัน หวพุ่นฮั้นห้าง
หื้อฟ่งกะเฮียง ๆ เอาโฮเฮือนโฮเฮี้ยแปดค้าง
กุดิภูเลียน ฟั่ง ๆ หล่า ๆ ภูมัว ๆ แล ฟูยา
โผเมต้องไ้ฮั้นเฮือนแอ เห็ดจ๊วมฮ้ามพะละ
ถ่าง อ่าหิ้งฮ้อ หล่าเฮือนโดผานตางยางยาว
ก้วยไ้กะฮั้นฮ้างกิน หวยังห้ามไ้ยาว
ส้ามกะถามเจ้าพะละ เจ้าพะละวา สางวาสุ
ให้หื้อมีเหมือนมือฮวนต้าง ค้างป็นฮั้นหว
โฮเฮือนเฮี้ย แม่ไ้คิ้วป็นโผ ไ้มือวันจ๊วม
ฟั่งจ๊วมเปียง ไ้มือวัน แม่โผลู่กเจ้าสโ
หื้อโผกินฮ้างฮวนต้าง แม่กินก้านกลาง
ปาดผัวเฮือนภูวัน ๆ ไ้เห็ดกานหวงลื้อ
เฮือน หื้อม้อมาวม้อมาง ด้านฮ้ามหื้อกักกัน
เห็ดเจี้ยภูวัน ๆ สุโคคิมไ้โสเทียนยาว ลูกถัน
แด้ ฟูยาโผเมต้างสองเห็ดจ๊วมฮ้ามเจ้าพะละ
ถ่างโคไ้มีไ้โสมาฮ้อ ๆ ยาว ส้ามเป็นสะเท
ยาว

สิ่งที่ไม่เป็นมงคล

นานมาแล้ว เมืองโหววาคี มีสามีภรรยา
ฐานะร่ำรวยคู่หนึ่ง สองคนใช้เงินอย่างไรก็ไม่หมด
แต่สองคนไม่มีลูกสักคน และไม่ยอมทำบุญเอาเงิน
ให้คนอื่น สองคนคิดว่าทำอย่างไรเงินเหล่านี้ถึงจะ
ใช้หมด มีวันหนึ่งพวกเขาไปปรึกษาพระเจ้า พระ
เจ้าบอกว่า ถ้าพวกเจ้าอยากรีบใช้เงินให้หมด มีวิธี
หนึ่ง ก็คือ พวกเจ้าถอดเสื้อลงมาแล้วนอนทับ ถอด
เสื้อใน กางเกงในออกมาแล้วใช้เป็นหมอน ใช้
ต้นหญ้าเป็นไม้จิ้มฟัน นอกจากนี้ เมื่อจะขึ้นบันได
พวกเจ้าต้องกระแทบบันไดสามครั้ง แล้วค่อยขึ้น
บันได เมื่อขึ้นถึงปากบันได ให้เท้าถูปากบันไดสาม
ครั้ง ทำอย่างนี้ทุกวันละ เวลาเดินบนพื้นไม้ก็เดิน
อย่างรุนแรง เวลาผู้เป็นเมียเดินผ่านหน้าผู้เป็นผัว ก็
เอาผ้าเช็ด โคนตัวผัว เวลากวาดพื้น นำไม้กวาดไป
โคนตัวผัว เวลายกพื้นขึ้นบันได ตอนวางก็วางอย่าง
รุนแรง ทั้งของ ทั้งดีและค่าเครื่องใช้อย่างไม่มี
เหตุผล สามีภรรยาสองคนฟังเสร็จกลับถึงบ้าน ก็ทำ
ตามคำพูดของพระเจ้า ไม่นาน ที่บ้านก็จนลง
จนกระทั่งสองคนจำเป็นต้องไปขอข้าวกิน และทน
ไม่ไหวจึงไปปรึกษาพระเจ้าอีกครั้ง พระเจ้าบอกว่า
ถ้าพวกเจ้าอยากมีเงินมีทองเหมือนเดิม พวกเจ้าต้อง
ขอโทษเครื่องใช้ต่าง ๆ ทั้งหลายก่อน เมียต้องขอ
โทษผัว ใช้ชีวิตอย่างจริง ๆ จัง ๆ เมียต้องคืนนอน
ก่อนผัว ตอนกินข้าวเมียต้องให้ผัวกินก่อน เมียกินที่
หลัง ต้องทำความสะอาดบ้านทุกวัน เวลา

50. ป่อยโคจือ

ใต้หาววา กุ๊นหาวเป็นหมัดเป็น
 อานอ้าอยู่ลิ หื้อแม่ไล่กะด้วยไล่สี่คำ
 หื้อป่อยโคจือ หม่าวหลัน เอาไมกะก้ามคัม
 หงคันฮ้าย โก๊บสาวดีเอาไมกะก้ามคัมหง
 คันฮ้าน โก๊บสาวดีป่อยโคจือ เป็นฮายมี้อ
 ซ้อมันอยู่

มีกุ๊นจ้ายโก๊สึง ให้ฝึกเปียงหย่า
 กะหาสะหล่าหลงสอนหื้อ ฝึกไล่สองสาม
 ปียาว เปียงหย่ายังอ้าปาฝึกแม่น สะหล่าอก
 หื้อมันลูกไล่เจ็ดวันกะมันดีฮักยาว หื้อมัน
 กะเฮือน กะด้วยไปเมหาน ๆ หม่าวหลัน
 มื้อดีตายท้ยยาว กุ๊นจ้ายโก๊สึงล่ออมเอาฮ้าม
 สะหล่าฮั้นเฮือนยาว มันให้จือวา ไปจ๊วม
 เลียนตางหลง แก้ววันสิบวันจ่างถึงเฮือนอ้า
 ไปถึงเฮือนดีใจตายกางตางยาว มันก้วยไล่
 ถัดจ๊วมตางลอยจ่างโจ้วฝิยวเฮือน มันไปถึง
 กางตาง ไล่ทานคันไม้หลงล่อมดีฮัมตางไว้
 มันกะแดดลัน ไม้ม่า ก้ามคัน ไม่งันหื้อลิ ๆ
 ส้ามไปกะตอนถึงหนานเปิดถิ่นหามฮาไม่วៃ
 มันส้ามป่าฮาไมแอ้หื้อเปิดถิ่นออกไปยาว
 ไปกะควกลง ส้ามหนานถางถ่าเหยงถางถึง
 หอยอ่อนพุดออกม้าหลาม ๆ หลาย ๆ
 มันส้ามเอาทำงานบ้านต้องทำเบา ๆ เวลา
 คุยกันต้องสุภาพ ทำอย่างนี้ทุกวัน พวกเจ้า
 จะเริ่มรวย จากนั้นเป็นต้นสามมีกรรยาสอง
 คนทำตามคำพูดของพระเจ้า สมบัติก็

สะสมขึ้นเรื่อย ๆ ไม่นาน สองคนกลับรวย เป็นคน
 รวยอีกครั้ง

ปล่อยชีวิต

คนไทเชื่อกันว่า เมื่อคนไม่สบาย เรื่อง
 ต่าง ๆ ก็จะไม่ค่อยก้าวหน้า ให้ไปดูดวงวันเดือนปี
 เกิดใหม่ ให้ไปปล่อยชีวิต หรือให้หน้าก้านไม้ไปค้า
 ไว้ที่ต้นสง ทำไมต้องนำก้านไม้ไปค้าไว้ที่ต้นสง
 ทำไมต้องปล่อยชีวิต มีตำนานเล่ากันว่า
 มีผู้ชายคนหนึ่ง อยากฝึกวิชา เลยไปหา
 อาจารย์สอนให้ ฝึกไปสองสามปี วิชายังฝึกไม่หมด
 อาจารย์บอกเขาว่า อาจารย์มีดวงสังหรณ์ว่าจากนี้ไป
 เจ็ดวัน ชีวิตเจ้าจะสิ้นสุดแล้ว เจ้ารีบกลับบ้าน ไป
 เยี่ยมพ่อแม่ ไม่นานเจ้าจะตายที่นี่แล้ว ผู้ชายจดจำ
 คำพูดของอาจารย์แล้วเดินทางกลับบ้าน เขาคิดใน
 ใจว่า ถ้าไปทางถนนใหญ่ ต้องใช้เวลาเก้าวัน สิบวัน
 ถึงจะถึงบ้าน อย่างนี้เขาต้องตายระหว่างทาง เขา
 เลยตัดสินใจไปตามทางภูเขา อย่างนี้จะได้ถึงบ้าน
 ไหว ๆ ไปถึงกลางทาง เขาเห็นคันไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง
 ล้มขวางไว้ เขาไปตัดก้านไม้มาค้าไว้ เดินไปสักพัก
 เห็นไก่อ่าตัวหนึ่ง โคนยัดไว้ เขาไปช่วยไก่อ่า ปล่อย
 มันไป เดินไปสักพัก เห็นบ่อน้ำแห้งแล้งแห่งหนึ่ง มี
 หอยออกมามากมาย หอยอ่อนเจือไล่กะป่อยดีอ้วงมี
 ถ่า ไปกะควกลง ส้ามหนานหลวงปาหลวงถึงถ่าดี
 เหยงหมดยาว แอ้ปาด้อยลื้อองลันมัน โกแอ้ไป
 ตายส้ามเอาปาป่อยหื้ออั้งคิมถ่ากะ เห็ดเจ็ยมันไล่
 ฝิยว เฮือนกะยาว อยู่เฮือนไล่หลายวัน มันให้จือวา

ค้างค้ายังอำปาฝึกแม่น ส้ามปวกกะหา
สะหล่า มั่นยาว

สะหล่าไล่ห่านก๊นจ้ายลั่นฮื้อม๊
ลี้ ๆ ถามวามือเห็ดสางยังอำตาย มือมื่อฮื้อ
เฮื่อนลั่นไล่เห็ดสางไล ๆ ก๊นจ้ายโก๊ลั่นจ่าง
เฮาตองต้างมื่อมันกะเฮื่อนฮ้าโจลั่นมอกฮื้อ
สะหล่ายาว ไว้หลังม๊จ่างมีฟั้งเปียงท่งจ่า
มด้วยไล่ลี้ด้าเฮาลุ่น ไม่ก้ามคันฮังคันฮ้าย
ป่อยโลกป่อยปา ป่อยโก๊ป่อยฮอยเจือไล่
ยาวเขาจึงนำฮอยเหล่านั่นไปปล่อยตรงบ่อ
ที่มีน้ำ เดินไปสักพัก เห็นสระน้ำแห่งหนึ่ง
น้ำใกล้แห้งหมดแล้ว เขาก็นำปลาในสระ
น้ำนั้นไปปล่อยในที่ที่มีน้ำ เขากลับปลา
ตาย เขากลับไปอยู่บ้านหลายวัน แต่เขาคิด
ได้ว่าเขายังฝึกวิชาไม่หมด เขาเลยกลับไป
หาอาจารย์

อาจารย์เห็นลูกศิษย์กลับมาดี ๆ
จึงถามเขาว่า ทำไมเจ้ายังไม่ตาย ระหว่าง
ทางเจ้ากลับบ้าน เจ้าได้ทำอะไรบ้าง ผู้ชาย
ได้เล่าเหตุการณ์ทั้งหมดให้กับอาจารย์
หลังจากนั้นจึงมี
ประเพณีดูดวงวันเดือนปีเกิด นำก้านไม้ไป
ค้าไว้ที่ต้นซง ปล่อยนก ปล่อยปลา ปล่อย
ไก่ ปล่อยฮอยเหล่านี่เกิดขึ้น

51. ผีพ่อ (ลิง)

มือเจ้าลั่น มีไ้ไ้โก๊ลั่นสองโก๊
กะแหละสาวกูฮาม หาวโหล่โก๊ไ้ เป็นเฮา

มาดตายกะเป็ดลั่นคี่ลิ่ง มือโก๊ไ้คี่ทั้นลั่น มีไ้ไ้โก๊
โก๊ลิ่ง โหล่แพ้วว มั่นคี่กะก้านลวด พั้งกะยาว
ส้ามกะไล่ต้างวัน ก๊วนกูโคเป็นเจี้ย มีวันลิ่งไ้ไ้โก๊
ต้างโก๊ฮ้ามเหียว จ่างลัดหลวมไปจ๊วมก๊อนมัน
กะด้วย ไล่ห่านไ้ไ้โก๊มันคี่เหียนหลวมลือโคมา
ตายลั่นกิน มั่นจ่างปวกเฮื่อนม๊ถัดไ้ไ้โก๊มันล้วย ไ้
โก๊มันปวกม้ายาว มั่นถามวามือเห็ดสางมื่อโหล่ไล่หัง
ให้ มั่นวากะที่ก๊อนแก่น ยังที่ไล่ออกมา ปวงพุค
กางวันม๊ ก๊นโก๊ลั่นลัดหลวมมนะเพ็ดม๊เพ็ด ๆ
ลั่นกะฮั่วลือโคมาตายลั่น กางฮามม๊มื่อไ้ไ้โก๊มันกะ
กินลั่น กิ่งก้านออกหย่องม๊า เลียนกะมางเป็น เลือบ
เป็นเจ้าม่านกะ มั่นยังฮึดเจ้าม่าน โกล่เป็นห่าน มือ
ปวงไฟฟ้าเลียงม๊า เป็นจ่างไล่ห่านก๊นจ้ายโก๊กินหล
วนลือโคมาตายลั่นตายคี่ลือก๊วนลั่นยาว เป็นฮายว
ผีม๊วไล่สางวามั่นไล่ห่านจางหมอตาย

ผีพ่อ(หนึ่ง)

นานมาแล้ว มีเพื่อนสนิทสองคนไปเที่ยว
สาวทุกคืน ทางที่พวกเขาเดินผ่าน มีคนนำม้าตายไป
ทิ้งตรงนั้น ทุกครั้งที่เดินผ่าน เพื่อนคนหนึ่งโกหกว่า
จะเข้าห้องน้ำ และทุกครั้งที่เขาห้องน้ำต้องใช้
เวลานานมาก ทำอย่างนี้ทุกวัน มีวันหนึ่ง เพื่อนอีก
คนหนึ่งรู้สึกแปลกใจ เลยแอบตามหลังไปดู ได้เห็น
เพื่อนเขากำลังเลียกินหนอนบนร่างม้าตาย แล้ว
กลับไปดื่มเพื่อรอเพื่อน เพื่อนกลับมาแล้ว เขา
ถามเพื่อนว่า ทำไมเจ้าไปนานจัง เพื่อนตอบว่า ข้า
ท้องผูก ถ่ายไม่ออก กลางวันของวันถัดมา เพื่อนได้
นำฟริกป่นที่เผ็ดที่สุดไปโปรยบนร่างม้าตาย

กลางคืนขณะที่เพื่อนจะไปกินนอนที่เดิม
อีกครั้ง อาการหนักขึ้น หันมาวิ่งตีคนคน
หนึ่ง คนนั้นวิ่งหนีเข้าหมู่บ้าน แต่เพื่อนไม่
กล้าเข้าหมู่บ้าน กลัวคนเห็น วันรุ่งขึ้นฟ้า
สว่าง คนได้เห็นเพื่อนที่เลยกินนอนที่ร้าง
มาตายนั้นตายบนเตียงเสียแล้ว มีคนเล่ากัน
ว่า ฝิประเภนี้ ถ้ามีคนเห็นเข้ามั้นก็จะตาย
เอง

52. ฝิพื่อ (สอง)

มีโก๊จ้ายโก๊ลิ่งดีกะไปข้าว เอา
ตัดแก่นไวล้อด้า ป่วงโพโหเหลือเจ้าๆ มั้น
กะก็ตัดมันไต่ห่านแอ่เสียงอ่อนลั่นลือตัด
ลั่นโก๊ลิ่ง มั้นเอี้ยเสียงอ้วเสียงหยื่ออา เม
เอี้ยเผอเอาลูกอ่อนมาไว้ห้อย ก้ามลั่นมีเมยัง
ยั่วยังโก๊ลิ่งเสียงออกมา เอาหุนยั่วมั้น
ฟาดกุนจ้ายโก๊ลั่น กุนจ้ายโก๊ลั่นเสียงไป
เข้าลือจ้วงกะ หาวกะมวงกันลือจ้วงลั่น
ก้ามลั่นกะป่วง โจ้ฟันตามต้ำล้าห้วยลิ่ง
กุนจ้ายโก๊ลั่นเอาฮ่วนเหลก มางเมยังลั่น
ยังแปดไล่ เสียงไปกะเฮือนย่าว ถึงเฮือนหา
วกะตายแปดย่าว เป็นจางฮู้มั้นเป็นเมฝิพื่อ
ก้านหลังมาเป็นไต่ห่านลือ ไต่ห่านมีฮ้วยเอาฮ
วนเหลกมาจ้องลั่นหลายอ้วม หลายลือ ปื่อ
หลายเป็นจางวาต้ำล้าแปดไล่ฝิพื่อ

ฝิพื่อ(สอง)

มีผู้ชายคนหนึ่งจะไปตำ
ข้าวเปลือก เขาม้วนเสื่อแล้ววางไว้ที่นา

วันถัดไปตอนเช้า ๆ เขาไปเปิดเสื่อที่วางไว้นั้นเห็น
เด็กอ่อนคนหนึ่งนอนอยู่ข้างใน เขาตกใจร้องใหญ่
ว่า แม่เจ้า ใครนำลูกอ่อนมาไว้ที่นี่ ขณะนั้นมีผู้หญิง
ปล่อยผมคนหนึ่งออกมา ใช้เส้นผมตีผู้ชายคนนั้น
ผู้ชายคนนั้นวิ่งเข้าไปในวัด ขณะที่สองคนตีกัน
ต่อยกัน ไปโดนโต๊ะสำหรับวางหนังสือคัมภีร์ ผู้ชาย
ยกไม้เหล็กอันหนึ่งตีผู้หญิงคนนั้น ผู้หญิงสู้ไม่ไหว
เลยวิ่งหนีกลับบ้าน พอถึงบ้านก็สิ้นใจตาย คนถึงรู้
ว่าผู้หญิงคนนี้เป็นฝิพื่อ หลังจากนั้นคนสังเกตว่าบน
ร่างของผู้หญิงมีรอยที่โดนเหล็กตีจำนวนมาก จาก
เหตุการณ์นี้คนเลยพูดว่าหนังสือคัมภีร์สามารถ
เอาชนะฝิพื่อได้

53. ฝิยาห้วย

ฝิยาห้วยเป็นปญาเฒ่าสองโก๊ตายเป็น มือ
อวนต้าง หาวอยู่ลือลงถื่นลั่น เล่งหมู เล่งไก่ เล่งเป็ด
เล่งงัว เล่งฮ้ายหื้อหุนโหฮ้าม สางวาหุนโหฮ้ามมีล
วงต้างจางหื้อเป็นเข้าลงถื่นกะฮ้วงหาวมา หุนโ
ฮ้ามตายแอ่ หาวยังมีสางมาอ้อยสัดเจี้ย ปญาเฒ่าโก๊
ตายย่าว ล่างเปียนเป็นฝิลือลงถื่นไล่ ฝาลือลือโคโด
สัดเจือลั่น ปื่อหลายสางวาหุนหาวยื่อไล่โคสัดย่าว
โหล่ปายฝิสาง เห็ดเจี้ย ฝิจางยังมาให้กุน สางวาฮื้อ
ไล่โคสัดยังกะปายฝิสาง โก๊มางฮวงยังหัดกุน โ
ไล่ต้างเป็น ย้ามมือฮ้ามปายฝิลั่นฮู้เห็ดเจี้ยวา ลิ่งฝิยา
ฝิเอี้ย สัดเจือไล่โคเป็นฮูลั่นไว่ย่าว โก๊ปื่อฮูลั่น
ลูกหลานฮูลั่นฮู้โค เอาสัดเจี้ยปายฮั่นฮั่นแล้ว
วาย่าวแอ่ จางเอาสัดเจือยื่อไล่ลั่นปายออกลงถื่นมา

ฝิปาทืบ

ฝิยาห้วยเป็นฝิปู่ย่า ก่อนตายสอง
คนอาศัยอยู่ในป่าทึบ ช่วยกันเลี้ยงหมู เลี้ยง
ไก่ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงวัว เลี้ยงควายให้กษัตริย์
ถ้ากษัตริย์มีธุระก็จะส่งให้คนไปเรียกสอง
ปู่ย่านั้นมา หลังจากกษัตริย์สิ้นพระชนม์
ทั้งสองคนไม่มีอาหารที่เพียงพอมาให้สัตว์
พวกนี้กิน เมื่อปู่ย่าทั้งสองคนเสียชีวิตลง
กลายเป็นฝิป่าทึบ วิญญาณเกาะบนตัวสัตว์
ทั้งหลาย ดังนั้น ถ้าใครฆ่าสัตว์ก็จะต้อง
ให้หัวฝิป่าทึบก่อนฝิป่าทึบก็จะไม่ทำร้าย
คนๆนั้น แต่ถ้าไม่ไหวฝิป่าทึบก่อนล่าสัตว์
บางคนไม่กินเนื้อสัตว์พวกนี้ เพราะกลัว
เป็นโรค เวลาให้หัวฝิป่าทึบต้องกล่าวด้วย
คำพูด ว่า ฝิปู่ ฝิย่าเอ๋ย สัตว์พวกนี้เป็นสัตว์
ที่พวกท่านเลี้ยงไว้ เนื่องจากว่าเราเป็น
ลูกหลานท่าน ขอยอมให้เรานำสัตว์พวกนี้
ไปเกิด พุคเสร็จจึงสามารถนำสัตว์ออกจาก
ป่าทึบได้

54. เจ้าพะกำ

ได้หาช่วงหลูเป็นเจ้าพะกำ กุ๊น
เฒ่าสอนลูกอ่อนว่า ยังลีหล่าหลู หาวฮายวา
พ้วงวาล่าโจ้หลูย่าว หลูหมอกัดลือโอ้
หลูกัดลือป่วงฮู้ลึง คีโล้โตะเงิน ก้าดป่วง
สองฮู้มี้กุนให้จือลึง ก้าดป่วงสามฮู้มี้ได้
โก๊ลิ ก้าดป่วงสี่ฮู้กุนดีตาย ก้าดป่วงห้า
ฮู้มี้ยาโจ้ถวงลิ ก้าดป่วงหกฮู้ดักามลิดีมี

ถึง ก้าดป่วงเจ็ดฮู้โหม่ดีเปิดกัน ก้าดป่วงแปดฮู้หมอ
โล้อ่าหล่าต้างเป็น ก้าดป่วงเก้าฮู้ดีโล้อ่าหล่าคู้ห้า ก้า
ดป่วงสิบฮู้โหม่ดีตาย ก้าดป่วงสิบเอ็ดฮู้กามลิมนลิ
ลุ่ม้าก้อ ก้าดป่วงสิบสองฮู้โดเจ้ามั่นดีตาย ก้าดป่วง
สิบสามฮู้กุนมีโตะดีส่งเงินม้าหือ

สาววฮู้ป่วงเหมือนปาดีโล้เป็นหุ่น สาว
วฮู้ป่วงเหมือนก้างโตะดีเปิด

ศาสนิกชน

คนไทเรียกหนูเป็นศาสนิกชน ผู้เฒ่าสอน
เด็กๆ ว่าไม่ควรคำว่าหนู เพราะไม่อย่างนั้น หนูจะ
มากัดเสื้อผ้า หนูกัดเสื้อเป็นรูหนึ่งรู แปลว่าจะมีเงิน
ใช้ กัดสองรูมีคนคิดถึง กัดสามรูจะได้คบคนดีเป็น
เพื่อน กัดสี่รูจะมีคนตาย กัดห้ารูจะ โชคดี กัดหก
รูเรื่องดีจะเข้ามาหา กัดเจ็ดรูตามิกรรยาจะหย่ากัน กัด
แปดรูจะเป็น โรค กัดเก้ารูเรื่องโชคร้ายจะมาถึง กัด
สิบรูพ่อแม่จะตาย กัดสิบเอ็ดรูความโชคร้ายจะมาถึง
กัดสิบสองรูตัวเองจะตาย กัดสิบสามรูคนรวยจะนำ
เงินมาให้

ถ้าวที่หนูกัดเหมือนรูปปลา จะเลื่อน

ตำแหน่ง รูเหมือนรูปหนูจะชนะสงคราม

55. กุ๊นโก๊บสาวมีจาดเกิดจาดตาย

มือเจ้า ๆ ต้น มีหุ่นสาวเจ้าลึง หือจือตูก
ปาดีทิดำ มีวันลึง มีสาวเจ้าลึงหือจืออากาศซ่าเจ็ยดี
ม้าหาฮู้กปีดีทิดำว่า ลูกโล้กะเจ็ดวัน มื้อดีฮู้ดักาม
ย่าว วาย่าวโก๊หลายถาย่าว ลูกวันลันคี้ ฮู้กปีดีทิดำ
ฮู้ ๆ หมวง ๆ จือหมวงถวงซ่า ยังมีจือเห็ดกานสาว
มันจ่างกะไวถามเจ้าสาวพะยะอิ่งดำ เอาฮ้ามเจ็ย

อากาศเช้าเจ็ยคิมอกหื้อฮุนสาวเจ้าพะอิงคำ
 หุนสาววา มันโก้ยยังฮู้กุนมีจาดตายจาดเกิด
 ไล่วาป่งสาว กวียมีกะฮ้อมถามเจ้าพะละ
 จ่างไล่ฮูล่งมันยาว สองหาจ่างสามเฮียง
 เอาหม่อย่าต้างเดียนหอมกะปายไวเจ้าพะ
 ละ เจ้าพะละมอกวาฮู้กปาดี้ทิดำเอ้ย ถ่อมคั
 อดลีลามีอดีไล่ตายไต่เมื่องง่าไล่ห้าปากปี
 วก สามดีไล่ตายเป็นโคสัดห้าปากจาด
 สามดีไล่ตายเป็นเต่า เปียนเป็นหังห้าปาก
 จาด จ่างสามตายเป็นกุนตามอด กุนหูโหด
 ห้าปากจาด ฮู้กปาดี้ทิดำถามพะละเจ้าคัฮ้อ
 เห็ดจ่างลี พะละเจ้าวา ไหลแม่ไล่ลูกะถ่า
 ด้วยไล่สัดคำ จ่างดีไล่ตลอด เจ้าพะ
 ละสามหม่างกะหล่าห้อมันไล่โจม่าน
 บางข้า ลูกถั่นเค้ ไสยเป็นวา ฮู้กปาดี้ทิดำ
 อยู่ไล่อาสามแห่งปี

ทำไมคนมีความอมตะ

นานมาแล้ว มีขุนฝืนคนหนึ่ง ชื่อ
 ฮู้กปาดี้ทิดำ มีวันหนึ่ง มีเซียนคนหนึ่ง ชื่อ
 อากาศเช้าเจ็ยมาหาฮู้กปาดี้ทิดำ พูคว่า นับ
 จากวันนี้เจ็ดวัน ชีวิตเธอจะสิ้นสุดแล้ว พุด
 เสร็จ เขาก็หายตัวไป นับแต่นั้นมาฮู้ก
 ปาดี้ทิดำหน้านิ้วจิ้มมวด รู้สึกท้อใจ ไม่มี
 อารมณ์ทำอะไรทั้งสิ้น เขาเลยไปปรึกษา
 เทพเจ้าพะยะอิงคำ เอาคำพุดของเซียน
 อากาศเช้าเจ็ยไปบอกให้เทพเจ้าพะยะอิงคำ
 ทราบ ขุนฝืนฮู้กปาดี้ทิดำบอกว่า เขาไม่

เข้าใจเรื่องความอมตะของมนุษย์ จึงจะไปขอ
 คำปรึกษาจากเทพเจ้าพะยะอิงคำ ดังนั้นเขาทั้งสอง
 นำดอกไม้สดและเทียนไปหาพระเจ้า พระเจ้า
 วิเคราะห์ให้เขาฟังว่า ขุนฝืนฮู้กปาดี้ทิดำเจ้าจงฟังดีๆ
 จำแม่น ฐานะ หลังเจ้าตายไป เจ้าต้องอยู่ในนรกห้า
 ร้อยชาติแล้วตาย เกิดเป็นสัตว์อีกห้าร้อยชาติแล้ว
 ตายเกิดเป็นเต่า เปลี่ยนเป็นเหยี่ยวห้าร้อยชาติ
 สุดท้ายเกิดตายแล้วเกิดเป็นคนตามอด คนหูหนวก
 ห้าร้อยชาติ ฮู้กปาดี้ทิดำถามพระเจ้าว่าต้องทำ
 อย่างไรดี พระเจ้าบอก ว่า ต้องไปดูแลดวงวันเดือนปี
 เกิดใหม่ถึงจะรอด พระเจ้าช่วยฮู้กปาดี้ทิดำทำพิธี
 เพื่อให้มีชีวิตยืนยาว ตั้งแต่นั้นมา ได้ยินคนเล่ากันว่า
 ฮู้กปาดี้ทิดำมีอายุหนึ่งพันปี

56. ถ้าเลี้ยงยังหื้อเปียนไล่

มือเจ้ามีปูยาโผเม้งสองเฮือน เฮือนหนึ่งผิด
 กันกวัน เฮือนถึงยังห้วงผิดกัน ฮัดกันกวัน มีปวกถึง
 หุนโหห่านคี่หื้อผิดกันกวันถั่นหื้อลิกัน คี่หื้อเฮือน
 ยังหมอดผิดกันถั่นหื้อผิดกันปวกถึง จ่างจ้อกุนกะฮ้อ
 วงปูจ้ายสองเฮือนไล่เข้าโหม้า หุนโหฮ้ามวา เผอ
 เห็ดได้หล่างฮ้ามเกวาโก๊ คี่ข้างฮ้ามห้าสวง เงินห้า
 สวง ข้าวสองโง้ หุนโหฮ้ามถั่นโด้เฮือนปูยาผิดกัน
 กวันถั่นวา ลือสามวันไล่ สาววาสองหื้อปูยายังผิด
 กัน เกดคี่ข้างฮ้อฮ้ามห้าสวง เงินห้าสวง ข้าวสองโง้
 หุนโหฮ้ามถั่นโด้เฮือนปูยาฮัดกันวา ลือสามวันไล่
 สาววาสองหื้อปูยาผิดกันยาว เกดคี่ข้างฮ้อฮ้ามห้า
 สวง เงินห้าสวง ข้าวสองโง้ ปูจ้ายสองโง้คี่ฮ้อฮ้าม
 มั่นโด้หุนโหฮ้ามเอ้อปวกเฮือน โผงเฮือนมันกะยาว

หุนโหฮัมหื้อกัณจ้อกะหลวมถ่อมเฮือนส
องหาสิเฮือนลิโก้

ปู่ยาผอแม่เฮือนฮักกันลั่น
ผอมมันป็นให้จำกัวันกัวัน อำค่านโค้แม่มัน
สิให้ มันมางสาเงลิยวโก้แม่มันโก้อำให้
จำ หล่าแม่มันสาเงลิยวโก้แม่มันโก้อำให้จำ
มีวันลึงมันจ่างกะเจ็บเปื่อหอยเป่ามา วาให้
แม่มันคัมหอยกัน วาย่ากะเห็ดกานฮ้างมัน
ย่าว แม่มันคัมหอยจ่างฮู่เป็นหอยเปื่อเป่า
แม่นันจ่างเข้ากักกะ ซื่อไล่ลื้อมำฟ้าดแอ
อ่อน ๆ สักเข้าลื้อเปื่อหอยกะ คัมฮุกลิย่า
วหังมือกินข้าว โหม้นเห็ดกานปู้กมำย่าว
แม่มันเอาหอยมำค่างหื้อมันกิน โหม้น
ให้จ้อวา

คำกับแดงเปลี่ยนกันไม่ได้

นานมาแล้วมีปู่ยาสามีภรรยา

สองคู่ สามีภรรยาคนหนึ่งทะเลาะกันทุกวัน
และสามีภรรยาอีกคู่หนึ่งรักกัน กษัตริย์จะ
ให้คู่ทะเลาะกันคืนดีกัน และให้คู่ที่รักกัน
ทะเลาะกันหนึ่งครั้ง กษัตริย์สั่งให้
มหาดเล็กไปเรียกผู้ชายสองคนเข้ามาในวัง
กษัตริย์ตรัสว่า “ถ้าหากว่าทำตามคำสั่งของ
ข้า ข้าจะให้รางวัลเป็นเงิน 5 ตำลึง ทอง 5
ตำลึง และข้าวเปลือก 20 ถัง” กษัตริย์ตรัส
กับบ้านที่รักกันว่า ถ้าภายในสามวัน สอง
คนทะเลาะกันจะให้ รางวัลเป็นเงิน 5 ตำลึง
ทอง 5 ตำลึง และข้าวเปลือก 20 ถัง

กษัตริย์ตรัสกับบ้านที่ทะเลาะกันว่า ถ้าสองคนหยุด
ทะเลาะกันสามวัน จะให้ รางวัลเป็นเงิน 5 ตำลึง
ทอง 5 ตำลึง และข้าวเปลือก 20 ถัง ผู้ชายสองคน
ต่างคนต่างกลับบ้านไป กษัตริย์ได้สั่งให้มหาดเล็ก
ชวนตัวที่บ้านของทั้งสองคู่นี้ บ้านละคน

สามีภรรยาทั้งคู่ไม่เคยทะเลาะกันนั้น ฝ่าย
ผัวพยายามหาเรื่องกับเมียอยากให้เมียโกรธและ
ทะเลาะกับเขา แต่เมียก็ไม่โกรธ ผัวว่า เมียก็ไม่
โกรธ โยนของให้พัง เมียก็ไม่โกรธ มีวันหนึ่งผัวไป
เก็บหอยเปลือกเปล่าให้เมียคัมกิน แล้วเขาก็ออกไป
ทำงาน พอเมียจะไปคัมหอยเพ่งรู้ว่าเป็นหอยเปลือก
เปล่า จึงไปตลาดซื้อเนื้อหมูมาสับให้ละเอียด เอา
เนื้อหมูใส่เข้าเปลือกหอยเปล่าคัมสุก ถึงเวลากินข้าว
ผัวเขาก็เลิกงานกลับบ้าน เมียจัดหอยมาให้
ป้วยโหล่ผัดกันย่าว ถวงเค้ มันกินหอยห่วยลึงโก้
ลื้อหอยโค้มลื้อ เห็ดเจียหวาโก้ยังผัดกันไล่

ปู่ยาผอแม่เฮือนผัดกันกัวัน ๆ ลั่น โหม้น
มอกหื้อแม่นันวาหุนโหฮัมสั่งฮัมไว้ ลื้อสามวัน
ต่างฮ้างผัดกัน หุนโหฮัมคี่ฮ้างฮู้ฮัมห้าฮวง เจ้น
ห้าฮวง ข้าวสองโจ้ สองหาปู่ยาจ่างก้านไล่สองวัน
อ้าผัดกันย่าว กางฮามมำ แม่มันกมโหม้นวา ถึงวา
หุนโหฮัมสั่งเจ้นฮัมหื้อล้าง ๆ มือโหล่เห็ดหางไฮ้
หื้อฮื้อให้หื้อเกา มือมันวลั่น ย่อมมือเห็ดหางไฮ้
มือมันสั่งกะฟ้าดโจ้โห โหม้น เลือดปู้หลายออก
มำ สองหาผัดกันหลง ๆ หลาง ๆ เฮือนคื้อเฮือนลื้อ
ไลยั่น ป่วงโพมำเป็นวันสามลั่นย่าว ปู่ยายสองเฮื้อ
นอนกันกะลาวมอกหุนโหฮัม ปู่ยายเฮือนผัดกัน

กูวันไล่เอาลาวต้างฮื้อฮุนโฮฮ้ามต้าง
แม่น โควายังจ้วงเห็ดไล่ฮ้ามฮุนโฮฮ้ามต้าง
ย่าว จ่างก้วยก้านไล่สองวัน โก๊บทางโฮ
ฮ้ามสั้มผัดกันหลง ๆ หลาง ๆ ย่าว

ปู่จ้ายเฮือนฮักกันลั่นลาวมอก

ฮุนโฮฮ้ามวา ยังจ้วงเห็ดไล่ฮ้ามฮุนโฮฮ้าม
ต้าง เก้าห้ากะเฮือน เห็ดหื้อโก๊ยผัดกันไล่
ถึงคิเก้าห้ากะเจ๊บเปื่อหอยเป่าม่า หื้อมันตัม
กิน ถ่างงวาคีผัดกันย่าว อ่าฮื้อมันสั้มเข้ากัก
กะซ้อลื้อมั่วสั้มเข้าลื้อเปื่อหอยเป่ากะ เห็ด
เจ๊ยยังผัดกันไล่ห้าย่าว ฮุนโฮฮ้ามจ่างเอา
เงิน 10ชวง ฮ้าม 10 ชวงข้าว 10 ช้างฮื้อ
เฮือนปุยฮักกันลั่น ฮุนโฮฮ้ามสั้มจ่า
เฮือนปุยผัดกันลั่นวาม้าต้างฮื้อเป็น
กางวันกางฮามโก๊ผัดกัน เฮือนต้อเฮือนลื้อ
โป๊ไลยัน ฮุนโฮฮ้ามอ่าช้างฮื้อต้างฮื้อหว
ย่าว เขากิน ผัวคิดในใจว่าคราวนี้จะได้
ทะเลาะกันแล้ว แปลกจริง เขาได้กินหอย
จีนหนึ่ง เห็นในหอยนั้นมีเนื้อหมู เขาเลย
ทะเลาะกับเมียไม่ได้ตามิภรรยาคุ้ทะเลาะ
กันทุกวันนี้ ผัวกลับบ้านไปบอกเมียว่า
กษัตริย์ตั้งไว้ว่าถ้าสองคนหยุดทะเลาะกัน
สามวัน กษัตริย์จะให้รางวัลเป็นเงิน 5
ตำลึง ทอง 5 ตำลึง และข้าวเปลือก 20 ถัง
ปู่ย่าสองคนทนได้สองวันไม่ทะเลาะกัน
กลางคืน เมียบอกผัวว่าเมื่อกษัตริย์ให้
รางวัลเยอะแยะ เจ้าต้องทำเครื่องประดับที่

คอใหญ่ขนาดนี้ให้เจ้า ขณะที่พูดเมียได้ยกมือแสดง
รูปให้เห็น แต่มือไปโดนหัวผัวเขา ทำให้เลือดไหล
ออกมา สองคนทะเลาะกันใหญ่ เพื่อนข้างบ้าน ได้
ยินกันหมด

วันถัดมาเป็นวันที่สาม ผู้ชายสองคน

ชวนกันไปบอกกษัตริย์ ผู้ชายจากบ้านทะเลาะกัน
ทุกวัน ได้เล่าเรื่องราวทั้งหมดให้กษัตริย์ฟัง เขาบอก
ว่าไม่สามารถทำตามคำสั่งของพระองค์ได้ เราทน
ได้แค่สองวัน เพราะเรื่องเครื่องประดับเราก็ทะเลาะ
กันใหญ่แล้ว

ผู้ชายจากบ้านรักกันนั้น บอกให้กษัตริย์

ว่า ไม่สามารถทำตามคำสั่งของพระองค์ได้ ข้ากลับ
ถึงบ้าน ข้าทำอะไรเราก็ไม่ทะเลาะกัน ผมไปเก็บ
หอยเป่ามาให้เมียตัม ข้าคาดว่าจะได้ทะเลาะกันแต่
เขากลับไปซื้อหมูที่ตลาดมาตัมแล้วใส่ในหอยตัม
ให้ข้ากินข้าก็เลยไม่มีเหตุผลจะทะเลาะกับเขา”
กษัตริย์มอบเงิน 10 ตำลึง ทอง 10 ตำลึง ข้าว 10 ถัง
ให้ผู้ชายที่ไม่ทะเลาะกับเมีย และดักเตือนผู้ชายคน
ที่ทะเลาะกับเมีย

57. ถวงถิลวงจ้อฮื้อ (สิง)

มือเจ้ามีฮุนโฮฮ้ามโก๊สิง หื้อจ้อฮื้อมาตีค้ำ
มันมีลูกจ้ายโก๊สิง ไก่กะแหละฮวงเฮ็นลื้อลงไม้ ไก่
ไก่กะฮื้อถางถ่าแหวนถ่าเฮ็น มีกุนโก๊สิง จื้อจ้าง
ฮุนโฮฮ้ามผ่นไปไม่แหลม ๆกะห้างลื้อถ่าดีลูกจ้าย
ฮุนโฮฮ้ามแหวนถ่าเฮ็นลั่น มีปั่วกลึง ลูกจ้ายฮุนโฮ
ห่านโจ้โตไ้กัมันแอคี่กะถางถ่าแหวนถ่าเฮ็น สั้มมี
หมาอ่อนคือลึงมั่วเห็ดต้าง ยังหื้อมันกะ ลูกจ้าย

หุนโหฮ้ามให้แอ้ กะมอกหื้อหุนโหฮ้าม
 หุนโหฮ้ามให้จ้ำแด่ ๆ อำถามวาเป็นลวงค้า
 งตาง โก้อำฮู้เป็นดีเอาลูกจ้ายมันตาย มินได้
 หื้อลูกจ้างมันกะเอาเอกหมาคือลั่นแหลมตาย
 ย่าว ป่วงโพ่ม้า ลูกจ้ายหุนโหฮ้ามลั่นกะ
 แหวนล้าเอ็น จ้างโง่โง่ไม่แหลมเคียงตายดี
 ลือลั่นย่าว หุนโหฮ้ามผิดจื่อแด่ ๆ วาถึงจื่อ
 ถึงโส้ พัวงวาเกาหย่าแหนหมาคือลั่น
 ลูกจ้ายเกาโก้ยงหมอตายย่าว โคอยู่ดีเกาย่าว
 อำฮู้ลวงลิตลวงจ้ำ จ้างโง่เป็นเจี้ยย่าว
 ทุกวันว่า ไม่อายคนอื่นเขา กลางวัน
 กลางคืนก็จะทะเลาะกัน กษัตริย์เลยไม่ให้
 รางวัลกับเขาแล้ว

ไม่รู้จักแยกแยะความดีความเลว

(หนึ่ง)

นานมาแล้วมีกษัตริย์พระองค์
 หนึ่ง ชื่ออามาดีค้า ทรงมีพระโอรสหนึ่ง
 องค์ ชอบไปเที่ยวที่ป่า ไปกระโดดน้ำเล่น
 มีคนคนหนึ่ง เกลียดชังกษัตริย์ เหลือก้าน
 ไม่ให้แหลม ๆ ไปซ่อนไว้ใต้สระน้ำที่
 พระโอรสชอบไปกระโดดเล่น มีครั้งหนึ่ง
 พระโอรสจะไปกระโดดน้ำเล่นที่สระน้ำ มี
 สุนัขตัวหนึ่งออกมาขวางทาง ไม่ให้ไป
 พระโอรสร้องให้ ไปทูลกษัตริย์ กษัตริย์
 ทรงกริ้ว ไม่ถามสาเหตุและไม่รู้ว่ามีคน
 วางแผนจะให้พระโอรสสิ้นพระชนม์ จึง
 สั่งมหาดเล็กให้ไปจับสุนัขและฆ่าสุนัขตาย

วันถัดมา พระโอรสไปกระโดดน้ำเล่น โดนก้านไม้
 แหลมจิ้มตายที่นั่น กษัตริย์เสียใจมาก ๆ พูคว่าถ้า
 ฉันทไม่ฆ่าสุนัขตาย พระโอรสจ้ำก็คงจะไม่
 สิ้นพระชนม์ เป็นเพราะข้าไม่รู้จักแยกแยะความดี
 ความเลว ถึงเกิดเรื่องแบบนี้เกิดขึ้น

58. ลวงลิตลวงจ้ำอำฮู้ (สอง)

มีหุนโหฮ้ามโก้ยง ทิ้งปิ้งเมืองบานกล้า
 มันมีหลานสาวโก้ยง หวเล่น โลกแก้วไว้อือลึง
 หลานมักกินมะโง่ง กูวันกูหื้อ โลกแก้วลั่นกะ โมงลึง
 ม้าหื้อม้ากิน มีวันลึงมีมู้มู้กว้างคือลึงเดินออกมา มะ
 โมงโง่งลึงม้า มันเอาล้ากัวมันจิดลือมะโมง ก้าม
 ลั่น โลกแก้วไล่หานย่าว ลั่นมะโมงห้วยลั่นเอา
 กะเป็ดลือล้าหลง หลานหุนโหฮ้ามยังไล่กินมะโมง
 ให้แอ้กะมอหุนโหฮ้าม หุนโหฮ้ามด้วยหานเป็น
 แด่ ๆ อำถามลี้ถามห้า หื้อเป็นกะเอาโลกแก้วลั่น
 แหลมตายย่าว ก้ามหลั่นม้ามะโมงโง่งลึงม้า กู้นจื่อยัง
 หานรู้ฮ้ายล้าไล่จางกะเจ็บม้าหื้อหลานหุนโหฮ้าม
 กิน หลานหุนโหฮ้ามกินแอ้ตายเป็ดก้ามลิว ป่วงโพ
 ม้า หุนโหฮ้ามหะอาบล้าโก้ยงคั่นมะโมง ไล่หานก้า
 ล้าฝูงลึงคือลั่นกินมะโมงโง่งลึงลั่น ก้ามลั่นมู้
 กว้างลั่นคือจิดล้าไล่ลือมะโมง หุนโหฮ้ามก็หลงก็
 หลาง เมเอี้ย เอกหลานเกาเป็นเห็ดเจี้ยตายกะฮ้าวแด่
 เกียนเป็นจู้เคี้ยกว้างหื้อมันตายชา เกาเป้ม้างจื่อ(โง่)
 ห้ายโส้ อำกะถามลี้ ๆ เป็นลวงต้างตาง ตางวาเกา
 ยังปหมโลกแก้วเกาตาย หลานเกาโก้ยงหมอลือตาย
 ย่าว หุนโหฮ้ามผิดจื่อแด่ ๆ โด่บอบโต่บจื่อตายลิม
 กะย่าว

ไม่รู้จักแยกแยะความดีความเลว

(สอง)

มีกษัตริย์พระองค์หนึ่ง ทรงได้
ปกครองเมืองบานกล้า ทรงมีพระนัดดา
พระองค์หนึ่ง ทรงเลี้ยงนกกขุนทองอยู่ตัว
หนึ่ง พระนัดดาชอบเสวยมะม่วง
นกกขุนทองจึงมะม่วงลงมาให้พระนัดดา
เสวยทุกวัน อยู่มาวันหนึ่ง มีงูพิษตัวหนึ่ง
เลื้อยออกมา เมื่อมะม่วงลงบนพื้น มันก็รีบ
พ่นพิษบนมะม่วง นกกขุนทองเห็นเข้า ก็
คาบมะม่วงลูกนั้นไปทิ้งที่ทะเล พระนัดดา
อดเสวยมะม่วงเลยกระแสดไปทูลกษัตริย์
ๆ ไปดู จริ่งอย่างที่พระนัดดาได้ทูลกษัตริย์
ไม่ตรัสถามอะไรเลย ให้คนไปนำกขุนทอง
ตาย หลังจากนั้นเมื่อมะม่วงร่วงลงมา
มหาดเล็กไปเก็บมะม่วงมาให้พระนัดดา
เสวยโดยไม่ได้เห็นงูพิษพ่นพิษบนมะม่วง
พระนัดดาเสวยก็สิ้นพระชนม์ทันที วันถัด
มากษัตริย์ไปทรงน้ำเสด็จ ผ่านคันมะม่วง
ได้ทอดพระเนตรงูพ่นพิษบนมะม่วง
กษัตริย์จึงได้ทราบสาเหตุที่พระนัดดา
สิ้นพระชนม์

59. ลวงลิลงจ้ำอ้าว (สาม)

มือเจ้า เมืองเสียนคำล้ำฮ้า มียา
เฒ่าโก๊ลิ้ง มีหลานโก๊ลิ้ง ยาเฒ่าสี่อบาง
ได้ผ้อม้าล้มล้ำหลานมัน มีวันถึง มันกะลือ
ล้ำไลย้าหือ หือหลานมันเอ็นลือจ้านลัน

ยาเฒ่าจ้งออกเฮือน มีมูกักกว้างหลังตือลง หือฮือ
เก้ากำ ย้าวฮือสิบเจ็ดตัว ลือลือเสาจ้านลันก้านลั้งม้า
ตวดแอ่หลานตายยาว บางได้ผ้อเอาหม่าเอาเฮียงจ้ง
เอางูตือลันก้าบตาย สัมเอาโค้งก้าดเป็นหลายตัวด
เอากะไ่ว่ล้าดูห่วยยาเฒ่าลัน ค้ำฮามม้า ยาเฒ่าปู้ก
เฮือนม้าไล่หลานแอ่หลานตายยาว ยาเฒ่าให้จ้าหลง ๆ
หลง ๆ ยังถามสี่ถามห้า เอาหัวนมบางได้ตายยาว
ยาเฒ่าได้เข้าห่วยจ้งไล่หลานตวนตายโค้งกวางไ่ว่
หลายตัวจ้งฮู้ว่าแม่เฮีย เป็นงูหลังเตี้ยตวดหลาน
ตายชา ปือหลายบางได้จ้งเอางูก้าบตาย สัมม้ากวาง
ไ่ว่ล้าดูห่วย เป็นवादี้หือเกาไล่หลาน เกาเกียน
คั้นจือโหลให้ไล่ ปือตายโก๊ลิ้งย้าว ย้ามอ้าไปไล่สัม
หือตายเทียนโก๊ลิ้ง ยาเฒ่ากว่ายไล่ ให้หลงให้หลง
ผิดจือก้าย้าว

ไม่รู้จักแยกแยะความดีความเลว (สาม)

นานมาแล้ว เมืองเสียนคำล้ำฮ้า มียายเฒ่า
คนหนึ่ง เขามีหลานคนหนึ่ง ยายเฒ่าไปซื้อกระต่าย
ขาวมาดูแลหลาน มีวันหนึ่งยายเฒ่าไปเก็บหญ้า
วัชพืชที่ทุ่งนา ให้หลานเล่นที่ระเบียง ยายเฒ่าเพิ่ง
ออกจากบ้าน มีงูพิษใหญ่ตัวหนึ่ง ใหญ่เท่าข้อมือ
ยาวสิบเจ็ดศอก ลงมาจากเสาตรงระเบียง กัดหลาน
ตาย กระต่ายนั้นใช้แรงอย่างมากก็คงพิษจนตาย
กระต่ายก็คงพิษขาดเป็นหลายท่อน ไปวางที่หน้า
ประตูห้องนอนยายเฒ่า ตอนเย็น ยายเฒ่ากลับมา
เห็นหลานตายแล้ว ยายเฒ่าโมโหมาก ไม่ถามสี่ถาม
ห้า เอาไม้ตีกระต่ายจนตาย ยายเฒ่าเข้าห้องนอน
เห็นซากงูพิษตายเป็นหลายท่อน เพิ่งรู้ว่า แม่เจ้า

หลานตายเพราะ โคนงูพิษกัด กระต่ายกัดงู
พิษตาย มันเองมาวางหน้าห้องนอน เป็น
เพราะอยากให้ฉันเห็น ฉันเป็นคนทีเลอะ
เทอะ เพิ่งตายไปคนหนึ่ง ฉันก็ให้มันตาย
เพิ่มอีก ยายเฒ่าได้แต่เศร้าใจ และร้องให้
อย่างแรง

60. โก๊บบางซำมอ้ง

มือเจ้าถื่นมูซ้อ ค่ำมงา กุ๊นกำ
กุ๊นโคต้อ โคมี่ต้างหื้อจ้อเฒอมัน มีวันลึง
หาวมำกมกัน

มูซ้อว่า มัน ไก่เข้าลงถื่นย้อโค
สัด กวैयाโคโลโกให้บดือมำหบกิน มัน
อ่ำฮื้อฮื้อเห็ดจางลิ โคมี่จ้อไวฮ้างมัน

ค่ำมงาว่า มัน ไก่เข้าล่ำกะเอา
เอาป้า กวैयाโคโกเจ้าเจ็ดล่ำ อื่นกิน
โคมี่โคหื้อจ้อไวฮ้าง

กุ๊นกำ ถ่มมอกว่า มันออกเฮื่อน
กะเห็ดต้างกำ โหล่ห้ามล่ำห้ามลวย ถ่มลิ
โกฮ้างไ้ผู้ผู้ไ้ โคมี่จ้อไวฮ้าง

กุ๊นโคต้อ ถ่มว่า มันเป็นสือโ
หวน อยู่มือโคต้อถื่น ลิโกหมาดกว้าง
หมาดกำ ลิโกไ้เป็นย้อตาย โคมี่จ้อไว
ฮ้าง

หาวลิโก๊จางมกันว่า อ้อ คีฮื้อ
เห็ดลิ ต้างหื้อล่ำจางแกลิ มูซ้อว่าไลฮิ้น
เป็นว่า ลือลวยถื่นหลมมีต้างยาเสีปาลิงอยู่ไ้
ลวงหมุ่นจวงเสียนมีว หาวอวนกันกะ

ถามมันเจ้าถูแล หื้อมันเจ้ามอกหื้อหาว คีฮื้อเห็ดจาง
แกลิต้างหื้อเจีย หาวลิโก๊จางอวนกันเข้าลวยหลมกะ
หาต้างยาเสียาว ไ้หวนต้างยาเสี ปายไวฮ้างแอ จาง
เอาต้างหื้อหาวฮาวแหลมมอกหื้อต้างยาเสี

ต้างยาเสีมอกหื้อหาวว่า อ้อ มูซ้อเอีย เอา
ฮางลือถ่าบคังอยู่ลือโคมื่อไว ลือไ้หวนแอ โควา
เป็นมีวหาวฮ้าง มันจางยังหบกินมื่อฮ้าง

ต้างยาเสีถ่มมอกหื้อค่ำมงา อ้อ ค่ำมงา
เอีย มือโคเอาฮางเจ็ดถ่าบคังอยู่ลือโคมื่อไว มื่อเข้า

ทำไมต้องสัก

นานมาแล้ว พราน ชาวประมง คน

ค้าขาย นักรบ ต่างคนต่างมีความลำบากอยู่ในใจ มี
วันหนึ่ง พวกเขามาปรึกษากัน

นายพรานบอกว่า เขาเข้าป่าตีปลาค้าว
บ่อยครั้ง กลัวเสือในป่าที่บนนั้นกัดกินเขา เขาไม่รู้จะ
ทำอย่างไรดี จึงถึงรู้สึกลำบากใจ

ชาวประมงบอกว่า เขาออกทะเลจับปูจับ
ปลา เขากลับเจ้ามังกรทะเลจับเขากิน เขาถึงรู้สึก
ลำบากใจ

คนค้าขายบอกว่า เขาได้ออกบ้านทำงาน
ต้องข้ามน้ำขึ้นภูเขา กลัวโดนผีป่าผีร้าย เขาถึงรู้สึก
ลำบากใจ

นักรบบอกว่า เขาเป็นผู้นำสงคราม กลัว
ดาบและปืน กลัวโดนคนอื่นฆ่าตาย เขาถึงรู้สึก
ลำบากใจ

เขาสี่คนชวนกันปรึกษารื้อกันว่า อ้อ
ทำอย่างไรดี ความลำบากใจพวกเราจึงจะหาย

นายพรานบอกว่า ได้ยินคนอื่นบอกว่า ในป่าที่บนนั้นมีพระสงฆ์รูปหนึ่ง ท่านเป็นผู้มีความรู้มากมาย เราพากันไปถามท่านเถอะ ให้ท่านช่วยแก้ไขความลำบากใจให้เรา เรา ทั้งสี่คนพากันเข้าป่าที่บนไปหาพระสงฆ์ ได้พบพระสงฆ์ หลังไหว้พระสงฆ์ พวกเขาลำความลำบากใจของคนให้ท่านฟัง

พระสงฆ์พูดกับพรานว่า พรานเอ๋ย เจ้าสักถายเสื้อบนตัวเธอ เสื้อเห็นเข้ามันคิดว่าเป็นพวกเดียวกันกับมัน มันจะไม่กัดเจ้าแล้วล่ะกะ เจ้าเงือกดำไล่หน่นแอ้ โดวาเป็นมัวหาวยาว มันจ้งยังอมกินมื่อย่าต่างยาเส้สั้มมอกหื้อกุนกั้วา อื้อกุนกั้วาเอ๋ย เอาฮ้ามต้าล่าใหม่คั้งสื้อลื้อ โดมื่อมือกะถึงลื้อ โก๊ยังโกสางยาว เห็ดคั้งกั้วโก๊คี่ไล่่องไล่เม็คกั้ว

ต่างยาเส้สั้มมอกหื้อกุน ได้สื้อวาอื้อเจ้าโหนนเอ๋ย เอาเม็กเลียงใหม่ฮ้ามต้าล่าคั้ง โดมื่อไว้ มื่อมื่อได้สื้อลันกว้างก่างเผอโก๊ยังเข้าไล่โดมื่อย่า

เห็ดเจี้ย หาวสั้โก๊ปัวกเฮือนเผอเฮือนมัน โดเห็ดจั้มฮ้ามยาเส้ลั้ง โดไล่ลื้อเผอมันยาว

พระสงฆ์พูดกับชาวประมงว่าชาวประมงเอ๋ย เจ้าสักถายมังกรทะเลบนตัวเจ้า มันเห็นเข้า มันคิดว่าเป็นพวกเดียวกันกับมัน มันจะไม่กัดเจ้ากันแล้ว

พระสงฆ์พูดกับคนค้าขายว่า คนค้าขายเอ๋ย เจ้าสักถาหนังสือคัมภีร์บนตัวเธอ ไม่ว่าเจ้าไปไหนมาไหน ก็ไม่ต้องกลัวอะไรแล้ว แลเมเธอยังค้าขายได้คี่ด้วย

พระสงฆ์พูดกับนักรบว่า ผู้นำสงครามเอ๋ย เจ้าใช้หมึกแดงสักเจ้าสักถาหนังสือคัมภีร์บนตัวเจ้า เมื่อเจ้าต่อสู้กับใคร ทั้งดาบและปืนก็จะเข้าตัวเจ้าไม่ได้แล้ว

อย่างนี้ ทั้งสี่คนต่างคนต่างกลับบ้านไปทำตามคำพูดของพระสงฆ์ ชีวิตของทุกคนก็ดีขึ้น

61. เหล้าหือเป็นมัว

มือเจ้าลัน ฮั้มจั้งพะละจั้งลั้ง มีคั้มไม่กงคั้มลั้ง คั้มลั้งหม่อหมลั้ง ล้าลื้อล้าหม่อลันหวนโก๊หวน ลั้มยามวยยาฮันไล่ กุนเข้ากะเข้าชะ ภายกะไปมัว โดมัวกวบล้าหม่อลื้อกุน เผอโคย่งวาวหวนกุนแอ้จื้อสั้มหม่อชื้อหย่อบคั้วน

คั้มไม่กงก้อฮั้มจั้ง กุนเผ่าเป็นป้าข้าวซั้มออกจ่ากะหลู้อื้อจั้ง หลู่ย่าวแอ้ เอาเข้าซั้มออกจ่าเจือลันถั่วเข้าลื้อกงไม่กะ หินมาข้าวซั้มออกจ่ากวางเค้มกงไม่มาย่า

มื่อลัน มีกั๊ลามโผเม้สองคื้อ กะโก๊ฮ้างลื้อคั้น ไม่ลัน กั๊ลามสองคื้อลัน กะหาหญ่าหยื่อมัวโก๊ฮ้างกั้วัน กั๊ลาคะอมไล่ยาฮู้เส้ามาโก๊ฮ้าง ยาฮู้เส้าลันฮงคื้อเข้าลื้อกงไม่กะ ไล่แอ้หลายวัน ข้าวซั้มออกจ่าลื้อกงไม่ลัน เผอเป็นเหล้ากะยาว ล้าเหล้าสั้มหลายเข้าลื้อหม่อกะ เห็ดเจี้ยล้าลื้อล้าหม่อลัน กินมัจางหวน สั้มมื่อยาหอม สั้มยาไล่สั้

นมวยย่าว เป็นช่างช่างหวานล้ำหม่อได้
หวานแต่ ๆ มีวันถึงมีปู่เฒ่าโก๋ถึง หื้อจื่อห
ลงทิสื่อ มันปู้กกะม้าแลด ไม่เพียวม้าเพียง
อิมจิวได้ กะกวกล้ำหม่อกิน ลิกินลิหวาน
ลิหวานลิกินไล่หลาม กินอิมย่าว มันดี
ไต่ตั้งลือเอื้อน จ่างก้วยไปกะตวนถึง โห
ปิ่นตาได้ ปิงลงล้วนหลับคิอิมตั้งไวย่าว มัน
คิ่นม้าแอ กะซุบล้ำคิอิมฮวง จือสัดจือซื่อ
จือมช่วยบ่วนย่าว มันอิมหลงอิมหลาง
เป็นสางไล่ สัมจือซื่อให้ มันสัมคั้วไม่ล้ำ
อ้าว

ที่มาของเหล่า

นานมาแล้ว ที่วัดหนึ่ง มีต้นไม้
ไต่กลวงคั่นหนึ่ง และมีบ่อน้ำแห่งหนึ่ง น้ำ
ในบ่อน้ำนั้นหวานก็หวาน และสามารถแก้
เหนื่อยหายเจ็บได้ คนเข้าตลาด ไป ๆ มา ๆ
ก็จะมาดักน้ำตรงบ่อน้ำกิน ใครก็ว่า
น้ำหวาน หลังกินน้ำทำให้รู้สึก
กะปรี่กะเปร่า

มีผู้แก่นำข้าวและผลไม้ต่าง ๆ
ไปบูชา หลังบูชา เอาของต่าง ๆ เหล่านี้ไป
ทิ้งที่ต้นไม้ไต่กลวงนั้น เวลาผ่านไปนาน
พอสมควร ตรงต้นไม้ไต่กลวงก็เต็มไปด้วย
เครื่องเซ่นแล้ว

ตอนนั้น มีกาคำสองตัวไปสร้าง
รังบนต้นไม้ไต่กลวง กาสองตัวนั้นไปหา
คันทูและก้านไม้มาสร้างรังทุกวัน กา

คำไปหาคันทูมาสร้างรัง คันทูมาหาคันทู
ลงเข้าไปในต้นไม้ไต่กลวง ผ่านไปหลายวัน
เครื่องเซ่นต่าง ๆ เหล่านั้น โคนหมักเป็นเหล้าออก
มาแล้ว เหล้าได้ไหลเข้าบ่อน้ำไป อย่างนี้น้ำตรงบ่อ
น้ำนั้นเมื่อคิมแล้วถึงรู้สึกหวาน น้ำมีกลิ่นหอม
สามารถแก้เหนื่อยหายเจ็บได้ คนจึงบอกว่าน้ำใน
บ่อน้ำหวานมาก ๆ

มีวันหนึ่ง มีผู้เฒ่าคนหนึ่ง ชื่อหลงทิสื่อ
เดินทางกลับมาเค็ดร้อนมาก ๆ มาถึงวัด ไปดักน้ำ
ในบ่อน้ำกิน ยิ่งกินยิ่งหวาน ยิ่งหวานยิ่งกิน อิมแล้ว
เขาเดินทางกลับบ้านต่อ ไปพักผ่อนเกิด
อาการเวียนหัวตาลายล้มลงที่พื้นนอกกลางทาง เมื่อ
เขาตื่นขึ้นมา ไปล้างหน้าทีคลองเล็ก ๆ รู้สึก
อารมณ์ดี กะปรี่กะเปร่า เขาแปลกใจมาก
วาดกะกินล้ำหม่อล้น จ่างอ้าว โหเป็นล้ำหม่อไล่ซา
หื้อเกาจือซื่อจือจือม มันจ่างกะอิมฮวงล้ำหม่อล้น
ไล่หลามลือกงไม่มีข้าวช่วงออกจ่าหลาม ๆ หลาย ๆ
มองออกล้ำม้า ลำสัมหลายเข้าลือล้ำหม่อกะย่าว มัน
ไล่อู่เอื้อจือมแต่ ๆ พิพาอะเอื้อน เข้าเอื้อนกะมอกหื้อ
แม่มันว่า มันไล่อู่ล้ำหม่อ ๆ ล้น ก้อบส้างหวานย่าว
โก๋บส้างกินแอ หมอจือจือมจือซื่อ หมอมีหมากเฮียง
ม้าย่าว หื้อแม่มันกะหาหาฮู้ฮู้เส้ามาหงเป็นเหล้าย่าว
ไล่เจ้าเป็นอาชื่อเหล้าย่าว เพราะอะไรถึงรู้สึก
กะปรี่กะเปร่า เขาหิวน้ำ คิดจะไปกินน้ำที่บ่อน้ำ ถึง
รู้ว่า เป็นเพราะน้ำในบ่อน้ำ ทำให้เขารู้สึก
กะปรี่กะเปร่า เขาไปที่ข้าง ๆ บ่อน้ำ ได้เห็นต้นไม้
ไต่กลวงเต็มไปด้วยเครื่องเซ่น มีน้ำออกไหลเข้าไป

ในบ่อน้ำ เขาได้รู้สาเหตุ เขาดีใจมาก รีบวิ่ง
กลับบ้าน ไปบอกเมียเขาว่า เขารู้ว่าบ่อน้ำ
นั้นทำไมถึงหวน ทำไมกินแล้วรู้สึก
กระปรี้กระเปร่า ไม่มีแรง ดังนั้นเขาจึงให้
เมียเขาไปหาหญ้าธูปมาทำเหล้า นี่คือ
ตำนานเหล้า

62. ลำน้ำหลงกับสามอำมหิ

หิน

มือเจ้าลั่น เป็นชายาว เมืองโก
จางปี (ชื่อเมืองม้ามือก่อน) เป็นเมืองฮางลิ
เส่สะเมืองลิ่ง เป็นเมืองก๊วน ได้อยู่ชาวลา เข้า
ล่ากวาเป็นปิ้งหลางลอย ผง ไข่ ผง ฮายปอย
กินยาเต็มลอยเหมือนนอกกลางฟ้ากางหา
ก๊วนเมืองโกวันสายป้าก กวैयाว มีเมืองฟ้าย
โกเมืองโกจางปีไว้ เมืองฟ้ายมีขุนฟ้ายมีด
โกถึง มันส่วยเมืองโกจางปีฮางลิเส่สะ ยัง
หือเมืองเป็นเสียฮ้านเมืองมัน ยังหือ
ผอักคืบมัน เมืองโกจางปีโกเป็นเมืองมัน
ก๊วนเมืองโกจางปีโกเป็นก๊วนมัน มีวันลิ่ง
ขุนฟ้าย มินกะเมืองซิเจียกะฮั้วมโต่ขุนซิ
เจีย ขุนซิเจียว หือมืออยู่ลือฮันลิ่งไล่โก
ฟ้ายเคาหือลี้ ตั้งม่อหือลี้ ตางวาโกฮ้วน
ฟาลี้งม้า ฟ้ายเคายังอ้าปาโกลี้ มือโกป้าก
เมืองฟ้ายสุกะ ยังหือม้าเห็ดมือเห็ดลิ่งเทียน
อ้าว ขุนฟ้ายฮ้านกั๊ด อ้าถึงฮันลิ่งโคคี่เฮา
ฟ้ายเคาโกลีมอโกคี่ตั้งหือลี้โคจ้อมลือจื่อไว้
ฮ้าว

วันจางฮามม้า หุนฟ้าย ลูกเมืองฟ้ายมาถึง
เมืองโกจางปี กะได้ก๊วนหิน คีโกฟ้ายเคา ถวงदै
มันหาจวกโหห้วยหาวลอย ปิ้งตางปิ้งเป้ง ตั้งเมือง
โกจางปีโกยังไล่ห่านก๊วนหินสียห้วย ฮั้วมลั่นหุนฟ้าย
กี้ยาว มันลูกห้วยลอยลี้ ก้านถึงห้วยลอยลั่นโกยัง
ไล่ห่านก๊วนหินลี้ก๊วนกี้ยาว หือปู้หลาย กั้วมลั่น
หุนฟ้ายจางต๊วงเข้าคั้วฮั้วมลงกะจั้งก๊วนหินโดจั้ง
ไล่ก๊วนหินยาว หุนฟ้ายจางต๊มจื่อด้วยจื่อหืออ้าว
มันหาก๊วนหินฮือๆ หาบจั้งฮือๆ โกว้ายเคาฮือๆ
เฮา

ทำไมแม่น้ำมาไม่มีก๊วนหิน

นานมาแล้ว คนเล่าให้ฟังว่า เมืองโก
จางปี(ชื่อนี้เดิมชื่อเมืองมามาาก่อน) เป็นเมืองที่
สวยงามอุดมสมบูรณ์เมืองหนึ่ง คนไทที่นี่
ขยันหมั่นเพียร ข้าวเป็นทอง ผงว้าวผงดวาทที่กิน
หญาดูเหมือนก้อนเมฆบนท้องฟ้า คนในเมืองนี้กิน
คืออยู่ดี มีเมืองฟ้ายเมืองหนึ่งซึ่งไกลจากเมืองโกจางปี
เมืองฟ้ายนั้น มีขุนผิเมืองฟ้ายโหดร้ายคนหนึ่ง เขา
อิจฉาเมืองโกจางปีซึ่งเป็นเมืองที่ทั้งสวยงามและ
อุดมสมบูรณ์ เขาไม่ยอมให้เมืองที่อยู่บนโลกนี้
ใหญ่โตกว่าเมืองเขา มีแต่เขาคนเดียวที่มี
ความสามารถสูงสุด เมืองโกจางปีต้องเป็นเมืองของ
เขา คนในเมืองโกจางปีก็ต้องเป็นประชาชนของเขา
มีวันหนึ่ง ขุนผิเมืองฟ้ายบินไปที่เมืองซิเจีย ไป
ขอร้องขุนผิซิเจีย ขุนผิซิเจียบอกว่า ภายในหนึ่งวัน
เจ้าต้องตั้งเตาให้เรียบร้อย วางหม้อให้เรียบร้อย ถ้า

วันรุ่งขึ้นฟ้าสว่าง เจ้ายังตั้งไม่เสร็จ เจ้าก็
ต้องกลับไปเมืองฟ้าของเจ้า ไม่สามารถ
ทำเลวทำร้าย

ขุนผีเมืองฟ้าเชื่อมัน

ความสามารถของคนว่าเขาไม่ต้องใช้เวลา
หนึ่งคืนก็จะตั้งเตาวางหม้อเสร็จได้ ยิ้มใน
ใจ พอฟ้ามืดลง ขุนผีเมืองฟ้าจากเมือง
ฟ้ามาถึงเมืองโก้งจางปี เขาหาก่อนหินมา
ตั้งเตาอย่างช้า ๆ แต่ว่าเขาหาหัวเมืองโก้งจาง
ปี ไม่ว่าภูเขาดีดี ไม่ว่าที่ราบลุ่มก็แล้วแต่
ไม่มีก้อนหินแม้แต่ก้อนเดียว ตอนนี้ ขุนผี
เมืองฟ้ากระวนกระวายใจถ้าเหี่ยวหลง
ลับหนาบโป้แมน โป้หมัดก่อนหินลือหน
จี้เจียอยู่ลือทางหา ด้วยขุนฟ้าไว้ ไ่ห่าน
ขุนฟ้าดีโก้งจางเตาดียาว ถิ่นเมืองโก้งจาง
ปีดีไ่ห่านดูห้ายาว ถิ่นล้นขุนจี้เจียหือผี
สาวล้งม้าม้าเผียวลอยโก้งจางเมืองวันแดง
ผ่านเป็นโก้งจางฮ้ามต้อล้ง ย้ามมือขุนฟ้า
หาบก่อนหินห้วยก้านหลัง ๆ ล้น ขุนจี้เจีย
จางโตล้งมือหือมือล้ง เหมือนเลียนโก้ง
คบปีก โก้งจางฮ้ามป้อยเลียนฮ้วนโอ้ ๆ
โก้งจางเมืองโคฮ้วนลันล้งยาว ขุนฟ้าไ่
ยั้นเลียนโก้งฮ้วนฟางวาฟาลียงยาว ฟิพาตัม
ลี้ก่อนหินหาบลันลี้ไปปู้กเมืองฟ้า
กะม่วงดู ๆ โตล้งย้ามลี้ก่อนหินหา
ขุนฟ้าตัมดีลันยังอยู่ไ่ห่าน โหล้งเป็น
ลอยหลง ลันเกียนเป็นโหห้วยตั้งเมืองฮ้วนอ

ยู่ลือเมืองมานไว้ ลูกลันเต้ ลือล้าเฮ้หลงเมืองม้าม
วเกียนยังมีก้อนหินยาวเขาขึ้นภูเขาสูงนี้ ลงภูเขาสูง
นั้น ก็ไม่เห็นก้อนหินแม้แต่ก้อนเดียว เหงือกโหล
ออกมา ขุนผีเมืองฟ้าลงไปแม่น้ำเพื่อคลำหาก่อน
หิน เขาคลำเจอก้อนหินแล้ว เขารู้สึกสบายใจ เขาไป
เก็บก้อนหินมามากมาย เก็บไปสร้างเตา เก็บก่อน
หินของแม่น้ำมาจนหมด

ขุนผีจี้เจียอยู่บนท้องฟ้า จ้องมองขุนผี
เมืองฟ้าอยู่ ได้เห็นขุนผีเมืองฟ้าจะสร้างเตา
เรียบร้อยแล้ว ดังนั้นชาวเมืองโก้งจางปีก็จะประสพ
ภัย ขุนผีจี้เจียเลยสั่งให้ขุนผีคนหนึ่งลงไปที่เขาโก้ง
จางเมืองวันแดงแปลงเป็นหงส์ตัวหนึ่ง เมื่อขุนผี
เมืองฟ้าเก็บก้อนหินถึงสุดท้าย ขุนผีจี้เจียคบบุ้งก็
ขึ้นใหญ่ขึ้นหนึ่ง เหมือนโก้งคบปีก หงส์ร้องเสียงดัง
ทำให้โก้งทั้งเมืองฮั่นโฮ ๆ กันใหญ่ ขุนผีเมืองฟ้าได้
ยินโก้งฮั่น เข้าใจว่า ฟ้าสว่างแล้ว เลยโยนก่อนหินทั้ง
หินเข้าเมืองฟ้าไป ก่อนหินที่ขุนผีเมืองฟ้าโยนทั้ง
นั้นยังสามารถมองเห็นอยู่ในปัจจุบัน ฟังหนึ่งเป็น
ภูเขา ภูเขานั้นเป็นโหห้วยและเมืองฮ้วน อยู่ในเขต
พม่า จากนั้นไปแม่น้ำมาเลยไม่มีก้อนหิน

63. อุ๊ป่าแด่หุนโหฮ้าม

มีเมืองลึง หุนโหฮ้ามหือจือสะวะที่ ลือ
เมืองไ่ล็กุ๊นลัดกุ๊นจนหลามแด่ ๆ ภูมานกุโสนโคไ่
ยั้นวาปู้ลัดม้ามลัดสาฯ หองหายหม่าถ่า หุนโหฮ้าม
สะวะที่โก้งตั้งอุ๊ป่าแด่โหม่ววา ลูกไ่กะอ้าวาเป็นผอ
โก้งอ้าวาลัดเอาสาฯ กว้ายลัดมะเผ็ดเลียง สาฯวาแด่ไ้
ยาว โคหือมางตายก้ามลิว อุ๊ป่าแด่โหม่วไ่เห็ดเป็น

ไล่ก่าวแอ่ ถาบจวกกูด้ตั้งเมือง กุั้นตั้งเมือง
กูโจ่งแจ้ กูโห้วยหาวลอย อ้าวยัง ๆ จ้าย
ๆ อ้าวเฒ่าหล่มสานป่านโคอวนกันจ้อม
ย่อง จ้อมเห็ดปวงจัวม กู๋เจมอุ้ป่าแค้โหม่ว
ไล่ป่งก่าวออกมา ม่านเมืองโคหลิมลียาว ปู
ลัดโก้ยยังมียาว กุั้นถ้อยเมืองไล้อยู่หลิมจื่อ
เห็ดการทองผอมมัน

หุนโหฮ้ามสะวะที่เป็นกุั้นแก่
เอ็นลอยถื่นเข้าลงถื่น ย้อโคตต์เส่ ๆ ไล่แอ่
สองปีถึง มีวันถึง หุนโหฮ้ามคี้กะเหล่ถื่น
แล้หื้ออาหมากตั้งกุั้นจ้อกุั้นสวยห้วมเฮี่ยมล
กะตั้งโคมา หุนโหฮ้ามมันไต่ว่าจะตั้งป้าว้น
ออก ไล่ยั้นเป็นวาลอยดงหลงมีทางฮ้าม
หื้อเหมียงเป็นสี่ฝูง หื้อลูกล่าห้วงไปจ้างวัน
ตกวันออก ล่วงเข้าลอยดงหลงถื่นกะ หื้อ
แคลิบทางฮ้ามคือถื่น ตั้งว่าหื้อป้อไว่เจีย
งเผอล่ามันลี้ ๆ สางเผอหื้อคางฮ้ามลวด
ไปคืบบางถ่ามันคืบต้างหื้อเฮียง ๆ สางวา
เผอเอาไล่คางฮ้ามคี้ฮ้ามฮู้หื้อหลาม ๆ
หลาย ๆ วาย่าวแอ่ หาวโก่เหมียงเป็นสี่ฝูง
กะฮู้เผอต่างมันยาว ไล่เกียนเป็นฟ้าผี เห็ด
ไว่ป่านอวนต่างยาว กิ่งก้างมีก้าง
ฮ้ามคือลิ่งป้อออกคี้

กฎหมายที่กษัตริย์ตั้งไว้

มีเมืองหนึ่ง มีกษัตริย์ชื่อสะวะที่
ที่เมืองนี้มีหวัชโมยมากมาย ทุกบ้านไค้ยิน
ว่าหวัชโมยมาขโมยของเยอะมาก กษัตริย์

สะวะที่เลยออกกฎหมายใหม่ว่า จากนั้นเป็นต้นไป
ไม่ว่าเป็นใคร แม้แต่ขโมยพริกเพียงขึ้นเดียวถ้าจับ
ได้ ก็สามารถตีตายได้ กษัตริย์ได้เขียนประกาศนี้
ไปติดทั่วเมือง ชาวนี้ได้กระจายไปทั่ว ไม่ว่า หลิง
ชาย เฒ่าแก่ ใคร ๆ ก็ยกย่องและเคารพกฎหมาย ทำ
ตามกฎหมาย หลังกฎหมายได้ประกาศออกมา เมือง
นี้ก็กลับคืนดี หวัชโมยหมดไป คนในเมืองกินคืออยู่ดี
มีความสุขกัน

กษัตริย์เป็นผู้ที่ชอบล่าสัตว์ที่ป่าทิพย์ ถ้า
ได้สัตว์จำนวนมาก เวลาผ่านไปสองปี กษัตริย์จะ
เข้าป่าทิพย์ ให้ทั้งขุนนาง มหาดเล็กเตรียมธนูและม้า
กษัตริย์สั่งว่าให้ไปทิศตะวันออก เพราะเคยไค้ยิน
คนบอกว่าบนภูเขาแดงหลงมีกวางทอง โดยให้แบ่ง
คนเป็นสี่กลุ่ม ไปทางทิศทางตะวันออก ทิศทาง
ตะวันตก ทิศทางเหนือ และทิศทางใต้ เข้าภูเขาแดง
หลงเพื่อจับกุมกวางทองตัวนั้นทั้งเป็น กษัตริย์สั่งว่า
ถ้าใครจับได้จะให้รางวัล ถ้าจับไม่ได้แล้วปล่อยให้
มันหนีไป คนนั้นต้องโดนลงโทษ ครัสเสร็จ
กษัตริย์ทรงแบ่งคนเป็นสี่กลุ่มให้ต่างคนต่าง
รับผิดชอบทิศทางที่มอบหมาย นี่เป็นเจตนารมณ์
ของสวรรค์ กวางทองได้หนีออกทางทิศที่กษัตริย์
เฝ้าอยู่ กษัตริย์ก็ตีม้าตามไป กวางวิ่งไปไหน ม้า
กษัตริย์ก็ตามไปที่นั่น ยิ่งตามยิ่งไกล ผู้ที่มา
บางล่าหุนโหฮ้าม หุนโหฮ้ามโหม่ว เลิบจ้วม ก้ามลิ
ก้างโก่เลี่ยนไล่เพื่อ ม่าหุนโหฮ้ามโก่เลี่ยนไล่ห่าน ลี
เลี่ยนลีโก่ กุั้นจ้วมหุนโหฮ้ามยังเลี่ยนไล่หิด หุนโ
ฮ้ามเลี่ยนเข้าลอยกะตั้งไถ่ยาว กะถิ่งโสนเตียง

โสนลิ่ง กางโก๋หายไถกะย่าว หุนโหฮ้า
 มชวกปิ่นแวกโก๋อำหานกางฮ้ามต้อลัน โก่อ๋
 ไ่หลานโสนเคียง หุนโหฮ้ามโฮ้เหียงค้วน
 ไม่ล่า เจ้าโสนเคียงกะ ปิ่นเอาเคียงมำกิน
 ก้ามลันก๊วนป้อเคียงไ่หลานมีก๊วนมำลัดเคียง
 มั่นกิน มั่นป้วง ๆ หล่า ๆ วา มือไ่เป็นก๊วน
 สางอ่ำถ่มเอาฮ้ามหุนโหฮ้ามยังมำลัดเคียง
 เกากิน วาแอ่ หย่อโหโศโฮ้หุนโห
 ฮ้ามก้ามลิว หุนโหฮ้ามโก๋ตายย่าว ฮ้ามลัน
 อามากพ่วงเมื่องโก๋เลิบจ้วงเพียวมำ จ่างไ่
 มำหานตกจื่อหลงหลางวา อาไ่ อาไ่ ปู่
 ป้อโสนเอี้ย มือเห็ดสางเอาก๊วนมวงตาย ปู่
 ป้อโสนเคียงโก๋มอกวา เกาห้าจ้วงหล่าง
 ฮ้ามหุนโหฮ้ามสัง กาเป็นก๊วนลัดก๊วนจนไ่
 ลัดมะเผ็ดเคียงห่วยลิ่งโก๋ สางวาแคว้ไ่ย่าว
 โดหื้อมวงตาย ๆ ก๊วนโก๋ไ่ลัดเคียงเกากิน
 เกาจังเอามันตาย อาหมากเจี้ยไ่มอกวา
 มือโก๋ฮื้อหลายก๊วนโก๋มือเอาตายไ่เป็นเผอ ปู่
 ป้อโสนเคียงวาเกาห้าอ่ำฮื้อมันเป็นเผอ กว๊าย
 ฮื้อวมันมำลัดเคียงเกากินห้า อาหมากจัง
 มอกวา มันเป็นเจ้าหุนโหฮ้ามเมื่องหวา มือ
 ไ่่มือมำตายคิคือโหมื่อย่าว ก๊ายไ่คิเห็ด
 จ่างลี้ไ่ ปู่ป้อโสนเคียงลี้โกโอ ฮ้ามสางโก๋
 ด้านอ่ำไ่ อาหมากตามไม่ทัน กษัตริย์ไ่
 เข้าป่าทึบไ่ไกลมากแล้ว มาถึงสวนแดงโม
 สวนหนึ่ง กวางทองก็หายตัวไป กษัตริย์
 มองไปทางไหนก็ไม่เห็นกวางทอง พร้อม

กับกษัตริย์ กษัตริย์ค่อแห่งหวน้ำ เลยเข้าสวนแดงโม
 เอาแดงโมมากิน ขณะนี้ คนเฝ้าสวนเห็นว่ามีคนมา
 ขโมยแดงโมเขากิน คำ ๆ ว่า ๆ เจ้าเป็นใครไม่ฟัง
 คำสั่งของกษัตริย์ ยังกล้ามาขโมยแดงโมจั่นกินอีก
 ยกจอบไปตีหัวกษัตริย์ กษัตริย์ตาย ไม่นานขุนนาง
 และมหาดเล็กตามมาถึงเห็นเจ้าตกใจใหญ่ ร้องอย่าง
 เสียงดังว่า อาไ่ อาไ่ คนเฝ้าสวนเอ๋ย เจ้าทำไมตี
 คนจนตาย คนเฝ้าสวนตอบว่า จั่นได้ทำตามคำสั่ง
 กษัตริย์ว่าไม่ว่าเป็นใคร แม้แค่ขโมยพริกเพียงจิ้น
 เดียวถ้าจับได้ ก็สามารถตีตายได้ คนคนนั้นมาขโมย
 แดงโมจั่นกิน จั่นก็ต้องตีเขาให้ตาย พวกขุนนาง
 ถามคนเฝ้าสวนว่า คนเฝ้าสวนเอ๋ย เจ้ารู้ไหมคนนี้
 เป็นใคร คนเฝ้าสวนบอกว่า ไม่รู้เป็นใครรู้แต่ว่าเขา
 มาขโมยแดงโมจั่นกิน ขุนนางบอกให้คนเฝ้าสวน
 ว่าเขาเป็นกษัตริย์ของเมือง ๆ นี้ เขาได้ตายที่นี่ด้วย
 ฝีมือเจ้า จะทำอย่างไรดี คนเฝ้าสวนกลัวมาก ๆ พุด
 อะไรไม่ออกแล้ว

พวกขุนนางบอกว่า นี่กษัตริย์ตายเป็น
 โชคชะตาของเขา เจ้าไ่ฆ่ากษัตริย์ตายก็เป็น
 โชคชะตาของเจ้า เมืองไม่มีกษัตริย์ไ่ได้ ทำอย่าง
 นี้ดีแล้ว คนอื่นยังไม่รู้เหตุการณ์ เจ้าก็กลายเป็น
 กษัตริย์แล้วกัน เมียกษัตริย์ก็เป็นเมียเจ้า พวกขุนนาง
 เอาเสื้อของกษัตริย์ให้คนเฝ้าสวนใส่ จิมมำกษัตริย์
 กลับวังตามพวกขุนนางตั้งเจือจางวา อือ มันเจ้าโก๋
 ตายย่าวไ่โดเป็นก้ามมันป้ามำ มือโก๋ไ่ลัดเอามัน
 ตายย่าวโดเป็นก้ามมันป้ามำ ลือเมื่องอ่ำมีเจ้าอ่ำ
 ไ่ เห็ดเจี้ยลี่ย่าว เป็นโก๋อ่ำปาฮื้อถ่วงมันสาง

ก๊วยโหล่หื้อมือเห็ดหุนโหฮ้ามย่าว ล้างแม่
หุนโหฮ้ามโก้เป็นล้างแม่มีนย่าว เห็ดเจี้ย
จ่างถั่วเอาสื้อโหฮ้ามหื้อปู้โสน
เคียงลงแอ่ สีม่าหุนโหฮ้ามจ๊วมอาหมาก
ปู้วกฮั่นห้างโหย่าว

64. ไต่โก๊กับนางฮั่นเอี้ยนโหม่ว

มือเจ้าลั่น มีกุนโก๊ถึง ไต่จื่อฟ้า
ยาสามดี ดีโก๊ฮั่นห้างหลังถึง มีนกะเอา
ไต่ไม่เสาดั้งฮ้าแควบมา เอียนด้างไวย่าว โด
โก๊ฮั่นย่าว จ่างฮั่วจู้ดเสาดฮั่นสองลุ่น
ฟ้ายาสามดีป้อไต่ไม่สองลุ่นไต่
หาปู้จวกห้วยจวกดอย ลุ่นลื้อโก๊ฮั่นแค้นจื่อ
มีวันถึงมีนกะฮ้าหานลื้อดอยหลงถันมีดิน
ไม่ต้องค้น ดันหื้อฮ้ามซื่อ เอามาเห็ดเสา
ฮั่น เก่นฮางลี่ย่าว มีนดีพื้นเอาไม่สองตัน
ไต่ย่าว ก๊วยฮวมมันยังฮู้ทั้งจ่างอาแท้ไต่
เป็นยังลิพื้น ไม่เป็นตัน ไม่มีวเป็น โก๊เป็นกู
ตัน
ก๊วยฮวาฟ้ายาสามดีโดพื้นมาย่าว
ฮั่นโก๊โก๊ลี่ย่าว มีฮั่นถึง มือฮาวดีเข้าฮั่น
นกะอยู่ถัน เอียงเลียงมีหลิมหลงสองต้อ
ลื้อคิ้วเสาลิถุ่น มีนจ่างพื้นมาไต่ มีนหื้อให้
โก๊หลิมโก๊ยังไป ส้ามกะป้างหมอเป็นมา
มีนแถมให้โก๊หลิมยังไป ส้ามกะฮ้างเจ้าส่าง
มีนมาแถมให้โก๊หลิมยังไป ฮาวดั่งฮั่นลิ
โก๊หลง ๆ หลาง ๆ ดีหื้อเห็ด

ป้ออ้อฮู้ ให้จื่อกะให้จื่อมา จ่างวา จ้ามหื้อกุนหมอ
ฮ้างฮ้าม มีฮ้างฮ้ามลี่ย่าว

เสียนฮ้างเจ้าฮ้ามเกี้ยนเข้าฮูลิโก๊ กุนดั่ง
มานดั่งโสน โควณกันมีฮั่นโหม่วฮาว ถั่ว
มเสียนฮ้าม หลิมสองต้อถัน ไต่ฮั่นเสียนฮ้ามแอ่ อ้อ
จ่างออกไปฮ้างก๊วยย่าว เจ้าฮั่นจ่างวา โห โก๊
ฮั่นโหม่วไต่โหล่ฮ้างกุนดั่งมานดั่งโสนมีน
มีจ้อม จ่างไต่มีถวงลิ โคตักโคเมียงจ่างดีฟ้าหลิ
ออกฮั่น กุนลื้อฮั่นจ่างไต่อยู่

คนไททำไมต้องขึ้นบ้านใหม่

นานมาแล้ว มีคนคนหนึ่งซื้อฟ้ายาสามดี
เขาจะสร้างบ้านใหม่หลังหนึ่ง เขาไปนาไม้เสาและ
คันหญ้าที่มัดเป็นแผ่น ๆ (เพื่อทำหลังคา) มาเตรียม
ไว้ พอเขาจะลงมือสร้างบ้านแล้ว เขาก็รู้ว่าไม้เสายัง
ขาดอีกสองเสา

ฟ้ายาสามดีหาไม้เสาสองเสานั้น หาทั่ว
ภูเขาต่าง ๆ ดันไหนเขาก็ไม่พอใจ มีวันหนึ่ง เขาขึ้น
ภูเขาสูงหนึ่ง เห็นต้นไม้สองต้น ต้นไม้ทั้งสูงทั้งตรง
เขาดีใจมาก ไปตัดต้นไม้มาทำเป็นเสา แต่เขาไม่รู้
ประเพณีขนบธรรมเนียมดั้งเดิมของคนไทว่า ต้นไม้
ที่เป็นค้ำยันนั้นตัดไม่ได้

ฟ้ายาสามดีตัดไม้มาเรียบร้อยแล้ว บ้านก็
สร้างเสร็จแล้ว มีค้ำหนึ่ง เขาเตรียมตัวจะย้ายเข้าไป
อยู่บ้านใหม่นั้น มีงูเหลือมสองตัวออกมาจะทันหัน
ต่างไปมีนตรงเสาสองเสา ซึ่งเป็นต้นไม้ที่ตัดมา
นั้น ไต่อย่างไรงูเหลือมก็ไม่ไป ไปเชิญแม่มด มาทำ
พิธี งูเหลือมก็ไม่ไป ไปเชิญพระมาทำพิธีเพิ่ม งู

เหลื่อมก็ไม่ไป คนทั้งบ้านกลัวมาก ๆ ไม่รู้
ทำอะไรดี คิดไปคิดมา บอกว่าไปเชิญ
คนที่ร้องเพลงเป็นมาร้องเพลงเถาะ

เสียงเพลงไพเราะมาก คนทั้ง
หมู่บ้านชวนกันมาที่บ้านเขา เพื่อฟัง
เสียงเพลง งูเหลื่อมสองตัวได้ยินเสียงเพลง
ก็ออกจากบ้านไป เจ้าของบ้านพูดว่า โห
เมื่อสร้างบ้านใหม่ต้องเชิญคนทั้งหมู่บ้าน
มาฉลอง มาเที่ยวกันก็จะมีเรื่องดี สามารถ
ไล่สัตว์ไล่แมลงได้ออกจากบ้าน
คนในบ้านนั้น ๆ ถึงจะกินคืออยู่ดีและมี
ข้ามชะ ปือหลายก้นหว้างอวนกันอื่น
เฮือนโหม่วย่าว ความสุข ตั้งแต่บัดนั้นมาคน
ไทถึงมีประเพณีขึ้นบ้านใหม่

65. หลู่ก๊วนตาย (ถึง)

เป็นวาก๊วนตายยาว หวนโห้อ้าผ้า
เฮือน ย่างหมอแหล่ฮวนกู๊ดกูเลียน ย่างหม
ออยู่มาอยู่กั้วลื้อเฮือน ถึงดีไล่หลู่ไล่ตัน
แอ้วจางไล่ลื้อจื่อ

มือเจ้า มีหมอย่าโก๊ลิง เจ้าลอย
กะไต่ย้ายา ไ่หลานตันไม่หมาโดบเกียนกง
ตันถึง มั่นให้จื่อวาคี้กะมอกหื้อเจ้าส่างหา
ม้าพันตันไม่หมาโดบตันไล่กะเห็ดคาง
ก๊วยวามหมอย่ายามอ้าปาตัน กะมอกหื้อ
เจ้าส่างหาโดตายกะยาว มั่นตายแอ้ตาย
เป็นเมียงกะแจ่ยว มินขึ้นตันหมาโดบกะ
ฮ่วงเส่ ๆ หมอย่าไล่เปียนเป็นเมียงกะตันไล่

ยันเป็นวา สางวาไล่หลู่คั้งแหลกคั้งคั้งดีไล่ลวดแพ
มั่นจางกะถามเจ้าพะละ เจ้ามอกมั่นว โก๊บป้อจื่อว
งคั้งตันมั่นกะไต่ย้ายา ให้เอาตันหมาโดบเกียนกง
ม้าเห็ดคาง มื้อยามอ้าตันเห็ด โป๊ตายยาว ยามไล่
โหจื่อมือ ยามจื่อห้วยตันหมาโดบตันก้าน มื้อ โป๊
ตายเป็นเมียงกะแจ่กะยาว ย่างกะอยู่ลื้อตันไม่ตันฮ
วถ้วน ๆ มื้อโหล่เอาคั้งแหลกสิบเอ็ดมือ คั้งค
งคั้งสิบเอ็ดมือกะหลู่ ส้ามโก๊ก๊ว้างมู้ทร้ายบากไป
แปดลู่ ส้ามโก๊ก๊ว้างมู้ข้าวเปื้อนบากไปแปดลู่เทียน
จางก้าก้างลวดแพไล่ยาว ลูกหลานหมอย่าหาจ้วง
เอาฮ้ามพะละตั้งเห็ดยาว ลูกตันแค้ เมียงกะแจ่
ตายยาว โก๊ยงฮ่อนไต่ยิ่นเสียนม้นฮ่วงยาว

การเซ่นไหว้ผู้ตาย (หนึ่ง)

คนเล่ากันว่า คนตายแล้ว วิญญาณยังอยู่
ในบ้าน แถมยังมาทำลายนี้ทำลายโน่น ถ้าได้เซ่น
ไหว้วิญญาณผู้ตายถึงจะสงบสุข

นานมาแล้ว มีหมอกคนหนึ่ง ไปหาพยาบาล
ภูเขา ได้เห็นต้นหลี้ไล่กลวงตันหนึ่ง เขาคิดในใจว่า
เขาจะไปบอกพระสงฆ์ ให้พระสงฆ์ไปตัดมาทำ
เป็นกลอง แต่ไม่ทันจะไปบอกพระสงฆ์ หมอกคนนี้
ก็ตายเสียแล้ว ตายเป็นแมลงกะแจ่ บินขึ้นตันหลี้
ร้องเสียงดัง หมอที่ได้เปลี่ยนเป็นแมลงกะแจ่นั้น ได้
ยินคนเล่ากันว่าถ้าใช้กระดาดเงินกระดาดทองคำไป
เซ่นไหว้ วิญญาณจะได้สงบสุข เลยไปขอคำปรึกษา
พระเจ้า พระเจ้าพูดกับเขาว่า เป็นเพราะชาติที่แล้ว
เมื่อเจ้าไปหาพยาบาลภูเขา เจ้าคิดจะตัดต้นหลี้ไล่กลวง
มาทำเป็นกลอง แต่เจ้ายังไม่ได้ทันที่จะทำก็ตายเป็น

เมลงกะแจเสีย บินไปที่ต้นหลี่ร้องทุกวัน ๆ
 เจ้านากระคายเงินกระคายทองคำไปเช่น
 ไหว้ แล้วก่อเจดีย์ทรายร้อยแปดเจดีย์ และ
 จัดกองข้าวร้อยแปดกอง วิญญาณเธอก็จะ
 สงบสุข ถูกหลานของหมอคนนั้นไปทำ
 ตามคำปรึกษาของพระเจ้า จากนั้นไป
 เมลงกะแจตาย ไม่มีใครได้ยินเสียงร้อง
 เมลงกะแจอีกเลย

66. หลู่ก๊วนตาย (สอง)

มีเจ้าเมืองเจ้าถึง เอาแม่ด้วยเอ๋
 อ่างอ้อหลือแม่หลง แม่หลงจางให้เจ้า
 มีวันถึง นั้นกะหาไล่ก๊ายหุน โถ่เผ่าคี่หลือกู่
 โฝมันล้วนลั่น ก้านหลั่งมา แม่หลงมันตาย
 ย่าว กะตายเป็นลูกสาวสะเท่ มีอ้มัน
 อาต๋ายฮื้อดุ่นสิบสี่สิบห้าปีดั้น ลือโคพุต
 เป็นคุ่มเป็นต๋านต๋ามโค หือยาโก้ยงหาย
 โสเฮือนโปเมยาโปคี่แม่นคี่หมด หาวจาง
 กะหาพะละเจ้า พะละเจ้ามอกวา โก้ป้อ
 จ้าอวงด้าง มือไล่เอาก๊ายหุน โถ่เห็ดคี่โฝมือ
 มือจางเป็นเจ็ยซา เจ้าพะละสอนแหล่หือ
 เอาคั้งแหล่กลีบเอ็ดมือด้างคั้งคั้งสิบเอ็ด
 มือกะต๋านกะไว มันไล่
 จัวมเห็ดย่าว ด้างเป็นโก้ยหายลิมาย่าว

พะละต๋างสอนวา ก๊วนตาย โก้ป้อ
 ลือโคมันยังมีแหล่กลีบคั้งคั้งไว พัวงวาไล่
 เห็ดคั้งคั้งสิบเอ็ดมือ คั้งแหล่กลีบเอ็ดมือ
 กะหลู่ หวนโห่ก๊วนตายลั่นจางยังกะแหล่

ฮวนกุดิฏเกี้ยนหม่าวหลั่นยังเห็นหลือหือหลือผาย่าว

การเซ่นไหว้ผู้ตาย(สอง)

มีเจ้าเมืองคนหนึ่ง ได้แต่งงานกับเมีย
 น้อย ไม่สนใจเมียหลวงอีกต่อไป เมียหลวงโกรธ
 มาก มีวันหนึ่ง เมียหลวงไปหาชนบนเปลือกลัว
 เหลืองนั้นมาเยอะ ๆ นำชนมาไปรบนเตียงของ
 สามีนอนประจำ ไม่นาน เมียหลวงก็เสียชีวิตไป
 ตายแล้วเกิดเป็นลูกสาวคนรวย เมื่อโตจนอายุสิบสี่
 สิบห้า นั้น ก็เกิดตะปุมตะป้าทั่วร่างกาย รักษา
 อย่างไม่หาย สมบัติพ่อแม่ก็ใกล้หมดเกลี้ยง
 พวกเขาไปหาพระเจ้า พระเจ้าบอกว่า ก็เป็นเพราะ
 ชาติที่แล้ว เจ้าได้นำชนเปลือกลัวเหลืองทำร้ายผิว
 เจ้า เจ้าถึงเป็นอย่างนี้ พระเจ้าให้คำปรึกษาว่าให้นำ
 กระคายเงินกระคายทองอย่างละสิบเอ็ดชิ้นไปเช่น
 ไหว้ เมื่อทำตามคำแนะนำ โรคก็หายดีพระเจ้า สอน
 ให้วา คนตายนั้น เป็นเพราะบนตัวเขายังมีเงินและ
 ทองคำอยู่ในตัว ถ้าใช้กระคายเงินกระคายทอง
 อย่างละสิบเอ็ดชิ้นไปเช่นไหว้ ไม่ว่าวิญญาณผู้ตาย
 นั้น ไม่ว่าลอยอยู่ที่ไหน หรือเขวนบนต้นไม้ก็จะ
 ได้สงบสุขแล้ว

67. วันปีโหม่วได้กับสาวโก้ก๊วง

บุ๋หุ้ยต้างป้อยั้งคั้งต้างก๊วงต้างฮั่นฟาก

มือเจ้า ๆ ลั่น หุนโห่ฮ้ามพะยะฮงมีลูก
 จ้ายสองโก้ โก้หือจือโปสะวัน โก้อ่อนจือพะละวัน
 ปีลวงสองโก้มี้อาส้าสิบหกปีดั้น จ้ายหาวเป็นเฮือน
 ย่าว ล่วงจ้ายยังให้เป็นเฮือน มันให้กะกาง
 หาว หาขุนผีเจ้าพะยะอิงฝักต้างกั๊ด

พะยะวันเอาเปี่ยนสี่เหยียบผาเป็น
ปี มินฮั้นฟากะยาว มั่นกะถึงดวงฟ้าแอ ให้
ใจวาโหล่กะปายหุนสาหงอวนต้าง จ่า
งกปายไวจ๊ะเต้พะละ

เห็ดเจี้ยม้นกะให้ปายหุนสา
หลงยาว เอาต้างให้จ้อม้นมอกหื้อขุนผิเจ้า
พะยะอิง เจ้าพะอิงให้ฝักต้างกั๊ด จ่างเอา
ลงฮู้ต้างกั๊ดสอนหื้อม้นยาว

มือพะยะวันฝักต้างกั๊ดไล่ถัน
จ่างให้จ้อโง่เปี่ยนสี่เหยียบย่างไว้ติปาลวกถ่า
ดูอ้าย มั่นมอกหื้อขุนผิเจ้าพะยะอิงแอออก
ห้างฟ้าม่ายาว

มือม้นค้อเอาเปี่ยนสี่เหยียบผาผาโค
ถันอ่าฟั้ง กู้ถู่(พรวด)ถ่งเปี่ยนสี่เหยียบแดงถ้อ
โคม้นไว้ เลือดไหลออกกุดี มั่นตายติป
ลวกถ่าดูโหฟาลันยาว

หุนสาหงอวนต้างไหล เอา
เปี่ยนสี่เหยียบถันเห็ดเป็นเปี่ยนจู้ (โง่)เอา
พะยะวันสื้อเข้ากะควมหักถี้ห้างฮ้างหื้อฮางถี้
ๆ เอากะต้ามค้อฮ้างเสถ่าถันคัลถึง ถึงวันปี
โหม่วม้า สาหงอวนต้างไหล โคฮวนกันกะฮุนถ่า
พะยะวันหื้อถี้ปวก วันฮุนถ่าไล่โหฟามุน
แต่ ๑

วันปีโหม่วทำไมต้องก่อเจดีย์
ทราย ต้องปล่อยโคมไฟและปล่อยประทัด
ตั้งขึ้นฟ้า

นานมาแล้ว กษัตริย์พะยะหงมีลูกชาย
สองคน ลูกคนโตชื่อโปสะวัน ลูกคนเล็กชื่อพะละ
วัน เมื่อพี่น้องสองคนโตขึ้นมาตอนอายุสิบห้าสิบ
หกปีนั้น พี่ชายได้แต่งงานแล้ว ส่วนน้องชายยังไม่
อยากแต่งงาน เขาอยากขึ้นท้องฟ้า ไปหาขุนผิเจ้าพะ
ยะอิงฝักคิลปะการต่อสู้

พะยะวันนำกระดานสี่แผ่นทำเป็นปีก
บินขึ้นท้องฟ้า เมื่อเขาไปถึงท้องฟ้านั้นก็ไปไหว้ขุน
ผิผู้ยิ่งใหญ่บนฟ้าและไปไหว้เจดีย์

เขาไปไหว้พระเจ้าผู้ยิ่งใหญ่เสร็จแล้วนำ
ความคิดเขาบอกให้ขุนผิเจ้าพะยะอิงฟัง ขุนผิเจ้าพะ
ยะอิงก็สอนคิลปะการต่อสู้ทั้งหมดแก่ให้เขา

เมื่อพะยะวันฝักคิลปะการต่อสู้ได้ดีแล้ว
นั้น เพิ่งคิดว่ากระดานสี่แผ่นนั้นยังทิ้งไว้ที่หน้า
ประตูทางเข้าท้องฟ้า เขาบอกขุนผิเจ้าพะยะอิงและ
ออกจากวัดบนฟ้านั้น

เมื่อเขาจะเอากระดานสี่แผ่นแขวนตัวเขา
นั้น เกิดความผิดพลาด กระดานสี่แผ่นตกทับบน
ร่าง เลือดออกมาเยอะมาก เขาได้ตายตรงประตู
ทางเข้าท้องฟ้าแล้ว

ขุนผิผู้ยิ่งใหญ่สั่งให้ขุนผิต่าง ๆ นำ
กระดานสี่แผ่นนั้นทำเป็นโง่ ให้ศพพะยะวัน
อยู่ข้างในโง่ แล้วนำโง่ไปวางไว้ที่ที่เหยียบ วัน

เป็นฮายฮวนโหพะยะวันยังอ่าปาหลิไป
ม้นให้จ้อถึงเมม้น มีปวกถิ่ง มั่นผ่นป่วงหื้อโปม้น
วามั่นตายติโหฟาย่า ให้หื้อโปม้นวันปีโหม่วถัน
หื้อแลมม้น โก่อ้วงมู้ทราย สัมป่อยฮ้างคังต้างก

วางค้างขึ้นฟ้ากะ เห็ดเจียวหนโหม้นจ่างไล่
หลิมอยู่ซ่าวลิ

ลูกันแต่ หุนโหฮ้ามจ่างเห็ดจี
วงลูกจ้าย มันมีฝั้นป้วงลัน ถึงวันปีโหท่ว
เพียวมา หุนโหฮ้ามจ่างโศ่หื้อกุนต้างเมือง
โก่งกว้างมู้ทราย ป่อยฮังคิงต้างกว้างค้างขึ้น
ฟ้ากะ เป็นวากับไล่คั่นห้ายวนโห
ลูกจ้ายมันฮั้นมา ปี ใหม่ของทุกปีนั้นขุนผี
ต่าง ๆ ขวนกันมาล้าง หน้าให้พะยะวัน วัน
ล้างหน้านั้นคึกคักมาก ๆ

คนเล่ากันว่าวิญญาณพะยะวัน
ยังอยู่ เขาคิดถึงแม่ มีครั้งหนึ่ง เขาเข้าฝั้นพอ
แล้วบอกพ่อขอให้เขาได้ตายบนท้องฟ้า
ในวันปีใหม่ของทุกปีก่อเจดีย์ให้เขา ปล่อย
โคมไฟและปล่อยประทัดขึ้นฟ้า อย่างนี้
วิญญาณเขาจะได้สงบสุข

ตั้งแต่นั้นมา กษัตริย์ก็ได้สร้าง
วัดตามที่ลูกชายเข้าฝั้น ครั้นถึงวันปีใหม่
กษัตริย์ให้คนทั้งเมืองมาก่อเจดีย์ทรายกัน
ปล่อยโคมไฟและปล่อยประทัดตั้งขึ้นฟ้า
ไป เป็นการต้อนรับวิญญาณของลูกชาย
กลับมา

68. คีหื้อลลยกุนตาย

มือเจ้าลัน มีปญาโหม้สะเท่เฮือ
นลิ่ง มีโสะแต่ ๆ โหม้นไล่จื่อ ถ้าม่าเจดี
แม่มันไล่จื่อลางมิติดำ หาวมีลูกสาวโก่ง
อาส้าอ่าโป้หื้อฮือ ไล่คังเป็นโก่ตายกะ

ย่าว ปญาสองโหม้ไม่จื่อหลงหลง ฮั่นคี่ลลยหื้อ
ลี ๆ มือลันมีกุนจื่อคักโก่งไล่จื่อพะยาปาดี่ไล่คัก
กะถามเจ้าลางหลง ไล่จื่อหม่าห่ากัมลี วาดี่หื้อลลย
จ่างลี

หม่าห่ากัมลิมอกวา หื้อฮาวคั้งแก้งสาม
หาเอาหม้อต้มตำไม่ม้อลิ่ง ต้มหื้อเย็นแ่เอามา
อาบหื้อกุนตาย อาบดีย่าวหื้อกุนตายลงฮื้อฮื้อลี ๆ
เอากวนเงินกวนฮ้ามฮื้อเข้าโสบมันกะ จ่างโคกุน
ตายฮื้อเข้าไม่เย็นจึงกะ มือเอากะฝัดลัน อ่าฮั้นโห
ฝัดย่าวฮ้าว หื้อฮ้วงฮ้วงฮ้างเหมฮ้างมัน ปวงมาฮ้อน
หื้อเอาล่ำเหมอมะห่าคู้กล่าคู้มื่อ

พะยาปาดี่ไล่คักโก่ หื้อฮาวจ๊วมเอาฮ้ามเจ้า
ลางหลงลันเห็ดย่าว ย้ามคี่ปาดัน หาวเอาไหมเจ็มคัก
ลื้อมื่อกุนตายลัน กิบหากแ่ จ่างฝัง

พะยาปาดี่ไล่คักโก่ ถามเจ้าลางหลงวาโก่ง
สางไล่คักต้มตำไม่มื่อมันเย็นแ่ จ่างคี่อาบหื้อกุน
ตาย

เจ้าลางหลงมอกวา โก่งปือกุนหาวมื่อ
ยังมีโดมีจื่อลัน กว้ายมีกูไล่คังค้ำมอวดฝ่าจ๊วมหา
ไว่ ถ้าไม่เป็นค้ำมอวด ถ้ามื่อเป็นกูไล่ คั้งสาม
หาตั้งหม้อเป็นไล่คักกุน ไล่คักกุนจื่อไม่จื่อเข้ากูย
จื่อโหลจื่อคั่นเจื่อไล่คักออกคี่หมิ่นหู หลาง ห้วยดา
โสบ คั้งโหจื่อ

ฝังศพออย่างไรคี่

นานมาแล้ว มีสามีภรรยาซึ่งเป็นคนรวย
คู่หนึ่ง บ้านเขามีเงินมาก ๆ ฝัวซื่อ ถ้าม่าเจดี เมียซื่อ
ลางมิติดำ พวกเขามีลูกสาวคนหนึ่ง ยังไม่โตเท่าไร

ก็เป็นโรคตาย สามิภรรยาสองคนเศร้าใจ
มาก คิดจะฝังลูกให้ดี ๆ ตอนนั้นมีนัก
ปรัชญาคนหนึ่งชื่อพะยาปาดิ์ลาคิ์โก เดิน
ไปถามพระสงฆ์ที่ชื่อหม่าห่ากัมลีท่าน
หนึ่งว่าจะฝังศพอย่างไรดี

พระสงฆ์หม่าห่ากัมลีทอบว่า
ตั้งขาสวมเหลี่ยมเอาหม้อต้มน้ำร้อนหม้อ
หนึ่งรอให้เย็นค่อยเอามาอบน้ำให้ผู้ตาย
อาบเสร็จก็ใส่เสื้อให้ผู้ตายดี ๆ เอาก้อนเงิน
ก้อนทองใส่เข้าปากผู้ตายแล้วค่อยวางศพ
เข้าโลงไม้ อย่างนี้ก็จะประกอบพิธีฝังได้
เมื่อฝังเสร็จคนเป็นนั้นห้ามหันกลับ ให้ต่าง
คนต่างเรียกขวัญตน ถัดถึงบ้านให้นำใบ
ฝรั่งล้างหน้าล้างมือ

นักปรัชญาพะยาปาดิ์ลาคิ์โก ให้
พวกเขาทำตามคำพูดของพระสงฆ์หม่า
ห่ากัมลีทอบไว้ ก่อนที่เขาไปฝังนั้น พวกเขา
คาดเส้นไหมที่มัดตรงมือให้ขาดค่อย
นำไปฝัง

นักปรัชญาพะยาปาดิ์ลาคิ์โก
ถามพระสงฆ์หม่าห่ากัมลีว่า ทำไมต้องต้ม
น้ำร้อนรวมทั้งรอให้เย็น ค่อยอาบน้ำให้
ผู้ตาย

พระสงฆ์หม่าห่ากัมลีทอบว่า
เป็นเพราะเมื่อคนยังมีชีวิตอยู่นั้น มีทั้งบุญ
และบาปติดตัวตลอด น้ำร้อนนั้นเป็นบาป

น้ำเย็นเป็นบุญ ตั้งขาสวมเหลี่ยมแล้วต้มน้ำนั้นอุปมา
ความใคร่

โล่มา ปือ โหลจางหือเอาล่าไม่ตามเย็น
แอ้งอาบหือกุนตาย เป็นวาหือด้ามอวดเจือโล่กาด
ล่างเย็น อย่าหือโล่ฟุดโปเป็น

พะยาปาดิ์ลาคิ์โกสัมถามโก๊บสาตเ้า
ไหมมัดมือกุกันกับแปด

เจ้าสาหลงมอกวา กุนหาสาสาตเ้า
ยานหาแปด โล่ลึงอ้าติกูมัว ๆ กุนมัวโล่โคตติกะโล่
ฮวดถึงเมืองหลิปัน อันวาไหมเจียมัคตือดินลือม้อ
ลือฮือสามเส้นลัน เป็นวา แม่(โผ) ลูกจ่ายตั้งลูกสาว
โก๊บปือหาเป็นปือออกถ่วงให้กัน ยังยานผัดกันโล่
ไฟอ้าไหม ล้ออ้าโหล กว้ายมีเปียงหย่าหลางลึงยาว
เอาผ้าเอากัมมาแคบกับพันหาแปด

พะยาปาดิ์ลาคิ์โก ถามเจ้าสาหลงวาโก๊บ
สา เอากันเงินกันฮ้ามสือเข้า โสบกุนตายกะ

เจ้าสาหลงมอกวา เมืองผีตางเมืองกุน
เหมือนกัน โหลมีโล่เงินจางโล่ตือจ่าย ความโลภ
ความโง่ของคน สิ่งเหล่านี้สามารถออกจากทางหู
จมูก ดวงตา ปาก และหัวใจ ดังนั้นเราต้องเอาน้ำ
ร้อนที่ตั้งเย็นนั้นอาบน้ำให้ผู้ตาย เป็นเพราะให้บาป
นั้นอยู่ในน้ำเย็น ไม่ให้มันโผกลับมาอีก

นักปรัชญาพะยาปาดิ์ลาคิ์โกถาม
พระสงฆ์หม่าห่ากัมลีว่า ทำไมต้องตัดเส้นไหมที่
มัดไว้นั้นให้ขาด

พระสงฆ์หม่าห่ากัมลีทอบว่า ถ้าคนเรา
สามารถแยกตัวจากพวกความใคร่ ความโลภ

เหล่านั้จริง ก็จ้ะขึ้นสวรรค์ได้ เสน่ไหน
มัดที่มือ เท้า คอ นั้น แสดงถึงเมียบ(ผิว) ลูก
ชาย และลูกสาว เป็นเพราะพวกเขาเป็น
สายเลือดเดียวกัน แยกกันไม่ได้ ไฟเผาไม
ใหม่ น้ำกระแทกก็ไม่ไป มีแค่วิธีเดียว ก็คือ
เอามิดเอากรรไกรตัดขาดวิธีเดียว

นักปรัชญาพะยาป่าดึ่ลาคึ่โก
ถามพระสงฆ์หม่าห่ากั้มลึว่า ทำไมเอา
ก้อนเงินก้อนทองใส่เข้าปากผู้ตาย

พระสงฆ์หม่าห่ากั้มลึบอกว่า
เมืองผีกับเมืองมนุษย์ก็เหมือนกัน ต้องมี
ค่าใช้จ่ายทั้งนั้น

69. ป่าวิปิง

มือจำเจ้า เมหาว ตั้งลูกจ่านั่น
ลูกป้อมัน มีกุนตามโก มีแอเอน โก้ลึง โล่ลึ
โก้ ลึโก้มาเอ้ย เมหาวตาบอด ลูกจายมัน
สั้มฮันฮันกะก้า กะก้าเอ้ย คึ้กะโล่ฮือลึง มู้
ชิงชู เจ้าเอ้ย อือ กะก้าเอ้ย ลูกป้อมันเจีย
วกะเลี้ยวปิงม้าหือเมหาวกิน เลี้ยวปิง ปิงม้า
หือเมหาวกินเอ้ย เมหาวก้าบมู้โล่ เขี้ยวมาก
เมหาวก้าบมู้โล่ เขี้ยวมากมือ เอา กว๊ายเอา
แอ ก้าบมู้โล่ กว๊ายเอาปิงฮันล้าจิมแอ้มข้าว
กินล้าจิมแอ้มข้าวแอ กว๊าย มือให้จือโจ
คึ้มู้จือลือเหยียง มั่นโกตั้งโจฮ้าม ฮ้ามบูเจ้า
คามันบอดมู้หวน จือมันมู้ฮือไว้โล่
ปวกกะ ไว้ม้าลูกจายมันขึ้นม้า ปวกเฮือน
ม้าแอ ม้าหวน ล้าแม่ม้าลูก หานล้าแม่ม้าลูก

กั้ม ไม่เห็ดคึ้วา มื้อถามแม่มื้อ เมฮู มื้อลั้มล้าแมฮ้าว
เป็นเห็ดอ้าย ฮันกะถามเมหาว เมหาวเจี้ยววา อือ
เมฮือ เกาลั้มเหลือนให้ เกาออกเฮือนกะ เห็นให้โกมี
ข้าวผัก เมแอจะโล่กินแอ โล่กินโหล เมเอะฮาวคึ้อ
เอาลือเหยียงม้า...ม้า. กว๊ายวาเกามู้ฮือฮือ ยังก้าบโล่
กินแม่มแอ เกาคึ้อจ่มลือปวกหือ โล่จ่มลือลือ..
มือ ลูกจายมันม้าแอได้ถามเมหาว เมฮือเกาลั้มกะ...
ล้าให้ ข้าวผักโล่กินฮิมแอ โล่กินฮิมมือ ..คึ้อเอาลือ
ม้าหือเกากินกุ่มาเอ้ไหนหือจือโจ หือจือโจฮันนัย
ปู้มู้กุนเห็ดกานโน มื้อกะลือลือม้าเล่นเมคูกุม้า อ้า
ให้โล่ มั่นเจี้ยวมาถามแม่มั่น อือ ม้าถามแม่มั่นวา เม
ฮู มื้อเจ้ากะ กะลือม้าหือเมฮาวกินฮือ โล่กินลือกุ่ม้า
อือ เป็นลือมัวล้า ลือมัวล้ามันมู้หวน โก่ตาบอด

อุทยานปลิง

นานมาแล้ว มียา ลูกชาย ลูกสะไ้ และ
หลาน สี่คน ยายเป็นคนตาบอด ลูกชายไปทำงาน
ข้างนอก ไปนานแค่ไหนจำไม่ได้แล้ว อือ ไป
ทำงาน ลูกสะไ้ก็ไปจับปลิงมาให้ยากิน อือ เอา
ปลิงมาให้ยากิน ยาไม่มีฟัน เคี้ยวไม่ได้ ยาเคี้ยว
ไม่ได้ อือ จึงอมแต่น้ำกินกับข้าวเปล่า ยาว่านี่ไม่ใช่
เนื้อแห้ง ถึงแม้ตาบอด เลยเอาปลิงนั้นใส่ไว้ใน
กระปุก รอลูกชายกลับมาดู ลูกชายกลับมาถามแม่
ว่า แม่ผมออกไปทำงานตั้งนาน แม่อยู่บ้านได้กินฮิม
ใหม่ ยาตอบว่า ได้กินฮิม ลูกสะไ้เอาเนื้อแห้งมา
ให้ฉันกินทุกมื้อ ได้ฮิมเช่นนั้น ลูกชายจึงแปลกใจว่า
ที่บ้านไม่มีใครทำงานเอาเงินที่ไหนไปซื้อเนื้อมา
เลี้ยงแม่ผมทุกมื้อ เลยไปถามเมียตัวเองว่า เข้าไปซื้อ

เนื้อแบบไหนมาให้แม่ข้าได้กินทุกมื้อ เนื้อแบบไหนข้าก็ไม่เห็น เพราะตาบอด ลูกชายเลยไปถามย่า เนื้อแห่งที่กินทุกมือนั้นเป็นเนื้อแบบไหน ย่าบอกว่า ไม่รู้ ฉันฟังก็ไม่มีความคิด บัดนี้แค่เก็บเนื้อไว้ในกระปุก ย่าเอากะปุกออกมาให้ลูกชายดูระหว่างพูด ลูกชายได้เห็นเนื้อที่แม่กินทุกมือนั้นเป็นปลิง ไม่ใช่เนื้อแห่ง ลูกชายถามผู้หญิงที่เป็นเมียว่า นี่เป็นเนื้อแห่งที่คุณทำใช้ไหม เมียไม่ตอบ เมียไม่ตอบ ต่อมาย่าก็เสียชีวิตไป และนำไปฝัง หลังจากฝังได้หนึ่งปี ย่ากลายเป็นผีปลิงตัวใหญ่ มาหาลูกสะใภ้ ลูกสะใภ้ ทั้งตกใจ ทั้งกลัว เลยตายในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทันที ส่วนศพไปอยู่ที่ไหนมันเจี้ยวกะถามเมหาว เมมือเห็ดคือกินลื้ออ้อยได้กินกูม้า อือมู้อู้อาว เกาหัวโก่มู่มางตาโก้โก่บอด กวैयाเกากวैयाไรลื้อปวกถัน อือ ยามเมหาว เจี้ยวเอาออกมา ม้าถั่วหื้อถัน อือ ยามเมหาว เจี้ยวเอาออกมา ม้าถั่วหื้อลูกจ้ายเอ็น ลูกจ้ายมันได้เอ็น เป็นปิงชา มู้อือลื้อเหียงชา ม้าช่วยเห็ดเสี้ยนลันจันตี ให้ย่าวลันจัน มู้อือชา เป็นปิงชา ฮันเห็ดคหื้อเมคูกิน ลูกจ้ายมันเจี้ยว อือ กะถามบูอินมันมือคือจือเป็นลื้ออ่า บูอินโก่มู้อ้าฟู บูอินมู้อ้าฟูแลลี้ ก้ามไม้ไว้หลังม้าเมหาวเจี้ยวตายย่าวตายกะฝงปีลึง ฝงไล่ปีลึง บูอินคือ มือ มารูเมหาวตายเป็นผีแอ ม้าปวกหาลูกป้อมัน

เป็นปิง ก้ามไม้ตั้งสองโก้คาว ลูกป้อมันโก้ทาวหวน เน้ตายอ้าว คางข้างตายอ้าว ก็ตายแล้ ก็ตายก้วยวาง คาวมูหานอ้าว มู้อึงอ้าวก็ไมรู้แล้ว

70. เจ้าพะละหลิบ

มือเจ้า ๆ ถัน มีกุนฮังลึง มีปูเฒ่าโก้ลึง ตาปอดอ้าวเป็นยาหาว โก้ปือตาปอดแล้ กะลื้อมู้อะได้ ลูกป้อมัน ปู่มันตั้งยังลี้ คูโลปูเฒ่าหื้อ มู้อิมล้าหื้อลี้ ๆ กวैया ตางมู้อิมันกะปายพะละ กะปายเจ้า ลัมไก้แล้ ๆ ปือกลื้อโก้ยังฮูยังจ๊วม พังวาเผียว มือลึงได้ลิบหัว วันถันโห่ลื้อเจ้า ๆ มันได้เจี้ยวเสี้ยนฮึงหลู่เสี้ยนฮึงหลู่จ้อจ้อแอ้ กะลื้อจ๊วม กะไวพะละอ้าว หยาล้าหื้อหาว ลัมไวพะละ ฮัวมมือไวพะละ ฮูตังหื้ออยู่ลิกินหวาน ฮูตังหื้อจ้าวล้าฮ้าย ฮึงมือลี้กสาน มีปือกลึง มันอ้าวหลู่พะละ มันหลู่แมนแอ้ วา ลูกหันม้าวาคะเสี้ยนอ้าว ฮูเอียงเลียงยังไลฮัน ไลฮันเสียนวาม้า วา อือ คะกะเอี้ย มู้อือลึงกูม้าปายพะละม้าไวพะละคูลือโอ กวैयाลื้อเสี้ยนฮูเอี้ย โคมี่เจ้าพะละ โคได้วามือเป็นกุนจือลี้โก้ลึงอ้าว กวैयाลูกให้กะมือปายเหียนม้าไวเกาย่าว เจ้าพะละเห็ดเจียมอกหื้อมัน มันไลฮันแอ้ มันแลลี้ ก้ามไม้เมถามวากือบสัง กือบสังวา เจ้าพะละฮ้ายโก้ทานหื้อวา อือวาแล้ ๆ มันลื้อเสี้ยนฮูฮ้าย โคมี่เจ้าพะละ มันจัมจือพะละหลิบแล้ ๆ วา มื่อวาโอ้จ่าเจี้ย เอาตังหลู่เจี้ย เอาเสี้ยนกะแล้ว กะไวหื้อ ไวหื้อมันแอ้ ลัมล้าหื้อปูเฒ่าลี้ ๆ ไว้หลังม้าพะละฮ้าย คูลิม้ากัมเสียนม้าจ้ามือไคพะละวาย่าว ยังค้ำกเสียนอ้าว วาสังอ้าว เสียนสังโก้ยังมีอ้าว มันได้เหียนโหม่คิ้วเจ้าพะละ โอ้ วา อัน

ล้วยเกาเห็ดผัดอ้าว เห็ดผัดอ้าววา เจ้าพะละ
เอี้ยว หับจืออ้าว กัมเสียนม้าจ้า ม้าสั่งม้า
สวน

พระเจ้าเป็น

นานมาแล้ว มีบ้านหลังหนึ่ง มี
แม่ผัวตาบอดคนหนึ่ง ไปไหนไม่ได้
ลูกสะใภ้จึงดูแลอย่างไม่ดี แต่ตั้งใจไหว้
พระ ไปไหว้เจ้า เอาจริงเอาจังมาก ๆ ไป
ไหว้ทุกครั้ง ทุก ๆ 15 คำ จะตื่นนอนแต่เช้า
เพื่อเตรียมของที่จะนำไปบูชาที่วัด ไปไหว้
พระ ไปกรวดน้ำ ยกมือไหว้พระ อธิษฐาน
ขอให้กินคืออยู่ดี ขอให้มีความสุข มีครั้ง
หนึ่ง เขาไปไหว้พระ หลังไหว้พระเสร็จ
สิ้น กำลังจะลุกขึ้นกลับบ้าน เขาได้ยิน ได้
ยินเสียงพูดว่า ศาสนิกชนเอ๋ย เจ้ามาไหว้
พระทุกวัน มาไหว้ข้าเป็นอย่างดี แต่ว่าที่
บ้านเจ้าก็มีพระรูปหนึ่ง เจ้าก็เป็นคนใจดี
คนหนึ่ง จากนั้นไปเจ้าไม่ต้องมาไหว้ข้าอีก
ต่อไปแล้ว เจ้าพระพูดต่อเขาอย่างนี้ เมื่อได้
ยินเช่นนั้น เขาตกใจมาก รีบถามว่า เพราะ
อะไร เพราะอะไร พระเจ้าตอบว่า อ้อ ที่
จริงที่บ้านเจ้าก็มีพระเจ้า ท่านเป็นพระเจ้า
แท้ ๆ เจ้าเอาเครื่องเซ่นเหล่านี้ ผลไม้เหล่านี้
กลับบ้านเอละ กลับไปไหว้ ไปไหว้แม่เจ้า
ดูแลแม่ให้ดี ๆ เมื่อทำเช่นนั้น พระก็จะทำ
ให้คำอธิษฐานของเจ้าเป็นจริงขึ้นมา เมื่อ
พระเจ้าพูดเสร็จ ก็ไม่มีเสียงใดอีก ไม่พูด

อะไรอีกเลย เสียงใดก็ไม่มีแล้ว เขาได้หันหน้าไปดู
หน้าพระเจ้า โอ้ เป็นเพราะข้าทำผิดแล้ว ทำผิดแล้ว
พระเจ้าเอ๋ย ขอบพระคุณมาก ๆ ที่มาสั่งสอนข้า จาก
นี้เป็นต้นไป ข้าจะทำตัวเป็นคนดี ทำความดี เมื่อพูด
จบหัวเครื่องเซ่นต่าง ๆ ออกจากวัด
กลับบ้าน นึกได้สิ่งต่าง ๆ ที่ทำนั้น อ้อ ไม่ดูแล
หื้อ ลูกเล่นกะดูดี ก็เป็นก๊วนลิโล ดูดีเห็ด ๆ ย่าวา
กัมหมั่วย่าวลิ เจียวหื้อ โอ้อ่าเจีย เจียว
ออกจิ้งม้า กะถึงเฮือนหาวเจียนหื้อจือกะตังจาวา
อ้อวาล้มล้าปู้เฒ่า มูเห็ดไล่ฮางลิ มูเห็ดไล่เหี่ยม โด
อาหล่าเป็นปู้เฒ่าอ้าว ป้อกเฮือนกะแอ กะคือหื้อเม
เจ้าหาววา สูดวงหื้อเมเจ้าหาว หย่าหื้อ หย่าหื้อไล่
ป้อมตังสั้ง กะหยิ่นผัดอ้าว วัหลังม้า มันออกยัง
อ่อนโหลไลเมเจ้าหาวอ้าว ล้มล้าหื้อลิ ๆ ย่าวา
แม่ ไม่แต่งหน้าแต่งตาให้แม่เพื่อความสวยงาม ไม่
ยอมทำอะไรให้เลย เราทำผิดแล้ว เมื่อกลับถึงบ้าน
เขาไปกราบไหว้เท้าแม่ผัวเพื่อขออภัย ตำนึกตนทำ
ผิด หลังจากนั้นลูกสะใภ้ไม่ทำสิ่งที่ไม่ควรทำต่อแม่
อีกเลย ดูแลแม่ผัวเป็นอย่างดี

71. อาล้องลูกถือม้า

อาปมอาล้องอยู่ลือวังใต้ฮ้าย เป็นฮู้หลาม
แต่ ๆ เป็นหมอยาอาปมอาล้อง มีอาปมด้านอาล้อง
วา อาล้องลูกถือม้า มือเจ้าเจ้าฮั้น มีเมม่ายโก๋ลึง ถ้า
เฮือนคู้ห้าแค้ ๆ กูวันกูกะปาเหญาหมูกะเอาคักหมู
กะเอาพั่นพั่น กะเอาคักเถื่อน ม้าเห็ดเจียเล่งคั้ง
มีวันลึง มันกะโคเอาพาแอ เอามูงเอาซัวงแอฮั้นลวย
กะ กะโคคักเถื่อน ไปกะฮื้อ ๆ แอ จูฮู้โควาจู

มวยจูตัวม ไม่ล่า จูกะหาล่ากินลึงลวยกะ กะ
 หาล่ากิน จูกะห่าน โจ้ล้าอ่อนดั่งลึง มั่นโคจิ
 อมโอ โอ้ดีไล่กินล้าอ้าว จูกัมลึงกะ จูกะ
 กินล้าอ้าว กะกินล้าแอ่ลี้ ก้ามไม่ล่า อือ ไล่
 กินล้าแอ่ มั่นโควาเย็นจืออ้าวอา ก้ามไม่ป้า
 ผักแอ่ลี้ ๆ ป้าผักแอ่ลี้ ๆ ก้ามไม่โคฮ้ามหา
 โคไล่ผักเถื่อนกะเชื่อนอ้าว ไล่แอ่ลึงลึง อ่า
 ปาหังสาาง ก้ามไม่มั่นโคหลงม้าอ้าว ค้วง
 มั่นจูลวันลวันหือม้าอ้าว วา อันไล่ป้าลูก
 อ้าว เห็ดเจี้ยไล่แอ่หลายเถื่อนยาว มั่นเจี้ย
 วเล้งไล่ลูกโก่หนึ่ง เป็นลูกจ้ายโก่ลึง
 ลูกจ้ายมั่น ไล่กินไล่แอ่ ยามเป็นเอกเลียง
 นัยปู้หมอดัมข้าวอ้าว โคฮึงโก่หัง โคฮึงโก่
 เหยียง อือวา ลูกอ่อนลี้ยงเป็นกุนเป็นแอ่อ่อน
 มัวเป็นให้หือให้จ้อมอ้าว จือผายเผ็ด ลวัน
 ลวันเห็ดเจี้ยหือม้าอ้าว เมหาวกโก่โคจ้อม
 อือ วา ลูกอ่อนสู่ลวงกุนกุนโก่เถียนเมหา
 เห็ดกลานเอื้อน หมากเฮียงโก่หือ ก้ามไม่
 เป็นผอโก่อวนกันหย่ง หาก ๆ ลัด
 อ้าวต้างฮันเป็นหัวสาางอ้าวผอโก่ยังค่านไล่
 ลูกอ่อนหือม้าแอ่ ก้านหลังม้าแอ่ สู่ลวง
 กุนม้าอ้าวเจี้ยวต้างหันลือ

อาล้องมาจากไหน

นิทานอาล้องในวังไท่นั้น คน

รู้จักดี และสามารถเล่านิทานอาล้อง มี

นิทานเล่าว่า อาล้องมาจากไหน นาน

มาแล้ว มีแม่หม้ายคนหนึ่ง ที่บ้านยากจน

มาก ๆ ไปหาหญ้าที่หมูกิน ไปหาผักที่หมูกิน ไปตัด
 ฟืน ไปหาผักเถื่อน เอาของเหล่านี้มาเลี้ยงชีพ มีวัน
 หนึ่งเขาเอากระบุงและหลัวขึ้นภูเขา ไปเก็บผัก
 เถื่อน ทุกวัน ๆ ไปนานนาน เพิ่งรู้สึกตัวเองทั้ง
 เหนื่อยทั้งหิว น้ำ เผลยลงภูเขาไปหาน้ำกิน ไปหาน้ำ
 กิน เขาไปเจอสระน้ำแห่งหนึ่งเขาดีใจมาก โอ้ ได้
 กินน้ำแล้ว เขาก็มลงไป ไปกินน้ำ เมื่อไปกินน้ำแล้ว
 แต่ว่า น้ำ อือ ได้กินน้ำ เขารู้สึกชื่นใจ จากนั้นไปเก็บ
 ผัก ไปเก็บผัก เมื่อเขาเก็บได้ผักเถื่อนก็กลับบ้าน
 เวลาผ่านไปไม่นาน ไม่ทันทำอะไร เขาตัวใหญ่
 ขึ้นมา ท้องเขาใหญ่ขึ้นมาทุกวันทุกวัน เขาตั้งท้อง
 แล้ว เวลาผ่านไปหลายเดือน ได้ลูกมาคนหนึ่ง เป็น
 ลูกชาย ลูกชายเขากินเก่งมาก ว่าแต่ยังเป็นเด็ก
 อ่อนก็ทำกับข้าวเป็นและสุขภาพแข็งแรง เด็กคนนี้
 เป็นเด็กที่น่าเอ็นดูใคร ๆ ก็ชอบ แถมฉลาดอีก เด็ก
 โตขึ้นมาทุกวัน ๆ แม่ก็ดีใจ เด็กคนนี้เป็นเด็กดีรู้จัก
 ช่วยงานบ้านแม่ แรงเขาก็เยอะ คนในหมู่บ้านใคร ๆ
 ก็ชื่นชม ในหมู่บ้านใครก็สู้เขาไม่ได้ในเรื่องหัวของ
 พอโตขึ้น หลังลูกโต ลูกรู้จักแยกแยะความดี
 ความเลว เขาไม่ชอบและโกรธคนร้ายคนที่ใจดำ
 เลยช่วยจับคนร้ายคนใจดำ ช่วยเหลือคนยากจน
 ภายหลัง คนถึงรู้ว่า แม่เขาได้กินน้ำในสระน้ำ
 กุนมีดอ้าน มัวกุนจืออ้อลืออ้าน มั่นเจี้ยวเถียนเป็นกะ
 เอามัวเห็ดมัวกุนอ้อลือยาว วา เเถียนกุนกุนมัว ผาน
 ล่าน ก้านหลังม้าแอ่ เป็นจางคี้ฮู้ วาเมหาวกโก่กะกิน
 ล้าหลวงถัน ล้าหลวงถัน อือ ไล่ยั้นเป็นฮายวาเป็น
 จ้างหลง จ้างหลงไล่ข้ามโก่ล้าหลวงอ้าย ข้ามกะแอ่ลี้

ว่าเป็นฮ่วยเป็นจ้งหลง เห็ดเป็นหลวงห่วย
 ม้า เป็นหลวงห่วยอ้าย ก้านหลังม้าแอ้ ก้าม
 ไม่ เป็นพ้วงวา วา พ้วงห่าววาบูอิงได้ พ้วง
 ห่าววากะกินโจ้ล้าหลวงห่วยอ้าว เป็นดีวา
 หมอเล่งตุกมีวโก๋ห้อยมีวหมากเสียง
 ห้อยเสียงม้าอ้าว หาวต้างหยกกันวา อือวา
 วา บุมห่วยห้อยให้ เป็นฮายโล่กะกินโจ้
 เปินฮายป้าโจ้สันค้อล้องเป๊ วา อันลั่นหาว
 วาเป็นอาปมออล้องนั้น สระน้ำนั้น อือ ได้
 ยินคนเล่ากันว่า มีช้าง ช้างได้ข้ามสระน้ำ
 แห่งนี้ น้ำอสุจิของช้างกลายเป็นสระน้ำ
 แห่งนี้ กลายเป็นสระน้ำจากนั้นไป คนเล่า
 กันว่า เล่ากันว่าผู้หญิงไท เล่ากันว่าได้ไป
 กินน้ำในสระน้ำแห่งนั้น เล่ากันว่าจะได้
 เลี้ยงลูกตัวใหญ่ แรงเยอะ ถ้าท้องใหญ่มาก
 คนจะบอกว่าได้กินน้ำในสระ คนจะบอก
 ว่าเป็นลูกอาล้องแล้วมั้ง นี่เป็นนิทานอา
 ล้อง

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก ข

ภาพอาหารและเครื่องใช้ของชาวไทได้คง

ภาพที่ 20 ปลาชิ้น

ภาพที่ 21 เนื้อแห้ง

ที่มา <http://www.dehong.gov.cn/travel/food/2009/0525/travel-8989.html>

ภาพที่ 22 ผักส้ม

ภาพที่ 23 ถั่วเหลืองหมัก

ภาพที่ 24 ครกกะเดื่อง

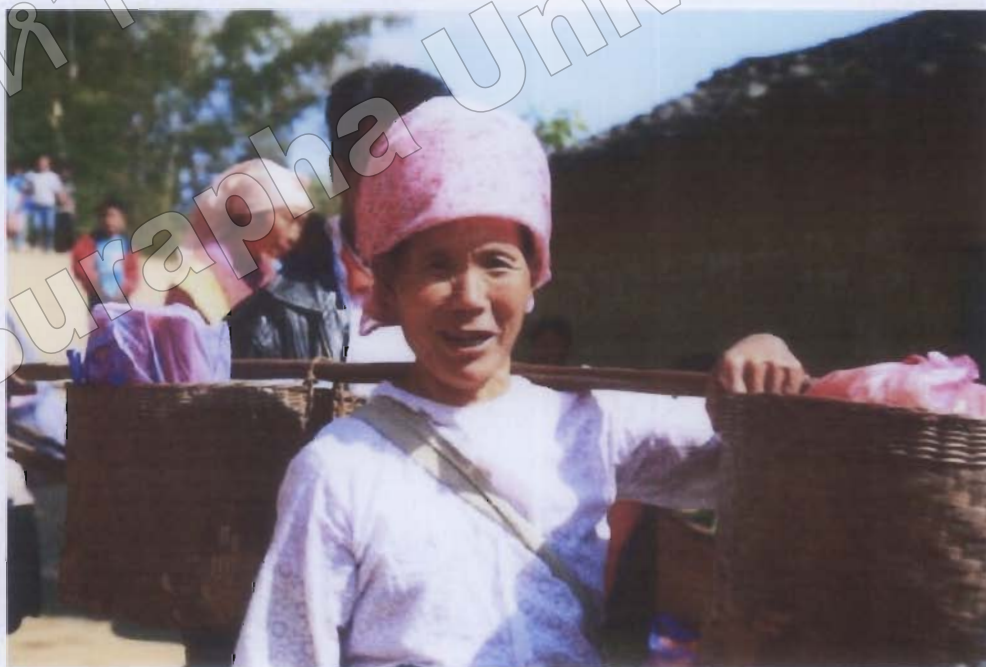
ภาพที่ 25 ตะกร้าบรรจุทุกผูกเฮว (รูปขวามือ)

ภาพที่ 26 โอง

ภาพที่ 27 โอง

ภาพที่ 28 กระบุง